

Crimineel vonnisboek van Gouda 1719-1756

Getranscribeerd en bewerkt door drs. C. Doedeijns

Streekarchief Midden-Holland,
Toegangsnummer 0002, inv.nr. 180

fol. 1

*Gijsbert Cornelisz. Prins, gegeesselt
en voor 12 jaeren gebannen
uijt den lande van Holland &*

**De Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu ende Schout
der stad Gouda, razione
offitii Eijsscher in cas van
delict**

**contra
Gijsbert Cornelisz. Prins
's Heeren gevange**

Alsoo Gijsbert Cornelisz. Prins, geboortig binnen dese stad, oud twee en twintig jaeren, een pottbakkersknecht van sijn ambagt, 's heeren gevange, bekend ende beleden heeft: dat hij gevange den 27e december 1718 des avonds ontent seven uijren is komen gaan langs de Seugstraet.

Dat hem gevange digt bij den Thiendeweg ontmoet sijn twee vrouwen, gaende na de Jerusalemstraet.

Dat hij gevange in 't voorbij gaen sag dat de jongste vande twee, die digst bij de huijsen ging, twee goude bellen aen haer hoofd hadde.

Dat hij gevange deselve vrouwen hebbende laten voorbij gaan, daerop sijn gang heeft verandert, en sijn weg te rugge heeft genomen, om deselve vrouwen van agteren stil te volgen.

Dat hij gevange deselve vrouwen ontrent het franse school hebbende ingegaan, de jongste van die vrouwen, die hij gevange gesien hadde dat die bellen aenhad, van agteren met sijn regterhand bij de linkerbel heeft gevat, en deselve met de oorlappen van het hoofd heeft getrokken, ende daarmede door de Patersteeg na sijn huijs in de Wijdepoort is geloopt.

fol. 1v

Dat hij gevange nog dien selven avond een van die goude bellen heeft geveijlt in een silversmits winkel, seggende die gevonden te hebben. Dat hij gevangen daer voor heeft gekregen eene gulden met de belofte, soo daer geen verhaal op quam, dat hij gevange dan de verdere waardij soude krijgen.

Dat hij gevange op deselve wijze de tweede goude bel heeft geveijlt in een andere winkel, daer sij se niet en wilden koopen.

Dat hij gevange daerom den 29en daer aen volgende na Rotterdam is gegaan, ende die bel aldaer heeft vercocht, alwaer sij wierd aen stukken geslagen, om de waardij van 't gout te weten, waervoor hij gevange heeft gekregen 38 stuivers.

Dat hij gevange de oorlappen daer de krulletjes aen waren had weggegoijt over de stadsmuij, meendende dat deselve waren van koper, maer vernomen hebbende van een vande vrouwen, van wie hij gevange de bellen hadde genomen, dat sij van goud waren, dat hij gevange deselve heeft weer gesogt en gehaald, ende wederom gegeven, ende dat hij gevange van die vrouw daervoor gekregen heeft eene gulden.

Dat hij gevange die selve vrouw ook aangewesen heeft, ende met haer gegaen is inde winkel daer hij gevange binnen dese stad de bel hadde vercocht, gelijk mede de winkel tot Rotterdam, daer hij de ander bel hadde vercocht, aen de persoon die die vrouw hem gevange daer toe hadde mede gegeven, dog dat hij gevange hadde verswegen dat die andere bel aldaer in sijn presentie was aen stuk geslagen.

Uijt alle het welke dan klaarlijk blijkt ende consteert, dat hij gevange heeft begaan een geweldadige roof ende publicque schendinge

fol. 2

van 's heeren straten in den duijsteren avond, 't welk een saek is, die in een land van justitie niet en kan werden gedult, maer nodig anderen ten exempel op het rigoreuste te werden gestraft tot afschrik van anderen, en tot securiteijt vanden goeden borger.

Soo concludeerd den Heer Eijsscher razione offitii uijt den naem en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westfriesland, dat hij gevange daerover sal werden gecondemneerd, om gebragt te werden op het schavot agter het stadhuijs deser stad, omme aldaer tot discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijck te werden gegeselt, ende met het ordinaris stadsteken te werden gebrandmerkt, wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westfriesland, Zeeland en Uijtrecht voor den tijd van vijftwintig jaren sonder middelerwijl daer weder in te komen op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van sijne gevangenisse ende mise van justitie, ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken sullen bevinden te behooren.

Schepenen gehoord de confessie vanden gevange, gesien ende geexamineerd den criminelen eijs ende conclusie bij den Heer Officier op ende tegens den gevangen gedaan ende genoomen, ende op alles gelet hebbende, 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen Haer

fol. 2v

Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westfriesland. Condemneren den gevange gebragt te werden op het schavot agter het stadhuijs deser stad, omme aldaer ter discretie van Schepenen wel strengelijck te werden geeselt, bannen den gevange uijt den Lande van Holland en Westfriesland, Zeeland en Uijtregt voor den tijd van twaelf jaren, sonder middelerwijle daerinne weder te koomen op poene van swaerder straffe, en condemneren den gevange in de costen van sijn gevangenisse ende misen van justitie en ontseggen den Heer Officier sijnen verderen off anderen eisch ende conclusie op ende tegen den gevange gedaen ende genomen. Aldus gedaen den 24e januarij 1719 bij de Heeren Mr. Roelof van Heuven, Mr. Adriaen Moeringh, Adriaen vander Does, Mr. Reijnier van Kinschot, Dr. Gualterus de Moor van Immerseel en Mr. Abraham Dellafaille, Schepenen der stad Gouda, ende gepronuncieerd ende geexecuteerd den 27e dito, present de Heeren Jan de Meij Heere van Lekkerland, Huijbert van Eijck en Mr. Willem vanden Kerkhoven, Burgemeesteren, en alle de voorn. Schepenen dempto van Kinschot.

fol. 3

*Crijn Teunisz Verveen alias
Veentie gebannen voor 50 jaren
uijt den Lande van Holland en Westfriesland
Zeeland en Uijtregt en middelerwijlen
geconfineert in het tugthuijs deser stad
voor deselve tijd van 50 jaren*

**De Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliu
ende Schout der stad Gouda, razione offitii
Eijscher in cas van delict
contra
Crijn Teunisse Verveen alias Veentie
's Heeren gevangen**

Alsoo Crijn Teunisse Verveen alias Veentie geboortich binnen deser stad, out 47 jaer, een pijpmaker en varentgesel, bij vonnisse van dese Edele Geregte in dato van 19e [...] 1697 gebannen uijt den Lande van Holland ende Westfriesland voor den tijd van 12 jaren. Bij vonnisse van Welgeborene Mannen van Rijnland in dato den 13 april 1715 wederom gebannen uijt denselven Landen van Hollandt ende Westfriesland voor gelijcke 12 jaren en laetstelijck bij vonnisse van desen Edele Geregte in dato den 14 april 1716 gecondemneert om met de koorde om den hals, te werden gegeesselt, en met stadsteken te werden gebrandmerckt, voorts geconfineert in het tuchthuijs deser stad voordien tijd van vijftich achtereenvolgende jaren, om met sijn handen de kost te winnen. Sijnde het selve vonnis geexecuteert den 17 april daeraen volgende.

Bekent en beleeden heeft

Dat hij den 30e vanden maent april 1719 met een medegevange in het tugthuijs desen stad is gekropen door een gadt dat deselve eerst door de planck vande vloer en naderhand door de muij aen de zijl gemaect hadde, en alsoo buijten dese stad ontkomen.

Dat hij sedert heeft gesworven tot Woerden, tot Dort, tot Amsterdam, ten plattenlanden, soo in Sticht als elders om met lijmen van schilderijelijsten sijn kost te winnen, en het werck mankerende, dat hij gevange dan de goede luiden heeft aengesproocken om een aelmoes.

Dat hij gevange oock middelertijt sich verscheijde malen binnen dese stad heeft onthouden niet tegenstaende hij eenige reijse ter woonstede van sijn vrouw door de dienaers vande justitie was gesogt geworden.

Dat hij gevange in de maend [...] 1719 bij de groote Schans een persoon heeft aengesproken om voldoeninge van een ducaton of 3 guldens. Voorgevende dat denselve die hem gevangen verschuldigt was over een belofte anno 1695. Dat deselve den schult ontkennde en sig jegens

fol. 3v

hem gevangen met sijn mes wapenende, hij gevangen seijde: "Geeft maer soo veel als gij kunt", dat sij daarna in de Schans waren gegaen om dranck, 't welck niet kennende bekomen dat sij gegaen waren in een huijs in de Langeweijde¹ wat buijten de Schans dat daer haer dranck was gegeven. Dat hij gevange daer in huijs die persoon wederom om het beloofde gelt had aengesproocken, seggende desselfs dranck niet van noden te hebben.

Dat die persoon sich doe wederom wapende met sijn mes tegens hem gevangen.

Dat deselve oock een 28 op de vloer goeijde voor diegene die de gerechtsdienaers van Woerden soude willen halen.

Dat hij gevange die opgeraep heeft, daarmede het gelag aende vrouw betaelt en het overschot in sijn sack gestoken.

¹ Langeweide, gem. Bodegraven-Reeuwijk, Zuid-Holland.

Dat hij gevange naderhand noch 32 stuijvers vande vrouw vanden huijse op ordre van die persoon heeft gekregen tot volkomen voldoeninge van sijn pretensie.
 En dat hij gevangen die persoon, sijn mes hebbende in de schede en in zijn broucxband gestoken, sijn mes uijt de broxband heeft getrocken, voorts
 Dat die persoon bij hem gevangen dies aengesproken in sijn gevangen presentie na afneminge van solemnele eede heeft verclaert en staende gehouden.
 Dat hij gevangen hem eerst gevraegt heeft na sijn naem en naderhand geseijt dat het tijt was dat hij hem nu weer gaf de 3.2.0 die hij gevangen over 20 jaer in een herberg die hij noemde voor hem verschoten had.
 Dat die persoon daerop om niet overvallen te werden sijn mes trock en hem gevangen dede wijcken.
 Dat hij gevange doe zoude gesejt hebben: "Ick ben soo verlegen om gelt, hebt gij niet een stuijver of twee".
 Dat denselve hem gaf twee stuijvers toegoeijde die hij gevangen opraapte en daer voor bedanckte, versoeckende daerbij dat deselve nog een soopie in de Schans wilde geven.
 Dat sij in de Schans sijnde gekomen, aen haer niet schencken wilden.
 Dat hij gevangen daerom versocht sij souden buijten in de herbergh in den Lange Wijde gaen, dat sij sulcx hebben gedaen, dat die persoon daer dranck heeft geeijscht en gekregen.
 Dat hij gevangen daer weder om sijn gelt heeft gesproken en die persoon sich weder met sijn mes heeft gewapent en wilde hebben dat hij gevangen uijt den huijs zoude gaen.

fol. 4

versoeckende dat iemand na Woerden soude gaen om haer beijde te apprehenderen, gevende daertoe een vrouw in huijs een 28, die deselve aen hem gevange gaf.
 Dat daerna en hij gevange en alle vrouwen, die in huijs waren, op die persoen waren aengevallen en hem van sijn gelt tussen de 10 en 14 gulden hebben berooft.
 Dat die persoon naderhand met haer tegen sijn danck noch heeft moeten drincken, schoon hij seijde geen gelt meer te hebben, drijgende hem anders voor den beck te slaen, daertoe hij gevange sijn hand al ophefte.
 Datter doe noch 16 stuijver aen dranck is verteert, daervoor die persoon sijn broexknoopen heeft moeten te pand laten, en die des anderendaegs gelost, wanneer hij oock sijn mes wederkreeg.
 Wijders alsoo bij beeedigde verclaringe mede is gebleken dat hij gevangen iemand uijt dese stad buijten bij de Vuijlen Bras hem aensiene hertich heeft toegesproken, bevelent sijns weegs te gaen en gedreijgt hem anders den beck op te snijden, of sulcx oock te doen al stont hij in sijn eijgen stoep, soo denselve hem gevange verklickte.
 Dat hij gevange oock in een huijs is gekomen daer sijn dochter werckt, sich eerst houdende als een pijpkooper en naderhand rusie soeckende omdat hij sijn dochters dienst was opgeseijt.
 Dat hij gevange oock dreijgementen vanden beck op te snijden heeft gedaen aen een vrouw die den 4 [...] 1719 aen sijn vrouws huijs quam vernemen af daer eenigh goet was, dat die nacht te voren op de Nieuwehaven was gestolen.
 Sulcx dat hij gevangen de respectieve vonnissen van confinement in het tuchthuijs en bannissement uijt den Lande van Holland ende Westfriesland ten sijnen lasten heeft gevioleert en veracht.
 Sommige menschen injurieuselijk heeft aengesproocken, gedreijcht en vervaelt gemaect.
 Op de weg iemant de voldoeninge van een gefingeerde schult afgevordert.
 Hij eijndelijk met deselve in seecker huijs gekomen zijnde denselven sijn gelt uijt sijn zak heeft helpen nemen.
 Alle het welcke dan saken sijn in een lant van justitie niet te dulden maer nodich anderen ten exempel te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt name ende van wegen de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevangen daerover bij vonnsse van desen Edele Gerechte soodanigh sal werden gecorrigeert als den Heeren Schepenen na exigentie van zaken

fol. 4v

bevinden sullen te behoren mitsgaders gecondemneert is de costen van sijn gevangenis ende mise van justitie.

Schepenen gesien de criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Mr. Melchior Snels, Bailliu ende Schout desen stad ratione officii, op en tegens Crijn Theunisz Verveen alias Veentie 's heeren gevangen gedaen ende genomen, mitsgaders gehoort desselfs confessie, en op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, na rijpe deliberatie van rade, doende recht in den naem van haer Edele Groot Mogende d' Heeren Staten van Hollandt ende Westfrieslandt bannende hem gevangen voor vijftich jaren uijt den Lande van Holland en Westfriesland, Zeeland en Utrecht sonder middelerwijlen daer weder inne te komen, op pene van swaerder straffe en condemneren hem gevangen omme middelerwijlen geconfineert te werden in het tugthuijs deser stad voor denselve tijt van 50 jaren omme aldaer met sijn hantwerk de kost te winnen, condemneren hem gevangen wijders in de costen van sijn gevanckenis en in de costen en misen vande justitie. Actum den 12 maert 1720. Bij de Heeren Mr. Jacob vanden Tocht, Reijnier Crabeth, Adriaen vander Does, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Adriaen van Groenendijck, Mr. Daniel de Lange en Mr. Willem Hendrick van Cattenburgh Schepenen, en gepronuncieert denselven dito. Present de voorn. Heeren.

fol. 5

*Grietie Hendricks van Louwen
Burgh voor 25 jaren gebannen
uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels
Bailliu ende Schout der stad Gouda
ratione officii Eijsscher in cas van
delict**

contra

**Grietie Hendricks van Louwenburgh
's Heeren gevangen**

Alsoo Grietie Hendrick van Louwenburgh, huisvrouw van Lodewijck Celand, geboortich binnen dese stad, out 45 jaren, een speldewerckster van haer ambacht bekent ende beleden heeft:

Dat sij gevangen in de maend van mej vanden jare 1716 als wanneer haer man Lodewijck Celand uijt het tugthujs deser stad wiert ontslagen, met deselve en drie van hare kinderen uijt de stad is getrocken nae Duijtschland, met intentie om sich ter neder te setten in Switserland ten plaetse daer haer man vandaen was. Dat sij tot Franckfurt niet kennende passeren weer herwaerts waren afgekomen, en sedert ten plattenlanden de goede luijden hadde aengesproken. Dat het wel gebeurt is in die tijt dat haer gevangens man wel een geheel jaer van haer gevange is afgeweest, komende bij geval nu en dan weer bij den anderen en gaende weder ider zijns weegs.

Dat sij gevangen op woonsdach den 10 julij 1720 des avonts was gaen slapen in een hoijbergh tussen Bodegraven en Swammerdam, sijnde van haer man afgeweest sedert Pinxteren.

Dat sij gevangen aen de hoijbergh hoorde roepen, en aen den stem horende, dat het haer man was. Sij gevangen bij denselve was gegaen. Dat haer man haer gevange vragde of zij gevange en haer kinderen nogh geen hembden aen en hadden, en neen hebbende geantwoort dat hij doe haer gevange een kopere asketel overgaf om die te verkoopen. Dat sij gevange zejide sulcx niet te durven doen, dat haer man sijde dat hij de asketel daer soo ver vandaen had gekregen, datter geen swaricheijt voor haer gevange was, dat sij gevange daerop met twee van haer kinderen na dese stad dien selve nacht is gegaen om de ketel alhier te vercoopen en dat sij gevange daer mede buijten de stad is agterhaelt en geapprehendeert geworden.

Uijt al het welcke dan klaerlijk blijkt dat sij gevange bevonden is gestoolen goet overgenomen te hebben van die gene die sij wiste het selve gestolen te hebben

fol. 5v

om haer proffijt daer van te trecken, 't welck in een land van justitie niet en kan werden geleden maer nodigh anderen ten exemple volgens de placaten vanden landen te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt den naem en van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westfriesland, dat sij gevangen sal werden gecondemneert om ter sake voorsz. wel strengelijck tot discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt ende gebannen uijt de Lande van Holland ende Westfriesland voor den tijt van 25 jaren sonder middelerwijle daer weder in te komen op pene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van hare gevancknisse ende de mise van justitie ofte te alsulcke fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden sullen te worden.

Schepenen gehoort den confessie vanden gevangen en gesien den criminelen eijsch vanden Heer Officier ratione officii tegen deselve gedaen ende genomen, en op alles geleth hebbende 't gene ter materie dienende was, doende recht in den naeme vande Heeren Staten van Holland ende Westfriesland, bannen haer gevange uijt den Lande van Holland ende Westfriesland voor den tijt van vijfentwintich agter eenvolgende jaren sonder middelerwijlen daer inne te komen op pene van swaerder straffe, en condemneren de gevangen in de kosten van hare gevangnisse en in de mise van justitie, ontseggen den Heer Eijsscher zijne verderen eijsch ende conclusie op de gevangen gedaen ende genomen. Aldus gedaen den 19 julij 1720 bij alle Heeren Schepenen.

fol. 6

*Jan van Vianen gebannen
voor den tijt van 99 jaren
uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher in cas van delict**

contra

Jan van Vianen, gedaegde in persoon

Seijd den Heer Eijsscher en de waerheijd is sulks, dat hij gedaegde in persoon op maandag den 8 december 1721, des avonds de klokke omtrent half elf uijren, hebbende een jonge dogter thujs gebragt, op de Peperstraet

aan de Hollen wederom terug is gegaen, en gekomen sijnde ontrent het Swaensgat omme daer door te gaan, dat bij geval op die selve tijd eenen Hendrik Janse van Leeuwen met een andere jonge dogter het Swaensgat sijn uijt komen gaan.

Dat hij Hendrik sijnde al vrij bevangen vanden drank, over de aldaer sijnde hoogte struikelende tegen het lijff van hem gedaegde in persoon aanviel, en daerop een stoot gaff, dat hij Hendrik op de grond viel.

Dat sij daerop met den anderen in actie sijn geraekt en na malkanderen gesneden en gestooken gelijk des gedaechdens want en schee van het mes daer ter plaetse sijn gevonden.

Dat op de aenkomst vande clapwaker, hij Hendrick op desselfs waarschouwen na de Hollen is toegelopen ende dat hij gedaegde in persoon deselve heeft vervolgt tot omtrent agter de brouweije van het Ossenhoof.

Dat het bloed van het Swaensgat aff tot aldaer toe druppelsgewijs op de straet door den Heer Eijsscher is bevonden, en ook in een stoep van een huijs daer omtrent. Soo dat hij gedaegde in persoon hem Hendrick aldaer wederom heeft aengevallen, ende een nieuwe quetsuijg gebragt gelijk hij gedaegde in persoon ook genoegsaam heeft te kennen gegeven aan die jonge dogter die hij thuijs hadde gebragt, ende op het gerugt voor haer deur was gekomen en van wie hij doe ter tijd afscheid nam in der Eeuwigheid, ende die nog daer en boven na den gequeste met hem gedaegde in persoon toeging leggende ontrent drie huijsen ver van haer huijs op de straet, alwaer hij gedaegde in persoon denselven ook aansprak, en geen antwoord

fol. 6v

krijgende met denselven sijn gedaegde huijs samen in gegaen.

Dat het insgelijks blijkt uijt sijn gedaegde in persoon bekentenis aan ijemand van sijn gebuijren, aan de welke hij gedaegde in persoon seijde dat hij quaad hadden gedaen.

Dat hij een snede in sijn aangesigt hadde gekregen en dat hij die persoon wederom in sijn been hadde gestoken en nog eenige andere steken en snede hadde gegeven.

Dat denselven Hendrik Janse van Leeuwen sijnde gebragt ten huijse van een chirurgijn op de Haven en aldaer in de stoel sijnde geset, aenstondts is koomen te overlijden.

Dat desselfs doode lichaem sijnde gevisiteerd is bevonden dat het hadde een sneede op de linkersijde van het hoofd, een sneede inde linkerwang, en een snede inde linkerborst, ende daer en boven een steek inde regtersijde vande rugge, ingaende door de vijfde ribbe, quetsende aldaer de regter lobus vande longen, ende nog een steek in het regter dijebeen met afsnijdinge vande arteria cruralis¹.

Sulks dat hij gedaegde in persoon heeft begaan een manslag, strijdende tegen de Goddelijke en Wereldlijke wetten, ende daerom nodig dat het anderen ten exempel op het rigoreust werd gestraft.

Dat hij daerom Heer Eijsscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaegde ten sijner woonstede hadde doen dagvaerden omme in persoon te compareren op poene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regtelijk ter vierschaer, en ter peuije van 't stadhuijs uijtgeroepen sijnde, ende niet comparerende, dat mitsdien hem toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijit van dien geaccordeert een tweede citatie, de welke insgelijks gedaen wesende, ende hij niet comparerende, dat tegens hem verleend is een derde citatie met inthimatie de welke insgelijks gedaen sijnde, dat den gedaegde nog niet en compareerde, mits welke tegen hem gegeven is 't derde default, en voor proffijit van dien hij

fol. 7

Eijsscher geadmitteerd te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex super abundanti met inthimatie om 't intendit te sien verifiëren en sententie te aenhooren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde, en is hij dien niet tegenstaende nog niet gecompareert, soo daer den Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijsscher uijt de naem ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders Zeeland en Uijtrecht voor den tijd van honderd agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijle daer inne te koomen, op poene van met de swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt, mitsgaders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden landen ende hij gedaegde in persoon gecondemneert in de kosten ende de mise van justitie ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende informatie bij den Heer Officier overgelegd, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon ende defaillant Jan van Vianen voor 't proffijit ende uijt cragte vande voorn. defaulten versteken en versteken denselven bij desen van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defensien ende weren van regten die hij gedaegde in persoon ende defaillant in desen hadde mogen doen ende proponeren, bannen den gedaegde in persoon ende defaillant uijt den Lande van Holland ende Westvriesland ende Zeeland ende Utrecht den tijd van negenennegentig jaren, sonder

fol. 7v

¹ Arteria cruralis, dijbeenslagader.

middelerwijlen daerinne te mogen komen op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt, verclaren alle sijne gedaegdes in persoon ende defaillant goederen geconfisqueert ter proffijte vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland behoudelijk dat deselve sullen mogen werden geredimeert volgens het privilege deser stad, en condemnieren den gedaegde in persoon ende defaillant in de kosten ende mise van justitie. Actum den 10e februarij 1722, bij de Heeren Lestevenon, vander Does, van Strijen, de Moor, Zeeberg ende vanden Bogaert, Schepenen, ende ten selven dage gepronuncieert. Present de Heeren Burgermeesters demto Brandwijk en bovengemelte Schepenen.

fol. 7v

*Lodewijk Alemondeus binnenscamers
gegeesselt en gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliu
en Schout der stad Gouda, ratione
officii Eijscher in cas van delict
contra
Lodewijk Alemondeus 's heeren
gevangen**

Alsoo Lodewijk Alemondeus geboortig ontrent Middelburg in Zeeland, alwaer hij voorgeeft in de kerck gedoopt te zijn, out ontrent 28 jaren 's heeren gevangen bekent en beleden heeft, Dat hij geen vaste woonplaets heeft, noch oock rekeninge van sijn tijt weet te geven, ofte hoe en op wat wijze hij gevangen aen de cost komt met vrouw en kinderen anders als met eenige kruiden te vercoopen. Dat hij gevangen met deselve sijne vrouwe genaemt Barber Cornelis out bij de 30 jaren, daerbij hij een dogtertie bij heeft van 5 jaer en een jongetie van een half jaer, met sijn gevangens suster Maria Alemonde die sich oock wel Lena noemt, met Machtelt die sedert mej 1722 in haer geselschap is gecomen, en met Cornelis Willemse sijn gevangens vrouws suster soon ten plattelanden heeft gelopen in sijn cruiden te vercoopen, die bij sijn gevangens vrouw gedragen wierden. Dat hij gevangen met dat geselschap in de nabuijschap van dese stad heeft gelopen, en tegens de waerschouwingen hem gevangen tot Waddinxveen en in het district van

fol. 8

Goudrack gedaen, egter daer ontrent is gebleven en sulcx geapprehendeert geworden den 28 augustus 1722, sijnde bij hem gevangen gevonden een nieuwe citse mantel, en een nieuwe serge rock, die sijn gevangens vrouw binnen desen stad had laten maken en bij de kleermaker noch stof tot twee rocken, voor het verscot en maeckloon te pand gegeeven. Dat hij gevange te voren noch had laten maken een borstrock en broeck van nieuw geblomt stof damast, oranje en asgrauw van coleur op Goutse kermis. Dat sijn gevangens vrouwe de cits van haer suster soude geeft ende andere stof soude gekogt hebben. Almede het strijckijser en twee beddetijken die sijn gevangens vrouw gesejt werd bij sich te hebben, en het chirurgijnstangetie te hebben gevonden. Dat hij gevange geen kennis heeft dat de vrouw meenige winkels in Gouderack op eenige diverije sijn achterhaelt of tot Waddinxveen eenigh goet soude hebben gestolen, alhoewel sij daer sedert sijn gevangensisse vast gehouden waren. Al hoewel hij gevange ontkent dat hij sich voor een trompetter van een jagt hadde uitgegeven, soo was sulcx egter tegens hem gevangen in sijn presentie onder eede gedeposeert, uijt alle het welcke dan claerlijk consteert dat hij gevange is een lantloper nadewijs van soo genaemde heijdenen sijn verblijf ten plattenlanden nemende en veranderende na tijts gelegentheijt tot overlaste ende nadeel vande goede ingesetenen en oogschijnlijk aen diverijen medeplichtich, terwijl sulcx nieuw stof tot kledingemaect bij hem is gevonden daertoe hij gevange noch sijn vrouw de nodige penningen niet en heeft kennen overbrengen, derhalven dat hij gevange in desen landen niet en kan werden gedult en geleden, achtervolgens de placaten vanden Landen, daer van hij gevangen iterativelijk is gewaerschout en echter daerin gebleven, 't welck dan een sake is in een land van justitie niet te dulden maer nodich anderen ten exempel te werden gestraft.

Soo concludeert de Heer Eijsscher uijt den naem van haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen zal werden gecondemneert om gebragt te werden op het schavot achter het stadhuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is executie te doen om aldaer wel strengelijk ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt

fol. 8v

mitsgaders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder oijt daer wederom in te komen, wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert inde kosten van sijn gevanckenisse ende de

mise van justitie, ofte ten alsulcke andere fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van sake bevinden sullen te behoren.

Schepenen gehoort de conclusie vande gevangen gesien, den criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier ratione officii tegens denselven gedaen ende genomen, ende op alles geleth hebbende 't gene ter materie dienende was, doende recht in den name ende van wegen haer Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange omme binnenscamers ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, bannen hem gevangen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder oijt daer weder inne te mogen komen op pene van swaerder straffe en condemneren hem gevange in de kosten van sijne gevangenisse ende in de mise vande justitie. Actum den 22en september 1722. Bij alle de Heeren Schepenen demtis van Strijen en de Moor.

fol. 8v

*Lijsbeth Proefhamer voor 50
jaren gebannen uijt den
Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher
in cas van delict**

contra

**Lijsbeth Proefhamer 's heeren
gevangen**

Alsoo Lijsbet Proefhamer geboortich van Rotterdam out 50 jaren een lindenaeyster en weduwe van Hendrick van Loon bekent en beleeden heeft, dat sij gevangen na het overlijden van haer man, na anderhalf jaer getrouwt geweest te sijn, sich in hoererije heeft verlopen

fol. 9

sulcx sij twee onechten kinderen heeft geprocreert waervan het eene doot ter werelt is gekomen en het andere nogh in leven is, en thien jaer out. Dat sij gevange onder anderen oock met Frans Lebot een schoenlapper, die met haer gevange over veertien jaer in een poortie tot Rotterdam woonde, terwijl desselvs vrouw noch leefde overspel heeft begaen. Dat sij gevange het selve eenige tijt heeft nagelaten door opgekomen questie, welcke daerna bijgeleijt sijnde. Dat sij gevangen over vier jaren van Rotterdam, binnen dese stad is komen woenen. Dat Frans Lebot haer gevange de selven dage is gevolgt, en dat sij sedert tesamen als man en vrouw hebben geleeft niet tegenstaende desselvs vrouw 't sedert noch eenige tijt in 't leven is geweest.

Voort dat hij Frans Lebot nu onlanx eenigen tijt sieck sijnde geweest daerover hij een vroegingh van gewisse is gekome, sulcx hij opden 4 december 1722 sich zelfs met een mes de keel heeft afgesneden en aenstonts daerop is overleden.

Sulcx sij gevangen notoirlijk heeft begaen een en andermael overspel, en naderhant ongeoorlofde cohabitatie heeft gehouden, contrarie het 16. en 3 articul vande ordonnantie vande politie en dienvolgende oock aenleijdinge tot dit ongeluck heeft gegeven, 't welck in een land van justitie niet en is te dulden, maer nodich anderen ten exempelp te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt name en van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland en Westvrieslant voor den tijt van 50 jaren en in haer goederen gemulcteert nade quaeltijt van haer gevangens persoon mitsgaders gecondemneert in de kosten van haer gevangenisse ende mise van justitie ofte ten alsulcke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen gehoort de confessie vande gevange

fol. 9v

gesien ende geexamineert den criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier op ende jegens denselven gedaen ende genomen, ende op alles geleth hebbende 't gene ter materie diendende is, doende recht inden name ende van wegen den Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen den gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van vijftich achtereenvolgende jaeren sonder middelervijlen daerinne te komen op pene van swaerder straffe, en condemneren deselve gevange in de kosten van haere gevangenisse en mise van justitie. Actum den elfden december 1722. Bij alle de Heeren Schepenen demtis Lestevenon en de Moor, ende gepronunchieert denselven dito.

fol. 9v

*Voor 99 jaren gebannen
uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliu
ende Schout der stad Gouda, ratiōe
officii Eijsscher in cas van delict
contra
Pieter Lanoij, gedaegde in persoon**

Seijt den Heer Eijsscher ende waerheijt is sulcx, dat hij gedaegde in persoon op vrijdach den 11 junij 1723 des namiddachs inde herbergh inde Willens buijten dese stad geweest.
Dat aldaer ontrent 4 uren mede gekomen is Jan Joosten Trompert met de welke en met noch twee anderen hij gedaegde in persoon eerst gekegelt om een half pintie wijn, doch dat het spel bleef steecken.
Dat hij gedaegde in persoon daerop hem Jan Joosten Trompert en noch een ander voor schelmen scholt.
Dat Jan Joosten Trompert ontrent over 6 uren daer vandaen met noch een ander na de stad is gegaen.
Dat hij gedaegde in persoon deselve is vervolgt, en ontrent half wegen bij haer is gekomen.
Dat sij soo te samen na de herberch van Farnabouck buijten dese stad zijn gegaen, daer hij gedaegde in persoon eerst en daerna Jan Joosten Trompert sijn in gekomen zijnde bijde al wat vanden dranck gereackt.
Dat hij gedaegde in persoon en Jan Joosten Trompert aldaer weer woorden hebben gekregen en herhaelt de voorige scheltwoorden, dat Jan Josten Trompert daerop seijde: "Soo gij dat uijt quaedaerdicheijt segt, soo soude ick het niet wel opnemen".
Dat hij gedaegde in persoon daerop antwoorde: "Ick segh het uijt

fol. 10

quaedaerdicheijt", en Jan Joosten Trompert wederom: "Was het op een andere plaets, ick soude u voor u beck slaen". Dat hij gedaegde in persoon daertegens wederom seijde: "Dat kunt gij niet doen, ick durf soo wel een kaerl onder de oogen sien als een ander", op alle welcke woorden de waerdinne haer bijde noch berispte en tussen bijde sogt te schieten.
Dat sij beijde egter opstonden, dat Jan Joosten Trompert in het opstaen na hem gedaegde in persoon sloeg, en hij gedaegde in persoon wederom hem Jan Joosten Trompert met sijn regterhand een slagh voor sijn aengesicht, treckende aenstont daerop zijn mes, en lopende agter de waerdinne die tussenbijde was geschoten en Jan Joosten Trompert bij de mouw vatte haer lijf om, na een houck vande kamer.
Dat Jan Joosten Trompert sich selfs hebbende losgeslingert ende siende dat hij gedaegde in persoon sijn mes had getrocken hem gedaegde in persoon na de hand vatte seggende: "Schurck sult gij een mes trecken".
Dat deselve te hoogh had gegrepen sulcx hij sijn gedaegde in persoons hand niet en kont vasthouden.
Dat hij gedaegde in persoon daerop immediatelijk, sijnde de klokke over 8 uijren, hem Jan Joosten Trompert een steeck bracht penetrerende door de borst in de linckersijde tussen de derde en vierde ribbe van onderen getelt, gaende door het diaphragma, tot in de milt ter breete van 3 vingeren.
Dat Jan Joosten Trompert daerop riep: "Mijn God, ick ben gequetst, ick heb genoeg, haelt een meester", die gehaelt en gekomen is en 't verbant eerst gedaen, waerna hij Jan Joosten Trompert na huijs is gegaen, blijvende hij gedaegde in persoon noch eenige tijt daena in de herbergh.
Dat deselve Jan Joosten Trompert eenige dagen aen dese sijne wonde bedlegerig zijnde geweest eijndelijk op den 29 junij 1723 van deselve wonde is komen te overlijden.
Sulcx dat hij gedaegde in persoon heeft begaen een notoire manslag strijdende tegens de Goddelijke en wereltijke rechte en daarom nodich in een land van justitie anderen ten exempel op het rigoreuste te werden gestraft.
Dat daerom hij Heer Eijsscher om het recht vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaegde in persoon ten sijner laetste woonstede hadde doen dagvaerden, om te compareren in persoon, op pene van Ban en confiscatie van goederen, maer ter dage dienende rechterlijk ter vierschaer en ter puije

fol. 10v

van het stadhuijs uijtgeroepen sijnde, en niet comparerende dat mitsdien hem Heer Eijsscher toegewesen is het eerste default en voor 't proffijt van dien geaccordeert een tweede citatie, dewelcke insgelijcx gedaen wesende, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede default en voor 't proffijt van dien geaccordeert een derde citatie met intimatie, dewelcke insgelijcx gedaen zijnde en den gedaegde in persoon noch niet compareerde dat tegens hem gegeven is dat derde default, en voor 't proffijt vandien hij Eijsscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit met een vierde citatie ex super abundantie met inthimatie omme het intendit te sien verifiëren en sententie aen te horen. Welcke citatie en inthimatie gedaen zijnde en is hij gedaegde in persoon des niet jegenstaende noch niet gecompareert, soo dat de Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en recht versocht.

Concluderende hij Heer Eijsscher uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon ter sake van dese gedane manslag sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijt van hondert jaren sonder middelertijt daer weder inne te komen op pene van met den swaerde gestraft te

werden datter de doot na volgt, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, mitsgaders dat hij sal werden gecondemneert in de kosten ende misen van justitie.

Schepenen gesien het intendit ende de informatie bij den Heer Officier overlegd ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was doende recht uijt de naem ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland hebben den gedaegde in persoon en defailliant Pieter Lanoij voor het proffijte ende uijt kragte vande voorsz. defaulten versteken en versteken denselve bij desen van alle exeption, declinatoir, dilatoir en peremtoir defension en weeren

fol. 11

van rechten die hij gedaegde in persoon ende defailliant in desen hadde mogen doen ende proponeren, wijders bannen den gedaegde in persoon ende defailliant uijt den Lande van Holland ende Westvriesland Zeeland en Utrecht, den tijt van negen en 't negentich jaren sonder middelerwijlen daerinne te mogen wederkomen, op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de doot navolgd. Verclaeren alle sijn gedaegdens in persoon ende defailliant goederen geconfisqueert ten proffijte vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, behoudelijk dat deselve sullen mogen werden geredimeerd volgens het privilegie deser stad, en condemnieren den gedaegde in persoon en defailliant in de kosten en misen van justitie. Aldus gedaen bij de Heeren Reijnier Crabeth, Adriaen vander Does, Mr. Daniel de Lange en Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaard en Mr. Govert Suijs, Schepenen den 31 augusti 1723, ende ten selven dage gepronuncieerd. Present de Heeren Jan de Meij Heer van Leckerland en Mr. Willem vanden Kerckhoven, Burgermeesteren en alle de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 11

*Voor 99 jaren gebannen
uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliu
ende Schout der stad Gouda, ratione
officii Eijsscher in cas van delict
contra
Jacob van Alphen geboortich van
's Hertogenbosch een schoenmakersknecht**

Seijt den Heer Eijsscher ende de waerheijt is sulcx, dat hij gedaegde in persoon op dingsdag den 27 julij 1723 tegens den avont met sijn macker is gegaen inde herberge de Oude Rode Leeuw inde Nieuwsteegh binnen dese stad, alwaer op die tijt meerder persoonen waren die in en uijt gingen gelijk hij gedaegde in persoon dan een man en vrouw uijt die herbergh sag gaen die met een ander ock haer nagingh om te sien waer die gingen, ende aen de Cleijwegh gekomen zijnde, dat hij gedaegde in persoon doen die andere persoon vraegde, of aan het andere ende van die steegh de herbergh de Nieuwe Rode Leeuw niet en was. Dat sij daer bijde na toe zijn gegaen, en eenigh volck vonden danssende. Dat hij gedaegde in persoon den gene die met hem daer gekomen was, heeft gevraegt of die met hem oock eens wilde dansen, en den speelman of hij nu aen de beurt lagh, die daer: "Ja" op antwoorde. Dat hij gedaegde daerop met die persoon aen het danssen is geraeckt, maer door vier matrosen, die tussen

fol. 11v

haer insprongen sijn verhindert geworden, dat de speelman daerdoor ophielt en de waerdinne geroepen is, die de matrosen deed vertrecken, dat sij bijde daerop weer aen het danssen sijn gegaen, 't welck Simon vanden Bergh aenkeeck.

Dat hij gedaegde in persoon in het danssen een sprongh deed en voor over buckende, neer quam.

Dat Simon vanden Bergh doe, tegens die met de gedaegde in persoon danste, seijde, nu behoeft gij niet te lappen, nu moet hij, te weten den gedaegde in persoon betalen.

Dat hij gedaegde in persoon daerop, hem, die met met gedanst hadde versogt heeft sijn macker, daermede hij in de Oude Rode Leeuw was gekomen te halen, gelijk die dan is gekomen, aan den gedaegde in persoon gevraegt heeft watter te doen was, dien hij antwoorde: "Niet met dal" daerop deselve in het voorhuys is gebleven.

Dat de gedaegde in persoon onderwijlen met Simon vanden Bergh buitenshuys op de staet in den doncker is gegaen, en aldaer met den anderen met messen hebben gevogten, sulcx hij gedaegde in persoon is gequetst geworden onder de linkerborst met een wonde ontrent drie vingeren breed, soodanich dat hij door anderen bij de chirurgijn en naderhant na zijn slaepstede heeft moeten gebracht werden en hij gedaegde Simon vanden Bergh een steeck gebragt heeft in de rechterzijde dicht bij het borstbeen, tussen de tweede en derde ribbe van boven af getelt, de borst perforeren, ----- gaende verder tot het pericardium tot in de lincker hollicheijt van het hert, waardoor de borst volbloet is geraeckt, sulcx dat denselve nadat hij aen de deur geclopt had ofwel terwijl hij na de meester gebragt wiert, is overleden.

Dat hij gedaegde voelende gequetst te sijn, sijn macker sulcx toeriep, die daerop uijt de herbergh liep, daer de deur was of wierd gesloten, en van deselve gevonden sijnde, sijne wonde is toegehouden, en bij de meester gebracht en naderhant thuys.

Dat hij gedaegde in persoon des morgens tussen vier en vijf uren horende dat Simon vanden Bergh overleden was, zeyde dat hij een man des doots was, waarop hij gedaegde in persoon dan door sijn bekende is weggevoert geworden.

Sulcx dat hij gedaegde in persoon heeft begaen een notoir manslagh strijdende tegens de Goddelijke en Wereltlijcke Regten, en daerom nodich in een land van justitie andere ten exempel op het rigoureste te werden gestrafft.

Dat daerom hij Heer Eijsscher om het recht vande Heeren Staten

fol. 12

van Holland ende Westvriesland te bewaren hem gedaegde in persoon ten zijner laetsten woonstede hadde doen dagvaerden om te compareren in persoon op pene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regterlijk te vierschaer en ter puije van het stadhuijs uytgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijsscher toegewesen is het eerste default en voor 't proffijit van dien geaccordeert een tweede citatie, dewelcke insgelijcx gedaen wesende en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede default en voor 't proffijit van dien geaccordeert een derde citatie met inthimatie dewelcke insgelijcx gedaen sijnde ende den gedaegde in persoon noch niet comparerende, dat tegens hem gegeven is het derde default en voor 't proffijit vandien hij Heer Eijsscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit, met een vierde citatie ex superabundanti, met inthimatie omme het intendit te sien verifien en sententie te aenhoren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde, en is hij gedaegde in persoon des niet tegenstaende noch niet gecompereert. Soo dat den Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatien daertoe dienende is overleverende ende recht versoect.

Concluderende hij Heer Eijsscher uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon ten sake van dese manslagh bij hem gedaegden sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht, voor den tijd van hondert jaren, sonder middelerwijlen daer weder in te komen op pene van met den swaerde gestrafft te werden datter de dood na volghet, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisceert ten proffijite vanden Landen, mitsgaders dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert in de costen en mise van justitie.

Schepenen gesien het intendit en de informatie bij den Heer Officier overgelegd en met rijpe deliberatie van rade doorsien ende overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon ende deffailand Jacob van Alphen voor het proffijit en uijt kragte vande voorsz. defaulten versteken en versteken denselven bij desen van allen exceptien, declinatoir, defilatoir en peremptoir defensien en weren van rechten, die hij gedaegde in persoon en deffailand in dese hadde mogen doen en proponeren

fol. 12v

wijders bannen den gedaegde in persoon en defaillant uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Uijtrecht, den tijt van negenennegentich jaren, sonder middelerwijlen daerinne terug te komen op pene van met den swaerde gestrafft te werden datter de doot na volghet, verclaren alle sijn gedaegdens in persoon en defaillants goederen geconfisqueert ten proffijite vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland en condemneren den gedaegde in persoon en defaillant in de costen ende mise van justitie. Aldus gedaen bij den Heeren Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Daniel de Lange. Jacob Slicher, Gijsbert vanden Bogaert en Govert Suijs, Schepenen den 28 september 1723 en gepronunchieert ten selven dage. Present deselve Heeren.

fol. 12v

*Matthijs vander Prins
zijn doode lijck geworpen
inde galghput*

Schepenen der stad Gouda gesien de informatie bij den Heer Officier der selven stad geregteelijck beleiijt, ter oorsaecke van het nedergeslagen lichaem van Matthijs vander Prins, ende uijt deselve informatie gebleeken sijnde dat hij Mathijs vander Prins op den 2e deser maend oktober binnen de voorsz. stad inde herbergh genaemt den Admiraal Tromp eerst heeft geattaqueert en is aengevallen op de persoon van Jacob Barentse met een getrocken mes in de hand. Vinden goed, en verstaen, dat het selve dood lichaem anderen ten exempel en afschrick met de kist waer in het selve tegenwoordich leiijt ten eersten op een ope slede sal werden gesleept naer 't geregt buijten dese stad, ende so aldaer zal werden geworpen in de galgput totdat het aldaer sal sijn vergaen en geconsumeerd. Actum den 5 oktober 1723 bij den Heeren Crabeth, Vander Does, de Lange, Bogaerd en Suijs, Schepenen

fol. 13

voor 30 jaren gebannen

uijt den Lande &

**Cornelis de Jongh alias den
Dorrebes, gebannen**

Schepenen gesien de informatien bij den Heer Officier in plaetse van intendit overgelegd, en op alles gelet hebbende, 't geene ter materie diendende was, doende regt, versteken den gedaegde en defaillant vande exceptien, declinatoir, delitoir en peremptoir defensien en weeren van regten, die den gedaegde en defaillant in dese hadde kunnen en moogen doen en proponeren, wijders bannen den gedaegde en defaillant uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Uijtrecht voor den tijd van 30 jaren, sonder middelerwijlen daerinne weder te komen, op poene van publijquelijk met het mes boven het hoofd ter discretie van Schepenen te werden geseseld en gebrandmerkt, en condemneren den gedaegde en defaillant in de costen. Actum den 16 oktober 1723, bij de Heeren Snels, Bailliu, de Meij en van Eijck, Burgemeesteren, Crabeth, vander Does, de Moor, de Lange, Slicher en vanden Bogaard, Schepenen.

fol. 13

*voor 30 jaren gebannen
uijt den Lande &*

**Jan van Honingen alias
Jan Pee, gebannen**

Schepenen gesien de informatien bij den Heer Officier in plaetse van intendit overgelegd, en op alles gelet hebbende, 't geene ter materie diendende was, doende regt, versteken den gedaegde en defaillant vande exceptien, declinatoir, delatoir en peremptoir defensien en weeren van regten, die den gedaegde en defaillant in dese hadde kunnen en moogen doen en proponeren, wijders bannen den gedaegde en defaillant uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht voor den tijd van 30 jaren, sonder middelerwijlen daerinne weder te komen, op poene van publijquelijk met het mes boven het hoofd ter discretie

fol. 13 v

van Schepenen te werden gegeesseld en gebrandmerkt, en condemneren den gedaegde en defaillant in de costen. Actum den 16e oktober 1723, bij de Heeren Snels, Bailliu, de Meij en van Eijck, Burgemeesteren, Crabeth, vander Does, de Moor, de Lange, Slicher en vanden Bogaard, Schepenen.

fol. 13v

*Gebannen voor 25
jaren uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailiu ende Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher
contra
Jacob Barentse van Outshoorn
gedaegde in persoon**

Seijd den Heer Eijscher ende de waerheijd is sulcks, dat hij gedaegde in persoon op saturday de 2e oktober 1723 des nagst omtrent tussen negen en tien uijren is geweest in de herberg genaemt Tromp in de Vogelsang binnen dese stad, alwaer onder anderen mede in den gemeenen haert was een persoon genaemt Tijs vander Prins, wien nagegeven wierd (gelijk de waerheijd was) dat denselven daegs te vooren dair met steenen, die hij met sijn mes uijt de straat voor de deur van die herbergh had uijtgegraven, aldaer de glaesen had uijtgegoijt: en waerover deselve Tijs vander Prins sijn ongenoegen toonde, seggende: "Heb ik de naam, ik sal de daad ook hebben". Dat denselven Tijs vander Prins (oogschijnelijk om sijn seggen in het kort te bewaerheijden) tegens iemand in de gemeene haert, die een glaesje jenever hadde, seijde: "Brenge het mij eens", 't welk geschiede, ende vandenselven het glaesje aennam, aen sijn mond sette, en namaels het op de vloer aan stukken goojde, nemende daer na het tabaksconfoirtje en smheet dat insgelijks tegen de kas dat het vuur over de vloer vloog, Dat hij Tijs vander Prins daerna aanden hospes een soopje commandeerde, en terwijl denselve

fol. 14

dairom in het voorhuijs ging, dat hij Tijs vander Prins een stoel nam en goojde denselve na de haertglaesen, maer tegens het hout quam, soo dat daer drie sporten uijtsprongen. Dat op het moment dat die gooj geschiede hij gedaegde in persoon komende van agterens op het point om door de deur den haert in te komen, dog (om dat voorval agter uijt wijkende) de gooj gegaen sijnde, binnen trad, de goojde stoel geraept en overent sette, en Tijs vander Prins naderende tegens denselven seijde: "Tijs soo soud gij mij wel de herssenen ingooijen": die daerop antwoorde: "Wat wild gij daarvan hebben?" en dergelijke andere woorden: waar tegens hij gedaegde in persoon wel eenige dog geen injurieuse woorden tegens denselven Tijs vander Prins gebruikte.

Dat denselven Tijs vander Prins daerop aenstonts sijn mes trok, na hem gedaegde in persoon een sneede bragt, die hij egter, begevende sig na de bedstede en het muijtje onder het cosijn vande glaesen die na de plaats staan, ontweek.

Dat Tijs vander Prins aldaer op hem gedaegde in persoon aensettende, na hem gedaegde begon te stecken, 't welk hem gedaegde in persoon deed vragen of hij hem sogt te vermoorden? Wijkende ondertussen nog al verder, waer Tijs vander Prins hem gedaegde nog als steckende (niet tegenstaende met een stoel om haer van een te scheijden wierd tussen beijden geslagen) vervolgde enqueste met een steek of twee in sijn hoofd.

Dat hij gedaegde in persoon voelende dat hij gequest was, en daerop seggende: "Dat is raeks", doe mede sijn mes heeft getrokken, daarmede Tijs vander Prins gebragt te eersten een steek in de linkersijde vanden buijk door het mesenterium¹, afsnijdende twee bloedvaten der milt. Ten tweede een steek in de regtersijde vande borst onder de tepel, tussen de 5 en 6 ribbe van boven

fol. 14v

afgeteld, gaende opwaerts dwars door de long, door het mediastinum² tot op de wervelbeenderen vande rug: en ten derde een steek in de regterdij, gaende buitensbeens van onderen na boven, ter lengte van 5 a 6 duimen, noodsakende alsoo Tijs vander Prins te rugge te retireren, gelijk die dat ook, na hem gedaegde blijvende steken, deed na de haertdeur toe, soodat sij beijde de haert uijt in het voorhuijs geraekte, dat den hospes met de scheijdstok haer scheijde, alwaer Tijs vander Prins sijn mes opstak, en hij gedaegde in persoon weer na en in de haert vanden anderen afgekeert wierd, en vermaent sijn mes op te steken, alsoo dat geseijt wierd, dat hij al genoeg hadde, gelijk sulks ook is gebleken, alsoo hij Tijs vander Prins vande twee eerstgemedede doodelijke wonden waarvan het bloed in de holligheid des buijks was uijtgestort, des anderen daegs des morgens tussen 10 en 11 uijren is overleden.

Sulks dat hij gedaegde in persoon de gemelte Tijs vander Prins notoirlijk van het leven ter dood heeft gebragt, strijdende tegens de Goddelijke en Wereldlijke wetten, mitsgaders de placcaten vanden Landen, en daerom nodig dat het anderen ten exempel op het rigoreuste werde gestaft.

Dat hij daerom Heer Eijscher, om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaegde te sijner laatste woonstede hadde doen daegvaerden, om in persoon te compareren op poene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dagen dienende regterlijk ter vierschaer en ter puije van het stadhuijs uijtgeroepen sijnde, ende niet comparerende: dat mitsdien hem Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een tweede citatie, dewelke insgelijks gedaen wesende, en hij gedaegde niet comparerende, dat tegen hem verleend is het tweede default, en voor het proffijt van dien verleent een derde citatie met inthimatie,

fol. 15

dewelke insgelijks gedaen sijnde, dat den gedaegde nog niet en is gecompareert: mits welke tegen hem gegeven is het derde default, en voor 't proffijt van dien hij Eijscher geadmiteert om te dienen van intendit met een vierde citatie ex supra abundantie, met inthimatie om het intendit te sien verifiëren, en sententie te aenhooren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde, soo is hij dies niet tegenstaende niet gecompareert, soo dat den Eijscher sijn intendit met de verificatien daer toe is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Eijscher uijt name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon daer over sal werden gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders Zeeland ende Uijtrecht voor den tijd van honderd agtereen volgende jaeren, sonder middelerwijlen daer inne te komen, op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood navolgt, mitsgaders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Lande, en hij gedaegde in persoon gecondemneert in de kosten ende misen van justitie, ofte ten alsulken anderen finen als de Heeren Schepenen nae exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende informatien bij den Heer Officier overgelegd, ende met rijpe deliberatie van rade doorsien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, bijsonderlijk mede reguard genomen hebbende opde defensie voor den gedaegde in persoon van desselfs naeste vrienden bij wegen van suggestie gedaen, uijtende het advijs en doende regt, uijt de naam ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland

fol. 15v

hebben den gedaegde in persoon en defaillant voor het proffijt en uijt cragte vande voorsz. defaulten versteken, ende versteken deselve bij dese vande exceptien, declinatoire, dilatoire en peremptoire defensien en weeren van regten, die hij gedaegde in persoon den defaillant in dese hadde mogen doen proponeren, wijders banne den

¹ Mesenterium, plooi van het buikvlies die over de darmen hangt, en dient als ophangband voor de darmen en andere organen in de buikholte.

² Mediastinum, de ruimte tussen de beide longen in, die ventraal begrensd wordt door het borstbeen en dorsaal door de wervelkolom. Hierin bevinden zich onder andere het hart, de luchtpijp, de slokdarm, de aorta, een aantal grote bloedvaten, een groot aantal zenuwen, de thymus en vele lymfeklieren.

gedaegde in persoon uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht voor den tijd van vijfentwintig agtereen volgende jaren, sonder middelerwijle daerinne te komen op poene van vijfentwintig jaeren geconfineert te werden in het tugthujs deser stad, omme met sijn handenwerk aldaer de cost te winnen. Condemneren den gedaegde in persoon in de costen en misen vande justitie, ontseggen den Heer Eijsscher sijnen verderen wijs en conclusie op en jegens den gedaegde in persoon gedaan ende genomen: aldus gedaen bij de Heeren Reijnier Crabeth, Adriaen vander Does, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Daniel de Lange, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Mr. Govert Suijs, Schepenen den 13e december 1723.

fol. 15v

Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione offitii, Eijsscher in cas van delict
contra
Cornelis Vis, gedaegde in persoon

Seijd den Heer Eijsscher en de waerheijd is sulcks, dat hij gedaegde in persoon op donderdag den 31e augusti 1724, op omtrent de middag is gekomen ten huijse van Jacob Swart op 't Jaegpad bij de Jagersstal buijten dese stad.

fol. 16

Dat doe ter tijd te selven huijse was eenen Jacob Gerritse alias Jaap de Jager, die seer beschonken was, en aldaer coffij dronk.

Dat hij gedaegde in persoon daer mede coffij dronk, dat daar waren of dat onderwijlen daar mede ingekomen sijn twee andere persoonen.

Dat sij daerop aan het speelen met de kaart zijn geraekt, hij gedaegde in persoon hebbende een van die ingecomene persoonen tot sijn maat, tegens Jacob Gerritse, hebbende den andere ingekomene persoon tot sijn maat.

Dat sij in den beginne eerst speelde om een halve stuijver in het gelag.

Dat hij gedaegde in persoon naderhand vraegde waerom sij speelde, dat Jacob Gerritse antwoorde om een sesthalf.

Dat sij met haer vieren daerop sijn een geworden om te speelen om drie stuijvers in de hand en eene stuijver in het gelag, en alsoo drie spellen hebben gespeeld. Daervan Jacob Gerritse het eerste en hij gedaegde in persoon de twee laetste quam te winnen.

Dat de maet van Jacob Gerritse doe seijde, dat hij er uijtscheijde, 't welk hij gedaegde in persoon insgelijks seijde en opstonden.

Dat Jacob Gerritse wilde dat sij nog langer soude speelen en vraegde aan hem gedaegde in persoon of hij meenden dat hij vals speelde.

Dat hij gedaegde in persoon antwoorde: "Neen".

Dat hij Jacob Gerritse nog aan hem gedaegde in persoon vraegde, waerom hij na sijn sak taste.

Dat hij gedaegde in persoon daerop antwoorde, daertoe geen gedagte te hebben.

Dat Jacob Gerritse daerop hem gedaegde in persoon een klap gaf en aenstonts sijn mes trok.

Dat hij gedaegde in persoon daerop ten huijse uijtvlugte en Jacob Gerritse van sijn suster wierd vastgehouden.

Dat hij gedaegde in persoon voor de deur sijnde gekomen eerst sijn schoenen uijttrok, daerna sijn mes, en riep: "Waar sijt gij nu Jacob komt hier".

Dat hij gedaegde in persoon voorts uijt sijn schuijt gehaelt heeft sijn haek, om daermede na Jacob Gerritse, die nog in huijs was, en losgelaten, heeft gestoten, daerop de deur van het huijs wierd toegedaan.

fol. 16v

Dat hij gedaegde in persoon daerna in sijn schuijt is gegaan en met deselve meende weg te roeijen, werdende deselve nog door anderen van het lant afgestooten.

Dat de riem quam te breken.

Dat Jacob Gerritse onderwijlen door de sijdeur uijt den huijs gekomen sijnde hem gedaegde in persoon toe riep dat hij aen land soude komen, goijende eerst met een steen na hem ged en naderhand met een luijwagen, die aan drie stukken sprong, en waervan hij gedaegde in persoon geraekt wierd.

Dat hij gedaegde in persoon ook een van die stukken wederom na Jacob Gerritse goojde, die doe wederom in het huijs geraekte, en daarna wederom daeruijt, wanneer hij gedaegde in persoon door het aenkomen van schepen na de wal moest houden, dat hij gedaegde in persoon doen met sijn haek na Jacob Gerritse stak, en deselve in de broek raakte, waerop deselve met sijn muijlen na hem goojde.

Dat hij gedaegde in persoon deselve ontwijkende in de schuijt quam te vallen.

Dat Jacob Gerritse sijn mes nog na hem gedaegde in persoon meende te gooijen, dog daerin belet wierd en hem toeriep dat hij aen land soude komen, waerop hij gedaegde in persoon antwoorde: "Als ik aen land quam soude gij assistentie krijgen, dog meijnde gij dat ik niet en durf, komt aan de andere sijde, maer ik seek het niet".

Dat hij gedaegde in persoon doe is gevaren na het Moerdregts Verlaet buiten dese stad, en binnen het verlaet sijnde, dat Jacob Gerritse insgelijks daer te voet is gekomen, seggende tegens hem gedaegde in persoon: "Komt aan land, ik heb uw te spreken", doende daer eenige dreijgementen bij.

Dat hij gedaegde in persoon daerop antwoorde: "Gij hebt mijn niet te spreken, komt morgen als gij nugteren sijt".

Dat Jacob Geritse vandaer na de brug bij de Cortakkeren gegaen sijnde, hij gedaegde in persoon aan land is gekomen, om een pijp tabak te ontsteken.

Dat Jacob Gerritse dat siende terug wilde gaan, maar tweemaal tegen gehouden wierd dog door dreijgementen losgelaten sijnde bij hem gedaegde in persoon is gekomen en met hem woorden heeft gemaakt.

fol. 17

Daerop hij Jacob Gerritse en hij gedaegde in persoon aenstonts haar messen hebben getrokken, snijdende hij Jacob Gerritse na hem gedaegde in persoon, en stekende hij gedaegde in persoon na Jacob Gerritse sodanig dat hij denselve met een steek geraakt heeft in de regtersijde omtrent tweederste vingeren breet boven het os ilion¹ penetrerende door de spieren vande buijk, en door het peritoneum² tot in desselfs holligheid, met quetsinge van het intestinum colon³, gaende verders door de spieren vande lendenen, tot aan desselfs wevelbeen door en waervan hij den 2e september des morgens tussen 7 a 8 uijren is overleden.

Sulks dat hij gedaegde in persoon denselve Jacob Gerritse alias Jaep de Jager notoirlijk van het leven ter dood heeft gebracht, strijdende tegens de Goddelijk en wereltijke wetten, mitsgaders de placaten vanden landen en daerom nodig dat het in een land van justitie anderen ten exempel op het rigoureust werden gestraft.

Dat daerom hij Eijscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren hem gedaegde in persoon bij edicte en klokkegeslag, en affictie van citatie hadde doen dagvaerden om in persoon te compareren op poene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende, regterlijk ter vierschaar en ter puije van het stadhuijs uijtgroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een tweede citatie, de welke insgelijks gedaen wesende, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens den gedaegde in persoon verleend is het tweede default, en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthimatie, de welke insgelijks gedaen sijnde, dat den gedaegde in persoon nog niet en is gecompereert, mits welke tegens hem gegeven is het derde default, en voor 't proffijt van dien hij Eijscher geadmitteert om te dienen van intendit, met een vierde citatie ex supra abundanti met inthimatie, om het intendit te sien verifien, om sententie te aenhooren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde, soo is hij des niet tegenstaende niet gecompereert, soo dat den Eijscher sijn intendit met de verificatien daertoe diendende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Eijscher uijt naame en wegen de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gedaegde in persoon daerover sal werden gebannen uijt den landen van Holland

fol. 17v

ende Westvriesland, mitsgaders Zeeland ende Uijtrecht, voor den tijd van honderd agtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijlen daer in te komen, op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt, mitsgaders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, en hij gedaegde in persoon gecondemneert in de kosten en misen van justitie ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen nae exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien ende geexamineert hebbende het intendit mede de informatie bij den Heer Officier overgegeven, de defensie voor den gedaegde in persoon, met de stukken relatief bij forme van suggestie na voorgaende permissie overgegeven bij Trijntje Cornelis Outshoorn als moeder en Marritje Branden Bakker als huijsvrouw vanden gedaegde in persoon, ende met rijpe delibratie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den name ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, absolveren den gedaegde in persoon vanden criminelen eijsch en conclusie bij den Heer Eijscher op ende jegens den gedaegde in persoon gedaan ende genomen, condemneren niettemin den gedaegde in persoon en defaillant, in de kosten ende misen van justitie, Actum den 11e december 1724, bij de Heeren Reijnier Crabeth, Mr. Willem van Strijen, Mr. Daniel de Lange, Mr. Willem Hendrik van Cattenburgh, Mr. Tielman van Zeeberg ende Mr. Govert Suijs, Schepenen en gepronuncieert den 12e dito, present alle de gemelte heeren.

fol. 18

*Arent Jacob binnenscamers gegees
selt en voor 6 jaren gebannen
uijt den Lande &*

¹ Sic, os ilion; os ilium, darmbeen.

² Buikvlies.

³ Deel van de dikke darm.

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher
contra
Arend Jacob, 's heeren gevangen**

Alsoo Arend Jacob, een Jood geboortich van Plestenburgh in 't marck Brandenburg, out 20 jaren bekend en beleden heeft, dat hij in den maent december 1724 vandaer uijt zijn vaders hujs na Holland is gekomen, sijnde met 50 guldens voorsien om daarmede negotie te doen.

Dat hij het meeste van dat gelt een dagh of 8 voor zijn hechtenisse tot Amsterdam heeft verspeelt gehad, en vandaer met de nagtschuijt des maendags den 8 deser maend januarij 1725 tot Gouda is gekomen om verder na Dordrecht te varen.

Dat hij op denselven dach des morgens ontrent 9 uuren sijnde op de Westzijde vande Haven bij de uijtterste brugge voor een hujs gekomen is en daer de deur aen vond.

Dat hij die deur soo weijnigh en maer soo verre opende dat hij daerdoor in het hujs kon schuijven.

Dat hij voorts in de sijsael is gegaen en aldaer vande tafel heeft genomen een kleijn kerckboeckie met silveren sloten, in judicio geexhibeert, 't selve in sijns rock voor de borst heeft gestocken, den huis weer uijt is gegaen en deur weer sagties agter hem heeft toe laten vallen.

Dat hij met het selve boeckie deselve sijde vande Haven lancx geggaen zijnde tot de andere brugge de oversijde weder terug is gekomen en aen de gemelte uijtterste brugge dat boeckie in zijn rock is bevonden en hem afgenomen. 't Welke dan is een notoire dieverije in een Lant van Justitie niet te dulden, maer nodigh anderen ten exempel te werden gestraft in conformite vande placaten vanden Landen.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt name en van wegen de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij

fol. 18v

gevangen daerover sal werden gegeesselt ter discretie vande Heeren Schepenen, ende gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijt van twaelf jaren sonder middelerwijlen daer weder in te komen op pene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert inde costen ende mise van justitie oft ten sulke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen, gehoord de confessie vanden gevangen, gesien en geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier op ende tegens den gevange gedaen ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland hebben den gevangen gecondemneert ende condemnieren denselven bij dese omme wel strengelijck ter discretie van haer Heeren Schepenen binnenskamers te werden gegeesselt, bannen hem gevangen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland, en Uijtecht voor den tijt van ses achtereenvolgende jaren sonder middelerwijlen daerinne weder te komen, op pene van wederom gegeesselt te werden en condemnieren den gevangen in de kosten van sijne gevanckenisse ende misen van justitie. Actum den 16 januarij 1525 bij de Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon, Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Willem Hendrick van Cattenburgh, Mr. Jacob Slicher en Mr. Gijsbert vanden Bogaert, Schepenen, gepronunchieert en de geexecuteert ten selven dagen.

fol. 19

*Gegeesselt en voor 25 jaren
gebannen uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijscher
in cas van delict contra
Lijsbeth vanden Bergh, 's heeren
gevangen**

Alsoo Lijsbeth vanden Bergh weduwe van Pieter Bilo out 63 jaren, geboortich van Utrecht een schoonmaeckster wonende tot Rotterdam, 's heeren gevangen, bekend en beleden heeft, dat sij op saturday den 23 junij 1527 des namiddachs ontrent twee uijren binnen dese stad op de Nijerstraet van een toutie voor een glasvenster van een catoenwinckel heeft afgetrocken een lapie catoen van een el drie a vier, en daarmede wegh is gelopen maer agterhaelt zijnde het selve haer is afgenomen.

En dat sij den 26 junij daeraenvolgende des namiddags ontrent drie uijren is gegaen in een winckel op de Nieuwehaven, daer niemant in het voorhujs en was, en daer uijt genomen heeft drie stuckies of lapies estamijn¹ die onder haer schort gebergt en daarmede den hujs is uijtgegaen, dogh dat sij is vervolgt geworden, en deselve

¹ GTB. Estamijn; zeef- of filterdoek.

stuckies estamijn haer sijn ontnomen. Uijt alle 't welcke dan blijkt dat sij gevangen is een notoire diefwegge en daeromme strafbaer volgens de placaten vanden landen anderen te exempel.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den naem van haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevangen daerover sal werden gecondemneert om gebragt te werden agter het stadhuijs deser stad en aldaer wel strengelijck te werden gegeesselt ter discretie vande Heeren Schepenen, mitsgaders gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijt van 25 jaren sonder middelerwijlen daer weder

fol. 19v

inne te komen op pene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van hare gevanckenisse ende de mise van justitie, of ten alsulke andere finen als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden zullen te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Lijsbeth vanden Bergh 's heeren gevangen, gesien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione offitii tegens haer gevange gedaen ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende recht uijt de name ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren haer gevange omme gebragt te werden op het schavot achter het stadhuijs deser stad ende aldaer wel strengelijck gegeesselt, bannen haer gevangen uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijt van vijfentwintich jaren sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe en condemneren haer gevange in de costen hare gevancknisse en mise van justitie. Aldus gedaen bij de Heeren Schepenen demto den Heer van Strijen op den 7 julij 1725.

Gepronuncieert ende geexecuteert den 12 julij 1725, present de Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Willem Hendrick van Cattenburgh, Mr. Tielman van Zeebergh ende Mr. Gijsbert vanden Bogaert, Schepenen.

fol. 20

*met de coorde aen een pael
geworgt*

**Den Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii, Eijscherer in cas
van delict**

contra

**Susanna Proefhamer, alias Susanna
Pecken, laatst getrouwt met
Gerrit vander Want, nu overleden
's heeren gevangen**

Alsoo Susanna Proefhamer alias Susanna Pecken, geboortig binnen dese stad, oud 56 jaeren een pijpmaekster van haar ambacht, wiens laatste man geweest is Gerrit vander Want, verdagt sijnde denselven haren man op den 17e deser maend maert 1726, des avonds sijn schielijke doot te hebben veroorsaekt, en sulks wel halssterriglijk hadde ontkenet ende gelogent, egter naderhand uijt enkele overtuijginge van haar gewisse buijten pijnen en banden, en buijten bedreijginge van dien, bekent en beleden heeft, en namaels ook gepersisteert, dat sij woonagtig is in Koeckelstok en poortje in de Vogelesang, binnen dese stad.

Dat sij gevange menigmael oneenig met haer man geleeft heeft, en veelmaels woorden heeft gehad, sulks dat haar man dan wel tegen haer seijde dat de beul van Haerlem nog geld aan haar gevange soude verdienen, waerop sij gevange dan wel antwoorde: "Dan sal ik het eerst aan U verdienen en sal het eerst op uw bek u toe tellen", gelijk sulks onder anderen op den gesegden 17e maert ook is gesegt, bij de gevangen.

Dat sij te samen op die namiddag vis hadden gegeten, de man daernaes was uijtgegaan, een geruijmen tijt uijt gebleven, en naderhand op den avond was thujs gekomen, vragende naest de deur sijn buurvrouw, of sijn hembd droog was, 't welk sij gevange hoorde in haar huijs, daer sij gevange binnen was bij haar haert.

Dat haar gevangens man in huijs komende

fol. 20v

tegens haar gevange seijde, dat sij gevange een soopje soude haalen.

Dat sij gevange antwoorde: "hebt gij geen soop genoeg in uw bast?"

Dat haar man evenwel soop wilde hebben.

Dat sij gevange daerop overend stond, seggende: "komt ik sal u soop geven".

Dat sij gevange hem doe aenviel, en hem smheet tegens een kasje, 't geen tegens de muur tussen den haert ende bedstede stont.

Dat haer man sig na de bedstede begaff, daer sij gevange hem na den hoek van 't voetenend stiet.

Daer sij gevange bekent met susdanige woorden dat sij gevange hem daer knuffelde¹ tot hij capot was. En wel met dese omstandigheid, dat de losse bedplank na het bed toegeslagen oft gevallen was, dat sij gevange die weer optrok, en deselve doe na de mans hals, leggende na het voetenend, toeduijwde. Dat sij gevange haar man daer alsoo latende, bij den haert is gaan sitten. Dat sij daer sittende sag dat haer man sijn was was ontlopen. Dat sij gevange daerom weer nae haer man toegin. Dat sij voelde dat haer mans aengesigt kout was. Dat het soo niet gemeend en was, dat sij gevange daerover seer ontstelde, en daerom buijren binnen riep. En alhoewel sij gevange niet onderscheidtlijk weet wie vande buuren eerst inquamen, soo weet sij egter wel dat dat een buurvrouw seijde: "Sanna, Sanna wat hebt gij gedaan!", dat sij gevange daerop geantwoord heeft: "Gelooft gij dat ik het gedaan heb?" Dat sij gevange insgelijks gehoord heeft, dat een buijrman kunnende haer man vande plaets niet krijgen daer hij lag, een mes eijchste, dat sij gevange daerop seijde dat haer man niet vast en was, dat hij sijn selven niet verhangen hadde. Gevende in haer bekentnisse voor reden van dit seggen

fol. 21

omdat sij gevange wel beter wiste. Gelijk sij gevange dan ook bekent heeft, dat wanneer iemand haer man bij de schouer uijt de klem wilde trekken, dat sij gevange doe seijde: "Ligt hem wat op, dan sult gij hem daer wel uijt krijgen", gelijk sij gevangen met hulp van een ander persoon hem alsoo daer vandaan heeft gekregen, en uijtgekleed hebbende alsoo haar menigmael gedaene dreijgementen aan haar man, dat sij hem den hals nog soude breken, dus eijndelijk werkstellig gemaect en uijtgevoert in haer dronk en boosheid. Uijt alle welcke confessie, geconfirmeert met de beëdigde verclaringen vande gebuuren, van haer gevangens manier van leven, en kijven dat sij daegelijks ijder in sijn huijs hebben gestoord, en speciael op dien avond, daerop een stilte van omtrent een quaertier uurs, daarna het roepen van haar gevange, dat haar man dood was, volgde dan klaerlijk blijkt, dat sij gevange haar man heeft verstikt, en van het leven ter dood gebragt, en alsoo begaan heeft een schrikkelijke parriciden² of mansmoord, strijdende tegens de Goddelijke en Wereldlijke Regten, en daerom nodig anderen ten exempel in een land van justitie op het rigoreust te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt de naam en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange daerover sal werden gecondemneert, om gebragt te werden op hert schavot agter het stadhuijs deser stad plaetse daer men gewoon is, criminele executie de doen, omme aldaer met de koorde gestraft te werden, datter de dood nae volgt, dat desselfs doode lijk van daer op een horde sal werden gesleept na het geregt buijten dese stad, en aldaer met kettingen op een rad gelegd ter tijd en wijlen het aldaer door weer en wind sal wesen vergaen ende geconsumeert. Wijders dat hare goederen sullen werden

fol. 21v

geconfisqueert ten behoeve vanden Landen, mitsgaders dat sij gevange sal werden gecondemneert, in de kosten van hare gevangenis ende de mise van justitie, ofte ten alsulken andere fijne als de Heeren Schepenen nae exigentie van saeken sullen bevinden te behooren.

Schepenen gehoord de confiscatie vande voorn. Susanna Proefhamer 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haer gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt, uijt den naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren haer gevange gebragt te werden op het schavot agter het raedhuijs deser stede, plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen, omme aldaer gestelt te worden aan een paal, ende daeraen met de coorde gestraft te werden datter de dood na volgde, verclaren haere gevangens goederen ten proffijte vanden landen geconfisqueert, behoudelijk dat deselve sullen mogen werden geredimeert volgens het privilegie deser stad, ende condemnieren wijders haer gevange in de kosten haren gevangenis en misen van justitie. Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck en Govert Cinq Burgermeesteren, gedaen bij de Heeren Reijnier Crabeth, Adriaen vander Does, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Mr. Govert Suijs, Schepenen der stad Gouda den 29e Maert 1726 ende gepronuntieert ende gexecuteert den 2e april 1726. Daer bij waren de Heeren Huijbert van Eijck en Govert Cinq Burgermeesteren, en alle de Schepenen demptis Groenendijk & Slicher.

fol. 22

*voor nog drie jaren
boven de eerste 50 jaren*

¹ GTB. Hier in ongunstige zin; stoten, stompen, kastijden, mishandelen.

² *Ibidem*. Parricide; vader- of moedermoord of moord op een familielid.

gebannen uijt den Lande &

**Den Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliu
en Schout der stad Gouda, ratiōne
officii Eijscher**
contra
**Christiaen Kalckhuijsen
's heeren gevangen**

Alsoo Christiaen Calckhuijsen out 40 jaren geboortig van Hamburg een lakenwercker van zijn ambacht, naderhant soldaet, en na ontslagingh van dien dienst een Oostindievaerder¹, 's heeren gevangen bekend en beleden heeft

Dat hij gevange was bewust en noch in geheugenisse hadde, dat hij gevange opden 15 julij 1712 bij vonnisse vande Heeren Schepenen deser stad, ter saken vande feijte daerin gemelt was gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voordēn tijt van 50 agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe.

Dat hij gevange oock om die reden sich hadde begeven na Indien.

Dat hij gevange aldair een verstijfde arm hebbende gekregen als onbequaem was opgesonden, en sich wederom bij sijn vrouw en kinderen had vervoegt binnen dese stad.

En alsoo het selve direct is strijdende tegens wel gemelde vonnisse en daerom nodigh anderen te exempel te werden gestrafft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt name ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat het zelve vonnisse vanden 25 julij 1712 soodanigh sal werden verswaert als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behoren, mitsgaders hij gevangen gecondemneert in de costen van zijn gevanckenisse ende de mise van justitie.

Schepenen gesien den criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier ratiōne officie uijt name vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland gedaen ende genomen tegens Christiaen Calckhuijsen 's heeren gevange ende op alles geleth hebbende, verswarende de sententie van dese Edele Geregte in dato den 15 julij 1712 bannen het gevange boven de gemelte vijftich jaren noch voor den tijt van drie jaren uijt denselve Lande van Holland ende Westvriesland, condemnēren hem gevangen in de costen van sijne gevanckenis en mise van justitie. Actum den 31 meij 1726 bij alle de Schepenen demto Slicher.

fol. 22v

*gegeseld, gebrandmerkt
en 40 jaren in het tugthuijs*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratiōne officii Eijsscher in
cas van delict**
contra
**Maerten van Avesaet, 's heeren
gevangen**

Alsoo Maerten van Avesaet, geboortigh binnen dese stad out 27 jaren een pijpmaker van sijn ambacht 's heeren gevangen, bekend en beleden heeft en verders is gebleken, dat hij op dingsdach den 21 maij 1726, des morgens ten acht uren is gekomen ten huijse van Lambert Stout op den Raem alwaer sijn vrouw, Willemijntie van Elst sedert eenige tijt afsonderlijck van hem gevange met haer kinderen is gaen wonen.

Dat hij gevange met sijn vrouw daer weder te samen sogt te wesen, dat deselve hem gevange de deur uijtstiet, en deselve toe dede.

Dat hij gevange daerop na sijn meesters winkel is gegaen en daer een soopie heeft gedroncken.

Dat hij gevange des namiddachs ontrent 2 uren weder aen het selve huijs is gekomen, met sijn vrouw wederom woorden heeft gehad.

Dat hij daerop den huijse uijtgegaen zijnde de deur agter hem is gesloten geworden, dat hij daerop de glasen vande ramen in het voorhuijs met sijn handen heeft uijtgeslagen, en heenen is gegaen.

Dogh dat hij gevange ontrent half vier uijren weder in het selve huijs is gekomen, vragende na sijn vrouw die Lambert Stout zeiide dat niet thuijs en was en daerop na achteren gingh, den welke hij gevange is gevolgt tot op het plaetsie, daer een tafeltie met teegoet² stont, 't geen hij gevange met sijn hant aen stucken sloegh, als Lambert Stoute vragde wat hij gevange daeraen hadde en seiide dat hij hem gevange noijt quaed hadde gedaen

fol. 23

¹ <http://vocopvarenden.nationaalarchief.nl/>. Hier ontbreekt zijn naam.

² Tafeltie met teegoet, een tafeltje met een theeservies

Dat hij gevange, doe geseijt heeft, "Nu sult hij hebben". Dat hij gevange daerop, off aenstonts sijn mes trock of het selve in sijn hand op de rugge gereet hebbende hem Lambert Stoute, rokende sijn pijp in het snuijvertie op het selve plaetsie, eerste een snede bragt aen de linckersijde vanden hals, doe een snede in het linckerbeen boven de knie, en laetstelijck een snede, die seer diep gingh tusschen de agterste vingers van desselfs regterhand, die hij omhoog hefte, omdat hij een steeck op de knoop van sijn das had gekregen, op welck alles Lambert Stoute seijde, "Ick heb genoeg" en hij gevangen, "Houd gij sult noch meer hebben". Dat hij gevange het bloet daarvan siende den huijs is uijt en heen gegaen, maer op het sluijten vande deur wederkerende, dat hij gevange doe een pot aen stucken, ende scherven door de puijglasen heeft gegoijt. Dat op dese moetwil eenige jongens vergaderende hij gevange haer met een getrocken mes heeft nagelopen, tot op de Gouwe hem gevange het mes uijt de hand met een stock is geslagen geworden. Al het welck dan is een notoir gewelt en moetwil, in een land van justitie te dulden maer nodig anderen ten exempel te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen daerover aen zijn persoon soodanigh zal werden gecorrigeert, als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behoren, mitsgaders gebannen

fol. 23v

uijt de stad, jurisdictie ende heerlijkheden vandien voor den tijt van 25 jaren, sonder middelerwijl daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe ende wijders gecondemneert inde costen van sijn gevancknisse ende mise van justitie ofte tot anderen fine &.

Schepenen gehoort de confessie van Maerten van Avesaet 's heeren gevangen, gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officie op ende jegens hem gevange gedaen ende genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien, ende overwogen hebbende, alle het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevangen gebragt te worden op het schavot agter het raedhuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaer met de strop om den hals en het mes boven sijn hoofd, wel strenglijck ter discretie van Schepenen te werden gegeesselt, en daarna met het stadsbrantteecken te werden gebrantmerckt. Confinieren wijders hem gevange in het tuchthuijs deser stad voor den tijt van veertich achtereenvolgende jaren, omme aldaer gedurende dien tijt met sijn handenwerck de kost te winnen en condemnieren wijders hem gevange inde costen van sijn gevancknisse en misen van justitie. Aldus ter presentie vande Heeren vander Burgh, van Eijck, Cinq en Jongkint, Burgermeesters, gedaen bij de Heeren Crabeth, vander Does, de Moor van Immerzeel, van Groenendijk, Slicher, vanden Bogaerd en Suijs, Schepenen der stad Gouda, den 24 junij 1726 ende gepronuncieert en geexecuteerd den 2 julij 1727, daerbij waren de Heeren vander Burg, Cinq en Jongkint, Burgemeesteren en alle de Schepenen.

fol. 24

*Gebannen voor 6 jaren
en met roeden om den hals
geleijd door en uijt de stad*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels, Bailliuw
ende Schout der stad Gouda, ratione officii
Eijscher**

contra

**Annetie Wouters weduwe van Hendrik Dircx
&
Lijsbeth vander Heijde, 's heeren
gevangens**

Alsoo Annetie Wouters eerst weduwe van Hendrick Dircx en nu van Claes vander Heijde, geboortich van Antwerpen out 66 jaren, waker en spinster en Lijsbeth vander Heijde, mede geboortich van Antwerpen out 18 jaren een speldewerckster na veel uijtvlugten eijndelijck bekent en beleden hebben, dat sij eerste gevangen is stiefmoeder van haer tweede gevangen, en dat sij te samen met een schip van Antwerpen den 14 junij 1726 tot Rotterdam waren aengekomen, dat sij vandaer des namiddags na dese stad Gouda waren gegaen. Dat onderwegen bij haer was gekomen een manspersoon sijnde een Brabander, die sij niet en kenden, en een sack aen een stock had. Dat sij te samen aen de stad zijnde gekomen, sij eerste gevangen des 's nagts buijten de stad op een banckie hadde verbleven. Dat sij tweede gevangen des nagts had geslaperen ter plaetse daer die Brabander haer hadde gebragt. Dat sij tweede gevangen des morgens weer bij haer eerste gevangen is gekomen, dat sij te samen de stad in sijn gegaen. Dat zij oock in eenige catoenwinckels tesamen sijn geweest om daer eenigh catoen te koopen maer niet gekogt hebben. Dat sij oock op drie plaetsen of herbergen dranck hebben gedroncken alwaer die Brabander bij haer is geweest of alwaer sij gevangen na deselve hebben gevraegt.

Dat voorts is gebleecken dat sij gevangens tussen 7 en 8 uijren des morgens den 15 junij begonnen hebben in catoenwinckels te gaen, en uijt een winckel komende dan na een plaets daer men dranck verkogt, daer sij dan dien Brabander wagte, of na hem vraegde, en dat wel tot tussen elf en twaelf uuren toe, als wanneer sij gevangen sijn geapprehendeert geworden ten sake in de laetste catoenwinckel daer sij geweest waren een stuck catoen was vermist van 6 el.

Dat het oock geblecken is:

Dat sij tweede gevangen oock gekogt heeft in een ander catoenwinckel een voorschort voor twintich stuijvers min een duijt, sijnde sij tweede gevangen bij de winckelvrouw voor de koopster erkent, gelijk deselve oock het geltsackie van haer tweede gevangen daeruijt sij betaelt was geworden oock wel was kennende, welke geseijde winckelvrouw vermist heeft een stuckie blauw geblomt catoen van 15 a 16 el, en voorts dat sij noch in drie andere catoenwinckels alsof sij wat koopen wilde sijn geweest

fol. 24v

hebbende sij eerste gevangen geen gelt, en sij tweede gevangen alleen 2 gulden 15 stuijvers aen gelt bij haer. Uijt al het welcke dan claerlijck blijktt haer gevangens toelegghen om de winckels te bestelen, het gestolen goet ter bestemder drinckplaetsen te brengen, en aldaer den Brabander over te geven om dat te verbergen, gevoegt met de abusive rekenschap van haer tijt en van haer doen bewijst, dat sij sijn lantloopsters op dieverije afgeregt en daerom nodig uijt den lande geweest, ende ander ten exempel gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt den naem en van wegen de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat sij gevangens sullen werden gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland voor de tijt dan twaelf jaren sonder middelerwijle daer in te komen op pene van swaerder straffe en gecondemneert in de coste van haer gevangnisse en mise van justitie.

Schepenen gehoort den crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier op de gevangens gedaen en genomen, bannen deselve gevangens uit den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van ses jaren sonder middelerwijlen daer in te komen op pene van swaerder straffe, en dat sij met roeden om den hals geleijt sullen werden door en uijt de stad, en condemneren haer in de kosten van haer gevangnisse en mise van justitie. Aldus gedaen bij de Heeren Crabeth, vander Does, de Moor, van Groenendijck, Slicher, vanden Bogaert en Suijs, Schepenen den 18 junij 1726.

Ende gepronunchieert en geexecuteert ten selven dage.

fol. 25

geexecuteert met de coorde

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher in cas
van delict**

contra

**Cornelis Pieterse de Haen, 's heeren
gevangen**

Alsoo Cornelis Pieterse de Haen, geboortich binnen dese stad, out tusschen de 17 en 18 jaren, een pijpmaker van sijn ambacht oock Oostindievaerder buitjen peijne en bande bekent ende beleden heeft, Dat hij gevangen schipbreuck hebbende gelden op het schip Astrea¹, gaende van Amsterdam na Oostindien in den jare 1725, thuys gekomen zijnde, wederom dienst heeft genomen om met het schip Leijden² op kersmis van deselve jare 1725 na Oostindie te varen, dat hij gevoeglijck de maentgelden in avancie heeft ontvangen, transport voor opgenomen penningen gepasseert en aen boort is gegaen, dog dat hij gevangen eenen Daen de Stooftmaker van Rotterdam, die gesegt wiert enig goet uijt sijn kist te hebben genomen, in sijn schouder hebbende gequest, hij gevangen sig daerom van het schip had begeven, sijn dienst verlaten, en wederom binnen dese stad gekomen.

Dat hij gevangen van het begin deses jaers 1726 bij een pijpenmaker tot Alphen heeft gewerckt tot Pincxteren toe en namaels binnen dese stad.

Dat hij gevangen op maendagh den 1 julij 1726, des namiddags ontrent 3 uuren is gegaen benedensdijx de weg na Moordregt toe, en ontrent de eerste wael een bejaerde vrouw, die vooruijt ging, inhalende, bij de beenen van

¹ De "Astrea", in 1720 in Delft gebouwd voor de Kamer van Delft. Is bij de VOC in gebruik van 1720 t/m 9 oktober 1725 als het vergaat bij Plymouth. Laadvermogen 800 ton en haar bemanning bestaat uit 200-250 man. Tussen 1720 en 1725 maakt zij twee reizen naar Batavia. Op 30 september 1725 vertrekt zij van de rede van Texel en vergaat negen dagen later. (Bron: "de VOCsite").

² De "Leyden", vanaf 1619 tot na 1632 in gebruik bij de VOC. Laadvermogen 700 ton. In totaal zijn vijf reizen naar Indië bekend. Vertrekt op 17 mei 1625 vanuit Zeeland naar Batavia. De tocht gaat achter Engeland om en er worden verversingen ingenomen op het Isle de Roll (?). Via St. Thomé (= São Tomé) komt het schip op 31 januari 1626 in Kaapstad aan en vertrekt daar op 13 februari 1626. Aankomst Batavia op 30 mei 1626. Op 12 december 1626 vertrekt naar Texel waar het op 25 juli 1626 aankomt. (Bron: "de VOCsite").

agteren heeft getrocken, dat deselve daer door agterover is gevallen, en verders van hem gevangen onder de voet gegooijt, dat hij gevangen doe seijde: "Leg af", verstaende daer door dat sij haer gelt soude overgeven. Dat hij gevangen voornemens sijnde haer het gelt uijt de sak te halen haer wederom niet alleen

fol. 25v

verscheijde slagen gaf op haer bloote dije, maer oock daerin beet, dog dat hij gevangen haer inde sack niet en konde komen.

Dat deselve vrou seijde: "Ick heb geen gelt in mijn sack, schurck wat wilt gij hebben", dat hij gevangen die vrouw noch drie klappen gaf ende terugh na dese stad liep.

Verders, dat hij gevangen op den 6 julij 1726, des morgens ontrent 9 uuren, benedensdijcx denselve wegh na Moordrecht is gegaen, en sijnde niet verre van het Gereg, een vrouw vandaer na de stad boven op den dijck is komen gaen, en nadat die hem gevangen voorbij was gegaen, dat hij gevangen doe den dijck is opgelopen, deselve vrouw onder de rocken bij haer benen gevat, en al worstelende onder de voet heeft gegooijt, haer armen kruijsgewijs over malcanderen gelegd en met sijn knie daerop is gaen leggen, en haer doe in de sack heeft getast en daeruijt een doosie genomen.

Ontkennende, daer een dertiendhalf, en een vijf groot uijtgenomen te hebben die die vrouw in haer sack hadde. Dat die vrouw niettegestaende dat sij beloofde alles te sullen geven, dat sij in haer sak had, soo hij gevangen haer losliet, deselve los gelaten sijnde aenstonts riep: "Dief, Dief".

Dat hij gevangen daerop van haer af de wegh na Moordrecht opgingh, maer terstont terugh komende, deselve vrouw het genomene doosie ongeopent in 't voorbij lopen na de stad weer toegooijde, ende is het selve doosie met het goude ringetie soo als het de vrouw in een papiertie gewonden had oock namaels gevonden, dat hij gevangen die weeck niet gewerckt had, en om gelt verlegen was.

Eijndelijck dat hij gevangen met de twee voorsz. vrouwen noch ommegangh heeft gehad of van haer beledigt is. Uijt al het welcke, dan klaerlijck blijkt, dat hij gevangen sijn gedrag van tijt tot tijt verergerende en sijn werck verlatende, sich heeft begeven gehad

fol. 26

tot het beroven selfs op claren dag, en onder de roock van dese stad van diegene, die 's heeren wegen gebruijckte, 't geen in een land van justitie niet en is te dulden, maer nodigh op het rigoureust en anderen ten exempel, volgens de beschreven Regten, ende placaten vanden landen tegens sulcke rovers op 's heeren wegen gemeaneert te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevangen daerover sal werden gecondemneert om gebragt te werden op het schavot achter het stadhuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen, omme aldaer met de corde gestraft te werden, datter de door na volgt, dat desselfs doode lijck van daer zal werden gevoert na het gerecht buijten dese stad, omme daer aen met kettinge gehangen te werden, ter tijt en wijlen het door weer en wint sal wesen vergaen en geconsumeert, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten behoeven vanden Lande, mitsgaders dat hij gevangen sal werden gecondemneert in de koste van sijn gevanckenisse ende mise van justitie ofte ten sulcken andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gehoord de confessie vanden voorn. Cornelis Pieters den Haen 's heeren gevangen, gesien ende geexamineert den criminelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hen gevangen gedaen ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den name ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevangen gebracht te werden

fol. 26v

op het schavot agter het raedhuijs desen stad, plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen, omme aldaer met de koorde gestraft te werden, datter de doot na volgt, dat desselfs doode lijck daarna zal werden gevoert na het gerecht buijten dese stad, omme daer aen met kettingen gehangen te werden, ter tijt en wijlen het door weer en wint sal wesen vergaen en geconsumeert, Verclaren sijn gevangens goederen ten proffijte vanden landen geconfisqueert, behoudelijck dat dese sullen mogen werden geredimeert volgens het privilegie deser stad, en condemneren wijders hem gevangen in de kosten van sijn gevanckenis en mise van justitie. Aldus ter presentie vande Heeren Mr. Arent vander Burgh, Govert Cincq en Theodore Jongkint, Burgemeesteren, gedaen bij de Heeren Reijnier Crabeth, Adriaen vander Does, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Adriaen van Groenendijck, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Mr. Govert Suijs, Schepenen der stad Gouda, den 5e augusti 1726.

Gepronunchieert en geexecuteert den 9 dito: daer bij waren de Heeren Mr. Arendt vander Burgh, Huijbert van Eijck en Govert Cincq, Burgemeesteren en alle de Schepenen demto Groenendijck.

fol. 26v

*geconfineert in het
tugthujs voor 4 jaren*

**Den Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher
contra
Christiaan Kalckhuijsen, 's heeren
gevangen**

Alsoo Christiaan Kalkhuijsen oud 40 jaren geboortig van Hamburg, een lakenwerker van sijn ambagt, naderhand soldaet, en na ontslaginge van dienst een Oostindischvaerder 's heeren gevangen bekend ende beleden heeft, Dat hij gevangen op den 31e maj deses jaers 1726 bij desen Edel Agtbare Geregte sijnde gevonnist ter

fol. 27

sake hij gevange tegens het vonnis van desselve Edel Agtbare Geregte vanden 21e julij 1712, waarbij hij gevangen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland was gebannen voor den tijd van 50 jaren, wederom binnen dese stad was gekomen, het selve bannissement uijt te houden met verswaring van drie jaren daer en boven.

Dat hij egter sig wederom binnen dese stad heeft laten vinden, gevende voer redenen van sijn ongehoorsaamheid, dat hij geen dienst nae Oostindien heeft weten te bekomen, omdat de tijd te vroeg, en nergens als alhier bestaan kost, ter tijd hij dienst had bekomen, waarmede hij gevangen egter het vonnis van dese Edel Agtbare Geregte heeft gevilpendeert, welke in een land van justitie niet en is te dulden, maar nodig anderen ten exempel te worden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt name en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat desselfs vonnisse vanden 31e maj deses jaers 1726, sodanig sal werden verswaert, als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behooren, mitsgaders hij gevangen gecondemneert in de costen van sijn gevangenis ende mise van justitie.

Schepenen gesien den criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier razione officii uijt name vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland tegens Christiaan Calkhuijsen 's heeren gevangen gedaen ende genomen, ende op alles gelet hebbende, verswarende de sententie van dese Edel Agtbare Geregte in dato den 15e julij, en 31e mej 1726, confineren hem gevange in het tugthujs deser stad voor den tijd van vier jaren omme met sijn handenwerk de kost te winnen, en na expiratie vanden voorsz. vier jaren, condemneren hem gevange de bannissementen van 50 en 3 jaren respectie uijt den Lande van Holland en Westvrieslant te voldoen, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van publijcq te werden gegeesselt ende gebrandmerkt, condemneren hem gevangen in de

fol. 27v

kosten van sijne gevankenis en mise van justitie.

Actum den 27e augustus 1726 bij de Heeren R. Crabeth, Dr. de Moor van Immerzeel, Mr. Jacob Slicher, ende G. vanden Bogaert, Schepenen en gepronuntieert denselven dito.

fol. 27v

*eerloos en mejneedig verclaert
en voor 12 jaren geconfineert
in het tugthujs*

**Den Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu ende Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas van delict
contra
Crijn van Waes, alias Crijn
Koekje, 's heeren gevangen**

Alsoo Crijn van Waes, alias Crijn Koekje, 's heeren gevangen, geboortig binnen deser stad, oud ontrent dertig jaren, een cleijngaenspinder van sijn ambagt, bekend ende beleden heeft, Dat hij gevange, niettegenstaende hij over negen jaren is getrouwt met sijn vrouw als nog in levende lijve sijnde, egter sig een half jaar herwaerts sijn egt heeft te bujten gegaan en vleijselijke converstie gehouden met eene Annitje Cornelis van Sijpesteijn.

Dat het onder andere gebuijrt is dat hij gevangen deselve den 4 (januarij) 1726, des avonds omtrent haar deur heeft gesproken, die hem gevangen tegens des anderen daegs 's morgens ten 8 uijren in seker hujs bescheijde om coffij te drinken: dat hij gevangen desselve ter gestelder tijd en plaetse met nog andere personen ook heeft gevonden.

Dat deselve sig als misnoogt hield over sijn komst aldaar: Dat sij na de coffij ook jenever dronken, en onder het drinken van dien eerst wat stoeijden end daerna in woorden raekten.

Dat Annetje hem gevangen daerop in 't haer vatte, crabbelde en sloeg, en daerom ook wederom heeft geslagen. Dat dese rusie gestild sijnde, Annetje hem gevangen seijde, dat sij met nog iemand die daer present was buiten de stad soude gaan, en hem gevangen vraegde of hij mede wilde gaan, dat hij gevangen met haer niet willende door de stad gaan, vraegde, waer sij naer toe gingen, en tot antwoord creeg: "Door de Corte Akkeren na den Hoogen Dijk".

fol. 28

Dat hij gevangen des middags omtrent twee uijren daer nae toe is gegaen, en Annetje wel een uur daer heeft ingewagt, en sijn wagte vergeefs gehad.

Dat hij gevangen daerom is gegaen nae Stolwijkersluijs, en verder den dijk op nae Haestregt.

Dat hij gevangen deselve Annetje met de dogter die bij haer was op den dijk bij de Haegse Hut siende, sijn mes heeft getrokken, en nae haer toe is gelopen en met de rug van het mes nae haer heeft gesneden, maar dat door de val van Annetje het mes in sijn hand is omgedraijt, en bij dat geval haer gequest heeft.

Dat hij gevangen haar Annetje ook seijde, dat hij sulks dede, omdat sij hem voor de gek had gehouden, vragende haer of dit dan Moordregter Dijk was, daer sij hem gevangen hadde bescheijden.

Dat hij gevangen daer en boven haar Annetje nog een trap gaff dat sij vanden dijk rolde, eerst halverwegen en daerna in de sloot op haer eene sijde.

Dat hij gevangen sulks siende haer daer uijt heeft geholpen, op den dijk geleijd, en verders nae haar slaepplaats. Uijt al het welke dat blijkt dat hij gevangen begaan heeft het crimen van overspel, en publique straatschenderije, 't welk in een land van justitie nodig is anderen ten exempelen te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den naam en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen verclaert sal werden eerloos en meijnedig en gecondemneert in een boete van 400 gulden wegens sijn begane overspel, en wegens sijne straatschenderije gebannen uijt de stad ende heerlijkheden van dien voor den tijd van 12 agtereen volgende jaren sonder middelerwijle daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, ende gecondemneert in de costen van sijn gevangenis en de mise van justitie ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gehooft de confessie van Crijn Van Waes

fol. 28v

alias Crijn Koekje 's heeren gevangen gesien den criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier ratione officii tegens hem gevangen gedaan ende genomen, ende met rijpe delibratie van raden overwogen hebbende, alles het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den name ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, verclaren hem gevangen eerloos en meijnedig, en condemnieren hem in een boete van vier hondert gulden, wegens sijn begane overspel: En wegens sijne straatschenderije confineren hem gevangen in het tugthuys deser stad voor den tijd van twaelf jaren, omme aldaer met sijn handenwerk de cost te winnen, en condemnieren hem gevangen in de costen van sijne gevangenis ende mijse van justitie. Actum den 5e november 1726, ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck, Govert Cincq en Theodore Jongkint, Burgermeesteren, bij de Heeren Reijnier Crabeth, Adriaan vander Does, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Adriaan van Groenendijk, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Mr. Govert Suijs en gepronuntieert ten selven dage, present alle de voorn. Heeren Schepenen.

fol. 29

*gebannen voor den tijd
van 25 jaren uijt den stad &*

**Den Heer Officier Eijscher contra
Willem Karpels gedaegde om
uijtinge van advis**

Schepenen gesien het geproduceerde van parthijen, en op alles gelet hebbende het gene ter materie dienende was, doende regt, bannen den gedaegde uijt de stad, jurisdictie ende heerlijkheden van dien, voor den tijd van vijftentwintich jaren, sonder daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe, te ruijmen binnen acht dagen, en condemnieren den gedaegde in de costen van dese processe en inde cleijn zegels.

Actum bij de Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon, Mr. Jacob vander Tocht, Adriaen vander Does, Mr. Adriaen van Groenendijk, Mr. Daniel de Lange en Mr. Thielman van Zeebergh, Schepenen op den 15 december 1727 en gepronuntieert ter rolle denselven dito.

fol. 29

*gebannen voor den tijd
van 50 jaren uijt den stad &*

**Den Heer Officier Eijscher contra
Engelbregt Karpels gedaegde
om alsnoch sententie te aenhoren**

Schepenen gesien het geproduceerde van parthijen, en op alles gelet hebbende het gene ter materie dienende was, doende regt, bannen den gedaegde uijt de stad, jurisdictie ende heerlijkheden vandien, voor den tijd van vijftientig jaren, sonder daer weder inne te komen op pene van swaerder straf. De stad, jurisdictie ende heerlijkheden te ruijmen binnen veertien dagen dagen, en condemneren den gedaegde inde costen van dese processe en inde cleijn zegels.

Actum bij de Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon, Mr. Jacob vander Tocht, Adriaen vander Does, Mr. Adriaen van Groenendijck, Mr. Daniel de Lange en Mr. Thielman van Zeebergh, Schepenen op den 16 december 1727 en gepronunchieert ter camere denselven dito. Present de Heeren Mr. Arent vander Burgh, Mr. Willem vanden Kerckhoven en Reijnier Crabeth, Borgermeesteren en de bovengemelde Schepenen.

fol. 29v

*voor den tijd van 50 jaeren
gebannen uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas van
delict
contra
Gerrit Pruijboom, gedaegde in persoon**

Seijt den Heer Eijscher ende de waarheijt is sulcx dat hij gedaegde in persoon sigh niet een heeft ontsien maer in contrarie sig in wel stoutelijck heeft vervordert, op dingsdagh den 18 november 1727, des avonts ontrent half elf uuren den persoon van Jacomeijntie de Vroom huijsvrouw van Pieter de Haen, komende uijt de Molewerf voor in de Patersteegh, fijtelijck te attaqueren, deselve eerst van agteren een slagh op de schouderen te geven, daarna sijn mes uijt sijn sack te trecken, en daarmede na haer te steken, sulcx sij om hulp riep ende vlugt quam te nemen.

Dat hij gedaegde in persoon haer aende brugge vande Patersteegh hebbende ingehaelt, wederom na haer heeft gesneden en gestoken, 't welck sij (voor soo veel haer mogelijk was) met haer hoet sogt af te keeren.

Dat hij gedaegde in persoon haer Jacomijntie denselve hoet daer op heeft ontruikt, en daarmede is heen gelopen tot voor de Latijnsche School, alwaer denselve hoet hem gedaegde in persoon door een soon vanden clapwaker is ontnomen of doen neerwerpen, soodat die Jacomijntie weder ter hand is gestelt geworden.

Dat hij gedaegde in persoon naderhand, staende onder het toeschretende volck, van iemand wonende in een huijs in de Koepoort versocht is geworden in sijn huijs te komen gelijk hij daer oock in huijs is gegaen, dat hem daer een soopie is geschoncken, en na sijn naem sijnde gevraegt, deselve benevens sijn woonplaets heeft genoemt, maer soeckende woorden met den man van dien huijse en daer na denselve soeckende, met het setten van sijn been te doen vallen. Dat hij gedaegde in persoon door die man het huijs is uijtgesmeten. Sulcx dat hij gedaegde in persoon sigh notoirlijk heeft

fol. 30

schuldigh gemaect aen geweld en straetschenderije in een land van justitie niet te dulden, maer nodigh anderen ten exempel op het rigoreust te werden gestraft.

Dat daerom hij Heer Eijsscher om het recht vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren hem gedaegde in persoon ten sijner laetste woonstede hadde doen dagvaerden om te compareren in persoon op pene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regterlijk ter vierschare en ter puije van het stadhuis uijtgeroepen, zijnde en niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijscher is toegewesen het eerste default, en voor het profijt vandien geaccordeert een tweede citatie dewelcke insgelijcx gedaen wesende, ende hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede default, en voor 't profijt van dien geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke insgelijcx gedaen zijnde, ende den gedaegde in persoon noch niet comparerende, dat tegens hem gegeven is het derde default en voor 't profijt van dien hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit, met een vierde citatie ex super abundantie, met inthimatie om het intendit te sien verifiëren, en sententie te aenhoren, welke citatie en inthimatie gedaen zijnde, en is hij gedaegde in persoon des nietjegenstaende noch niet gecompereert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en recht versocht.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gedaegde in persoon ter sake van dit geweld ende dese straetschenderije sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland Zeeland ende Uijtrecht voor den tijd van van vijftich jaren sonder middelerwijle daer wederom te komen op pene van swaerder straffe, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten profjite vanden landen

mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie ofte tot alsulcke anderen fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

fol. 30v

Schepenen gesien het intendit en informatien bij den Heer Officier overgelevert en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen, hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den naem ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon en defaillant Gerrit Pruijboom voor 't proffijt en uijt kragte vande voorsz. defaulten versteecken en versteecken denselven bij desen van alle exceptien declinatoir, delatoir en peremtoir defensien en weren van rechten, die hij gedaegde in persoon en defaillant in desen hadde mogen doen en proponeren, bannen denselven uijt den Lande van Holland ende Westvriesland Zeeland ende Utrecht voor den tijt van vijftich jaren sonder middelerwijlen daerinne te komen op pene van publijck te werden gegeesselt en gebrantmerckt, confisqueren wijders sijne goederen ten proffijte vanden Lande mits deselve vermogende te redimeren volgens het privilegie deser stad en condemneren denselven in de kosten en mise van justitie. Actum bij de Heeren Lestevenon, de Moor, de Lange, Slicher, Bogært en Arkenbout, Schepenen op den 28 januarij 1728 en gepronuncheert, present de Heeren Kerckhoven en Crabeth, Burgermeesters en alle de bovengemelde Schepenen.

fol. 30v

*gebannen voor den tijd van
12 jaeren uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas van delict
contra
Pieter vander Cleij, Matthijs van
Es, en Robbert Willemsz.
Meul, gedaegdens in persoon**

Seijd den Heer Eijscher ende de waerheijt is sulcx, dat sij gedaegdens in persoon des nachts tusschen saturday en sondach den 15 en 16 november 1727 eerst hebben gestaen in de stoep van Jaep en Jaep herbergier in de Vogelensangh, en aldaer met den anderen gestoeijt of gevogten.

Dat daerna daer voorbij sijn komen gaen Willem vander Valck, Heijltie Veregge desselfs huijsvrouw ende Cornelis Swanenburgh.

Dat sij gedaegdens in persoon deselve drie persoonen sijn nagevolgt, en haer hebben ingehaelt in de Klijwegsteeg.

fol. 31

Dat den gedaegde in persoon Pieter vander Kleij, aldaer tegens Willem vander Valck doe seijde, dat hij met hem wilde vegten, maer dat hij gedaegde in persoon geen mes en hadde, dat Willem vander Valck daerop antwoorde, dat hij mede geen mes en hadde.

Dat hij gedaegde in persoon Pieter vander Cleij daerop aen Willem vander Valck twee klappen gaf denwelcke daer up hem gedaegde in persoon wederom sloegh, en onder de voet wierp.

Dat daerop sij gedaegdens in persoon Matthijs van Es en Robbert Willemsz. Meul haer messen hebben getrocken, en daermede na Willem vander Valck gesneden, dogh haer geluckich ontweek.

Dat sij gedaegdens in persoon daerop wel sijn heenen gegaen, maer haer moetwil continuerende, lancx de Nieuwehaven en op de Gouwe tot voor de keijserstraet.

De glasen van verscheijde stadslanteernen hebben uijtgegoijt, en eenige lampies uijt deselve weggesmeten, waeromme sij gedaegdens in persoon sijn oock sedert uijt de stad hebben begeven en sich soeck gemaect.

Sulcx dat sij gedaegdens in persoon sig notoirlijck hebben schuldich gemaect aen straetschenderije en moetwil in een land van justitie niet te dulden maer nodig anderen ten exempel, op het rigourest te werden gestraft.

Dat daerom hij Heer Eijsscher om het recht vande Heeren Staten van Holland en Westvriesland te bewaren, haer gedaegdens in persoon ten harer laetste woonsteden hadde doen dagvaerden om te compareren in persoon op pene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regterlijck ter vierschaer en ter puije van het stadhuijs uijtgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijscher is toe gewesen het eerste default en voor het proffijt vandien geaccordeert een tweede citatie, dewelc insgelijcx gedaen wesende, en sij gedaegdens in persoon niet comparerende, dat tegens haer verleent is het tweede default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een derde citatie met inthimatie, dewelcke insgelijcx gedaen zijnde, en de gedaegdens in persoon noch niet comparerende, dat tegens haer gegeven is het derde default, en voor 't proffijt van dien hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van

fol. 31v

intendit, met een vierde citatie ex super abundantie met inthimatie om het intendit te sien verifiëren en sententie te aenhoren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde en sijn sij gedaegdens in persoon des niettegenstaende

nog niet gecompareert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en recht versogt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat sij gedaegdens in persoon ter sake van dese straetschenderije en moetwille sullen werden gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van 25 jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe, wijders dat hare goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, mitsgaders gecondemneert in de costen en mise van justitie, off tot sulcken anderen fine als de Heeren Schepenen na exigentie van sake bevinden sullen te behoren.

Schepenen gesien het intendit ende informatien bij den Heer Officier overgelevert, en met rijpe deliberatie van rade doorsien en overwogen hebbende, alle het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben de gedaegdens in persoon ende defaillanten Pieter vander Cleij, Matthijs van Es en Robbert Willemsz. Meul voor 't proffijt en uijt crachte vande voorsz. defaulten versteecken en verstecken deselve bij dese van alle exceptien, declinatoir, dilatoir en peremtoir defensien en weren van regten, die sij gedaegdens in persoon en defaillanten in desen hadden mogen doen en proponeren, bannen deselve uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van twaelf jaren sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van swaerder straffe, condemneren den gedaegdens in persoon en defaillanten in de kosten en mise vande justitie, en ontseggen den Heer Eijscher sijne verdere eijsch en conclusie op ende

fol. 32

jegens de gedaegdens gedaen ende genomen. Actum bij de Heeren Lestevenon, De Moor, de Lange, Slicher, Bogaert en Arkenbout, Schepenen opden 27 januarij 1728, en gepronunchieert, present de Heeren van Kerckhoven en Crabeth, Burgemeesteren, en alle de bovengemelde Schepenen.

fol. 32

met roeden door en uijt de stad geleijd en voor 12 jaeren gebannen uijt de stad

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

Sara Barents, 's heeren gevangen

Alsoo Sara Barents geboortigh tot Bergen opden Zoom out 42 jaren weduwe van Hendrick Claessen, doende oude kleeercoperie, en woonagtig tegenwoordigh tot Sluijs in Vlaenderen, bekent en beleden heeft, dat sij den 19 februarij 1728 is vertrocken van Sluijs in Vlaenderen, en sedert hier in Holland gekomen en geweest is tot Rotterdam, Delf, Hage, Leijden en Amsterdam.

Dat sij des saturdags den 6 maert 1728 alhier tot Gouda is gekomen, en onder anderen dat sij op het Hoegstraet na surat¹ heeft gevraegt, maer onder de waerd biedende, daer vandaen is gegaen, na een ander winckel aen de oversijde, dat sij daer gevraegt heeft na blauw hemden.

Dat het voorts is gebleken, bij getuijgen, dat sij in het laetste huijs eer de vrouw voorquam, een stuckie blockcits onder haer arm en faelie² heeft gestoocken, en dat het selve na ontkenninge haer oock is afgenomen.

Voorts dat het gelt bij haer gevange niets of geringh om iets te kopen, uijt alle 't welcke dan klaerlijk consteert, dat sij gevangen, onder schijn van iets te koopen sich inde winckels begeert, om de goede luijden het hare te ontvreemden.

Soo concludeert hij Heer Eijscher uijt den naem en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange daerover gegeesselt sal werden en gebannen uijt de stad en jurisdictie vandien voor den tijt van twaelf

fol. 32v

achtereenvolgende jaren sonder middelertijt daer weder in te komen op pene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van hare gevanckenis en mise van justitie of ten alsulcke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

¹ www.vocsite.nl/geschiedenis/handelsposten/suratte. Surat = fijne katoenen stof afkomstig uit Surat (India).

² GTB. Falie, doek die over het hoofd c.q. schouders gedragen werd.

Schepenen gehooft de confessie van Sara Barents 's heeren gevangen ende de getuijgen in haer gevange presentie gesien ende geexamineert de criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier ratione officii jegens haer gevange gedaen ende genomen, ende op alles geleth hebbende het gene ter materie dienende was, doende recht uijt de naem en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren de gevange omme met roeden om den hals door de stad te werden geleijt, bannen haer wijders uijt de stad en jurisdictie vandien, voor den tijt van twaelf agtereen volgende jaren, sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van swaerder straffe, en condemnieren haer gevange in de kosten van hare gevankenis en mise van justitie.

Actum den 17 maert 1728 bij de Heeren doctor Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Daniel de Lange, Gijsbert vanden Bogaert en Cornelis Arckenbout, Schepenen en gepronunchieert ten selven dage.

fol. 32v

*gebannen voor 99 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

**Pieter vander Kleij, woonende
tot Jaersveld¹, gedaegde in persoon**

Segt den Heer Eijscher en de waerheijd is sulks dat hij gedaegde in persoon op saturday den 1ste september 1728, omtrent de middag sijnde benevens nog drie a vier andere personen

fol. 33

in het slepershuijsje agter de Waag binnen dese stad daer mede is gekomen Bastiaan Lamberts die vande Platte Weg daer gewoon is gras te brengen.

Dat deselve Bastiaan Lamberts hem gedaegde in persoon voor een gedane schap² een sopje presenteerde en overgaf, brengende daerop sijn mandje gras weg.

Dat Bastiaan Lamberts wederom gekomen sijnde, hij gedaegde in persoon tegens deselve sijde: "Uw vader is een schelm, en een groote dief te Loopwijk".

Dat wanneer Bastiaan Lambert daerop antwoorde, dat hij sulks van hem gedaegde in persoon ook wel conde seggen, dat hij gedaegde in persoon denselve een clap gaff, en sij te samen onder de voet geraekten.

Dat Hendrick van Veen, alias Rijk de Sleper, daerop seijde: "Gij moet malkanderen niet slaan" en scheidde haer van een.

Dat hij gedaegde in persoon daerop het slepershuijsje is uijtgegaan, en van Rijk de Sleper werdende gevolgt, om hem gedaegde in persoon na sijn wagen te brengen, hij gedaegde in persoon tegens denselve onderwegen eerst veel woorden heeft gemaekt, en daernaem hem op de borst gestoten.

Dat Rijk de Sleper daerop seijde: "Ik wil niet gestoten werden" en stiet hem gedaegde in persoon wederom, en gaf hem na eenige wedersijdse woorden en clap, en om het trekken van sijn mes een clap, waardoor hij gedaegde in persoon onder de voet viel, en weder oprijsende nog een clap, daerdoor hij gedaegde viel tegens den steen vande hoek van het huijs vande Salm.

fol. 33v

Dat hij gedaegde in persoon nogmaals opgestaan sijnde, sijn mes wederom uijt sijn 's linkersak en uijt de schede heeft getrokken, en hem Rijk de Sleper, doe hij hem gedaegde in persoon wederom een slag meende te brengen, doe daer mede heeft toegebracht een wonde in desselfs borst ter hoogte vande vierde ribbe ter linkersijde, rekenende van onderen op, half doorsnijdende de vijfde ribbe, doorgaende door de lobens vande long, dwars door het diaphragma ter plaatse van het mediastinum eijndigende in de caviteit van het abdomen, sulks dat denselve des nagts tussen 23 ende 24 [ ]³ 1728 daarvan is overleden.

Soo dat hij gedaegde in persoon heeft begaen een notoire manslag, strijdende tegens de Goddelijke en Wereldlijke Regten, en daeromme nodig in een land van justitie anderen ten exempel op het rigoreust te werden gestraft.

Dat daerom hij Heer Eijscher om het regt vanden Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaeren, hem gedaegde in persoon bij edicte en klokkegeslag vande peuije van het stadhuijs deser stad hadden doen dagvaerden, om te compareren in persoon op poene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende, rechterlijk ter vierschaer, en ter peuije van het stadhuijs uijtgeroepen, sijnde en niet comparerende, dat mitsdien hem Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijit van dien geaccordeert een tweede

¹ Jaersveld, gem. Lopik, prov. Utrecht.

² Stond "boodschap", "bood" is doorgehaald.

³ In welke maand niet vermeld.

edictale citatie, de welke insgelijks gedaen wesende, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een derde edictale citatie, met

fol. 34

inthimatie, de welke insgelijks gedaen sijnde, en den gedaegde in persoon nog niet comparerende, dat tegens hem gewesen is het derde default, en voor het proffijt van dien, hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit, met een vierde citatie ex supra abundantie, met inthimatie om het intendit te sien verifiëren, en sententie aenhoren, welke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, is is hij gedaegde in persoon des niet tegenstaende nog niet gecompareert, soo dat de Heer Eijscher sijn intendit, met de verificatien daertoe dienende, is overleverende en regt versoekt.

Schepenen gesien het intendit ende informatien vanden Heer Officier overgelevert, en met rijpe deliberatie van rade, doersien en overwogen hebbende alle hetgene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslant hebben den gedaegde in persoon Pieter vander Kleij voor het proffijt en uijt kragten vande voorsz. defaulten verstecken, en versteeken denselven bij desen van de exceptien declinatoir, dilatoir ende peremtoir defensien en weren van regten, die hij gedaegde in persoon ende defaillant in dese hadden mogen doen ende proponeren, wijders bannen den gedaegde in persoon uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht, voor den tijd van 99 agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daer inne te komen op poene van met den swaerde gestraft te werden, datter de dood na volgt, confisqueren sijne goederen ten proffijte vanden Landen, en condemnieren den gedaegde in persoon en defaillant in de kosten ende misen vande justitie.

Actum de 30e november 1728, bij de Heeren Mr. Jacob vander Tocht, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Daniel de Lange, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Cornelis Arkenbout, Schepenen ende gepronuntieert ten selven dage.

fol. 34v

*gebannen voor 99 jaren
uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu ende Schout
der stad Gouda, ratione
officii Eijscher in cas van delict
contra
Isaac Isaacz. de Mol, gedaegde
in persoon**

Segt den Heer Eijscher en de waarheid is sulks, dat de moeder van hem gedaegde in persoon genaemt Neeltje Cornelis, woonagtig in de Wijdpoort binnen dese stad in een cleijn voorkamertje, ende hij gedaegde in persoon in een camer daer agter ijder met een bijzondere uijtgang in een gemeene gang.

Dat bij sijn moeder inwoonende was sijn broeder Jacobus Isack de Mol.

Dat hij gedaegde in persoon op den 20e maert 1729 des middags tussen twaelf en een uijren met een stuk eeten in de eene hand, en een mes in de andere hand is gekomen in het selve camertje van sijn moeder, alwaer sijn moeder voor de glazen, en sijn broeder voor den haert saten, sijnde te samen in harde woorden, en buijten twijffel is sulks bij hem gedaegde in persoon te vooren al in desselvs wooninge gehoord.

Dat hij gedaegde in persoon daerop en daerover met gemelde sijnen broeder in woorden is geraekt, en daerop bij hem nog sittende bij den haert is genaderd.

Dat denselve sijne broeder hem gedaegde in persoon daerop met de tang willende afweren, hij gedaegde in persoon onder de tang is toegeschoten.

Dat daerop sijn broeder de trap op, staende drie a vier treden vanden haert meende op te vlugten, dog dat hij gedaegde in persoon doe in sijn toernigheijd denselve vlugtende broeder met een mes dat hij in sijn hand hadde, eer dat hij de trap

fol. 35

konde opkomen, een stek in de linkerdije heeft gebragt, die hem dede seggen: "Ik heb het al weg", en aenstonts ook van sijn selve deed vallen.

Dat de steek sijnde gegaan in de linker hijpochondrium met afsnijdinge vande laetste bastert ribbe van het het intestinum jejunum¹, met quetsinge van het intestinum colon, hij Jacobus Isaacz. de Mol daeraan opden 22e der selver maend maert 1729 is komen te overlijden.

Soodat hij gedaegde in persoon begaen heeft, niet alleen een notoire manslag, maer dat schrikkelijk is te seggen, een broedermoort, strijdende tegens de Goddelijke en Wereldlijke Regten, en daerom nodig andere ten exempel in een land van justitie op het rigoreuste te werden gestraft.

¹ Intestinum jejunum = nuchtere darm.

Dat daeromme hij Heer Eijscher om het regt vanden Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaegde in persoon ter sijner laetste woonstede hadde doen dagvaerden, om te compareren in persoon op poene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage diendende, regtelijk ter vierschaer en ter peuje van het stadhuijs uitgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een tweede citatie, de welke insgelijks gedaen sijnde, en hij gedaegde niet comparerende, dat tegen hem verleend is het tweede default, en voor 't proffijt van dien geaccordeert een derde citatie met inthimatie, de welke insgelijks gedaen sijnde, en de gedaegde in persoon nog niet comparerende, dat tegen hem verleend is het derde default, en voor 't proffijt van dien hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit, met een vierde citatie ex super abundanti, met inthimatie om het intendit te sien verifiëren, en sententie te aenhoren.

fol. 35v

Welke citatie en inthimatie gedaan sijnde en is hij gedaegde in persoon des niettegenstaende nog niet gecompareert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatien daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon ter sake van desen manslag, Ja, broedermoort, bij hem begaan sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Uijtrecht voor den tijd van honderd jaren, sonder middelerwijl daer weder inne te komen op poene van metten swaerde of anders te werden gestraft datter de dood na volgt, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, mitsgdaers dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert in de costen en misen vande justitie, of ten anderen fine etc.

Schepenen gesien het intendit ende informatien vanden Heer Officier overgelevert ende met rijpe deliberatie van rade doorsien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon en defailliant Isaac Isaacz. de Mol, voor het proffijt en uijt cragten vande voorn. defaulten versteken en versteken denselve bij dese vande exceptien declinator, dilatoir en peremptoir defentien en weren van regten, die hij gedaegde in

fol. 36

persoon en defailliant in desen hadde mogen doen en proponeren, wijders bannen den gedaegde in persoon en defailliant uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijd van negenennegentig agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt.

Verclaren alle sijn gedaegde in persoon en de defailliants goederen geconfisqueert ten proffijte vanden Lande, behoudelijk dat desselve sullen mogen werden geredimeert volgens het privilege deser stad en condemneren den gedaegde in persoon en defailliant in de costen en misen van justitie.

Actum den 24e mej1729 bij de Heeren de Moor, Groenendijk, Slicher, Bogaert, Suijs & de Lange, Schepenen.

Ende ten selven dage gepronuncieert, present de Heeren Burgemeesteren demto Moering en bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 36

*gebannen voor
99 jaren uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior
Snels, Bailliu ende Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas van delict**

contra

**Lijsbeth, een bedelaarster en
landloopster, kleijn van persoon
en hebbende een bult, gekleed
met een coffij coleurde mantel en
blauwe rok, sijnde hier in de stad
gekomen met een blinde vrouw**

Seijd den Heer Eijscher en de waerheijd is sulks, dat sijn gedaegdesse in persoon op den 15e julij 1729, des avonds is gekomen binnen dese stad ten

fol. 36v

huijse van Arie Mopman, slaephouder opde Groeneweg, bij haer hebbende een blinde vrouw, en aldaer des nagts heeft geslapen.

Dat ten selven huijse mede geslapen heeft eene Jacobus de Kock daegs te vooren aldaer gekomen.

Dat des anderen daegs 's morgens voor agt uijren sij gedaegdesse is geweest in den haart staande te praten met een manspersoon met eene arm voor het venster.

Dat hij Jacobus de Kock mede is gekomen in den haart.

Dat sij gedaegdesse in persoon besig sijnde met het mes in de hand een boteram te eeten, het venster uijt wilde klimmen op sijn komst.

Dat hij Jacobus de Kock daerop haer gedaegdesse in persoon van agteren bij de rock vatte.

Dat sij gedaegdesse in persoon sig doe omkeerde, en met het mes dat sij inde hand hadde, hem Jacobus de Kock een steek heeft gebragt in de linkersijde, ter hoogte vande vijfde en sesde ribbe, penetrerende inden buijck, en inciderende de milt met een snede ter groote van twee en een halve vinger breedte, sulks dat deselve daer vanden 2e augusti deses jaers 1729 des morgens is overleden, sonder eenige oneffen woorden met malcanderen te hebben.

Dat sij gedaegdesse in persoon heeft begaan een notoire manslag strijdende tegens de Goddelijke en Wereldlijke Regten, en daerom nodig in een land van justitie anderen ten exempel op het rigoreust te werden gestraft.

Dat daerom hij Heer Eijscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, haer gedaegdesse in persoon bij edicte en klokkegeslag vande peuije van het raadhuys deser stad hadde doen dagvaerden

fol. 37

om te compareren in persoon, op poene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regterlijk ter vierschaer en ter peuije van het stadhuys uijtgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijit van dien geaccordeerd een tweede edictale citatie, de welke insgelijks gedaan wesende, en sij gedaegdesse in persoon, niet comparerende, dat tegens haer verleend is het tweede default, en voor 't proffijit van dien geaccordeerd een derde edictale citatie met inthimatie, welke insgelijks gedaan sijnde, en sij gedaegdesse in persoon nog niet comparerende, dat tegens haer gewesen is het derde default en voor 't proffijit van dien hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit met een vierde edictale citatie ex supra abundanti, met inthimatie om het intendit te sien verifiëren en sententie te aenhoren, welke citatie ende inthimatie gedaan, en sij gedaegdesse in persoon des niettegenstaende nog niet gecompareert, soo de Heer Eijscher sijn intendit met de verificatien daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslant, dat sij gedaegdesse in persoon ter sake van dese manslag bij haer begaan sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht voor den tijd van honderd jaren sonder middelerwijle daerinne te komen, op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt, wijders dat hare goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijite vanden Landen, mitsgaders dat sij gedaegdesse in persoon sal werden gecondemneert in de costen en mise van justitie, of ten anderen fine &.

Schepenen gesien het intendit ende informacien vanden Heer Officier overgelevert, en met

fol. 37v

rijpe deliberatie van rade doorsien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben de gedaegdesse in persoon en defaillaint Lijsbet met een bult, voor het proffijit en uijt cragten vande voorsz. defaulten versteken en versteken deselve bij dese vande exceptien declinatoire, dilatoire en peremtoir, defensien en weren van regten, die sij gedaegdesse in persoon ende defaillaint in desen hadde mogen doen en proponeren, wijders bannen de gedaegdesse in persoon en defaillaint uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijd van negenentnegentich agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood na volgt. Verclaren alle haer gedaegdessens in persoon en defaillants goederen geconfisqueert ten proffijite vanden Lande, en condemneren de gedaegdesse in persoon en defaillaint in de costen en misen van justitie.

Actum den 4e oktober 1729, bij de Heeren Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Adriaan van Groenendijck, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert, Mr. Govert Suijs, en Mr. Dirk de Lange Schepenen, ende gepronuntieert ten selven dage

fol. 38

*gegeesselt met een mes
boven het hoofd, gebrandmerkt,
een snede in de linkerkoon
ende geconfineert in het tugthuys
voor 20 jaren*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

**Pieter Pieterse Valckenburgh, alias
Piet de Meijd 's heeren gevangen**

Alsoo Pieter Pieterse Valckeburgh, alias Piet de Meijd geboortigh binnen dese stad, out 65 jaren, in sijn jeugd een varendgesel naderhand een pijpmaker, nu werck doende van een pottebackersjongen, 's heeren gevange bekent en beleden heeft

Dat hij op vrijdagh den 21 april 1730 des morgens tusschen half acht en agt uren, sijnde in het minste niet beschoncken na sijn potterije is gegaen langs de noortzijde vande Gouwe en gekomen sijnde bij den afslag vande vis op de Vismarkt, sijn pollevije¹ vande eenen schoen in de riem vande andere schoe haeckte.

Dat hij gevange daerdoor struijckelde en viel of stiet iemand die voor hem stond op of tegen het lijf.

Dat denselve sig omkerende hij gevange sag, dat het was Cornelis Wilschut, dat die tegens hem gevange daerop soude gesegt hebben: "Ouden schelm, waerom doet gij dat?"

Dat hij gevange daerop hadde geantwoort: "Ick sieder op een donder, Sta vast, ick meen jou".

Dat hij gevange daerop aenstonts sijn mes trock uijt sijn sack, en Wilschut daarmede een snede in sijn linckerwang bragt.

Dat hij gevange noch een moment met het mes inden hand is blijven staen, en dat hij gevange daarna het mes weder in de schede en in sijn sack stack uijt eigenen beweginge.

Dat hij gevange in de jare 1710 met deselve Wilschut doe matroos op het selfde schip met hem gevange in Indien eens woorde heeft gehad, en sij van woorden aen 't worstelen waren gekomen, en hij gevange sijnde onder geraekt hem Wilschut twee wonden in sijn dijen had gegeven, waerover hij gevange bij vonnisse op Batavia was gegeesselt geworden, en drie jaren in de kettingh had moeten gaen.

Dat hij gevangen in de jare 1716 deselve Wilschut op sijn thujskomst 't sijnen huijse had wesen verwellekomen, en van deselve met een broeck van zijldoeck was begirlygt geworden.

En eijndelijk dat hij gevange met deselve Wilschut

fol. 38v

voor of na geen woorden heeft gehad, als alleenlijck nu een weeck of tien geleden wanneer Wilschut hem gevange op de Haestregtse brugge voorbij gingh, wanneer hij gevange hem goeden dagh seijde en geen antwoord krijgende, hem na de reden vraegde terwijl hij gevange sich nu toonde de minste te sijn.

Uijt al het welck dan klaerlijck blijckt dat hij gevange gelegentheijt gesogt heeft om op Wilschut te wreken de straffe van sijn vonnis op Batavia en selfs sich niet en heeft ontsien ten dien eijnde het regt van publijcke 's heeren straten en plaetsen geweldadigher hand te schenden en te violeren, 't welck in een land van justitie niet en is te dulden maer nodig anderen ter exempel op het rigoureust te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt de naem en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange sal werden gecondemneert om gebragt te werden agter het stadhuijs deser stad ter plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen om aldaer wel strengelijck ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, met stadsteken te werden gebrantmerckt, en aen de linckerkoon vande oor af tot aen de kin langs deselve koon met een mes of bequaem instrument daertoe daer een snede te werden gequest, wijders dat hij gevange sal werden gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland en Uijtrecht voor den tijt van 50 jaren sonder middelerwijlen daer weder in te comen op pene van swaerder straffe ende dat sijn gevangens goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden landen en hij gevange gecondemneert in de costen sijner gevangnisse en mise van justitie, often alsulcke ander fine als de Heeren Schepenen bevinden sullen te behooren.

Schepenen gehoort de confessie van Pieter Pieterse Valckeburgh 's heeren gevangen gesien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevangen

fol. 39

gedaen ende genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den naem ende van wegen haer Edel Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevangen gebragt te werden op het schavot agter het raedhuijs desen stad plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen, omme aldaer wel strengelijck ter discretie vande Heeren Schepenen met een mes boven het hoofd te werden gegeesselt, met het ordinaris stadsteecken te werden gebrantmerckt, en dat hem naderhand vande linckerkoon van het oor af tot aen de kin langs deselve koon met een mes of bequaem instrument eene snede in deselve koon zal werden gegeven. Confineren hem gevangen in het tugthuijs deser stad voor den tijt van twintich agtereenvolgende jaaren omme aldaer gedurende dien tijt met sijn handenwerck de kost te winnen, en condemneren wijders hem gevange in de

¹ GTB. Pollevij, hoge hak van een schoen.

kosten van zijn gevangenisse en misen van justitie. Aldus ter presentie vande Heeren vander Does, van Strijen, van Groenendijck, Suijs, en Cornelis de Lange, Schepenen der stad Gouda den 3 mej 1730 en gepronuntieert en geexecuteert den 6 mej 1730, present de Heeren Mr. Willem vanden Kerckhoven, Reijnier Crabeth, Theodore Jongkint en Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Burgermeesteren, Adriaan vander Does, Mr. Adriaan van Groenendijck, Mr. Govert Suijs en Cornelis de Lange, Schepenen.

fol. 39v

*gebannen voor 100 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Melchior Snels,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas
van delict**

contra

**Jan Janse vander Hel gedaegde
in persoon**

Seijt den Heer Eijscher ende waerheijt is sulcx, dat hij gedaegde in persoon en Gerrit Ariensz Ruijter, op saturday den 10 junij 1730, des morgens ontrent drie uren, ieder met sijn schuijt in eene schutting, door het Moordrechtse verlaet aen de stadsperken, sijn gevaren nae de stad toe na dat sij te voren met den anderen in hooge woorden waren geweest, en hij gedaegde al een snede in sijn wambais ontrent de schouder hadde gekregen, die Gerrit Ariensz sijde, dat hij die hem gedaegde in persoon niet soude gegeven hebben had hij gedaegde in persoon hem niet eerst geslagen.

Dat hij gedaegde in persoon ontrent acht uijren des morgens weder uijt de stad is gekomen varen en op een bankie is gaen sitten.

Dat hij gedaegde in persoon Gerrit Ariensz een half uijr daarna mede met sijn schuijtje uijt de stad komende, en noch in het selve zijnde vraegde of hij nu zijn woort wel dorst houden.

Dat deselve daerop bij de brugge van 't verlaet op de cingel uijt sijn schuijtje aen land quam en sijn mes trock.

Dat hij gedaegde in persoon op des selfs aen naderen sulcx insgelijcx dede.

Dat sij bijde daerop ten besten wierden geraden en hij gedaegde in persoon selfs bij de hand sonder mes en Gerrit Ariensz bij de hand met het mes wierde vast gehouden maer los zijnde gelaten.

Dat sij bijde doe opden anderen met haer messen sijn aengevallen, en verscheijdende wonden hebben toegebracht, zijnde de wonden van Gerrit Ariensz Ruijter seven in getal.

De eerste boven de rechterwinckbrauw ter lengte

fol. 40

van twee vingeren breed, gaende door het pericranium¹ tot in het cranium toe.

De tweede een superficiele wonde op de acronium humeri² aen de echter zijde.

De derde eene superficiele wonde ontrent het os claviculo daextrae³.

De vierde eene superficiele wonde in het rechter schouderblad

De vijfde een wonde boven de rechterhand binnenwaerts daer men de pols voelt, met afsnijdinge vande arterie, en quetsinge der tendines⁴

De sesde een wonde benede de lincker elleboogh na de binnensijde, met afsnijdinge van alle de tussenbijde gelegen deelen tot op het been toe.

De seventhende en laetste in de rechtersijde vande borst tussen de derde en vierde ribben, penetrerende tot in de hollicheijt vande borst, gaende te steeck ter groote van een duijm breed door de lange tot in het mediastinum⁵, sulcx denselven daervan kort daarna is overleden, soe dat hij gedaegde in persoon heeft begaen een notoire manslach, strijdende tegens de Goddelijcke en Wereltlijcke Regten en daarom nodig anderen ten exempel in een land van justitie op het rigoureust te werden gestraft.

Dat daarom hij Heer Eijscher om het recht vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren hem gedaegde in persoon bij edicte ende clockegeslach vande puije van het raedhuijs deser stad hadde doen dagvaerden, om te compareren in persoon op pene van ban en confiscatie van goederen, maer ten dage dienende regtelijck ter vierschaere en ter puije van het stadhuijs uijtgroepen sijnde en niet comparerende, dat mitsdien hem Eijscher toegewesen is het eerste defaut en voor 't proffijit van dien, geaccordeert een tweede edictale citatie, den welcke insgelijcx gedaen wesende, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is het tweede defaut, en voor 't proffijit van dien geaccordeert een derde edictale citatie, met inthimatie, welcke insgelijcx gedaen sijnde, en hij gedaegde in persoon noch niet

¹ Pericranium, beenvlies dat de bekleding vormt van de botten van de schedel.

² Acronium humeri, een pees in het schoudergewricht.

³ Os claviculo daextrae, rechter sleutelbeen.

⁴ Tendines, pezen.

⁵ Mediastinum, de ruimte tussen de beide longhelften.

fol. 40v

comparerende, dat tegens hem gewesen is het derde defaut, en voor 't proffijt van dien, hij Heer Eijscher geadmitteert om te mogen dienen van intendit met een vierde edictale citatie ex supra abundantie met inthimatie om het intendit te sien verifiëren en sententie te aenhoren, welke citatie en inthimatie gedaen zijnde, en hij gedaegde in persoon des niettegenstaende noch niet gecompareert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatien daertoe dienende is overleverende en regt versoeckt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon ter zake van dese manslag bij hem begaen sal werden gebannen uijt deze Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijt van hondert jaren sonder middelerwijlen daerinne te komen op pene van met den swaerde gestraft te werden, datter de doot navolgt, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, mitsgaders dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert in de costen en mise van justitie off tot anderen fine &.

Schepenen gesien het intendit ende informatie vanden Heer Officier overgelevert, en met rijpe deliberatie van rade doorsien en overwogen hebbende alle 't gene ter materie dienende was, doende recht uijt den naem ende van wegens de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde bij edicte en defailliant Jan Jansz. vander Hel voor het proffijt en uijt cragte vande voorsz. defaulten versteken en versteken denselve bij dese vande exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defensien en weren vande regten, die hij gedaegde bij edicte en defailliant in desen hadde mogen doen, en proponeren, wijders

fol. 41

bannen den gedaegde bij edicte en defailliant uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland, en Uijtrecht, voor den tijt van hondert achtereen volgende jaeren, sonder middelerwijle daerinne te komen op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de doot navolgt, verclaren alle sijn gedaegdens bij edicte en defailliant goederen geconfisqueert ten proffijte vanden Lande, en condemneren den gedaegde bij edicte en defailliant in de costen en mise van justitie.

Aldus gedaen en gepronuncieert den 8 augustus 1730, present de Heeren Adriaen vander Does, Mr. Willem van Strijen, Mr. Adriaen van Groenendijck, Mr. Daniel de Lange en Mr. Govert Suijs, Schepenen.

fol. 41

*Evert van Waerdenburgh
gegeesselt, gebrantmerckt
en gebannen voor altoos
uijt den lande*

Alsoo Evert van Waerdenburgh, 's heeren gevange out 41 jaren, een schrobbelaer¹ van sijn ambacht getrouwt met Geertruijt van Grimmelinckhuijsen (alias Uijterse Geert) beijde geboortich van Utrecht, sijnde over het houden van formeel hoerhuijs, en ophouden van mans en vrouspersoonen, om ontugtigheijt met den anderen te plegen binnen de stad van Uijtrecht op den 21 oktober 1721 beijde voor haer leven langh gedurende uijt de voorsz. stad Uijtrecht, ende vrijheijt vandien, mitsgaders uijt de hooge heerlijckheijt van Vreeswijck anders genaemt de Vaert

fol. 41v

gebannen met het verbot van nooijt daer weder inne te komen op peene van swaerder straffe.

Dat hij gevange daerdoor wel hadde behoren een offschrick te hebben gekregen en een eerlijck leven te hebben aengegaen, maer van quaet tot erger zedert sijn bannissement, in Godlose ontugtigheijt is voortgevaren, buijten pijn ende banden bekent ende beleden heeft.

Dat hij gevange vleesselijck heeft geconverseert met eene Ninge van Dam weduwe van Jan Raasveld, zedert Goudse kermis vanden jare 1730, tot tijt ende wijle sij Ninge van Dam is geconfineert, ende gebragt in het tugthuijs binnen dese stad in 't laast vande maend januarij deses jaers 1731.

Bekent dat hij gevange eenige weecken geleden, doch den precisen tijt niet en weet te noemen, geweest te hebben in het baenhuijsie staende aen de Reeuwijkse Weteringh onder de jurisdictie van Sluijpwijck, met eene Judith Raesveld, zijnde enige dogter vande voorsz. Ninge van Dam, out tusschen de 15 en 16 jaren, en in het selve baenhuijsie boven op de solder wel een uijr of anderhalf bij de voorsz. Judith Raesveld te hebben gelegen, maer dat hij gevange niet weet te seggen, of hij doe Judith vleeselijck heeft bekent ofte niet, alsoo hij gevangen seer beschonken was.

Bekent dat hij gevange, en oock bij goede informatie is gebleken sijnde alvorens met Judith Raesveld afgesproken, op sondagh voor Reeuwijkse kermis den 30 september 1731 is geweest in het voorsz. baenhuijsie en soodra de voorsz. Juith aldaer was gekomen, hij gevange met haer is na boven gegaen op de solder, gaende hij gevange sitten op een stoel, en haer op sijne schoot heeft geset,

¹ GTB. Schrobbelen. Het grof kaarden van wol.

fol. 42

en haer van sijn schoot heeft nedergelegt, op de bossen hennip, die doen op de solder lagen, en soo vervolgens haer vleeslijck heeft bekent.

Bekent laastelijck dat hij gevangen op sondagh daeraen volgende, sijnde Reeuwijkse kermis den 7 oktober 1731 met Judith Raasveld wederom in 't meergemelte baenhuijsie is geweest en nadat sij op de solder tesamen hadden coffij sitten drincken, sij Judith dwars over sijn beenen, op sijn schoot heeft geseten.

Dat hij gevange alsoo sittende haer lichaem heeft bevoelt ende met sijn vinger wel heeft in haer lijf geweest, maer haer doe ter tijt niet verder vleeslijck heeft bekent.

Alle 't welcke dan is een vande Godlooste, onnatuurlijkste, en grouwelijkste misdaeden ende crimens die niet als met afschrick kunnen werden bedagt, ende verhaelt en een incest gepleegt met moeder en dogter, sijnde een onnatuurlijke bloedschande, nodig anderen te exempel, volgens de placaten ende ordonnantiën vanden Landen, de verscherpe Goddelijke Wetten begerende dat soodanige ziele die desen gouwelen sal doen, uijt den landen sal werden uijtgroeyt en op het rigoreust sal werden gestraft.

Schepenen gehoord de confessie van Evert van Waerdenburgh 's heeren gevangen, gesien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaen ende genomen, en met rijpe deliberatie van raade doorgesien ende overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van

fol. 42v

Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuys deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele executie te doen, omme aldaer wel strengelijck ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt en met het ordinaris stadsteecken te werden gebrantmerckt, bannen hem gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Uijtrecht, sonder ooit daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie, en ontseggen den Heer Eijsscher sijne verdere eijsch ende conclusie op hem gevange gedaen ende genomen. Aldus gedaan den 26 november 1731, bij de Heeren Mr. Jacob vander Tocht, Adriaan vander Does, Mr. Willem van Strijen, Mr. Daniel de Lange, Mr. Jacob Slicher, Mr. Gijsbert vanden Bogaert en Cornelis Arkenboudt, Schepenen en gepronuntieert en geexecuteert den 29 dito, present alle de Heeren Schepenen demto vander Does.

fol. 43

*Gebannen voor 100 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem vanden
Kerckhoven, Bailliu ende
Schout der stad Gouda, ratione
Officii Eijsscher in cas van
delict**

contra

**Adriaen Janse Loos gedaegde in
persoon**

Seijt den Heer Eijsscher ende de waerheijt is sulcks, dat hij Adriaen Jansz. Loos, geboortigh binnen dese stad Gouda, out ontrent 23 jaren, een varentgesel, gedaegde in persoon op sondagh den 14 oktober deses jaers 1731 des avonts tussen 6 en 7 uren is komen gaen inde Voegesangh binen dese stad.

Dat hij gedaegde in persoon aldair in een stoep van seker huijs, heeft vinden staan Jan Casperse Pot drinckende aldaer met imant een soopie.

Dat hij gedaegde in persoon, de selven Jan Caspersz. Pot heeft aengesproken, en tegen denselve gesegt:

"Brengt mijn een", waerop Jan Caspersz. Pot heeft geantwoord, "Sult gij dan oock een soopie geven".

Dat hij gedaegde in persoon, daer wederom op heeft geantwoord: "Een rijsbaer man heeft zijn gelt van doen, ick ga vanavond inde schuijt na Amsterdam".

Dat hij gedaegde in persoon, omdat Jan Caspersz. Pot hem niet wilde brengen, heeft gescholde voor aan aep en apejonge, ende deselve heeft uijtgedaegt en tesamen van dat huijs, al morrende¹ tegen malcanderen, de brug vande Speldemakerssteegh sijn opgegaen ende aldaer te samen met vuijsten aen het vegten sijn geraeckt, en door eenige vrouwspersoonen sijn gescheijden.

Dat hij gedaegde in persoon, met Jan Caspersz. Pot de gemelde brug afgekomen sijnde op de straet

fol. 43v

¹ GTB. Morren. Pruttelen, pruilen, grommen. Hier in de betekenis van grommen.

in de Vogelesangh wederom met vuyjsten tesamen aen het vegten sijn geraeckt, en hij gedaegde in persoon sijn mes heeft getrocken, die denselve Jan Casperse Pot van agteren heeft gevat en hem op een verradelijcke wijze heeft gegrief met een wonde, ingaende tussen de derde ende vierde bastard rib, aen de linkerzijde, ontrent drie hand breed vande rugstreng, perforerende de integumentum, sijnde het diaphragma opgedrongen, tot aen de vierde ware rib, gaende verders dwers door de milt heen, waervan hij Jan Caspersz. Pot op den 19 oktober daeraenvolgende des avonts is overleden.

Sulks dat hij gedaegde in persoon, op gemelte wijze, sig heeft schuldig gemaect aen den dootslag van sijn evennaeste, 't welck dan is een schrikkelijke ende verfoeijelijke saeck, strijdende tegen de Godlijcke en Weereltlijke Wetten ende in een Stad van Justitie niet kan werden geleden, maer nodigh anderen ten exempel op het rigoreust behoort te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijsscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaaren, daerom hem gedaegde in persoon, ten sijner laetste woonstede na costume heeft doen dagvaerden omme persoonlijk te compareren, op pene van ban ende confiscatie van goederen, maer ten dage dienende ende regtelijck ter vierschaer ende ter puije van het stadhuijs, uijtgeroepen sijnde, ende niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijsscher toegewesen is het eerste default, ende voor 't proffijit van dien hem Heer Eijsscher geaccordeert een tweede citatie, de welcke insgelijcks gedaen sijnde, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegens hem verleent is, het tweede default en voor 't proffijit van dien een derde citatie met inthimatie, de welcke insgelijcks gedaen

fol. 44

sijnde en hij gedaegde in persoon nog niet comparerende mits 't welcke tegens hem gegeven is het derde default en voor 't proffijit van dien, hij Heer Eijsscher geadmitteert te dienen van zijn intendit met een vierde citatie ex super abundantie met inthimatie om het intendit te sien verifien, welcke citatie en inthimatie gedaen sijnde, en is hij dies niet jegenstaende, nog niet gecompereert, soo dat den Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatien daertoe diendende is overleverende ende regt versoeckt.

Concluderende hij Heer Eijsscher, uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon, ter zake van dese dootslagh bij hem begaen, sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland Zeeland ende Utrecht, voor den tijt van hondert achtereen volgende jaren sonder middelerwijle daerinne te komen op pene van met den swaerde gestraft te worden datter de doot na volgt, wijders dat sijne goederen sullen werden geconfisqueert ten proffijte vanden Landen, mitsgaders dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert inde kosten ende misen van justitie, ofte ten alsulcken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende de informatien bij den Heer Officier overgelegd, met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon ende deffailant Adriaen Jansz. Loos voor 't proffijit en uijt kragten vande voorn. defaulten versteken en versteken denselven bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir, defentien

fol. 44v

en weren van regten, die hij gedaegde in persoon en deffailant, in desen hadden mogen doen en proponeren, bannen den gedaegde in persoon en deffailant uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijt van hondert agter een volgende jaen, sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van met den swaerden gestraft te werden dat'er de doot na volgt, verclaren alle sijne gedaegde in persoons goederen geconfisqueert ten proffijte van welgemelte Heeren Staten van Holland en Westvriesland, behoudelijck dat de selven sullen mogen werden geredimeert volgens het privilegie desen stad, en condemneren den gedaegde in persoon en deffailant inde kosten ende mise vande justitie. Actum den 18 december 1731, bij de Heeren vander Tocht, vander Does, de Lange, Slicher, vanden Bogaert, Arcebout, Schepenen, en gepronuncieert ten selven dagen, present de Heeren Burgermeesteren demto Crabeth en bovengemelde Schepenen.

fol. 44v

*in haar gevankenis gegeesseld
en gebannen voor 25 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem vanden Kerck
hoven, Bailliu ende Schout der
stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas van delict
contra
Marritie Jacobs vander mej
's heeren gevange**

Alsoo Marritie Jacobs vander mejij out 53 jaren, geboortich binnen dese stad, een pijpmaeckster van haer ambacht 's heeren gevange bekent en beleden heeft,

Dat sij gevange op sondach voorde middagh ontrent elf uren, den 2e deser maend maert 1732 is geweest ten huijse van Jacob van Vliet, timmermansbaas, wonende opde Gouwe bij den Potterspoort binnen dese stad, omme aldaer eenig groff linden te kopen.

Dat sij gevange doen bij geval gesien heeft, dat de kas, staende in den haert open stont.

fol. 45

Dat sij gevange met de vrouw van Jacob van Vliet na aghteren is gegaen.

Dat sij gevange van agteren wederom na vooren is gekomen tot in het voorhuijs, ende van daer terugh is gegaen, inden haert, ende uijt de kas die aldaer open stont, heeft genomen een zilveren beugeltas ende zilveren thuijgh ende daarmede ten huijse is uijtgegaen.

Dat sij gevange eerst heeft geconfesseert, dat sij die cas ende thuijgh soo immediaet hadde overgegeven aen eene Catrijn wonende aen den Goudkade, die haer bij geval was tegen gekomen, aen den Potterspoort, ende deselve gegeven om te verkoopen.

Dat sij gevange naderhand wederom heeft gesegt de zilvere beugeltas ende thuijgh te hebben behandigt aen seeckere vrouspersoon, genaemt Catrijn Abrams een wedue out ontrent 40 jaeren, wonende tot Sevenhuijsen.

Dat sij gevange nogh naderhand heeft gesegt, ende beleden alles te hebben geloogen.

Dogh laetstelijck, dat sij gevange heeft gepersisteert ende daer bij is gebleven, dat sij de beugeltas ende thuijgh, gaende uijt het huijs vande voorn. Jacob van Vliet over de hooge brugh bij de Potterspoort in het water heeft gegooijt.

Alle het welcke dan is een notoire ende gepremediteerde diefstal, in een land van justitie niet te dulden nog te gedogen maer anderen ten exempel volgens de placaten vanden Lande, op het rigoreust te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange ter discretie vande Heeren Schepenen binnens camers wel strengelijck sal werden gegeesselt, wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van 25 agtereenvolgende jaren, mitsgaders gecondemneert inde kosten van haer gevancknisse en mise van justitie, ofte ten alsulcken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken sullen bevinden te behooren.

Schepenen gehooft de confessie van haer gevange gesien ende geexamineert de criminelen eijsch en

fol. 45v

conclusie vanden Heer Officier tegens haer gedaen ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het gene ter materie dienende is, doende recht uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren haer gevange in hare gevancknisse ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, bannen haer verders voor den tijt van vijftentwintich jaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straf. Condemneren haer gevange inde kosten van hare gevanckenis en mise van justitie. Actum den 28 maert 1732, bij alle de Heeren Schepenen, en gepronunchieert ten selven dagen, present alle gemelte Heeren demto vanden Bogaert.

fol. 45v

*gebannen voor 25 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem
vanden Kerckhoven, Bailliu
& Schout der stad Gouda, R.
O. Eijsscher in cas van delict
contra
Jan vanden Bergh, alias Jan
de Mof
Dirk Snip
Claes Pense en
Hermanus van Burkelo
gedaegdens in persoon**

Seijd den Heer Eijsscher ende waerheijd is sulks, dat sij gedaegdens in persoon haer niet hebben ontsien, maer ter contrarie wel stoutelijck vervorderd op vrijdag den 2e mejij deses jaers 1732, des nagts tussen half twaelf en twaelf uijren te komen aan sekere herberg staende in de Vogelesang op den hoek vande Lemdulsteeg binnen dese stad.

Dat sij gedaegdens in persoon aldaer eerst verscheijde malen aan de deur hebben

fol. 46

geklopt, en waerop de waert eijndelijk aen de deur in het voerhuys is gekomen en gevraegt heeft wie daer clopte. Dat sij gedaegdens in persoon hebben geantwoord: "Doed maer open, wij moeten een half pint jenever hebben", waerop de waerd wederom seijde: "Wij doen soo laat niet open, en wij verkopen ook geen drank uijt den huys". Dat sij gedaegdens in persoon doe met voeten op de deur hebben gelopen en geschabult, de straatsteenen uijt de straat gevroet, en met deselve sodanig tegen een blind, dat boven de luijffel voor de glasen was, hebben gegooijt, dat het blind ten eenemalen is in stukken geraekt en gebroken geworden.

Dat sij gedaegdens in persoon daerbij nog niet hebben opgehouden, maer doe de glasen ingegooijt en laatstelijk soodanig met steenen op de voordeur hebben gegooijt, geschopt ende getrapt, dat deselve is gescheurt en geschonden geworden.

Alle het welke dan is een notoir geweld, overlast en groot petulantie in een Stad van Justitie niet te dulden, maer nodig anderen ten exempel op het rigoreust behoord te werden gestrafft.

Dat hij Heer Eijscher, om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, daerom haer gedaegdens in persoon, na costume heeft doen dagvaerden, om personelijk te compareren voor de Heeren Schepenen deser stad, op poene van ban, maer ten dage dienende en regterlijk ter vierschaer en ter peuije van het stadhuis uijtgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem heer

fol. 46v

Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijt van dien hem Heer Eijscher geaccordeert een tweede citatie de welke insgelijks gedaan sijnde, en sij gedaegdens in persoon niet comparerende, dat tegens haer verleent is het tweede default, en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthimatie, de welke insgelijks gedaan sijnde, en sij gedaegdens in persoon nog niet comparerende, mits 't welke tegens haer gegeven is het derde default en voor 't proffijt van dien hij Heer Eijscher geadmitteert te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex super abundanti met inthimatie om het intendit te sien verifiren.

Welke citatie ende inthimatie gedaen sijnde, sijn sij gedaegdens in persoon dies niet jegenstaende nog niet gecompareert, soo dat hij Heer Eijscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat sij gedaegdens in persoon over en ter sake voorsz. sullen werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftentwintich agter een volgende jaren, mitsgaders gecondemneert in de kosten en misen vande justitie ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen nae exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit en de informatien bij den Heer Officier overgelevert

fol. 47

met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alles het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den name ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegdens in persoonen en defaillanten Jan vanden Berg alias Jan de Moff, Dirk Snip, Claes Pense en Hermanus van Burkelo voor 't proffijt en uijt cragten vande voorn. defaulten versteken, en versteken deselve bij desen van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremtoir defentien ende weren van regten, die sij gedaegdens in persoonen en defaillanten in desen hadden mogen doen en proponeren, bannen de gedaegdens in persoonen en defaillanten uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van vijftentwintig agtereen volgende jaren, sonder middelerwijlen daerinne te komen op poene van swaerder straffe, en condemneren den gedaegdens en defaillanten in de kosten ende misen vande justitie. Actum den 8e julij 1732 bij de Heeren Slicher, Suijs, Arkenboudt, Cornelis de Lange en Snels, Schepenen, ende gepronuntieert ten selven dage, present de Heeren van Eijck en Cattenburg, Burgermeesteren en bovengemelde Schepenen.

fol. 47v

*gebannen voor
90 jaren uijt den
Lande &*

**Den Heer & Mr. Willem
vanden Kerkhoven, Bailliu
en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas
van delict**

**contra
Assuerus Makreel, gedaegde
in persoon**

Segt den Heer Eijscher en de waerheid is sulks, dat hij Assuerus Macreel, out ontrent dertig jaren geboortig van Delft, naderhand tot Leijden in het houwhuys¹ is opgevoed, en daer uijt is gelopen, een schobbelaer van sijn ambagt en laatstelijk binnen dese stad geweest eenige jaren oppasser vanden impostmeester vanden impost op het gemael, gedaegde in persoon op sondag den 13e julij deses jaers 1732 is geweest ten huise van Pieter de Schaapmeester inde Speldemakerssteeg binnen dese stad, mede oppasser van 't voorsz. gemael.

Dat hij gedaegde in persoon aldaer sijnde, vloekende en tierende rusie heeft gesogt en gemaekt tegen gemelte Jacob Koeman, over eenig spek en gerookt vlees, dat hij Koeman met sijn makker Pieter de Schaapmeester, des morgens van eenen Johannes vander Boom, sijn gedaegdens swager hadde aengehaeld tot verscheijde malen denselven Koeman uijttagende om met hem gedaegde in persoon te vegten, 't welk Koeman telkens ontleijde. Dat hij gedaegde in persoon siende dat gemelde Koeman met hem niet buijten de deur wilde gaan om met hem te vegten, hem Jacob Koeman sittende op een stoel, op een

fol. 48

verraderlijke voerbedagte moordadige wijze met een getrokken mes heeft gegrief, seggende: "Daer donder, nu hebt gij 't al weg", met een wonde boven den buijk even onder het os sternum², een weijnig aen de linkersijde, penentrende tot inde holligheijd vande maeg, ontrent desselfs bovenste middelpunt tussen het orificium superius et inferius³, waervan hij Jacob Koeman op den 15e julij daeraenvolgende des morgens is overleden. Sulks dat hij gedaegde in persoon, op gemelte wijze, sig heeft schuldig gemaekt aen den doodslag van sijn evenaesten, 't welk dan is een schrikkelijke en verfoeijelijke saek, strijdende tegens de Godlijke en Wereldse Wetten, in een land van justitie niet te dulden, maer nodig andere ten exempel op het rigoreust behoort te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, daerover hem gedaegde in persoon ter sijner laatste woonstede na costume heeft doen dagvaerden omme persoonlijk te compareren voor de Heeren Schepenen deser stad, op poene van ban, maer ten dage dienden, en regterlijk ter vierschaer, ende ter peuje van 't stadhuijs uijtgroepen sijnde, ende niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor het proffijt vandien hem Heer Eijscher geaccordeerd en tweede citatie, de welke insgelijks gedaan sijnde, en hij gedaegde in persoon niet comparerende, dat tegen hem verleend is het tweede default, en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthimatie, de welke insgelijks gedaan sijnde, en hij gedaegde in persoon nog niet comparerende, mits 't welke tegens hem gegeven is het derde default, en voor 't proffijt van dien, hij Heer Eijscher geadmitteert

fol. 48v

te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex super abundantie met inthimatie om het intendit te sien verifiëren, welke citatie en inthimatie gedaan sijnde, is hij des niet tegenstaende nog niet gecompereert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt de naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon ter sake van dese voorbedagte doodslag bij hem begaan sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht voor den tijd van honderd agtereen volgende jaren, sonder middelerwijlen daerinne te komen, op poene van met den swaerde gestraft te werden datter de dood navolgt, wijders dat alsdan sijn doode lichaam sal werden gevoert na het geregt deser stad ende aldaer op 't galgeveld sal werden geset op een rad, en sijn hoofd boven 't selve op een ijsere pen anderen ten afschik en exempel, mitsgaders dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert inde kosten ende mise van justitie ofte ten alsulken anderen fine als de Heeren Schepenen nae exigentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende de informatien bij den Heer Officier overgelegd ende met rijpe deliberatie van rade doorsien ende overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon ende defaillant Assuerus Makreel, voor 't proffijt en uijt cagte vande voorsz. defaulten versteken,

fol. 49

en versteken denselven bij desen, van alle exceptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir defensien en weren van regten, die hij gedaegde in persoon en defaillant in desen hadde mogen doen en proponeren, bannen denselve Assuerus Makreel uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijd van 90 jaren, sonder middelerwijlen daer inne te komen op poene van met de koorde gestraft te werden dat er de dood navolgt, wijders dat sijn doode lichaam sal werden gevoert na het geregt buijten dese stad, en aldaer op het galgeveld sal werden geset op een rad en sijn hoofd boven het selve op een ijsere pen anderen ten afschik en exempel, en condemneren denselven inde kosten en misen vande justitie.

1 J. Wagenaer, *Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat van alle volkeren*, deel 14 (Amsterdam 1742) 546. Het arme kinderhuis of houwuis werd in 1703 gesticht.

2 Os sternum, borstbeen.

3 Orificium superius et inferius, bovendste en onderste maagopening, dus middenin de maag.

Actum den 14e oktober 1732, bij de Heeren Mr. Jacob Slicher, Mr. Govert Suijs, Conelis Arkenbout, Cornelis de Lange, Mr. Gerard Hendrik Storm Heere van Hogeveen en Mr. Hiero Goudanus Snels, Schepenen der stad Gouda, en gepronuncieert ten selven dage present de bovengemelde heeren.

fol. 49

*gebannen voor
12 jaren uijt den lande*

**Den Heer en Mr. Willem
vanden Kerkhoven, Bailliu
& Schout der stad Gouda, razione
officii Eijsscher in cas van delict
contra
Joseph Abrams een Jode, alias
Zudik 's heeren gevange**

Alsoo Joseph Abrams een Jode, alias Soudik oud in de twintig jaren, geboortig ontrent Augsburg¹, sig generende met rijnsnoeren² te verkopen, en daarmede door Holland en

fol. 49v

elders te reijzen, 's heeren gevange bekent heeft van eenen Van der Lil woonagtig tot Nimwegen, somtijds wel rijnsnoeren gekogt, en verscheijde malen met deselve gehandelt te hebben, maer nooit geen pan met gestoole goederen aen desselve gesonden te hebben, nogte sig met dieverije te hebben opgehouden.

Dog alsoo uijt de confessie van sijne complicen Meijer Abrahams alias Haegse Meijer, en Hendrik Elser alias Motje, beijde geconfineerde in het spinhuys tot Rotterdam, blijkt dat hij gevange met eene Gestje tugtling in het werkhuis tot Amsterdam, binnen de stad Lieweuaerden in Vriesland, soude gestolen hebben een silvere beugeltas en tuijg alsmede tot Cuijlenburg drie psalmboeken met silveren slooten daeraan.

Dat hij gevange ook met nog vier anderen van sijne complicen onder de welke was eenen Isaac Mekkelen, binnen 's Hertogenbos gestolen soude hebben een pak bestaende in lindens, gaerns, paruijken en andere goederen.

Eijndelijk dat hij gevange met den voorn. Hendrik Elser alias 't Mofje, in compagnie vanden Bosch is vertrokken, ende tot Nimwegen is gekomen sijnde, aldaer mede gestolen te hebben een pak sajete, ende dat pak als mede de gestolen goederen telkens te hebben gecogt, en na aftrek van sijne portie, 't overige geld aan sijn medecomplicen heeft gegeven, uijt alle 't welke blijkt, alhoewel hij gevange alles halstarig blijft ontkennen, dat hij gevange sig altoos met gestoole

fol. 50

goederen heeft geneert, en met diverijen sig opgehouden heeft.

't welk in een land van justitie niet en is te dulden, maer volgens de placcaten vanden landen anderen ten exempel behoort te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt de naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van twaelf agtereen volgende jaren, sonder middelerwijlen daer werden inne te komen op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten van sijn gevangenis ende mise van justitie, ofte ten alsulken fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie vanden Joseph Abrahamse alias Soudijk 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd hebbende den criminelen eijs en conclusie vanden Heer Officier tegens hem gevange gedaan en genomen, mitsgaders de informatien bij denselven Heer Officier overgelegd ende op alles gelet hebbende waerop in desen eenigsints te letten stont, doende regt uijt name ende van wegen den Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van twaelf jaren, sonder middelerwijle daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, en condemnieren hem gevange in de kosten van sijne gevangenis en de mise van justitie.

Actum den 8e oktober 1732 bij de Heeren Suijs, de Lange, Storm & Snels, Schepenen, en gepronuncieert ten selven dage, present den gemelde Heeren.

fol. 50v

gebannen voor

¹ bij Augsburg, Beieren, Duitsland.

² GTB. Rijnsnoeren. Veters.

50 jaren uijt den Lande &

**Den Heer & Mr. Willem vanden
Kerkhoven, Bailliu ende Schout der
stad Gouda, ratiōe officii Eijscher
in cas van delict**

contra

**Sara vander Magt 's heeren
gevangē**

Alsoo Sara vander Magt oud ontrent 58 jaren, een soogenaemde heijde, een landloopster en quaksalfster, geboortig uijt Spangien, laatst weduwe van François La Croij 's heeren gevangē bekent ende beleden heeft, ende verder bij goede informatien is blijkende

Dat sij gevangē die selve dag met nog een vrouwspersoon genaamt Marij e, is geweest opde Nieuwstraat bij een vrouw die tandpijn had.

Dat sij gevangē ook aan dese vrouw heeft vercocht een pakje cruiden voor de tandpijn, ende daervoor heeft ontfangen eene schelling, ordonnerende die cruiden in mee¹ te koken, ende daer viermael des daegs van te moeten gebruiken.

Dat bij gemelte Marij e nog een vrouwspersoon is geweest, die mede Marij e wierd genaemt en met dese twee vrouwspersonen in een en 't selve slaephuijs binnen dese stad heeft gelogeert.

Bekent wijders dat sij op maendag den 23 maert 1733 is geweest ten huijse van Cornelis Endenburgh in de Hoefsteeg, en daer gesegt, dat Emmerentie de vrouw van Cornelis Endenburgh siek was, en dat hij Cornelis Endenburgh quellagie hadde, en dat sij gevangē haer beijde heeft wijs gemaakt te sullen genesen.

Dat sij gevangē aan de vrouw voor haer gebruik ook heeft gegeven eenige cruiden, een pleijster en een flesje met olie en daervoor heeft ontfangen ses schellingen.

Dat sij gevangē naderhand aan Endenburgh heeft geset, dat hij niet alleen quellagie hadden maer ook veele vianden, en dat die berustende

fol. 51

waren onder sijn nabestaende vrienden en dat onder die vrienden ook waren die hem Endenburgh hadden te kort gedaen.

Dat sij gevangē heeft gesegt dat sij ook soude te weeg brengen dat het geld 't geen hem te kort was gedaan, wederom soude koomen.

Dat sij gevangē schoon het geld niet had gekregen, heeft gesegt dat te moeten hebben om belesinge daer mede te doen met bijvoeginge dat sij gevangē de geesten moest vermanen.

Dat sij gevangē aan Cornelis Endenburgh heeft gesegt dat sij na de belesinge ende 't vermanen vande geesten, hem Endenburgh soude seggen wanneer hij het geld aan hem Endenburgh te kort gedaan wederom soude krijgen, en ook soude vragen off sijn moeder, broeder ofte swagers aan dat geld mede portie soudē hebben, of dat hij Endenburgh het selve alleen soude hebben.

Eijndelijk dat sij gevangē vier agter een volgende dagen aan het huijs van Cornelis Endenburgh is geweest.

Uijt alle het welk blijkt, dat sij gevangē niet alleen is een soogenaemde heijde, landloopster ende quaksalfster, maer een pretente waersegster en bedriegster, en een complice vande voorgemelten twee vrouwspersonen en dieffeggen, die alhier opde Nieuwstraat hadden gestolen een silvere beugeltas, vier goude ringen ende een kettingje van granaetjes in goud geset &. En in een Stad van Justitie niet is te dulden, maer volgens de placaten vanden landen anderen ten afschrik en exempel op het rigoreust behoort te werden gestraft.

Soo concludeert hij Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevangē

fol. 51v

gebannen voor

50 jaren

daerover ter discretie vande Heeren Schepenen binenscamers wel strenglijk sal werden gegeselt, wijders met een brief op haer borst waerop met groote letteren geschreven pretense waersegster en bedriegster door des Heeren dienaers door de stad sal werden geleijd, ende voorts gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland haer leven lang geduurende, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen, op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse ende mise van justitie, ofte tot alsulken anderen fine, als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Sara Van Magt 's heeren gevangē gesien ende geexamineert den criminelen eijs en conclusie bij den Heer Officier ratiōe officii, op ende jegens haer gevangē gedaan en genomen, en met rijpe deliberatie van raden doergesien ende overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren haer gevangē om met een brief op haer borst, waerop met groot

¹ GTB. Mee; Mede, een door gisting uit honing bereide drank.

letteren geschreven staat pretense waersegster en bedriegster doer des Heeren dienaers door de stad te werden geleijt, bannen haer gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agter een volgende jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straf en condemneren haer gevange in de costen van hare gevangenissen en mise van justitie, en ontseggen den Heer Eijscher sijne verderen eijns en conclusie tegens haer gevange gedaan en genomen. Aldus gedaan den 28e april 1733, bij alle de Heeren Schepenen, en gepronuntieert den 29e dito.

fol. 52

6 jaren in 't tugthujs

**Den Heer en Mr. Willem
vanden Kerkhoven, Bailliu
en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher
contra
Pieter Willemse de Coning
alias Piet Saeij 's heeren
gevangene**

Alsoo Pieter Willemse de Coning alias Piet Saeij 's heeren gevange oud ontrent 21 jaren geboortig binnen dese stad, bekent heeft dat hij gevang in het voorleden jaer sonder den tijd precies te weten wanneer de oppassers vanden impostmeester van 't gemael Piet Schaepmeester en Assuerus Makreel sijn komen varen over den IJssel, heeft geseten op een bankje, en dat een hoop jongens de oppassers uijt het schuifje komende met steenen hebben gegooijt.

Dat hij gevange daer na toe is gegaen en in de Middelpoort bij haer is gekomen.

Dat hij gevange tegens het lijf van een van oppassers wierd gestoten, sonder te weten van wie, en dat hij gevange doen aan een oppasser een clap heeft gegeven.

Dat de oppasser de stad ingaende door de jongens nog al met steenen wierden gegooijt.

Dat hij gevange wel niet heeft gegooijt, maer nevens de andere haer is gevolgt.

Dat hij gevange daerover door den officier sijnde gedagvaert is ontweken, en naer Amsterdam is gegaen en eenige dagen aldaer gebleven.

Dat eenige tijd naderhand geleden hij gevange is geweest op het Rotterdamse wagenveer, dat

fol. 52v

de oppassers op het Bolwerk quamen gaan.

Dat hij gevange tegens haer riep: "Daer zijn die verklikkers en schelmen" dat doen ter tijd die oppassers hem gevange ook scholden en scheldwoorden toeriepen.

Dat hij gevange doen dronken sijnde, de oppassers in de poort gaande wilde navolgen, maer dat een persoon hem gevange tegenhield.

Dat eenige tijd daernaer wanneer de oppassers een sak brood hadden aengehaeld vande vrouw van Piet Cavael, en die sak op Actiehoven¹ gebragt, hij gevange is gekomen voor het hek vande plaets.

Dat hij gevange tegens den oppasser Piet Schaepmeester seijde: "Blijf daer, sij souden jou altemets met steenen gooijen".

Dat hij gevange ten dage als een lijk bij avond wierd begraven, het selve lijk is gevolgt tot in de kerk, en dat doe mede in deselve is gedrongen.

Dat hij gevange weer uijt de kerk komende op de Markt heeft sie staan twee of drie oppassers, dat hij gevange nevens andere tegens de oppassers een geschreeuw heeft gemaekt.

Dat hij gesien heeft dat op deselve oppassers met steenen wierd geworpen sonder te weten wie.

Dat hij gevange staende op de Botermarkt doe ook een stuk van een schoersteen vande grond heeft opgevat, en daermede gegooijt na de oppassers, sonder te weten wie dat hij gevange daermede geraekt heeft.

Dat hij gevange op dingsdag den 18e augustus laatstleden aan Stolwijkersluijs hadde sitten drinken in het hujs met de twee gevelds.

fol. 53

Dat hij ontrent de schemeravond na de stad is gegaen met Philips van Dieveren en eenen Jan, en met deselve gekomen is aen de Haestregtse brug.

Dat hij gevange op d' eene deur van het hek vande Haestregtse brug is geklommen.

¹ *Cultuurhistorische Analyse IJsseldijk te Gouda - Grontmij Archeologische Rapporten 644 – B*. In 1720 werd de buitenplaats Tristenburg verkocht en heette het huis voortaan Actiehoven. Het is in 1953 afgebroken in verband met de aanleg van de provinciale weg. Van de buitenplaats resteert alleen nog een restant van de tuin, de Tristentuin. Vernoemd naar de buitenuit van de Goudse familie Trist.

Dat hij gevange doe tegens Willem vander Valk seijde: "Sal gij mijn helpen?"

Dat Willem seijde: "Jae, ik sal jou helpen".

Dat hij gevange doe aenstonts van het hek is afgesprongen, en den nieuwen oppasser een slag met sijn hand meende te geven, maer dat Willem vander Valk sijn arm vast houdende dat belette.

Dat hij gevange doe tegens den nieuwen oppasser seijde: "Ik sal jou ook wat geven, ik ben gewent de nieuwe oppassers ook wat te geven".

Dat den landdrostdiender Doesbug daerbij staende seijde: "Wie heeft daer soo veel geuren", vattende met eenen hem gevange bij de schouder en gaf hem gevange met sijn rotting een slag.

Dat hij gevange doe tegens Doesburg aenschoot en dat sij tesamen onder de voet raekten.

Dat hij gevange de rotting van Doesburg die gevallen was, heeft opgeraep en Doesburg daarmede verscheijden slagen heeft gegeven en hem daerna de rotting wederom gaf.

Seggende voorts hij gevange tegens Piet Schaepmeester: "Sal gij mij wel vals weten".

Dat daerover eenige redenen vielen en hij gevange desselve Schaepmeester naderhand een clap heeft gegeven.

Dat hij gevange nog gesien heeft dat eenige van die oppassers tegens het houte huijsken stonden, en toe geseght heeft: "Nog sal gijluijden dat op"

fol. 53v

Dat hij gevange aan Pieter Doesburg daerop een clap gaf, die den dijk opgong nevens den anderen drostdiender.

Dat hij gevange desen haer opgevat hadde tegens de oppassers van 't gemael, omdat sij sijn moeder, die een pakje na den lombaert wilde brengen, hadden aengedaen.

Dat hij gevange met Philips van Dieveren en Willem vander Valk, en Jan Reijnaert de Cingel op, na Arije van Es zijn gegaan

Álle het welke dan met den anderen gepondereert en weloverwogen, is een misdaed van rumoer, petulantie en perturbatie, gevende vort tot oproer en geweld waerdoor met eene de oppassers van 't gemael belet sijn geworden te vigileren, en haere functies waer te nemen, 't welk in een land van justitie niet kan werden geleden maer wel nodig is andere ten exempel te werden gestraft volgens de ordonnantien en keuren deser stad.

Soo concludeert hij Heer Eijsscher uijt naam en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van twaelf agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen, op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten van sijne gevangenis en misen van

fol. 54

ofte ten alsulken anderen fine, als de Heeren Schepenen nae exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Pieter Willemsz. Koning alias Piet Saeij 's heeren gevangen, gesien ende geexamineert hebbende de criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier ratione officii tegens deselve gedaan en genomen met rijpe delibratie van rade overlegt en overwogen hebbende alls het gene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren den gevange omme geconfineert te werden in het tugthuijs deser stad voor den tijd van ses agtereenvolgende jaren, omme aldaer met sijn handenwerk de cost te winnen, en condemneren hem wijders in de kosten van sijne gevangenis en mise vande justitie, ontseggen den Heer Officier sijn verderen eijsch en conclusie tegen hem gevange gedaan en genomen.

Actum den 15e september 1733, bij den Heeren Cornelis de Lange, Mr. Gerard Hendrik Storm Heere van Hogeveen, Mr. Hieronijmus Goudanus Snels, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Mr. Dirk de Vrije en Michiel van Coxie, Schepenen en gepronuncieert denselven dito.

Daaronder, in andere hand:

Op huijden den 14en september 1736 is bij de Heeren Scheepenen deser stad Gouda goedgevonden ende verstaen aan Pieter Willemsz. de Koningh, alias Piet Saeij te remitteren de overige tijdt van sijne confinement en dienvolgens deselve te dimitteren uijt het tugthuijs deser stad. Actum als boven bij de Heeren Mr. Willem van Strijen, Mr. Gerard Hendrik Storm Heere van Hogeveen, Mr. Hieronijmus Goudanus Snels, Dr. Dirk de Vrije, Michiel van Coxie, Mr. Willem Sebastiaen Beers Heere van Zuidwadelingxveen, & Mr. Frederick vander Hoeve

In kennisse van mij als secretaris
Vincent van Eijck

fol. 54v

**Den Heer en Mr. Willem
vanden Kerkhoven, Bailliu
en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher**

contra
Jacob Claesz. Verburg, 's heeren
gevangen

Alsoo Jacob Claesse Verburg oud omtrent de 50 jaren geboortig onder de jurisdictie en in het district van Bodegraven, wonende tegenwoordig op de hofstede genaemt Wiltenburgh, bekent heeft dat hij gevange in het voorlede jaer van 1733 en sedert den tijd van Sint Jacob, verscheijde malen is geweest in de brouwerij genaemt Het dubbele Kruijs binnen dese stad, ende aldaer op een sinistere en voorbedagte raad heeft weten geld af te vorderen voor lege halfvaten, doe hij gevange voorgaff agteraen de voorn. brouwerije hebben gebragt en neergeset, edog deselve vaten maer voor een gedeelte ofte in 't geheel daer niet hadde gebragt, en sulks den brouwer ofte sijn bedienden in en op verscheijde weijsen afgevorderd de tonne van twee gulden. Gelijk als hij gevange ook sulks heeft gedaan in de brouwerije van Het Ossenhoofd binnen dese stad, en aldaer op gelijke wijse heeft weten af te vorderen voor enige halfvaten, die hij gevange voorgaf aldaer gebragt te hebben, en sulks ontrent monterende vijftien stuijvers, 't welk volgens confessie van hem selff soude geschiet sijn sedert Alder Heijlige laetsleden.

Nog dat hij gevange beleden heeft sulks gepleegt te hebben in de brouwerije

fol. 55

van De Swaen binnen dese stad, en dat mede sedert Alderheijlige 1733, en denselven brouwer ofte sijne bedienden heeft op deselve sinistere manier afgevorderd omtrent de dertig stuijvers.

Voor welk geld hij gevange voorgeeft soopjes genever voor besteed ende gedronken te hebben.

Ende dus op een sinistere wijse, en met voorbedagten raad, op drie distincte en bovengemelde plaetsen binnen dese stad heeft weten af te vorderen geld dat hem gevange in 't minste gedeelte niet was competerende. Alle het welke dan met den anderen gepondereert en wel overwogen, is een crimen en misdaad van diefte waerbij hij gevange een ander van het sijne op een sinistere en pregemediteerde wijse heeft verstoken en verkort.

't Welke in en land van justitie niet kan werden geleden, maer wel dienstig en nodig anderen ten exempelp te werden gestrafft volgens de wetten van desen landen.

Soo concludeert hij Heer Eijscher uijt den naam en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland dat hij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van ses jaren sonder middelerwijle

fol. 55v

daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van sijne gevangenissen en misen van justitie ofte ten alsulken andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken, bevinden sullen te behooren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Jacob Claesse Verburg 's heeren gevange gesien ende geëxamineerd hebbende den criminelen eijsch en conclusie vande Heer Officier ratione officii tegens deselve gedaan en genomen met rijpe deliberatie van rade overlegt en overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt, condemnieren hem gevange restitutie te doen van 't geen hij bij sijn confessie heeft bekent vande brouwers op een sinistere wijse te hebben afgenomen, condemnieren hem gevange wijders in een boete van vijftig guldens ten behoeve vanden Heer Officier, alsmede in de costen van sijn gevangenis en mise vande justitie, ontseggen den Heer Officier sijn eijsch en conclusie tegens hem gevange gedaan en genomen. Actum den 20e februarij 1734 bij de Heeren Cornelis Arkenbout, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Dr. Dirk de Vrije, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moering, Mr. Engelbert van Heuven, Schepenen en gepronuncieert ten selven dage.

fol. 56

gegeesselt gebrantmerckt
en voor 50 jaren gebannen
uijt den Lande &

Den Heer en Mr. Willem vanden
Kerkhoven Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii
Eijsscher in cas van delict
contra
Marije..... landloopster
en soldatenwif 's heeren gevange

Alsoo Marije ..... een lantloopster geboortig buijten Maastricht op stuijvers Pietersbergh vrouw van Jan Rols, soldaet onder het regiment van Doijs in de compagnie vanden capiteijn Casa Major, sich generende met bedelen 's heeren gevange.

Segt over eenige jaren te Mora in Duijtsland gegeeselt en gebrantmerckt te sijn over begane overspel, waerdoor sij haer wel tot deugden hadde behooren te hebben geschickt, maer ter contrarie in een ergerlijck leven is voort gevaren.

Bekent dat sij gevange op saturday den 14 april 1734 met haer man Jan Rols, alsmede met Abraham Moses, een Jood medegevangen, van Dordrecht alhier tot Gouda is gekomen, en met malkanderen gaen logeren bij Hendrick de Snijder slaephouder in de Vogelesangh.

Dat sij gevange denselven Abram Moses, op Goudse kermis heeft aengenomen onder pretext dat sij gevange hem soude besorgen, dat hij voor soldaet ofte tamboer soude in dienst geraken.

Dat door haer gevange denselve Abram Moses eenige kleederen en plunies sijn besorgt, die denselve noch aen sijn lijf is hebbende.

Dat sij gevange met Abram Moses op donderdag den 19 augustus 1734 's morgens al vroeg de stad Gouda sijn uijt geaen, en gekomen in over IJssel onder de jurisdictie van Gouderack voor het huijs van Jan Abrahamse Weldrager.

Dat sij gevange in 't selve huijs eerst alleen is gegaen en dat in dat selve huijs niemant was als de kleijne kinderen.

Dat sij gevange de kast aldaer heeft opengeruckt

fol. 56v

die sij gevange segt dat aenstont, dog daer niet in gevonde dat haer behaagde ofte van haer gading was.

Dat Abram Moses bij haer in huijs is gekomen en een paer oorlappen met goude krullen daeraen, hangende op een eijerrakie heeft genomen, en daarmede ten huijsen uijt en den dijck sijn opgegaen, dat sij gevange eenige dagen te voren over IJssel aen de Lagewegh, oorlappen met een paer goude crullen, en goude bellen daeraen, bij Cornelis Dirkse schoenmaker, heeft gestolen.

Dat sij gevange deselve oorlappen met de crullen, en bellen daeraen, door een gebrocken ruijt van een glaase raem, met een lange stock heeft gehaelt.

Dat sij gevange met haer man Jan Rols met de voorsz. crullen en bellen sijn gegaen bij een silversmit ende verkogt, en daervoor ontfangen 12 guldens ende 15 stuivers.

Dat sij gevange bij deselve silversmit heeft gekogt twee snoeren corale kettingen voor ses guldens.

Dat sij gevange het ontfangen gelt onder haer drien hebben gedeelt, sij gevange haer man Jan Rols en Abram Moses, en ider voor haer portie genoten 4 guldens.

Bekent laatstelijck, dat sij gevange met haer mans suster Anna Catarina een serge broeck met een silvere knoop daeraen, en zilvere kousebantgespies gestolen heeft bij Cornelis Hendrickse Wagenpaert aen de Lagewegh bij Ouwerkerck op d' IJssel, hangende aen een kapstock in het huijs, en dat zij gevange mede portie vande broeck, zilvere gespies en zilvere broeckknoop heeft genoten.

Uijt alle het welcke met den anderen sijnde samen gevoegt uijtmake verschijde gepremediteerde diefstallen, waeruijt consteert, sij gevange te sijn een notoire diefegge ende volgens de placcaten en ordonnantie vanden landen nodig anderen ten exempel op het rigoreust behoort te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher razione officii

fol. 57

uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange sal werden gebracht op het schavot agter het stadhuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer ter discretie vande Heeren Schepenen, wel strengelijck te werden gegeeselt, en met het stadstecken gebrantmerckt, wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van vijftich jaren sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten van hare gevanckenis en mise van justitie ofte ter alsukken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Marij e ..... lantloopster 's heeren gevange gesien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens haer gevangen gedaen ende genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle hetgene ter materie dienende was, doende recht uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren haer gevange gebracht te werden op het schavot achter het raethuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaer wel strengelijck ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, en met het ordinaris stadstecken te werden gebrantmerckt, bannen haer gevangen wijders uijt den Landen van Holland end Westvriesland voor den tijt van vijftich agter eenvolgende jaren sonder middelerwijlen daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe en condemneren wijders haer gevangen in de kosten van hare gevanckenis en mise van justitie. Aldus gedaen den 6 december 1734 bij den Heeren Adriaen vander Does, Cornelis Arckenbout, Mr. Gerard van Brandwijck, Dr. Dirck de Vrije, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh en Mr. Engelbert van Heuven, Schepenen en gepronuncieert en geexecuteert den 11 dito, present de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 57v

*Gegeesselt end voor 25
jaren gebannen uijt
den Lande &*

**De Heer ende Mr. Willem vanden Kerck
hovene, Bailliu ende Schout der
stadt Gouda, razione officii
Eijsscher in cas van delict
contra
Abram Moses een Jood 's heeren
gevangene**

Alsoo Abram Moses een Jood, out ontrent 20 jaer geboortich te Frankfoort opde Maijn¹ 's heeren gevangene. Bekent ende beleden heeft hij gevangene door Marij mede gevangene alhier binnen deser stad op Iermis laestlede aengecomen te sijn, onder praetext, dat sij mede gevangene hem soude besorgen voor soldaet te werden aengenomen.

Dat hij gevangene oock eenige kleederen tegenwoordich aen sijn lijf hebbende, door voorn. Marij heeft gekregen. Dog naderhand segt deselve kleederen selfs te hebben gekogt en te laten maken.

Bekent dat hij gevangene met voorn. Marij op den 19 augustus 1734 is geweest in overijssel onder de Jurisdictione van Gouderack, voor het huijs van Jan Abramse Weldrager terwijl sij Marij in het huijs al was gegaen.

Dat Marij eerst in huijs is geweest, ende den gevangene heeft geroepen, terwijl sij eenig linde boven uijt de laade vande kas staende in het voorhuijs besagh ende sulcks haer niet de pijn waert agtende, hem gevangene de orelappe met goude crullen hangende op een eijerrackie heeft aangewesen omme deselve daer af te halen.

Dat oock niemant in 't selve huijs was als de kinderen.

Bekent dat hij gevangene de oorlappen met goude crullen bij Jan Abranse Weldrager van het eijerrackie heeft genomen en gestolen.

Dat hij gevangene de goude crullen vande oorlappe heeft gesneden, endeselve in sijn broecksbant heeft gestocken, dog door het loopen (alsoo hij agtervolgt wierd) daer sijn uijtgeraect, ende verloren.

Dat hij gevangene doen Marij de oorlappe met goude crullen en bellen daer aen door een ruijt van een glase raem heeft gehaelt, onder Ouwerkerck op d' IJssel, daer hij is geweest, en van verre heeft gestaen.

Dat hij gevangene met Marij en haer man Jan Rols

fol. 58

bij een silversmit is geweest, en aldaer verkogt de goude bellen ende crullen bij Ouwerkerck aen den IJssel gestolen, ende daer van is gekomen 12 gulden 15 stuiver. En dat hij gevangene daarvan voor sijn portie heeft genoten 4 gulden.

Uijt alle het welke blijktt, dat hij gevangene is een medecomplie en participant van gestolen goederen en een publike dief, in een Stad van Justitie niet is te dulden, maer volgens de placcaten vanden Landen, andere ten exempele op het rigoreust behoort te werden gestrafft.

Soo concludeert hij Heer Eijsscher razione officii uijt naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevangene sal werden gebracht op het schavot achter het stadthuijs deser stad plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen en aldaer ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijck te werden gegeesselt, wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijt van vijdentwintich agtereenvolgende jaeren sonder middeler wijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, wijders gecondemneert inde kosten van sijn gevanckenisse en mise van justitie ofte ten alsulcken andere fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Abraham Moses 's heeren gevangene gesien ende geexamineert den criminenel eijsch ende conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevangene gedaen ende genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het gene ter materie dienende was, doende recht uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevangene gebracht te werden op het schavot achter het raedhuijs deser stad, plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaer wel strangelijck ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt. Bannen

fol. 58v

hem gevangene wijders uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van vijfentwintich achtereenvolgende jaeren sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe en condemnieren wijders hem gevangene in de kosten van sijn gevanckenis ende mise van justitie.

Aldus gedaen den 6 december 1734 bij de Heeren Adriaen vander Does, Cornelis Arkenbout, Mr. Gerard van Brandwijck, Dr. Dirck de Vrije, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moering en Mr. Engebert van Heuven,

¹ Frankfurt am Main, Hessen, Duitsland.

Schepenen en gepronuncieert en geexecuteert den 12 december, present den bovengenoemde Heeren Schepenen.

fol. 58v

*gebannen voor 6 jaren uijt
den Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem vanden
Kerkhoven, Bailliu ende Schout
der stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas van delict
contra
Hester Moses, Hoogduijtse Jodin
's heeren gevange**

Alsoo Hester Moses hoogduijtse Jodin, out ontrent 32 jaren, geboortig inde Opperpals¹, huijvrouw van David Blog 's heeren gevange bekent heeft, dat sij gevange op maendag 's morgens den 2 mej 1735 met de Amsterdamse nagtschuijt binnen dese stad is gekomen.

Dat in deselve schuijt nog sijn geweest vier andere Joden.

Dat sij gevange hier gekomen sijnde, is gegaen na een slaepstede inde Vogelesang bij Hendrik de Snijder, die haer gerecommandeert was.

Dat sij gevange daer wederom vandaen is gegaen na het Rotterdamse veer om te vernemen wanneer die schuijt soude afvaren.

Dat sij gevange in het weerom komen aen een huijs op de Turfmarckt tegens over het Amsterdamse veer daer winkel wierd gedaen, heeft aengeklopt, en aen 't selve huijs wel een quartiere uurs heeft staen wagten, eer die vrouw voorquam, datter ondertussen eenig winkelgoed van een plank is gevallen, als sij gevange noch voor de deur stont,

fol. 59

ende vrouw beneden komende, sij gevange heeft gevraegt na mutse linden.

Dat sij gevange (terwijl aldaer nog imand in huijs quam) om een oud hembt te kopen, op een banckie in het voorhuijs sat te wagten.

Dat die vrouw weggegaen sijnde, sij gevange aldaer heeft gekogt linde tot de muts, en daer voor betaelt 4½ stuiver.

Dat sij gevange daer van daen wederom nade Vogelesang bij Hendrick is gegaen.

Dat de winkelvrouw daer sij gevange het linde hadde gekogt, alsoo sij een stuckie Arabisch linde miste, aenstonts aldaer bij haer gevange is gekomen, en haer gevange heeft versogt, eens wederom terug na haer huijs, met haer te willen gaen.

Dat sij gevange met die vrouw mede is gegaen, die in 't selve huijs komende, die vrouw tegen haer gevange heeft geseijt, dat sij soo een stuckie linde miste, en dat sij gevange dat moste hebben.

Dat sij gevange (alsoo sij sulks ontkende) met die vrouw daerover in woorden is geraekt, ende onder het woorden wisselen het voorsz. stuckie linden, in 't midden van 't voorhuijs nevens haer gevange op de vloer leggende, wierd gevonde, en dat die vrouw daerop seijde: "Dat is mijn linde".

Alhoewel sij gevange hartneckig blijft ontkennen het voorsz. stuckie linden medegenomen, ofte ergens onder haer kleederen te hebben verborgen gehad.

Dog egter uijt alle omstandigheden blijktt, dat sij gevange sig met sinistere streken behelpt en onder pretext van iets te koopen, de goede ingesetenen van het hare soeckt te beroven.

't Welck in een land van justitie niet te dulden maer volgens de placcaten vanden Lande anderen ten exempel behoort te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher razione officii, uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange daerover sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland

fol. 59v

voor den tijt van ses agtereenvolgende jaren sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straffe, mitsgaders gecondemneert inde koste van hare gevankenis ende mise van justitie, ofte ten alsulcken andere fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoort den confessie van Hester Moses 's heeren gevange gesien de criminelen eijsch en conclusie vande Heer Officier tegens deselve gedaen ende genomen, ende op alles gelet hebbende 't gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen haer gevange uijt den Lande van Holland ende

¹ Oberpfalz, Noordoost Beieren, Duitsland.

Westvriesland, voor den tijt van ses agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te komen op poene van swaerder straf, en condemneren haer gevange inde kosten van hare gevankenis en mise vande justitie.

Actum bij den Heeren Adriaen vander Does, Mr. Hieronimus Goudanus Snels, Dr. Cornelis Gerard Moeringh en Mr. Engelbert van Heuven, Schepenen op den 10 meij 1735.

fol. 59v

gebannen voor 20 jaren uijt den Lande &

**Den Heer en Mr. Willem vanden
Kerkhoven, Bailliu ende Schout
der stad Gouda, razione officii
Eijsscher in cas van delict
contra
Christiaen Portier gedaegde
bij edicte in persoon**

Seijt den Heer Eijsscher ende waerheijt is sulcks, dat hij gedaegde bij edicte in persoon sich niet en heeft ontsien maer ter contrarie wel stoutelijck heeft vervordert en oock bij goede informatien is blijkende op saturday den 17e september deses jaers 1735, des namiddags ontrent ten twee uren, den persoon van Willem vanden Bergh, eerst twee stooten met sijn vuijst op de borst te geven, immediaet sijn mes te trecken, waerop hij vanden Bergh de vlugt nam, dat hij gedaegde in persoon hem nalopende en vanden Bergh struijckelende, ter aerde is gevallen

fol. 60

hij gedaegde in persoon hem al leggende, met het getrocke mes, verradelijck een gevaerlijcke steeck heeft toegebracht in de linckerborst, ingaende nevens de ribben tot onder de linkerarm waervan hij vanden Bergh eenige dagen bedlegering is geweest.

't Welck dan is een overgegeve boosheijt en quaedaerdigheijt imand op soo een verraderlijcke wijze te grieven, en in een Stad daer Justitie vigeert niet en is te dulden, maer nodig anderen ten afschrick en exempelp op het rigoreust behoort te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijsscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaegde in persoon bij edicte, daerom na costume heeft doen dagvaerden omme in persoon te compareren voor de Heeren Schepenen deser stad op poene van ban, maer ten dage dienende en geregelijck ter vierschaer en ter puije van 't stadhuijs uijtgeroepen sijnde, en niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijsscher geacordeert is het eerste default, en voor 't proffijit van dien hem Heer Eijsscher geacordeert een tweede citatie dewelcke insgelijcks gedaen sijnde, en hij gedaegde in persoon bij edicte niet comparerende, dat tegens hem verleent is, het tweede default, en voor 't proffijit van dien een derde citatie met inthimatie, dewelcke insgelijcks gedaen sijnde, en hij gedaegde in persoon bij edicte, nog niet comparerende, mits welcke tegens hem gedaegde in persoon bij edicte gegeven is het derde default en voor 't proffijit van dien, hij Heer Eijsscher geadmitteert is te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex super abundanti, met inthimatie, om het intendit te sien verifiëren, welke citatie en inthimatie gedaen sijnde, en is hij gedaegde in persoon bij edicte noch niet gecompereert, soo dat hij Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatie daertoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijsscher uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon bij edicte daerover sal werden gebannen

fol. 60v

uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van twintig agtereenvolgende jaren sonder middelerwijlen daer weder inne te komen, op poene van publijquelijck te werde gegeeselt, mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie ofte ten al sulcken anderen fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van saecken sullen bevinden te behoren.

Schepenen gesien het intendit ende de informatien bij den Heer Officier overgelegd en met rijpe deliberatie van Raden doorgesien ende overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaegde in persoon en defaillant Christiaen Portier voor 't proffijit ende uijt kragte vande voorsz. defaulten versteecken en versteecken denselven bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremtoir defensien en weren van reghten die hij gedaegde in persoon en defaillant in desen hadde mogen doen en preponeren. Bannen denselven Christiaen Portier uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijt van twintich jaren sonder middelerwijlen daerinne te komen op pene van publijck te werden gegeesselt en condemneren denselven in de kosten en mise van justitie.

Actum den 13 december 1735 bij de Heeren Adriaen vander Does, Cornelis Arkenbout, Mr. Gerard Hendrick Storm heere van Hogeveen, Mr. Hieronimus Goudanus Snels en Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Schepenen.

fol. 61

*bij provisie geconfineert
in het tugthuijs*

**Den Heer en Mr. Willem vanden Kerkhoven,
Bailliu ende Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher
contra
Gerrit Corsse Swanevelt
's heeren gevange**

Alsoo Gerrit Corsse Swanevelt out 26 jaren een varentgesel 's heeren gevangen sich schuldich heeft gemaect aen notoire huijs, schipbraken, en paerdedieverije, over welcke hij gevange bij vonnisse vande Heeren Schepenen deser stad, in dato den 13 junij 1735 is gecondemneert gebragt ter torture, dewijl bij goede informatien was blijckende, dat hij gevange de voorsz. feijten hadde begaen.

Dat hij gevange door den scherpreger ter torture gebragt sijnde, hij gevange door sijn groote halstarrigheijt, egter alles heeft blijven ontkennen, ende als nog daerbij blijft persisteren, waerdoor hij gevange tot dato deses, als nog in sijne gevangenissen is gebleven en daerdoor reets groote onkosten, door hem gevange, die saemgaende sijn gevallen, ende wijle de justitie ende de gemeene rust ten hoogste daeraen gelegen leijt, dat soodanige opiniaten delinquant, wel stricktelijs behoort te werden gedetineert.

Den Heer Eijsscher sig genoosaect¹ vint, bij provisie dies aengaende sijnen wel gefondeerden eijs ende conclusie werckstellig te maeken, ende aen Heeren Schepenen over te leveren, ende daerop bij provisie vonnis versoekt.

Soo concludeert hij Heer Eijsscher ratione officii tot expitatie² vande verdere te vallen onkosten alhier, en tot conservatie vande gemeene rust, dat hij gevange bij provisie sal werden geconfineert in het eenen ofte andere rasp ofte tugthuijs, ende gecondemneert aldaer met sijn handenwerk de kost en onderhoud te verdienen, ende wel stricktelijs sal werden besorgt ende bewaert tot tijt en wijlen hij Heer Eijsscher nader informatien sal hebben bekomen waerdoor den gevange tot bekentnisse van sijne begane feijten sal kunnen werden gebragt, omdat hij Heer Eijsscher alsdan sijnen verdere eijs sal hebben overgelevert, ende de Heeren Schepenen over hem gevange nader sullen hebben gedisponeert, mitsgaders bij provisie gecondemneert in de kosten van sijne gevangenissen ende mise van justitie.

Schepenen der stad Gouda gesien ende geexamineert

fol. 61v

hebbende den provisionelen criminelen eijssch ende conclusie vanden Heer Mr. Willem vanden Kerckhoven, Bailliu en Schout desen stad, ratione officii op ende jegens Gerrit Corsse Swanevelt 's heeren gevangen gedaen ende genomen, met rijpe deliberatie van rade overlegt ende overwogen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevangen om bij provisie geconfineert te werden in het een ofte ander raps ofte tugthuijs³, omme aldaer met sijn handenwerck de kost en onderhoud te verdienen, dat hij gevange aldaer wel stricktelijs sal werden besorgt ende bewaert, tot dat hij Heer Eijsscher nader informatien sal hebben bekomen, waerdoor den gevange tot bekentnisse van sijne begane feijten sal kunnen werden gebragt, ende dat hij Heer Eijsscher alsdan sijne verdere eijssch sal hebben overgelevert ende Heeren Schepenen over hem gevange nader sullen hebben gedisponeert, en condemnieren hem gevangen bij provisie in de kosten van sijne gevangenissen.

Actum in Gouda den 30 november 1735 bij de Heeren Adriaen vander Does, Cornelis Arckenbout, Mr. Gerard Hendrick Storm heere van Hogeveen, Mr. Hieronimus Goudanus Snels, Dr. Cornelis Gerard Moeringh en Mr. Willem Sebastiaens Boers Heere van Zuijtwaddincxveen, Schepenen.

fol. 61v

*Geconfineert
voor 4 jaeren*

**Den Heer en Mr. Willem van
den Kerkhoven, Bailliu ende
Schout der stad Gouda, ratione Officii
Eijsscher in cas van delict
contra**

¹ Sic, genoosaect, lees: genootsaect.

² GTB. Expitatie, verwachting.

³ Sic, raps ofte tugthuijs, lees: rasp ofte tugthuijs.

**Marrij Janse Bernard
's heeren gevangen**

Alsoo Marrij Janse Bernard oud ontrent 31 jaaren geboortig tot Gouda een kennipheekster van haar ambacht 's heeren gevange bekent ende beleden heeft,

Dat sij gevangene door eene Marrij van Uijtrecht, die bij haar gevangene in eene slaapstee binnen deese stadt thuijs lagh op saturday

fol. 62

den 16 februarij deeses jaers 1737 des avonts tusschen 7 en 8 uren onderregt was, dat er eenigh goet op 't Nonnewater agter 't Spijkerhuijs¹ in een poortje te beschaeren was.

Dat sij gevange met de voorn. Marij uijt die slaapstede direct is gegaen nae 't Nonnewater in 't poortje.

Dat sij gevange ontrent twee huijsen van 't selve poortje is blijven staen.

Dat Marrij voorn. uijt 't selve poortje heeft gestoolen den surats gebloemt deekentje, en 8 of 9 stuks kindergoet.

Dat Marrij voorn. haar gevange doe heeft geroepen seggende: "Ik heb het goet" en te samen daarmede sijn heen gegaen overleggende, waar sij het selve soude brengen om te verkoopen.

Dat sij te samen sijn gegaen nae een uijtdragster, en dat goet aldaar hebben verkogt voor ses schellingen.

Dat sij gevange voor haar portije daarvan genooten heeft drie schellingen en met de voorn. Marrij wederom nae haar slaapstee is gegaen.

Dat ontrent een half uur daerna aldaar sijn gekomen een manspersoon, en twee vrouwluij van welke het goet gestolen was.

Dat sij gevange met de voorn. Marrij ende voorsz. persoonen is gegaen nae d' uijtdragster de welke aen die persoonen 't voorsz. goet ook wederom heeft gegeven, en sij gevange en Marij voorn. genootsaakt is geworden 't gelt dat sij van 't selve goet hadde genooten ook wederom te geven.

Bekent eijndelijk, dat sij gevange van seeker vrouwspersoon nogh hadde geleent een cooper keeteltje, en dat sij gevange 't selve verkogt voor tien stuijvers.

Het 't welke dan is een notoire en gepremediteerde dieverij in een

fol. 62v

Stadt van Justitie niet de dulden, maar nodigh anderen ten exempel volgens den placaten vande Landen op 't rigoureust behoort te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt den naem ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange daarover ter discretie vande Heeren Scheepenen binnenscamers wel strengelijk sal werden gegeeselt wijders gebannen uijt den lande van Hollant ende Westvrieslant voor den tijt van ses agter eenvolgende jaaren, sonder middelertwijken daar weder in te koomen op peene van swaerder straffe, mitsgaeders gecondemneert in de costen van haere gevangenis en mise van justitie, ofte ter alsulken andere fine als de Heeren Scheepenen naar exigentie van saaken sullen bevinden te behooren.

Scheepenen der stadt Gouda gehoort de confessie van Marrij Janse Bernard 's heeren gevange gesien en geexamineert hebbende de crimineele eijsch en conclusie vanden Heer Officier racione officii teegens deselve gedaen en genoomen met rijpe deliberatie van rade overlegt en overwogen hebbende, alles 't geene ter materie diende was, doende regt uijt den naam ende van weegen haar Edele Groot Mogende den Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant. Condemneren haar gevange omme geconfineert te werden in het tughtuijs deeser stadt voor den tijt van vier agter een volgende jaare omme aldaer met haar hantwerk de kost te winnen, en condemneeren haar weijders in de costen van haar gevangenis, en mise van justitie

fol. 63

ontseggen den Heer Officier sijn verderen eijsch en conclusie tegens haar gevange gedaen en genoomen.

Actum den 26 februarij 1737, present de Heeren Mr. Willem van Strijen, Dr. Dirck de Vrije, Michiel van Coxie, Mr. Frederick vander Hoeven, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven en gepronuncieert den 27 dito, present de bovengemelte Heeren Scheepenen dempto De Vrije.

fol. 63

*Gebannen uijt de stad, jurisdictie
en heerlijkheden vandien*

**Den Heer en Mr. Hieronimus Goudanus
Snels, Bailliu ende Schout der stad
Gouda, Eijsscher**

contra

¹ <http://www.archiefman.nl/nt/strnamen>. Het Spijkerhuis, gelegen aan de Lage Gouwe.

**Isak Alewijn en Hendrick
Babel oppassers van de
gedistilleerde wateren gedaegdens**

Seijt den Heer Eijsscher ende waerheijt is zulcks dat sij gedaegdens haer niet en hebben ontsien maer ter contrarie wel stoutelijck vervordert, op saturday den 13 april 1737 op Stolwijckersluijs onder Gouderack den persoon van Adriaen van Vliet die aldaer met sijn wagen met broot was gekomen, eerst om een soopie te vragen, 't welck haer wiert geweijgert.

Dat sij gedaegdens daerop Grietie Goethart weduwe van Cornelis Versluijs, die daermede met een schuijtje met brood was gekomen na de briefies vroegen of dat sij niet soude lossen.

Dat hij Adriaen van Vliet, daerbij komende haer gedaegdens seijde: "Daer leijt u niet aen gelegen ende als de pagter van 't gemael die eijst sullen wij die toonen", waerop Ysak Alewijn hem tegen 't lijf liep, en hij wederom van hem Adriaen wiert terug gestoten.

Dat sij gedaegdens immediaet daerop haer houwens

fol. 63v

hebben getrocken, en Adriaen van Vliet van haer gedaegdens een hack agter sijn hoofd heeft gekregen dat hij seer bloede.

Dat Pieter Leendertsz van Dam, die daer tussen wilde spreken, van haer gedaegdens met de bloote houwens oock is geslagen geworden.

Dat sij gedaegdens mede na Sijmon van Vuuren met de bloote houwens hebben geslagen doch hem niet geraeckt.

Alle het welcke dan is een notoir gewelt en overlast, in een land van justitie niet te dulden, maer ten hoogsten nodig is, daerin te werden voorsien.

Soo concludeert den Heer Eijsscher dat sij gedaegdens daerover soodanig sullen werden gecorrigeert, soo als de Heeren Schepenen naer exigentie van saaken sullen bevinden te behooren cum expensis ofte ten alsulcken anderen fine etc.

Schepenen der stad Gouda, gesien de informatie bij den Heer Officier in plaetse van intendit overgelegd, ende op alles gelet hebbende waer op in desen eenigsints te letten stont, doende recht in naem ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland uijt kragte van voorgaende defaulten versteken de gedaegdens en defaillanten van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defensien en weren van rechten, bannen deselve gedaegdens en defaillanten uijt de stad, jurisdictie ende heerlijkheden van dien, te rijmen binnen sonneschijn, sonder oijt daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe en condemneren de gedaegdens en defaillanten in de kosten.

Actum bij de Heeren Mr. Willem van Strijen, doctor Dirck de Vrije, Mr. Frederick vander Hoeven, Mr. Jan de Lange en Mr. Pieter van Houven, Schepenen den 7 junij 1737 en gepronuncieert ten selven dage.

fol. 64

*Voor 25 jaaren gebannen uijt
den Lande &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailliu ende
Schout der stad Gouda, razione
officie Eijscher**

contra

**Ysaak Alewijn, 's heeren
gevangen**

Alsoo Ysaak Alewijn oud 29 jaaren geboortigh van Leijden een schobbelaar van sijn ambagt 's heeren gevangen, seer wel bewust was, en ook bekent heeft, dat hij gevangne bij vonnisse van de Heeren Schepenen der stad Gouda in dato den 7e junij deses jaars 1737 was gebannen uijt de stad, jurisdictie en heerlijkheden vandien sonder daar oijt weder in te koomen op pene van swaerder straffe. Hij gevangne sig egter niet heeft ontsien maar ter contrarie wel stoutelijck vervordert boven sijn voorsz. bannissement wederom binnen de gemelde stad, jurisdictie en heerlijkheden vandien te komen.

't Welck dan is een grote assurantie, en schendinge van de jurisdictie van de gemelde stad, strekkende tot vilipendie ende verachtingh van de justitie, en in een Land en Stad van Justitie niet te dulden, maar noodigh anderen ten exempel te werden gestraft.

Soo concludeerd den Heer Eijsscher razione officie, uijt de naam ende van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen daerover, boven het voorsz. bannissement, nog sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftiwintigh jaaren agtereenvolgende, sonder

fol. 64v

middelwijken daarinne te mogen komen op peene van nog swaerder straffen, mitsgaders nog gecondemneert in de kosten van sijne gevangenisse ende mise van justitie en dat soo langh in de gevangenisse te werden gehouden tot dat hij deselve sal hebben betaald en voldaan ofte ten sulken anderen fine, als Schepenen naar exigentie van saaken sullen vinden te behooren.

Schepenen gehoord de confessie van Ysaak Alewijn 's heeren gevangen gesien ende geexamineerd hebbende de criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier op en jegens denselven gedaan ende genomen ende op alles geleth hebbende doende regt uijt de naam en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevangen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van 25 jaaren agter eenvolgende, sonder middelwijken daar weder inne te comen op pene van nogh swaerder straffe, en condemneren den gevange in de kosten van sijne gevangenisse en mise van justitie en dat den gevange soo langh in de gevangenisse sal werden gehouden tot dat hij deselve sal hebben betaaldt. Actum den 30e oktober 1737, bij alle de Heeren Schepenen en gepronuncieerd ten selve dagen.

fol. 65

*Gebannen uijt de stad & voor
12 jaaren uijt de stad*

**Den Heer en Mr. Willem Hiero-
nimus Goudanus Snels,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officie
Eijscher**

**contra
Adam Janse vander Vos
cleijngaarnspinder, gedaegde**

Seijt den Heer Eijscher en is conforme de waarheijt dat hij gedaegde op den 9 september deses jaars 1737 des avonds ontrent half elf uren, is gecomen voor het hujs staande op den hoek vande Wintersteegh op de Cleijwegh binnen dese stad.

Dat aldaar op de stoep van het selve hujs sat, Cornelis van Honselen die seer beschonken was,

Dat hij gedaegde denselve heeft aangesproken ende gevraagd, wat hij daar dede te zitten.

Dat Cornelis van Honselen daarop heeft geantwoord, dat hem sulq niet en raakte, en dat hij niemand in wegen zat.

Dat daar over woorde en rusie vallende hij gedaegde den voorn. Cornelis van Honselen, onder anderen voor een hondsjonge uijtmaakte.

Dat denselven Cornelis aan den gedaegde een klap heeft gegeven, en zijn mes heeft getrokken, seggende: "Haal af", waarop hij gedaegde antwoorde geen mes bij hem te hebben.

Dat die rusie en kwestie continuerende hij gedaegde ook naderhand sijn mes heeft getrokken en nadat hij gedaegde met een kleijne wonden gequest was, ook op de voorsz. Cornelis van Honselen met het selve mes is aangevallen en aan denselve toegebracht een wonden in de regterarm, gaande door denselven arm heen.

fol. 65v

Dat of wel de wonden in sig selve geoordeelt niet doodelijk te sijn, volgens schouwcedulle in dato den 8e oktober 1737, den voorn. Cornelis van Honselen evenwel na een bedlegeringh van ruim vier weken door bijkomende koortsen ende anderen toevallen op den 8e oktober 1737 is komen te overlijden.

Sulcq hij gedaegde sig seer heeft misgrepen tegens sijn evennaasten en hem dodelijk heeft verongelijk met hen swaer te questen, 't welk in een land van justitie niet is te dulden, maar nodigh daarinne te werden voorszien.

Soo concludeert den Heer Eijscher razione officie, dat hij gedaegde daarover sodanigh sal werden gecorrigeert als de Heeren Schepenen na exigentie van saken sullen bevinden te behooren, cum expensis.

Schepenen der stad Gouda, gesien de informatie bij den Heer Officier in plaatse van intendit overlegt ende op alles gelet hebbende waarop in dese eenigsints te letten stond, doende regt uijt name ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland uijt kragten van voorgaande defaulten, versteken den gedaegde en defaillant van alle exeptien declinatoire, dilatoire en peremtoire defensien en weren van regten, bannen denselve gedaegde en defaillant uijt de stad ende jurisdictie van dien voor den tijd van twaalf jaaren sonder middelwijken daar weder inne te comen op pene van swaarder straf en condemneren den gedaegde en defaillant in de kosten. Actum den 27e november 1737 bij alle de Heeren Schepenen.

fol. 66

Bij provisie geconfineert

**Den Heer en Mr.
Willem Hieronimus Goudanus Snels,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officie Eijscher
contra
Cornelis Dirkse Mul 's
heeren gevangen**

Alsoo Cornelis Dirkse Mul oud 48 jaaren een dijkwerker van sijn ambaght, 's heeren gevangen sijn schuldich heeft gemaakt aan notoire manslagh begaan aan Cornelis van Schie in sijn leven geweest sijnde koorndoolenaar op te Gouderack op den 26 februarij vande jaare 1721 over welk manslagh te consesseren hij gevangen bij vonnisse vande Heeren Schepenen deser stad, in dato den 20e november 1737 gecondemneert gebragt te werden ter scherper examen dewijl bij goede en convaincanten informantien was blijkende, dat hij gevangen het voorsz. feijt hadde begaan, op welke informatie hij gevangen ook bij vonnisse van Mansmannen van Gouderack in dato 10e junij 1721 (na ingenomene advijs van regtsgeleerden) was gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijdt van honderd agterenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daer weder in te komen op poene dat hij gevangen met de dood zal werden gestraft. Dat hij gevangen door den scherpreger ter scherper examen of ter torture gebragt sijnde, hij gevangen door sijne groote halstarrigheid, eghter hetzelfde feijt, soo voor als en na de pijn heeft blijven ontkennen en als nog daarbij blijft persisteren, waaromme hij gevangen ook nog op huiden toe in sijne gevangenisse is gebleven

fol. 66v

en daardoor reeds veele onkosten door hem dies aangaande sijn gemaakt. En dewijlen den justitie ten hoogsten vereijst dat soodanige opiniatre deliquant niet behoort te werden ontslagen maar in tegendeel wel strickelijc werden gedetineerd ende bewaart, soo vind den Heer Eijsscher zig genoodsaakt bij provisie dies aangaande sijnen wel gefondeerde eijsch en conclusie werkstelligh te maken en aan de Heeren Schepenen over te leveren versoekende daarop bij provisie vonnis.

Concluderende den Heer Eijscher razione Offitie tot evicatie vande verdere te vallen onkosten ten alhier en tot conservatie vande gemene rust, dat hij gevangen bij provisie sal werden geconfineert in 't 's heeren werkhuijs of tugthuijs alhier ende gecondemneert om aldaar met sijn handenwerk de kost en onderhoud te verdienen ende wel strickelijc sal werden besorgt ende bewaart, ter tijdt en wijlen hij Heer Eijscher nader informatie sal hebben bekoomen waardoor hij gevangen tot confessie mogt en werden gebragt of dat het selve uijt overtuiging en bewegingh van sijn gemoet quam te doen en dat hij Heer Eijscher als dan sijne verdere eijsch sal hebben overgelevert, ende de Heeren Schepenen nader over hem gevangen zullen hebben gedisponeert. Dat dien onverminderd hij gevangen sal werden gecondemneert in de kosten van sijne gevangenisse tot deses gevallen.

Schepenen der stad Gouda gesien ende geexamineerdte hebbende den provisionelen criminelen eijsch en conclusie van

fol. 67

den Heer en Mr. Hieronimus Goudanus Snels, Bailliu en Schout der stad Gouda, razione officie, op ende jegens Cornelis Dirkse Mul 's heeren gevangen gedaan ende genomen met rijpe deliberatie van raden overgelegd en overgedragen hebbende alles het gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevangen om bij provisie geconfineert te werden in het 's heeren werkhuijs of tugthuijs alhier omme aldaar met sijn handenwerk de kost en onderhoud te verdienen, dat hij gevangen aldaar strickelijc sal werden besorgt ende bewaart ter tijdt en wijlen hij Heer Eijscher nader informatie sal hebben bekomen waardoor hij gevangen tot confessie mogte werden gebragt, of dat het selve uijt overtuiging en bewegingh van sijn gemoetzaem te doen, en dat hij Heer Eijscher als dan sijne verdere eijsch hebben overgeleverd ende Heeren Schepenen hem gevangen nader sullen hebben gedisponeert, en condemnieren dien onverminderd hem gevangen in de kosten van sijne gevangenisse tot dato deses gevallen en de mise van justitie. Actum den 29 november 1737, bij alle de Heeren Schepenen Mr. Willem van Strijen, Dr. Dirk de Vrije, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Gerard Frederick vander Hoeven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven.

fol. 67

*Gebannen voor 25 jaaren uijt den
Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem Hieroni-
mus Goudanus Snels, baul-
liw en Schout der stad
Gouda, razione officie Eijsscher
in cas van delict**

contra
Andries Souffre alias Schuijn
de Jager en
Jacob vander Bendt of Jaap den
Beuker alias Swarte Jaap,
gedaagdens is persoon

Seijt den Heer Eijscher en is conform

fol. 67v

de waarheijd

Dat sij gedaagdens in persoon haer niet en hebben ontsien maar ter contrarie wel stoutelijk vervorderd op donderdag den 3e april deses jaars 1738 des avonds tussen agt en tien uren met getrokken messen binnen dese stad langs de publike straten te lopen en tot drie disticte rijzen, verscheijde personen daer mede aan te vallen en na de selven te hebben gesneden, sonder dat die personen haer gedaagdens in persoon de minste reden daartoe hadden gegeven.

't Welk dan is een notoire straatschenderije moetwil en publiq geweld in een land van justitie niet te dulden maar anderen ten exempel op het rigoureust behoorde te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren daarover haer gedaagdens in persoon ter haarer laatste woonstede na costume heeft doen dagvaarde, omme te compareren in persoon voor de Heeren Schepenen deser stad op pene van ban, maar ter dagen dienende ende regtelijk ter vierschaar en ter puije van 't stadhuijs uijtgroepen sijnde, en niet comparitie¹, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegewesen is het eerste default en voor 't proffijt van dien hem Heer Eijscher geaccordeerd een tweede citatie de welke insgelijks gedaan sijnde en sij gedaagdens in persoon nog niet gecompereerde, mits welke tegens haer

fol. 68

verleend is het tweede default en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthematie, de welke insgelijcx gedaan zijnde en sij gedaagdens in persoon nog niet comparerende tegens haer gegeven is het derde default, en voor 't proffijt van dien een derde citatie met ithematie de welke insgelijcx gedaan zijnde, sij gedaagdens in persoon nog niet comparerende, tegens haer gegeven is het derde default en voor 't proffijt van dien, hij Heer Eijscher geadmitteert te dienen van sijn intendit met een vierde citatie ex super abandatie met inthimatie om het intendit te sien verifieeren, welke citatie en inthimatie gedaan sijnde, en sij dies niettegenstaande nog niet gekompereert, soo dat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificaties daartoe diendende is overleverende ende regt versoekt.

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naam en van wegen haer Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat sij gedaagdens in persoon ende defaillanten over en ter sake voorsz. sullen werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders Zeeland ende Utrecht voor den tijd van vijftwintich agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie ofte ten allen sulke anderen fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van saaken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende de informatie bij den Heer Officier

fol. 68v

over gelegd ende met rijpe deliberatie van raden doogesien ende overwogen hebbende alle 't gene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam en van wegen de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den gedaagdens in persoon en defaillanten Andries Souffre alias Schuijn de Jager en Jacob vander Bendt of Jaap den Beuker alias Swarte Jaap, voor 't proffijt en uijt kragte vanden voorsz. defaulten versteken ende versteken de selven bij desen van alle exceptien declinatoire, dilatoire en peremptoire defensien en weren dan Regten, die sij gedaagdens in persoon en defaillanten in desen hadden mogen doen en proponeren, bannen den gedaagdens in persoon en defaillanten uijt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders Zeeland en Utrecht voor den tijd van vijftwintich agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condempneren deselve in de kosten en missen van justitie. Actum den 24 junij 1738 bij de Heeren Cornelis Arkenboudt, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Blexkensgave, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Zebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Mr. Johan de Lange ende Mr. Pieter van Heuven, Schepenen en gepronuncieerd ten zelve dage.

Schepenen gesien het intendit ende de informatie bij den Heer Officier overgelegd, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't gene ter materie dienende was doende regt uijt den naam ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland

¹ Sic, en niet comparitie, lees: en niet comparerende.

fol. 69

hebben den gedaagdens in persoon en defaillanten Andries Souffre, alias Schuijn de Jager en Jacob vander Bent of Jaap den Beuker alias Swarte Jaap voor 't proffijt en uijt kragte vanden voorsz. defaulten versteken ende versteken deselve bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir defencien en weren van regten die sij gedaagdens in persoon ende defaillanten in deesen hadden mogen doen en proponeren, bannen de gedaagdens in persoon en defaillanten uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitgaders Zeeland ende Utrecht voor den tijd van vijftwintigh jaaren agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemneren deselve in de costen en mise van justitie. Actum den 24e junij 1738 bij de Heeren Cornelis Ackeboudt, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Blexkingsgrave, Dr. Cornelis Gerard Moeringh en Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwaddinxveen, Mr. Jan de Lange en Mr. Pieter van Heuven.

fol. 66

Gebannen voor 100 jaaren uijt den Lande &

**Den Heer en Mr. Willem Hieronimus Goudanus Snels,
Baulliu en Schout der stad
Gouda, ratione officie
Eijscher in cas van delict
contra
Jan Looman, gedaagde is persoon**

Seijt den Heer Eijscher ende waarheijt is sulx dat hij gedaagde in persoon, sigh niet heeft ontsien maar ter contrarie wel stoutelijck vervordert, op donderdag den 3e julij deeses jaars 1738 in de herbergh genaamt De Haagse Hut eerst rusie te soeken met Willem van Es¹, in soo verre dat ook in deselve herberg handsgemeen wierden, en naderhand na voorgaande uijtdaagingh met de selven Willem van Es, op den dijck voor deselve herbergh met getrockte messen te vegten en deselve van Es eerstelijck toe te brengen een kleijne wonde, ontrent de linkerborst ontrent de tepel, een op de schouder en een

fol. 69v

op de linkerkoon.

Ende eijndelijck deselve sodanig te grieven met een wonde ter brete van een duim ingaande in de linckersijde onder de corte ribben gaande door de intugementen², gehieten, het peritonaeum³ door het omentum⁴ en mesenterium⁵ tot in de ventriculus⁶ ontrent tweeneenhalve vinger breed boven de pijlorus⁷ makende daar een groote wonde met een groote uijtstorting van bloed, waterige en ook geele galslijmagtige stoffen in de holligheijt vande buijk waarvan hij Willem van Es op de 5e julij daaraanvolgende des 's morgens tussen drie en vier uren is overleden.

Soodat hij gedaagde in persoon sig schuldig heeft gemaakt aan een doodslag van sijn evennaasten, 't welk dan is een schrickelijcke en verfoeijelijcke zaak strijdende tegen de Goddelijcke en Weereltlijcke Wetten mitsgaders tegen de placcaten vande Landen, in den Landen van Justitie niet te dulden, daarom nodig anderen te exempel op het rigoreuste te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijscher om het regt vande Heeren Staten van Holland ende Westvriesland te bewaren, hem gedaagde in persoon daarover ter laaste woonstede naar costumen heeft doen dagvaarden omme personelijck te compareren voor de Heeren Schepenen deser stad op pene van ban, maar ten dage dienende en regterlijck ter vierschaar en ter puije van 't stadhuijs uijtgeroepen sijnde en niet compareende, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegewesen het eerste default en voor 't proffijt van dien hem Heer Eijscher geaccordeerd een tweede citatie welke insgelijx gedaan sijnde en hij gedaagde in persoon niet comparerende dat tegens hem verleend het tweede default en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthematie, welke insgelijx gedaan sijnde

fol. 70

¹ Voor het verslag van zijn lijkschouwing; zie SAMH, Gouda, ORA-163, fol. 247, dd. 07-07-1738.

² Intugementen, intugement. Bekleedsel, huid.

³ Peritonaeum, peritoneum. Buikvlies

⁴ Omentum plooï van het buikvlies (major en minus), gevuld met vet en bloedvaten.

⁵ Mesenterium. Plooï van het buikvlies die over de darmen hangt, en dient als ophangband voor de darmen en andere organen in de buikholte.

⁶ Ventriculus. Hartkamer.

⁷ Pijlorus, pylorus. Kringspier tussen de maag en de twaalfvingerige darm.

en hij gedaagde in persoon nog niet comparerende, mits welke tegens hem gegeven is het derde default en voor 't proffijt van dien hij Heer Eijscher is geadmitteert te dienen van sijn intendit met een vierde citatie supra abundantie, met inthimantie om het intendit te sien verifiëren, welke citatie en inthematie gedaan sijnde en is hij gedaagde in persoon dies niet jegensaande nog niet gecompereert, soo dat hij Heer Eijscher sijn intendit met de verificatien daartoe dienende is overleverende en regt versoekende

Concluderende hij Heer Eijscher uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland dat hij gedaagde in persoon en defaillant ter sake van dese manslagh bij hem begaan sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeland en Utrecht voor den tijd van honderd agtereenvolgende jaaen sonder middelerwijle daar weder inne te komen op pene met den swaerden gestraft te werden dat er dood na volgt, mitsgaders gecondemneerd in de costen en misse van justitie.

Schepenen gesien het inthendit ende de informatien bij den Heer Officier overgelegd, ende met rijpe deliberatie van raden doorsien ende overwogen hebbende alles hetgene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegen de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland hebben den gedaagde in persoon en defaillant Jan Loman voor 't proffijt en uijt kragte vande voorsz. defaulten versteken en versteken denselven bij desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defensien en weren van regten, die hij gedaagde in persoon en defaillant in desen hadden mogen doen en proponeren bannen denselven Jan Looman uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeland ende Uijtrecht voor den tijd van honderd agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijle daar weder inne te komen op pene van met den swaerden gestraft te werder datter de dood navolgt, en condemneren denselven in de costen en mise van justitie. Actum den 2e september 1738 bij alle de Heeren Schepenen en gepronuncieert ten selven dagen.

fol. 70v

*Gebannen voor 6 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Willem Hiero-
nimus Goudanus Snels,
Bailliuw en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher
in cas van delict**

**contra
Rebecca Sacharias huijs-
vrouw van Sijmon Valk, 's hee-
ren gevange**

Alsoo Rebecca Sacharias vrouw van Sijmon Valk Jodinne geboortig en woonende te Amsterdam bekent ende beleeden heeft dat zij op donderdag den 18 der maand december des jaars 1738 van Amsterdam over Uijtrecht is gekoomen met eenige goederen tot Woerden om die aldaar of elders te verkoopen in geselschap van eene Prinsse huijsvrouw van Hertogh Gompers en Hester zijnde een weduwwrouw, beijde meede vande Joodse Natie, en wonende te Amsterdam.

Dat zij gevange tot Woerden heeft gevonden den voorgemelde Hertogh Gompers en eene Roevan meede vande Joodse Natie en ook met haar in een huijs gelogeert.

Dat zij tot Woerden bij de bode (die tegelijk is een uijt draager) heeft gekogt gehad twee boeken met silvere slooten.

Dat zij gevange op zaterdag daaraanvolgende zijnde den 20e derselver maand december met den voorn. Hertogh Gompers, Roevan ende voorn. weduwwrouw des avonds is gegaan na eene weduwwrouw digt bij de poort binnen de voorn. stad genaamt Neeltje weduwe van Gerrit Bongenaar.

Dat zij gevangen zegt aldaar gekogt te hebben eenige damasten kalemanken¹, sarge de boise Frans stoff als anders, en dat Prinsse huijsvrouw van Hertogh Gompers

fol. 71

daar portie in hadden.

Dat zij gevange zegt daartegen geruijlt te hebben, schoersteenkleederen, eenig Moscovicis zijden stopgaaren en vier stukken Engels cits en voorts de rest in geld betaald, zonder evenwel te zeggen in wat specie.

Dat off schoon zij gevange bij deese haare confessien bij nader examen heeft gepersisteert, het evenwel klaar en evindent is, door getuijgen en informatie consteert, dat zij gevange met haar geselschap wel op de voorsz. 20 december is geweest bij de voorn. Neeltje weduwe Gerrit Bongenaar en aldaar de voorgemelde goederen van haar ontvangen, om die ten profijte van deselve Neeltje des anderendaags tot Linschooten of Camerijck te verkoopen, dogh geensints finaal gekogt, veel min betaalt.

¹ GTB. Kalamink, kalemank, kalmink. calmink, kalleminck; geweven stof van wol en kameelshaar.

Dat zij gevange in plaats van te voldoen aan dese conventie, sij met de meergemelde Prinssen en Hester de weduwwrouw nog dien selven avond zijn vertrokken van Woerden met de Leijdse schuijt, en soo over Bodegraaven na Gouda zijn gekoomen, met voorneemen om zondag den 21e derzelfde maand december des avonds met de schuijt na Amsterdam met de bovengemelde goederen te vertrekken, totdat zij gevange alsdoen aan dezelve schuijt is geapprehendeert, bij zigh hebbende de voorsz. goederen nevens nog eenige anderen. Dat uijt dit alles komt te blijken, dat zij gevange niet alleen is een leugenaarster, maar tegelijk een voorneemen heeft gehad, om de voorn. Neeltje weduwe Bongenaar op een indirecte en sinistere wijze te ontvreemden en te converteeren tot haar eijgen gebruik en voordeel. Al het welke dan is een bedrog en boeverije

fol. 71v

ende arglistigheid om sig meester te maaken vande goederen van zijn evennaasten, met zig genoegsaam importeerende een belendige dieverije, in een land van justitie niet te dulden, maar nodig anderen ten exempel te werden gestraff.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevangen ten zaake voorsz. zodanig zal werden gestraff als Heeren Scheepenen naar exigentie van zaken zullen vinden te behooren, en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van haare gevankennisse en mise van justitie.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Rebecca Zacharias, vrou van Sijmon Valck, 's heeren gevange, gesien de crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens dezelfde gedaan en genoomen, mitsgaders de informatie bij den Heer Officier overgeleijt ende op alles gelet hebbende, 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland. Bannen haar gevange uijt den lande van Holland voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren zonder middelerwijlen daar weder in te koomen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar gevange in de kosten

fol. 72

van haare gevankenis en mise van justitie. Actum den 2e januarij 1739, bij de Heeren Conelis Arckeboudt, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardingsveen en Mr. Johan de Lange, Scheepenen.

fol. 72

*Gebannen voor 6 jaaren
uijt den Lande &*

Den Heer en Mr. Hieronimus Goudanus Snels, Bailliuw en Schout der stad Gouda, razione officii Eijscher in cas van delict

contra

Prinsse, huijsvrouw van Hertogh Gompers, 's heeren gevange

Alsoo Prinsse, huijsvrouw van Hertogh Gompers, Joodinne, wonende tot Amsterdam, bekend ende beleeden heeft, dat zij op donderdagh den 18 der maend december des jaars 1738 van Amsterdam over Uijtrecht is gekoomen met eenig goed tot Woerden, om dat aldaar off elders te verkoopen, in geselschap van eene Rebecca Sacharias, vrou van Sijmon, zijnde een kruijer en Hester weduwwrouw beijde wonende tot Amsterdam. Dat zij gevange tot Woerden komende, aldaar heeft gevonden haar man logerende bij Van der Pan in een hofje off proveniershuijs.

Dat sij gevange sig aldaar heeft opgehouden tot saturdagh den 10e december des nagts ten elff uren.

Dat zij gevange denselven saturdag wel is geweest ten huijse van een coopvrouw, zijnde een weduwwrouw, digt bij de poort binnen de voorn. stad.

fol. 72v

en aldaar thee heeft gedronken

Dog dat zij gevange niet present is geweest bij een gepretendeerde koop van eenige goederen die op den selven dagh, des avonds bij de voorn. weduwe aan de poort door haar man met nog een Jood, Rebecca Zacharias en Hester een weduwwrouw gedaan, maar als toen thuijs is gebleeven.

Dat zij gevange zegt oversulx niet te weeten wat aldaar is gepasseert, en geen part off deel in deze negotie te hebben gehad.

Dat offschoon sij gevange bij deeze haare confessie bij nader examen heeft gepersisteert.

Het evenwel klaar en evident komt te blijken, door getuigen en informatien dat off wel zij gevangen den geheelen tijd op de voorsz. saturday den 20e december, niet is present geweest bij de handeling tussen de voormelde Jood en Joodinne, en den coopvrouw dicht bij de poort, over eenige ouwerwetse stoffen, zij gevangen evenwel voor en bij het begin, als ook na de handeling met de voorn. Jodinne present is geweest, ten huijze van de voorn. coopvrouw, en dat zij gevangen ook vervolgens part en deel in dese gepretendeerde koop off negotie van haar geselschap heeft gehad, en vervolgens ook heeft geweten op wat wijze en op wat beding, de goederen van de meergemelde coopvrouw aan haar man ende voorsz. Rebecca Zacharias en Hester waren verhandigt. Dat zij gevangen vervolgens met dezelve twee Jodinnen ook nog dienselven saturday avond van Woerden met de Leijdsche schuift over Bodegraaven met die goederen na Gouda is vertrocken met voorneemen om des sondags den 21e december des

fol. 73

avonds met de nagtschuift met deselfde goederen na Amsterdam te vertrecken, dat alsdoen zij gevangen aldaar is geapprehendeert geworden.

Dat uijt dit alles komt te consteeren, dat zij gevangen niet alleen is een leugenaarster, maar een medecomplie van de meergemelde Rebecca Sacharias, en zulcx met haar tegelijk heeft gehad een voorneemen om de goederen van de voorn. coopvrouw (genaamt Neeltje weduwe Gerrit Bongenaar) op een indirecte en sinistere wijze te helpen ontvreemden en te converteeren tot haar eijgen gebruik en voordeel.

Al het welke dan is een bedogh, boeverije en argelichtigheit om zig meester te maken van de goederen van zijn evennaasten met zig genoegsaam medebrengeende een behendige dieverije, in een land van justitie niet te dulden maar nodig anderen ten exempel te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevangen ter zaake voorsz. zodanig zal werden gestraft als Heeren Scheepenen naar exigentie van saaken sullen vinden te behooren, en dat zij gevangen sal werden gecondemneert, in de kosten van haare gevangenis, en mise van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Prinsse, vrouw van Hartogh Gompers 's heeren gevangen

fol. 73v

gesien de crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens deselve gedaan ende genoomen, mitsgaders de informatien bij den Heer Officier overgelegd, ende op alles gelet hebbende, 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland. Bannen haar gevangen uijt den lande van Holland voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijlen daar weder in te koomen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar gevangen in de kosten van haar gevangenis en mise van justitie. Actum de 2 januarij 1739 bij de Heeren Cornelis Arckenboudt, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddingsveen en Mr. Johan de Lange, Scheepenen.

fol. 73v

*Geconfineert in het tugt-
huijs voor 35 jaaren*

**Den Heer en Mr. Hiero-
nimus Goudanus Snels,
Bailliuw en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher
in cas crimineel**

**contra
Cornelis Dirkse Mul, geboor-
tigh van Gouderak, oud bij
de 50 jaaren provisioneel
gedetineerde**

Seijd den Heer Eijscher ende waarheid is zulcx, dat op den 25e februarij des jaars 1721

fol. 74

des na de middags in de herbergh "Het Princenhoff" op den dorpe van Gouderack in twee bijzondere plaatsen bekent onder de naam van "de Kamer", en onder de naam vande "Gemeene haart", waarvan die in "de Kamer" waaren een gemeen gelagh hadden, en die in den haart waaren, ijder voor zijn eijge rekening dronken. Dat in beijde die plaatsen verscheijde personen zijn gebleeven middernagt over, tot den dagenraad des anderden daags den 26e februarij.

Gelijk daar onder anderen in den haart is gebleeven Cornelis Mul den tegenwoordige gedetineerde, Cornelis van Schie, ende Jan Barendse Zuidbroek.

Dat het gebeurt is, eerst dat eenige personen eenigh gelt hebben uijtgeleijt, ter waardije van een paar silveren gespen ende daarna met dobbelsteenen gegoijt, wie die alleen zoude hebben.
Daar na dat eenige personen met malkanderen met dobbelsteenen hebben gegoijt om eenige half pintjes voor haar tot gemeen gelagh, gelijk zij dan het goeds gemaakte, met den anderen vreedzaam hebben gedonken.
En eijndelijk dat tusschen drie en vier uren des 's morgens den 26e februarij 1721 wederom vijff persooen diergelijke spel hebben begonnen onder welke ander anderen waaren den tegenwoordige gedetineerde, Cornelis van Schie, koornmolenaar en Jan Barendse Zuijdbroek.
Dat zij tesaamen al eenige tijd speelden en eijndelijk te goeds hadden gemaakt tien half pintjes.

fol. 74v

Dat hij gedetineerde en nog een ander nog geen half pintje had verlooren.
Cornelis van Schie twee half pintjes ende nog een ander met wie Cornelis van Schie was afgesproken het tesamen te zullen houden vijff halff pintjes.
Dat het spel tussen dese vijff personen geëijndigt zijnde Cornelis van Schie ende een van dese vijff die niets verloren hadde wederom aan het speelen ofte goijen is gegaan ende van deselve gewonnen heeft twee half pintjes, zoo dat Cornelis van Schie daar door vande twee halff pintjes die hij voor zijn rekening tot het gemeen gelagh verlooren hadde vrij geraakte, gelijk die dan bij den anderen ook zijn betaalt geworden als de waardinne daartoe in den haart quam, wanneer Jan Barendts Zuijdbroek ook zijn drie half pintjes betaalde, ende die persoon, met wie Cornelis van Schie het saamen gestaan hadde ende die vijff halff pintje had verlooren, betaalde voor de helft van die vijff halve pintjes agt stuijvers, sustineerende dat Cornelis van Schie die resterende seeven stuijvers daarbij moeste leggen.
Dat Cornelis van Schie zijde daarinne niet verschult te weesen, waar door dan dispuijt rees, zulcx dat den geene die de twee halff pintjes aan Cornelis van Schie verlooren hadde, seijde dat hij die liever betaalen wilde als dat daar rusie om zoude koomen

fol. 75

Dat denselven persoon en Cornelis van Schie doe aan Cornelis Mul den gedetineerde vraagde wat hem daarvan dagt.
Dat hij gedetineerde antwoorde dat Cornelis van Schie het schuldig was.
Dat Jan Barendsz. Zuijdbroek onderwijlen ook spraak, zeggende dat de wijn moest getapt werden, en als dies getapt wierd, dat hij dan te vreden was.
Dat hij gedetineerde daarop den haart uitgongh in den andere kamer.
Dat daarna de questie tusselen Cornelis van Schie en Jan Barendsz. Zuijdbroek over desselfs zeggen begon, ende heevigh wierd.
Dat die persoon die de twee half pintjes aan Cornelis van Schie verlooren hadde, een pint proemenwijn liet tappen, dezelve aan Jan Barendsz. Zuijdbroek in de hand gaff om die aan Cornelis van Schie toe te brengen gelijk deselve dat deede.
Maar dat Cornelis van Schie zijde: "Wegh vuilneus, ik wil niet met u drinken", zijnde de clocque doe vier uren ende een poos daana: "Komt eens buijten, ik moet u eens spreecken".
Gaande hij Cornelis van Schie daerop uijt den haart en werdende van Jan Baendsz Zuijdbroek gevolgt.
Den welke als hij even buijten den haart en in de gangh was, en na dat den haartdeur toegeraakt was, aanstonds riep, op welk roepen den haartdeur wierd open gedaan, ende quam Jan Barendsz. Zuijdbroek doe wederom in den haart maar zijnde gequest in zijn regterwangh, zoo hij zijde door Cornelis van Schie.

fol. 75v

Dat de plaatsvervangende Chirurgijn wierd opgeklopt ontrent halff vijf uren om Jan Barendsz. Zuijdbroek te verbinden.
Dat hij gedetineerde in de kamer gehoord hebbende, dat Jan Barendsz. Zuijdbroek, zijn swager, van Cornelis van Schie was gekwest aanstonds in den haart is gekomen ende deselve gequest gesien hebbende, de herbergh is uijtgegaan en Cornelis van Schie, die zijn wegh na zijn koornmolen, staande bewesten het dorp (en niet gepresumeert kan werden doe ter tijd gequest te zijn geweest, en dat deselve het huijs vanden meester al voorbij was gegaan) is agtervolgt ende ingehaalt heeft tusschen de twee steenplaatsen, daarvan de eerste 300 passen bewesten het Dorp ende dan anderen 200 passen gelegen zijn, zijnde voor de laatste op het sandpad en in het bijleggende wagenspoor des anderen daags nogh eenigh bloed gevonden, en is de koornmolen daarvandaan nogh 210 passen.
Dat hij gedetineerde aldaar deselve Cornelis van Schie een sneede gebracht in het agterpand van zijn rok niet doorgaande, en nogh een steek van voren door deselve rok, twee hembdrokken en het hembd in de bovenbuijck penetrerende tot in de lever met een breede sneede, met welke wonde bij Cornelis van Schie nogh tot zijnen huijse is konnen gaan, roepende aan zijn dogter dat zij de deur zoude openen. Maar in huijs zijnde is aanstonds neergesegen, zeggende aan zijn dogter, voor de komst vande meester, dat Cornelis Mul den tegenwoordige gedetineerde, hem zoo verradelijk hadde gequest.

fol. 76

En na het verband, aan zijn moleknecht dat het was gebeurt, tusschen de twee steenplaastsen in. Dat het verband is gedaan aan Cornelis van Schie ontent half ses uren, ende meester daartoe, doen hij in de herbergh was, is gehaald geworden quartier over vijff uren. Dat hij gedetineerde na dit begaane feijt weer terugge is gegaan, die herbergh voorbij na het hujs van Jan Barendsz. Zuijdbroek beosten van dien 1826 passen gelegen. Dat hij gedetineerde aldaar aan Dirk, de zoon van Jan Barendsz. Zuijdbroek gesegt heeft dat zijn vader gequest was, en dat hij gedetineerde meende, Cornelis van Schie ook wel getroffen hadde, toonende zijn bebloeijs mes, dat hij uijt de schede haalde, hopende dat hij daar aff zoude koomen, 't welk hij in het gaan na de herbergh met Dirk noch meermalen herhaalde. Dat hij gedetineerde in de herbergh gekomen zijnde afgeleijt heeft de wegh van tweemaal 300 passen en tweemaal 1826 passen binnen den tijd van een uur. Dat hij gedetineerde Cornelis Mul, aldaar is gevraagd geworden (zijnde de clocke ontrent quartier over vijff uren en eer de meester na Cornelis van Schie gegaan was) waar hij was geweest. Dat hij gedetineerde daarop antwoorde: "Om doeken". Dat hem doe gesegt wierd, dat zij daar wel soude gegeeven zijn geworden. Dat hij gedetineerde hebbende gehooft, dat de meester, terwijl deselve Jan Barendsz. Zuijdbroek verbond, gehaalt was om bij

fol. 76v

Cornelis van Schie te koomen ende gesien hadde, dat dezelve daarna toe was gegaan aan twee personen in de herbergh insgelijcx zijn bebloeijs mes heeft laten sien ende gesegt dat hij gedetineerde Cornelis van Schie ook gequest hadde, Dat hij gedetineerde in zijne ongerustheijt nog eenigen tijd daarna tot den morgenstond ontrent de herbergh op straat zig heeft opgehouden, ende gevoegt bij twee personen komende uijt de herbergh wiens woningen digt bij en beosten de coornmolen waren, met haar derwaerts is gegaan, zeggende gehooft te hebben dat de meester aldaar was gehaalt. Dat zij met haar drieen na de molen zijn gegaan ende aldaar geen gewagh horende terugh na de woningh van die twee personen zijn gegaan. Daarna weer na de molen tot bij het laaste hujs alwaar zij de meester sagen uijt het hujs van Cornelis van Schie koomen ende bij haar zijnde, gevraagd hebben hoe het met hem was, en uijt het antwoord begrijpende dat hij gevaar liep. Dat hij Cornelis Mul den gedetineerde doe heeft gesegt: "Nu sullen de luijden zeggen dat Jan Barendsz. off ik het gedaan hebben". Dat hij gedetineerde daarna weder is gegaan na het hujs van Jan Barendsz. Zuijdbroek, maar alzo bij dezelve niet ingelaten wierd, aan de gebuuren gezegt heeft, dat hij uijt kortavonden gingh

fol. 77

Dat daarop gevolgt is dat Cornelis van Schie aan die [.ijde] enkele wonde des 's middags tussen 11 ende 12 uren den 26e februarij is komen te overlijden. Welke wonde na voorgaande inspectie van een praktiseerend doctor binnen Gouda, ende stadschirurgijn is geoordeelt geweest doodelijk te zijn. Blijkende al het bovengemelde uit de informatie en verklaringen bij den Heer Balliuw en Schout van Gouderak in den tijd ingewonnen alsmeede uijt deselve cedulle daarbij gevoegt. Waarna hij Cornelis Mul den gedetineerde fugitief is gebleeven. Zulcx dat klaarlijk blijkt uijt de tijd op welke hij Cornelis Mul uijt de herbergh is gegaan, uijt de plaats bij Cornelis van Schie genoemt, dat hij gequest is geworden, uijt het bloed op de wegh gevonden, ende uijt de vergelijkingh vande tusselen tijd dat daar is geweest tusschen dat hij gedetineerde gesien hadde dat Jan Barendsz. gequest was, en de tijd dat denselve gedetineerde van desselfs hujs, ende desselfs zoon met doeken weer in de herbergh is gekomen. Hij Cornelis Mul niet alleen Cornelis van Schie, ter geseijder plaatsen heeft kunnen inhaalen, maar ook ten vollen consteert uijt het zeggen van Van Schie en uijt zijn eijgen te kennen geven aan die distincte personen, dat hij gedetineerde den meergemelde Cornelis van Schie ten gemelde tijd en plaatse effectieve heeft ingehaald, ende hem die dodelijke wonde zoo verradelijk heeft toegebracht gehad.

fol. 77v

Item met het vertoonen van het bloed aan zijn mes op die verscheijden reijsen daartoe uijt den scheede gehaalt, ende uijt zijn ongerustheijt en verlangen om vanden meester te verneemen off Cornelis van Schie gevaar liep, en gehooft hebbende dat er gevaar was, uijt zijne woorden ter dier occasie gesprooken, dat Jan Barendsz. off hij zouden verdagt werden, zijnde in desen ook aanmerkeliijk, dat men op den dorpe dien nagt van geen andere questie had gehooft off ijmmand anders gewont is geworden. Dat daarop den Heer Balliuw van Gouderack in der tijd om het Regt vande Heeren Staten van Holland en Westvriesland te bewaaren, daarom hem gedetineerde ter zijner woonstede na costume had doen dagvaarden omme te compareren in persoon, op poene van ban en confiscatie van goederen, ende te aanhoren zodanigen crimineelen eijsch ofte versoek van provisioneele incarceration als hij Heer Balliuw ratione officii alsdan wegens en ter zake voorsz. tegens hem nu gedetineerde sijnde doen en neemen.

Dat hij gedetineerde nogh ten geprefigeerde dage nogh op die volgende citatien zijnde gecompaeert, den Heer Bailluw, na voorgaande admissie had gedient van zijn intendith met de verificatien daartoe dienende. Waarop Mansmannen van Gouderak bij hun vonnisse in dato 10 junij 1721 (na ingenomene advijs van Regtsgeleerden) den gedetineerde alsdoen gedaegde in persoon hebben verstookten vande exceptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir defensien en weeren van regten, die hij in desen hadden mogen doen en neemen ende

fol. 78

voorts gesien het intendith vanden Heer Balliuw met de verificatien daartoe dienende, nevens de schouwcedulle van het dode lijk van Cornelis van Schie, bij een doctor en stadschirurgijn geteekent, doende regt uijt den naame ende van wegen de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland den gedetineerde als doen gedaegde in persoon en deffailant gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor den tijd van hondert agtereenvolgende jaren, zonder middelerwijlen daar weder in te komen op poene dat hij met de dood zal werden gestraft, oft zodanige wijzen als bevonden zal werden te behooren zijnde bij het gemelde vonnisse alle de goederen van hem gedetineerde, alsdoen gedaegde in persoon geconfisqueert, ten proffijte vanden landen en hij gecondemneert in de kosten en misen vande justitie.

Dat hij gedetineerde vervolgens zig hier en daar zoo in dese provincie als elders als zijnde een dijkwerker van zijn ambagt eenige jaaren heeft onthouden totdat hij eijndelijk op den 15e der maand oktober 1737 buijten deze stad is geapprehendeert geworden, en vervolgens ten overstaan vande Edele Achtbare Heeren Schepenen ter zake vande voorsz. manslagh is ondervraagt geworden en op zijn iterative ontkenenisse vande gemelde manslagh geperpetreert te hebben den 20e november daaraanvolgende tot de torture gebragt zijnde bij de negatieve heeft gepersisteert, bekennende

fol. 78v

alleenlijk eenige omstandigheeden watter op dien nagt vanden 25e februari 1721 in den herbergh op de dorpe van Goudrak was voorgevallen, soo vande rusie die tussen Cornelis van Schie en Jan Barendsz. Zuidbroek was voorgevallen als dat hij gedetineerde op die selve tijd ook wel had gehoord dat Cornelis van Schie gequest was, dogh ontkenende dat hij Cornelis van Schie nadat die questie in de herbergh was voorgevallen, meer had gesien.

Dat hij gedetineerde eghter vrijwilligh buijten pijn en banden van ijzer heeft beleden dat hij wel heeft geweeten dat hij bij Mansmannen van Gouderak was gecondemneert en dat hij sikh nietjegenstaande kennis van dit vonnis zig evenwel ontrent vijff jaaren nu en dan heeft opgehouden en off en aan is gekomen bij eene Gerrigje Leenmans, wonende op de Hogeschielandse dijk buijten dese stad.

Dat den gedaegde dus hardnekkigh bij scherper examen bij zijne ontkenenisse van het feijt selve, hebbende gepersisteert, den Heer Eijscher sig genoodzaakt heeft gevonden om bij provisie zijn eijsch en conclusie over te geeven, tenderende dat dan gedaegde alsdoen gevange, provisioneel mogte werden geconfineert in 's heeren werkhuis off tugthuis alhier, omme aldaar met zijne handenwerk de kost en onderhoud te verdienen, en wel strictelijk zal werden besorgt en bewaart tot tijd en wijlen hij Heer Eijscher nader informatie sal hebben bekoomen,

fol. 79

waardoor hij gevange tot confessie mogte werden gebragt off dat het zelve uijt overtuiging van zijn gemoet quam te doen en dat hij Heer Eijscher alsdan zijnen vorderen eijsch zal hebben overgeleverd, ende Heeren Schepenen nader over hem gedetineerde als doen gevange, zullen hebben gedisponeert.

Welken eijsch en conclusie zooals dezelve was genomen aan de Heer Eijscher bij de Edele Achtbare Heeren Scheepenen deser stad is geadjudicieert geworden volgens derselver provisioneel vonnis in dato den 29 november 1737.

Dat hij Heer Eijscher in conformatie van het zelve vonnisse wel hadde getraght nadere bewijsen off informatie in te winnen, off wel gehoopt, dat den gedetineerde uijt overtuigingh van zijn gemoet, op zulk convaincanten preuve als aan den zelve zijn voorgehouden, zoude zij gekomen tot confessie, dogh het een en het ander zijnde geweest te vergeefs, en zonder verwagting off apparentie is, van hier ontrent nadere preuves te zullen magtich te worden, daar de lankheijt vande tijd dat het voorval is geschiet.

Waaromme den Heer Eijscher ten principaalen voortgaande, zoo op zijn reeds ingewonnen informatie, en het vonnis van Mansmannen van Goudrak in dato den 10e junij 1721 als op de vrijwillige bekennenisse van hem gedetineerde, dat hij nietjegenstaande hij gedetineerde van het zelve vonnis kennis hadde, het zelve heeft gevioleert door zijn verblijf in deeze provincie ende buijten dese stad.

Welke violatie van zijn voorsz. bannissement

fol. 79v

met vilipendie en kleijnachingh vande justitie en vande voorgemelde condemnatie zoo wel als het voorsz. geperpetreerde fait selve zaken zijn, die in een land waar justitie vigeert, niet konnen werden geleden, maar anderen ten afschrik ten rigouresten behoren te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher, eijsch doende uijt den naam en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat de gedetineerde ingevolge van het gemelde vonnisse van Mansmannen van Gouderack van dato den 10 junij 1721 zal werden gecondemneert omme gebragt te werden op 't schavot, staande agter het raadhuis dezer stad, ende aldaar door den scherpechter met de koorde te werden gestraft datter de dood na volght.

Ofte indien desen eijsch en conclusie den Heer Eijscher niet mogte volgen, dat hij gedetineerde zodanigh aan den lijve, alsmede confinement, bannissement ofte andersints zal werden gestraft als haar Edele Achtbare de Heeren Scheepenen deser stad na exigentie van saaken zullen oordeelen te behooren, en dat hij gedetineerde zal werden gecondemneert in de kosten en misen vande justitie, mitsgaders apprehensie, gevankenis ende detentie met de gevolgen aankleven van dien.

Scheepenen der stad Gouda gehoord den confessie van Cornelis Mul pro-

fol. 80

visioneele gedetineerde, gesien en geexamineert de criminelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gedetineerde gedaan en genoomen en met rijpe deliberatie van raden doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, en die geformuleert zijnde dat den Heer Eijscher sedert het provisionele vonnisse interlocatoir geen nader bewijsen hadde ingewonnen, ende ook apparentelijk bij vervolgh geen andere stond te recouvreren alsmede dat den gedetineerde blijft opiniatreeren. Doende recht ten principaalen uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gedetineerde omme geconfineert te werden in het tugthujs deser stad voor den tijd van vijfendertich jaeren omme aldaar met zijn handenwerk omme aldaar met zijn handenwerk de kost en onderhoud te verdienen ende dat na expiratie vande voorsz. 35 jaeren, bannen hem gedetineerde uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van 10 jaeren zonder middelertijden daar weder in te komen op poene van swaarder straffe.

Ontseggen den Heer Eijscher zijnen verderen eijsch en conclusie tegens den gedetineerde gedaan en genomen, condemneeren den gedetineerde in de kosten en misen vande justitie, mitsgaders appehenise, gevankenis en detentie met den

fol. 80v

gevolgen en aankleven van dien.

Actum den 27 meij 1739 bij den Heeren Cornelis Arckenboudt, Cornelis de Lange, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardingsveen en Mr. Frederik vander Hoeve, Scheepenen en gepronuncieert ten selven dage.

fol. 80v

*Gebannen voor 15 jaeren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, bailluw en Schout der stad
Gouda, razione officie
Eijscher in cas crimineel
contra
Cornelis Janse Gibbon
gedaagde in persoon**

Seijt den Heer Eijscher en is conform de waarheijdt dat den gedaagde in persoon sig niet en heeft ontsien maar ter contrarie wel stricktelijk vervorderd op woensdagh den 6e meij deses jaars 1739 des avonds ontrent seven uuren op het Nieuwe Veerstal bij de Crabbelenbrugge den personen van Andries Hendrix van Nimwegen en Aalbert Bloemhoff bedienders vanden impost op het gemaal (wanneer sij in haar functie waaren, om het gesmokkelt

fol. 81

vanden ouden Gibbon sijn vader aff te nemen niet alleen heeft tegen gegaan maar deselve met een bloodt mes in de hand heeft aangevallen, en haar beide verscheijden sneden in de klederen en Aalbert Bloemhoff ook twee sneden in de rugh heeft toegebragt dat hij bloede en haar beide vervolgt met het mes in de hand tot in de stad toe.

Alle het welke dan niet alleen is een feijttelijke tegenstand aan de bediendens vanden impostmeester in haar functien tot het agterhalen van de fraudeurs besigh zijnde, maar een groot moetwil ende insolentie en geweld in een land van justitie niet te dulden maar anderen ten exempelen in het rigoreusten behoorden te werden gestraft. Dat hij Heer Eijscher om het regt vande Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland te bewaren daarover hem gedaagde in persoon ter sijner laaste woonstede naar costumen heeft doen dagvaarden omme te

compareren in persoon voor de Heeren Schepenen deser stad op pene van ban, maar ten dage dienende, en geregteijk ter vierschaar en ter puije van het stadhuis uitgeroepen zijnde en niet compererende, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegewesen is het eerste default, en voor 't proffijit van dien hem Heer Eijscher geaccordeerd een tweede citatie de welke insgelijx gedaan zijnde ende hij gedaagde in persoon nog niet compererende mits welke tegens hem verleend is het default en voor 't proffijit van dien een derde citatie met intematie

fol. 81v

de welke insgelijx gedaan zijnde ende hij gedaagde in persoon nog niet compererende mits welke tegen hem verleend is het tweede default en voor 't proffijit van dien, een derde citatie met intimatie, de welke insgelijx gedaan zijnde en hij gedaagde in persoon nog niet compareerende tegens hem gegeven is het derde default en voor 't proffijit van dien hij Heer Eijscher is geadmitteert te dienen van sijn intendit, met een vierde citatie ex supra abundantie met intematie om het intendit te sien verifiseren, welke citatie en intematie gedaan sijnde is hij gedaagde in persoon desniettegenstaande nog niet gecompereert, soodat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatien daartoe diendende is overleverende ende regt versoekt.

Concludeerende hij Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaagde in persoon en defaillant over en ter zake voorsz. sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe mitsgaders gecondemneert in de

fol. 82

costen en mise van justitie ofte ten alsulken andere fine als de Heeren Schepenen naar exegentie van saken bevinden sullen te behooren.

Schepenen gesien het intendit ende informatien bij den Heer Officier overgelegd en met rijpe deliberatie van raden doorsien ende overwogen hebbende alle 't gene ter materie diendend was doende regt uijt den naam ende van wegen de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gedaagde in persoon en defaillant Cornelis Jansz. Gibbon voor het proffijit en uijt kragte vande voorsz. defaulten versteken ende versteken deselve bij desen vande exceptien declinatoir, dilatoir en peremtoir defencien en weren van regten die hij gedaagde in persoon en defaillant in desen hadde mogen doen en proponeren, bannen dezelve Cornelis Janse Gibbon uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condempneren denselven in de kosten en mise van justitie.

Actum den 11e augustus 1739 bij den Heeren Cornelis Arckenboudt, Cornelis de Lange, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Blexkinsgrave, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen en Mr. Fredrick vander Hoeve, Schepenen, en gepronuntieert ten selve dagen.

fol. 82v

*Op de Gevangenpoort gegeesselt
gebannen voor 15 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus Snels,
Baulluw en Schout der stad
Gouda, razione officie,
Eijscher in cas crimineel
contra
Johanna Lintenaar, geboortigh
uijt 's Hage, 's heeren
gevangne**

Alsoo Johanna Lintenaar, oud ontent 21 jaaren geboortigh uijt 's Hage bujten pijn en banden van ijser heeft bekent ende beleden, en daarbij gepersisteert, dat sij gevange op donderdag den 19e februarij deses jaars 1739 met de schuijt uijt den Haagh is gegaan naar Delff.
Dat sij gevange aldaar is gegaan in een lindewinckel om eenige webbe linden te haalen, op de naam van zekere juffrouw, die in die winckel bekent was.
Dat sij gevange uijt die winckel mede genomen heeft twee webbe en drie lappen linden op voorgeven van deselve aan de juffrouw te laten is.
Dat met haar gevange mede is gegaan een meijt die sij op sekere hoogte weder terugh sondt.
Dat sij gevange daarop met het linden de poort is uitgegaan de Cingel op en soo de Delffse wegh na den Haagh toe, gaande bij het tolheck in de schuijt.

Dat sij gevange met haar bezit¹ Sander de Groot den volgende dag zijnde

fol. 83

vrijdagh den 20e februarij met een chaisse uijt den Haagh is gereden, medegenomen hebbende een mantje en 't geene Sander de Groot door twe jongens hadde laten brengen aan de Bosbugge, waarin waren twee webbens en drie lappen lindens.

Dat sij gevange met haar bijzit der vrijdagh avonds tot Gouda sijn gekomen gaande logeren op de Cleijwegh in Het Schaakbort.

Dat sij gevange des saturdays morgens met het eene stuk linden is gegaan bij een inbregster vande bank van leeningh alswaar sij 't selve heeft beleend voor agtentwintich gulden.

Dat zij gevange ook naderhand de overige stukken linden heeft gebragt bij een ander inbregster om deselve te beleenen.

Dat zijn gevange daar geen gelt op heeft gekegen, alsoo de inbregser niet thujs was.

Dat zij gevange verder heeft bekent, dat zij ontrent vier weeken tevoren in een zekere lindenwinckel in 't Gortstraatje in 's Hage heeft gehaald gehad twe stucken linden op pretext om haar juffouw die te laten zien.

Dat zij gevange in plaatse van dat deselve aanstonds bij een inbregster vande bank van leeninge wonende op de Varkemarkt aldaar, had gebragt en dat op gekegren tien gulden.

fol. 83v

bekennende, sij gevange verders, dat ontrent veertien dagen daarna sij gevange ook in een lindewinckel op de Varkemart is geweest ende aldaar die stukken en een lap linden heeft gehaald op voorgaande pretext waarmede zij gevange naar haar huijs is gegaan dog onderweeghs eerst aanbelde aan sekere huijsinge, en open gedaen zijnde, zijde dat zij verkeerd was, stuerende zij gevange het meijsje 't geen mede gegaen was naar huijs.

Dat daarop Sander de Groot met den linden na Rotterdam is gegaan, om het zelve aldaar te verkoopen gelijk hij zulx bij een smous gedaen heeft voor de somme van agttien guldens, soo als hij tegens haar gevange gezeijt heeft.

Aldat welke dan is niet alleen een bedrogh en arglsitigheijt om sig meester te maaken vande goederen van sijn evennaasten, maar ook een sinistre en behedige dieverije, in een land van justitie niet te dulden, maar nodigh andere ten exempelen te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eischer

fol. 84

uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat sij gevange ter sake vande voorsz. begaane misdaat, zal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, ofte anders dat zij gevange sodanigh sal werden gestraft als Schepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren en dat wijders zij gevange sal werden gecondemeert in de kosten van haare gevankennisse en mise van justitie.

Schepenen der stad Gouda gehoordt de confessie van Johanna Lintenaar 's heere gevange gesien ende geexamineert de criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier ratione officii tegens deselve gedaen ende genomen ende met rijpe deliberatie van raden doorgesien en overwogen hebbende alles hetgene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren haar gevange omme op den Gevangenpoort ter discretie vande Heeren Schepenen te werden geseselt, bannen haar uijt den Lande van Holland ende

fol. 84v

Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen, op pene van swaarder straffe en condemnieren haar gevange in de kosten van hare gevankennisse en mise van justitie.

Actum den 25e september 1739 bij de Heeren Cornelis Arckenboudt, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Blexkingsgrave, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh en Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen ende Mr. Fredrik vander Hoeve, Schepenen, gepronuncieert den 26 dito, present de gemelde heeren.

fol. 84v

*Gebannen voor 12 jaaren
uijt de stad &*

---

¹ Sic, bezit. lees: bijzit.

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, baillu en Schout
der stad Gouda, razione
officie, Eijscher in cas
crimineel**

contra

**Michiel Elias, 's
heeren gevange**

Alsoo Michiel Elias, oud ruijm 21 jaeren geboortig van Althona bij Hamburgh¹ 's heeren gevange heeft bekend ende beleden

fol. 85

dat hij gevange ruijm drie weken geleden van Londen is gekomen, en door dese stad naar Amsterdam gereijst. Dat hij gevange op dijnstdaghs den 1en december deses jaars 1739 van Amsterdam weder hier is gekomen met eene Levi David Hoogduijtse Jood of smous met wie hij gevange seijt kennisse in Duijsland te hebben gekregen, ende alsdoen hier vernagt bij Hendrik de Snijder.

Dat hij gevange des anderen daaghs met denselven Levi David is vertrocken na Rotterdam.

Dat hij gevange met denselven Levi op vrijdagh den 4en december ontrent de middagh weder terugh en dese stad is gekomen.

Dat hij gevange 's anderen daghs den 5en december des avonds met de voorn. Levi op de Mark is geweest.

Dat hij gevange alsdoen door twe a drie jongens is nagelopen, en onderanderen door eene Pieter vander Vin, die in sijn gevange presentie is gebragt geweest, en bij hem erkent.

Dat hij gevange op de brugh vande Cleijwegh is geslagen door ijmand die hij niet en kende.

Dat hij gevange dien selven avond ook heeft geseten in een stoep digtbij het Amsterdamse Veer.

Dat hij gevange ontkent dien avond eenigh molex² aan imant te hebben gedaan.

Dat evenwel door informatie genoegsaam consteert dat hij gevange op den

fol. 85v

voor saturdagh den voorgemelde Pieter vander Vin in de das heeft gegrepen, en aan hem heeft gevraagd of hij geen goud off silver bij hem hadde.

Dat uijt sijn gevange confessie ook klaarlijk komt te blijken, dat hij gevange genoegsaam geen rekenschap van sijn handel of eerlijke kostwinning kan geven, meer sigh met leugens behelpt, en vervolgens maar toeleggh hoeft te maken om sig op de eene of d' andere ongeoorlooffde en sinistere wijze meester te maken van het goed van sijn evennaasten boven en behalven dat hij gevange niet bevoegt is om te vernagten veel min tot twe malen toe binnen dese stad als hebbende geen fixe dommeciium binnen dese povincie, en ingevolglijk strijdigh tegens de keure van deese stad tegens het inkomen en vernagten van zulke Hoogduijtsche Joden geëmaneert.

Al 't welke van saken zijn van een schadelijke en pernicious gevolgh en die in een Land en Stad van Justitie niet zijn te dulden, maar nodigh dat daarin werden voorsien en andere ten exempele te werden gestraft.

Soo concludeert hij Heer Eijscher uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange ter sake voorsz. sodanigh sal werden gestraft met confinement, bannissement off andersints soo als Heeren Schepenen na exigentie van saken sullen bevinden te behoren, en dat hij gevange wijders sal werden gecondemneert in de costen en mise van justitie en sijnne gevanckenisse.

fol. 86

Schepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Michiel Elias 's heeren gevange gesien de criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier tegens deselve gedaan en genomen, mitsgaders de informatien vanden Heer Officier neergelegt ende op alles geleth hebbende 't gene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange uijt dese Stad en Jurisdicctie van dien voor den tijd van twaalf agtereenvolgende jaeren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder [ ] en condemneren hem gevange in de costen van sijn gevanckenisse en mise van justitie. Actum bij den Heeren Cornelis Arkenboudt, Cornelis de Lange, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Blexkinggave, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardinxveen en Mr. Fredrick vander Hoeve, Schepenen, en gepronuncieert ten selven dagen.

fol. 86

¹ Hamburg-Altona, Hamburg, Duitsland.

² Sic, molex, lees: molest.

*Gebannen voor 3 jaaren uijt
de stad &*

**Den Heer en Mr. Hiero-
nimus Goudanus Snels,
Baulliu en Schout der
stad Gouda, razione
officie, Eijscher in cas crimineel
contra
Levi David, 's heeren
gevangene**

Alsoo Levi David, oud ontrent 31 jaaren geboortigh van Frankfort aan de Main¹ 's heeren gevangene bekent ende beleden heeft.

Dat hij gevangene op dinsdagh den 1en december deses jaars 1739 in dese stad is ingekomen

fol. 86v

met eenen Michiel Elias en sij beide vernagt bij Hendrick de Snijder, en daghs daaraan na Rotterdam sijn gegaan.

Dat hij gevangene met de voorn. Michiel Elias op vrijdagh den 4en december ontrent de middagh weder in dese stad is gekomen.

Dat hij gevangene met den zelven Michiel Elias saterdag daaraanvolgende des avonds op de Mark in geweest en dat twee a drie jongens haar sijn naargelopen,

Dat hij gevangene segt alsdoen van Michiel Elias affgeraakt te sijn, en daarna elkanderen in 't logement weder te hebben gevonden.

Dat hij gevangene bekent met Michiel Elias te Amsterdam eerst kennisse te hebben gekregen.

Dat hij gevangene ontkent present te sijn geweest wanneer Michiel Elias een klap kreegh.

Dat hij gevangene mede ontkent in een stoep dicht bij het Amsterdamse Veer te hebben geseten.

Daar evenwel consteert uijt de formatie, dat hij gevangene wel degelijk met Michiel Elias in de stoep heeft gezeten en ook present is geweest doen Michiel een klap kreegh, alsmede dat hij gevangene ook bij off ontrent Michiel Elias is present geweest, wanneer deselve Pieter vander Vin bij sijn das greep en hem vroegh off hij geen goud of zilver bij hem hadden, en alsoo is geweest een ocuis delicti.

Dat uijt sijn gevangene confessie ook klaarlijk consteert, dat hij gevangene genoegsaam geen rekenschap van sijn handel off eerlijke costwingen² kan geven maar zig met openbaare leugens behelpt en vervolgens maar toeleggh heeft zoeken te maaken om sijn op de eene of d' andere slinker en ongeoorlofde wijze meester te maken van het goed van sijn

fol. 87

evennaaste boven en behalven dat hij gevangene zijnde een hoogduijtsche Jood off smous niet bevoegt is veel min tot tweemaal toe binnen dese stad, als hebbende geen vaste woonplaats binnen dese povincie te vernagten en vervolgens strijdigh tegen de keure deser stad, tegen het inkomen en vernagten van sulke personen, geëmaneert.

Al het welke dan saken sijn van een schadelijke en pernicious en die in een Land en Stad van Justitie niet sijn te dulden, maar nodigh dat daar in werde voorsien en andere ten exempel gestraft.

Soo concludeert hij Heer Eijscher uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland dat hij gevangene ter saken voorsz. sodanigh sal werden gestraft met confinement, bannissement ofte andersints soo als Schepenen naar exigentie van saken zullen bevinden te behoren, en dat hij gevangene wijders sal werden gecondemneert in de kosten ende mise van justitie en sijne gevangennisse.

Schepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Levi David 's heeren gevangene gesien de criminele eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens dezelve gedaan en genomen, mitsgaders de informatie bij den Heer Officier overgelegd, ende op alles geleth hebbende 't gene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland. Bannen hem gevangene uijt dese stad en jurisdictie van dien voor den tijd van die agtereenvolgende jare sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemneren hem gevangene in de kosten van sijn gevangennisse en misse van justitie. Actum den 18en december 1739 bij de Heeren Cornelis Arkenboudt, Cornelis de Lange, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Blexkensgave, Michiel van Coxie, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardinxveen en Mr. Fredrik vander Hoeve, Schepenen, en gepronuntieert ten selven dagen.

¹ Frankfurt am Main, Hessen, Duitsland.

² Sic, costwingen, lees: costwinninge.

fol. 87v

*Gebannen voor drie jaaren
uijt de stad &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailliu en
Schout der stad Gouda, razione officii Eijscher
contra
Leendert Keetel anders
Leen Baasje gedaagde**

Segt den Heer Eijscher en de waarheijt is sulcx,

Dat hij gedaagde sigh niet en heeft ontsien maer ter contrarie wel stoutelijk vervordert op vrijdagh den 19 september 1739 de bediendens vanden impostmeester vanden turff, soo als de selven op de Carnemelksloot waaren gekoomen om haar functie te gaan waarneemen, eerst een soopje te presentieren 't geen sij weijgerden aan te neemen en aan eene van de selven een clap te geven, doen sijn mes te trekken en te snijden. 't Welk dan is een groote insolentie ende moetwil in een Stadt van Justitie niet de dulden maar noodigh daarin behoort te werden voorsien.

Soo concludeert den Heer Eijscher dat hij gedaagde daarover sal werden gecorrigeert ofte gemulcteert soo als den Heeren Schepenen naar exigentie van saaken sullen bevinden te behooren cum expensis.

Schepenen gesien d' informatie vanden Heer Officier in plaatse van intendit overgelegd, ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende is, doende regt uijt cragt vande voorgaande defaulten, versteeken den gedaagde van alle exceptien defensien, en weeren van regten, die hij gedaagde hadde mogen doen en proponeeren, bannen hem gedaagde voor den tijt van drie jaaren uijt de stad en jurisdictie van dien sonder midlerwijl daar weder inne te koomen op poene van swaarder straffe en condemnieren den gedaagde in de kosten. Actum den 9 december 1739, present de Heeren Bailliu ende alle de Schepenen.

fol. 87v

*Gebannen voor 12 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailliu en
Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas
crimineel
contra
Aelbert Bloemhof gedaagde in persoon**

Segt den Heer Officier en is conform de waarheijt, dat den gedaagde in persoon sigh niet en heeft ontsien maar ter contrarie wel stoutelijk vervordert op saturday den 26e september deses jaars 1739 des nagts tussen elff en twaalf uren den persoon van Dirck Stork, met wien doen gedaagde in persoon was uijtgegaan, om haere functie als bediendens vanden impostmeester op den turff waar te neemen buijten de Potterspoort deser stad op een veraderlijke wijze met sijn getrokken hardvanger een steek heeft toegebracht in sijn linkerarm, en, een gevaerlijke steek in sijn linkerborst, waarvan hij Dirk Stork een langen tijt bedleegerigh is geweest.

Al 't welke dan is een groote moetwil, overlast, geweld, en een daedelijk ongelijk aan sijn evennaasten in een Landt van Justitie niet te dulden maar noodigh, anderen, ten exempel op 't rigoureste te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijscher om 't regt vande Heeren Staaten van Hollant en Westvrieslant te bewaeren, daarover hem gedaagde in persoon bij edicte naar voorgaande kloekenslagh, vande peuije van 't raadhuys deeser stad, en affictie van copije na costuijme heeft doen heeft doen dagvaarden, om te compareeren in persoon voor Heeren Schepenen deser stad, op poene van ban

fol. 88v

maar ten dage dienende ende geregteijk ter vierschaar en ter peuije van 't stadhuys uijtgeroepen sijnde, en niet compareerende, dat mitsdien hem Heer Eijscher toegeweesen is eerste default, en voor 't profijt van dien hem Heer Eijscher geaccordeert een tweede edictale citatie, dewelke ingelijx als vooren gedaan sijnde, en hij gedaagde in persoon noch niet compareerende, mits welke teegens hem verleent is 't tweede default, en voor 't profijt van dien, een derde edictale citatie, met inthimatie de welke insgelijks gedaan sijnde en hij gedaagde in persoon noch niet compareerende, tegen hem gegeven is 't derde default, en voor 't profijt van dien hij Heer Eijscher geadmitteert, om te dienen van sijn intendit met een vierde edictale citatie met ex supra abundanti met inthimatie om 't intendit te sien beneficeeren. Welke edictale citatie en inthimatie gedaan sijnde, en is hij gedaagde in persoon, niettegenstaande noch niet gecompereert, soodat den Heer Eijscher sijn intendit met de verificatie daartoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concludeerende hij Heer Eijscher uijt de naem ende van wegen haer Edele Groot Mogende d' Heeren Staeten van Holland ende Westvrieslant dat hij gedaagde in persoon en defaillant, over ende ter saake voorsz. zal werden gebannen uijt den landen van Hollant ende Westvrieslant voor den tijt van twaelf agtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe mitsgaeters gecondemneert in de costen en mise van justitie ofte ten alsulken andere fine als de Heeren Schepenen naer exigentie van [ ] bevinden te behooren.

Schepenen gesien het intendit en d'informatien bij den Heer [ ] overlegt, en met rijpe deliberatie van raeden doorgesien en overwoogen hebbende, alles 't geene ter materie dienende was, doende

fol. 89

Regt uijt de naam ende van wegen d' Heeren Staaten van Hollant ende Westvrieslant, hebben den gedaagde in persoon en defaillant Aelbert Bloemhof voor 't profijt en uijt cragte vande voorgaande defaulten, versteken en versteken denselven bij desen, van alle exceptien, declinatoir, delatoir en peremptoir defensien en weeren van regten, die hij gedaagde in persoon en defaillant in deesen hadde mogen doen en proponeren. Bannen denselven gedaagde in persoon en defaillant uijt den landen van Hollant ende Westvrieslant voor den tijt van twaalf agereenvolgende jaeren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen, op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem in de costen en mise van justitie. Actum den 12 april 1740 bij de Heeren Michiel Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fr. vander Hoeve, Mr. Joh. de Lange en Mr. P. van Heuven.

fol. 89

*gebannen voor 12 jaeren
uijt de stad &*

**Den Heer en Mr. Hiero-
nimus Goudanus Snels, Bal-
liu en Schout der stad Gouda,
Eijscher**

contra

**Arij vander Snee anders ge-
naamt vander Vegt,
Jan vander Snee anders genaamt
vander Vegt
en Jan Bolhuijsen, gedaagdens**

Seijt den Heer Eijscher en de waarheijt is sulcx, dat sij gedaagdens haar niet en hebben ontsien maar ter contrarie wel stoutelijk vervorderd op zondag den 18e april 1740 des 's morgens ontrent 7 uren den impostmeester Cornelis van Veen geassisteert met zijn drie oppassers ofte bedienders, terwijl zij in haar functie bezigh waaren, met het aangehaalde brood dat zij op den Schielandsen Dijk de smokkelaars hadde afgenomen om 't selven de stad

fol. 89v

te brengen, na te lopen en gestadigh met steenen te gooijen tot in de stad toe.

't Welk dan is een grote insolentie moetwil overlant in een Stad van Justitie niet te dulden maar nodig daarin behoort te worden voorsien.

Soo constateert den Heer Eijscher dat zij gedaagdens daarover sullen werden gecorrigeert soo als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren, cum expensis.

Schepenen der stad Gouda gesien de informatie bij den Heer Officier in plaatse van intendit overgelegd ende op alles gelet hebbende waar op in dezen eenigsints te letten stond doende regt uijt name en van wegens de Heeren Staten van Holland, uijt kragte van voorgaande defaulten versteken den gedaagde en diffaillante, van exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defencien en weren van regten bannen denselven gedaagdens en defaillante uijt de stad en jurisdictie van dien voor de tijt van twee jaeren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, en condemneren den gedaagde in de costen. Actum den 27 meij 1740 present de Heeren Mr. Willem van Strijen, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Schepenen.

fol. 89

*Gegeselt gebrandmerkt
en gebannen voor 50 jaeren
uijt de Lande &*

**Den Heer en Mr. Hiero-
nimus Goudanus Snels, Bailliu**

**en Schout der stad Gouda,
ratione officii, Eijsscher in
cas van delict**
contra
Catharina vanden Bergh
's heeren gevange

Alsoo Catharina vanden Bergh oud ontrent 39 of 40 jaaren, geboortigh van Leeuwaarden, 's heeren gevange, Bekent ende beleeden heeft, dat zij gevange ontrent twaalf of veertien jaaren oud zijnde, logeerende in een herbergh te Amsterdam, aldaar een silvere tas en een tuijgje heeft gestoolen gehad, wanneer sij des avonds daar op in apprehensie wierd genomen, en des anderendaags, binnen 's kamers is gegeeselt geworden met een roede.

Dat zij gevange, na verscheijde huuren als dienstmaagt, hier en daar te hebben gehad, ook heeft gewoont bij den Heer Van der Hoeven in de brouwerije van het Dubbelt Ancker binnen deese stad, en aldaar heeft gestoolen gehad, het onderste steentje van het colan vande jonge juffrouw, leggende in haar kaamer op tafel, en het zelve heeft verkogt te Amsterdam voor een rijxdaalder aan iemant haar op straat

fol. 90v

tegenkomende, de welke sij gevange niet heeft gekent gehad.

Dat zij gevange naderhand ook onderanderen heeft gewoont gehad bij den Heer Swaan alsdoen predikant te Sanderdorp¹ ende aldaar van sijn vrouw heeft gestoolen gehad, een kuijff met kant, de welke bij haar gevange ook nog is bevonden.

Dat sij gevange eenige tijd daana voor meijdt ook heeft gewoont in den Haagh bij den Heer Willem Quarls ('t welk consteert geweest te zijn in den jaare 1737) en aldaar heeft gestoolen gehad twee silvere blaakers, de welke sij gevange uijt een kast, waarvan sij gevange de sleutel in bewaaringh hadde, gestoolen heeft, en dezelve eerst in de Banck van Leeningh in den Haagh door eene Cornelia, dewelke bij geval aan het huijs vande voorn. Heer Quarls quam, heeft laten brengen, ende daarop gekreegen de somme van dertig gulden.

Dat sij gevange dezelve blakers naderhand uijt de Banck van Leeningh heeft gelost gehad, en dezelve tot Leijden bij een zilversmit op een breede straat, heeft verkogt voor hondert guldens

fol. 91

Dat zij gevange ontrent twee jaaren geleden bij Jan Danens binnen deze stad wonende, meede vande stoel uijt de voorkamer heeft genoomen gehad een silver tuijgje, 't welk sij gevange tot Rotterdam op de Erasmusmarkt², digt bij het Swijnshoof³ bij een zilversmit heeft verkogt gehad voor acht a negen guldens, voor welk geld zij weder een zilvere naaldekooker bij die selve zilversmit heeft gekogt, ter waarde van vijff gulden, 't welk sij gevange aan een kind, waarover sij peet was, gegeeven heeft gehad.

Bekent sij gevange laastelijk, dat sij gevange wonende bij de havenmeester Daasdonck, ontrent Paasschen van desen jaare 1740, uijt het cabinet 't geene sij gevange vond openstaan, genomen heeft een paar oorbellen ende een braselet, 't welk zij gevange tot Amsterdam op het hoekje vande Stilsteeg, off het tweede huijs in deze zelve steegh bij een zilversmit heeft verkogt voor sestigh guldens, schoon het zelve volgens informatie meer als eens zoo veel hadde gekost in koop.

Dat zij gevange ten zelve huijze nogh daar en boven heeft gestolen gehad, een rokje, drie neteldoekse neusdoeken, ende een tulletje.

fol. 91v

Al het welke met den anderen samen gevoegt uijtmaakt verscheijde gepremediteerde domestieke diefstallen, waaruijt consteert, dat sij gevange is een notoire diefwegge ende volgens de wetten ende Placaaten vanden Lande nodigh anderen ten exempel op het rigoureuste behoort te werden gestrafft.

Soo concludeert den Heer Eijsscher ratione officii uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende den Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange zal werden gebragt op het schavot agter het stadhuijs dezer stad plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaar ter discretie vande Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeeselt, en met het stadsteeken gebrandmerkt, wijders gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten en misen vande justitie, benevens apprehensie, gevanckenis ende detentie, met de gevolgen en aankleven van dien, ofte ten alsulcken

fol. 92

¹ Mr. P. S. Schull en A. van der Hoop jr., *Bijdragen tot Boeken- en Menschenkennis*, Deel 3 (Dordrecht 1834) 23. Sanderdorp of Sindeldorp aan de Zwèt; Zunderdorp, gem. Amsterdam, prov. Noord-Holland.

² www.stadsarchief.rotterdam.nl/straatnamen-overzicht/grotemarkt Grotemarkt ook wel Erasmusmarkt genoemd.

³ www.rotterdam.nl "en 't Swijnshoof en de Dubbele Sleutel op de Grotemarkt".

anderen fine, als de Heeren Scheepenen naar exigentie van saaken zullen bevinden te behooren.

Scheepenen gehoord de confessie van Catharina vanden Berg, 's heeren gevange, gesien ende geëxamineert den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgezien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende recht uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het stadhuis dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar wel strengelijk ter discretie vande Scheepenen te werden gegeeselt en met het stadsteeken gebrandmerkt. Bannen haar gevange wijders uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijlen daar weder inne te koomen op poene van swaarder straffe en condemneeren wijders haar gevange in de kosten en misen vande justitie, benevens apprehenise, gevanckenis ende detentie

fol. 92v

met de gevolgen en aankleven van dien.

Aldus gedaan den 13en september 1740 bij den Heeren Mr. Willem van Strijen, Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederick vander Hoeve, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Scheepenen en gepronuncieert en geëxecuteerd den 20e september 1740, present de bovengemelde Heeren dempto Van der Hoeve.

fol. 90a

*Gebannen voor 25 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, Bailliu en Schout
der stad Gouda, racione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Anna Catherina Leenderts
's heeren gevange**

Alsoo Anna Catharina Leenderts oud

fol. 90av

oud ontrent 20 jaaren geboortigh uijt land van Altenha¹, 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijser bekend ende beleeden heeft,

Dat zij gevange zederd drie off vier jaaren met kruidens langhs het land heeft geloopen en daar van leeft.

Dat zij gevange ontrent Paasschen van dit jaar is getrouwt tot Middelburgh met Pieter vanden Bergh medegevange en niet eerder aan dezelve als ontrent die tijd kennisse te hebben gehadt.

Dat zij gevange bekent aldaar in de lombaart haar goude ooringen uijt gebrek hebben gezet en daarop gekregen vijff guldens, volgens het nombaarbriefje² bij haar gevonden.

Dat zij gevange verscheijden off meermalen binnen deze stad is geweest, sonder de preciese tijd te kunnen seggen.

Edog onder anderen ook op laastleden Haastregtse kermis.

Dat zij gevange in dien tijd opde Haastregtse wegh ontmoet heeft een man en vrouw, die haar vroegen om de lombert te wijsen om een samaar³ te versetten.

Dat zij gevange die persoonen in de stad heeft gebragt bij een uijtdrager en omdat die personen Vlamingers waaren, het gelt waarvoor het selve was verset, en 't geen die vreemden niet en kende off had ontvangen.

Dat zij gevange op vrijdagh den 7e julij laastleden tegens den avond

fol. 91a

weder in deze stad is gekoomen.

Dat zij gevange eerst heeft ontkent de borstrock met zilvere knopen die aan haar gevange is verthoont (toebehoorende een pijpmaker Penselaar genaamt, wonende op de Spieringstraat) gestoolen te hebben maar wel dat zij dezelve onderweegh van een vrouw die aan haar onbekent was gekogt hadde voor drie guldens des morgens ontrent ses off seven uren.

¹ Land van Heusden en Altena, Noord-Brabant.

² Sic, nombaarbriefje, lees: lombaarbriefje

³ GTB. Samaar. Zeker lang vrouwenkleed of, als mannenkleding, een lange (pels)mantel.

Dat zij gevange naderhand heef bekent deselve borstrock gestolen te hebben in een seker huijs op de Spieringstraat, alsmede nogh uijt het selve huijs een paar silvere gespen die sij uijt de schoenen heeft genomen gehad, en de welke zij in haar slaapstede onder een steen die los lagh heeft verborgen gehad. Hebbende zij gevange de stoutheijt nog van nevens haar gevange als complice te beschuldigen seecker vrouwspersoon, die genaamt zoude zijn Anna Marij hoewel zij alleen de voorsz. dieffstal heeft gedaan. Uijt al 't welke dan consteert, eerstelijck dat zij gevange is van een slegt gedragh en van een onkuijs leeven schoon zij gevange

fol. 91av

voorgeeft getrouwt te zijn, dat, ten anderen zij gevange geen fixum domicilium hebbende, ende geen sufficante bewijsen van een behoorlijke kostwinninge kunnende geven.

Sij gevange niet anders als een landloopster can werden aangemerkt, dat sij gevange ten derde is een onbeschaamde leugenaarster, 't geen uijt haar confessie is blijkende.

Dat zij gevange laastelijck zig heeft schuldigh gemaakt aan een notoire dieffstal binnen dese stad begaan niet zonder verdere suspitie dat zij gevange die meermalen heeft gepleegt gehad.

Al het welke dan saaken zijn in een land van justitie niet te dulden maar nodigh anderen te exempelen op het rigoueuuste behoorden te werden gestraft.

Soo concludeerd den Heer Eijscher uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland dat zij gevange over en ter saken voorsz. sal werden gecondemneert om op de Gevangenpoort binnen dese stad wel strengelijck ter discretie van Heeren Scheepenen zal werden gegeesselt, en verders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en wijders dat zij gevange sal werden gecondemneert in de kosten en misen vande justitie benevens appehensie, gevankenis, detentie, met de gevolge en aankleven van dien, ofte ter alsulken anderen fine als Scheepenen na exigentie van sake zullen vinden te behoren.

Scheepenen gehoord de confessie van

fol. 92a

Anna Catharina Leenderts, 's heeren gevange gezien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen en met rijpe deliberatie van raden doorgesien en overwogen hebbende, alle hetgene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, condemnieren haar gevange gebannen te werden uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijffentwintigh jaaren agtereenvolgende sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op peene van swaarder straffe¹ en condemnieren wijders haar gevange in de kosten en mise van justitie benevens apprehensie, en gevankenis ende detensie met de gevolgen en aankleven van dien, ontseggen den Heer Eijscher sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens de gevange gedaan ende genomen.

Aldus gedaan den 22e julij 1741 bij de Heeren Adriaan vander Does, Mr. Willem van Strijen, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Sebastiaan Boers heere van Zuiddwaddinxveen, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Scheepenen, en gepronuntieert ten selven dagen, present de bovengemelden dempto Mr. Engelbert van Heuven.

fol. 92av

*Gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione
officii, Eijsscher in cas
crimineel**

contra

**Marrtje de Corper 's
heeren gevange**

Alsoo Marij tje de Corper oud in de dertigh jaar geboortigh van Breda, 's heeren gevange vrijwilligh heeft bekent ende beleden,

Dat zij gevange haar kost is winnende met kruijden langhs het Land te loopen.

Dat zij gevange dat ambagt al agt off negen jaaren in dese provincie hebben gedaan ende meest ontrent de stad, seggende in dese stad haare kruijden te koopen.

¹ Na "straffe", zes regels doorgehaald, onleesbaar.

Dat zij gevange over eenige jaaren heeft gewoont gehad te Brussel bij een quakzalver. Bekent zij gevange tot Vlissingen (nog jongh sijnde) te zijn gegeesselt en gebannen uijt de provincie van Holland ende Westvriesland alsmede uijt Zeland omdat zij bij een diefwegge wierd gevonden gelijk bij examinatie en onderzoek ook de strepen van de geesselingh op haar rugh kunnen werden ontdekt. Dat zij gevange naderhand nog in hegtenisse is geweest tot Amsterdam is geweest ende aldaar veertien jaaren is geconfindeert in het

fol. 93a

tugthuys off 's heeren werkhuijs om dat zij tegens verbod is de stad was gebleven, en verders uijt Holland en Zeland gebannen. Bekent zij gevange ontrent vijff of ses jaaren uijt het voorgemelde tugthuys ontslagen te sijn. Dat zij gevange ontrent twee maanden geleden heeft in de kraam gelegen te Lopick in de herbergh De Leeuw bij een Jan Pietersz. genaamt die uijt Land van Altena was, ende het zelve kint bij hem in onegt geteelt. Dat zij gevange naderhand bij nadere confessie heeft bekend, dat het zelve is geweest bij Martinus Claasz. vanden Bergh. Gelijk zij gevange ook heeft bekend dat zij gevange met Pieter vanden Bergh en zijn bijzit, beide gevangens, wel ten plattenlande is geweest, dogh alles in eer en deugt, schoon sij gevange haar eerste confessie had bekend deselve niet te kennen, en nu voor de eerste reijse in haar slaapstede te hebbe gesien. Uijt al welke dan consteert, dat zij gevange is van een ergerlijk en ontugtigh leeven als buijten regt een kind hebbende gehad. Dat zij geen vaste woonplaats hebbende en geen redenen van haare costwinninge konnende geven, als een gepretendeerde koopmanschap van kruiden, zij gevange niet anders als een landloopster kan werden aangemerkt, dat zij gevange is een infame leugenaarster gelijk uijt haar confessie blijkt, dat zij gevange sig vermengende met sulk soort van volk

fol. 93av

als de twee andere gevangens waarvan de eene voor en diefwegge staat bekend als een grote suspencie tegens haar uijt werk, dat zij gevange soo niet self schuldigh aan dieverijen, ten minsten daarvan een complice is, en laastelijk dat zij gevange nog daar en boven tot vilpendie vande justitie twe diversse bannissementen uijt de provincie van die van Zeeland, volgens haar eijge confessie heeft overtreden. Al 't welke dan zaaken zijn in een land van justitie niet te dulden maar nodigh anderen te exempelen op het rigoureuste te werden gestraft.

Soo concludeerd den Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat zij gevange over en ter sake voorsz. sal werden gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland ende Utrecht voor altoos, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, en wijders dat gevange sal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie benevens apprehensie, gevangenisse en detentie met de gevolge en aankleve van dien ofte ten alsulken andere fine als Heeren Schepenen na exigentie van saaken sullen vinde te behooren.

Schepenen gehoord de confessie van Marrijte Corper 's heeren gevangen

fol. 94a

gesien ende geexamineerd de criminele eijch ende conclusie eijch ende conclusie (sic) bij de Heer Officier ratione officie op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen ende met rijpe deliberatie van raden doorgezien en overwogen hebbende alle 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt naam en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemnieren wijders haar gevange gebannen te werden uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeland en Utrecht voor altoos sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemnieren wijders haar gevange in de kosten en mise van justitie benevens apprehensie, gevangenis ende detensie met de gevolge en aankleven van dien.

Aldus gedaan den 22e julij 1741 bij de Heeren Adriaan vander Does, Mr. Willem van Strijen, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Schepenen en gepronuncieert ten selven dage, present de bovengemelde Heeren dempto Mr. Engelbecht van Heuven.

fol. 92v

Bannissement verswaart met 5 jaaren

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus Snels
Bailliu en Schout der stad Gouda
ratione officie, Eijscher in**

cas crimineel
contra
Pieter Trooij, alias Pieter
van Beijeren 's heeren gevange

Alsoo Pieter Trooij alias Pieter van Beijeren, 's heeren gevange bekend ende beleden heeft, Dat hij gevange in den jaare 1722 tot Amsterdam om gepleegde diverrijen publicq is geseselt ende gebrandmerkt met de strop om den hals verders geconfineert in het rasphuijs aldaar voor den tijd van dertigh jaaren, en na expiratie van deselve nog gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor nog twintigh jaaren. Dat hij gevange ontrent maart vanden jaare 1758 uijt het voorsz. rasphuijs sijnde gerelaceert, sig met eene Marij Jansz.

fol. 93

weduwe van Jan vander Heijde na Middelburg in Zeland heeft begeven met haar buitenwettigh huwelijck en dus in oneerbaarheid leevende.

Dat hij gevange aldaar heeft gewerkt eerst voor opperman, en naderhand geschouwt op d' Oostindische werff. Dat hij gevange met het gemelde vrouwmensch in 't begin van deze somer, uijt Zeland in deese stad is gekomen, ende ook alhier eenige weken voor opperman heeft gewerkt, nietjegenstaande bannissement uijt dese provincie. Dat hij gevange vier weken zonder werk off kostwinningh is geweest en geleeft heeft van sijn goederen die hij verkogt heeft nietjegenstaande gegronde suspencien sijn dat hij sijn met stelen heeft beholpen of heeft soeken te behelpen.

Al het welke dat tezamen uijtmaakt een ontugtigh en een oneerbaar leven vanden gevange, een schendingh van het bannissement bij de Edel Agtbare Geregte van Amsterdam tegens hem gedecerneert en waarvan bij informatie is gebleken tot vilipendie vande justitie, daarbij komende dat sedert vier weken geen rekenschap van sijn kostwinningh kan geven, en vervolgens veel suspicie van een quaad gedragh ende van diverrije tegens hem uijtgelevert.

't Welk dan sijn zaken in een land van justitie niet te dulden, maar nodigh dat anderen ten exempel werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt de naam ende van wegen de Heeren de Heeren Staaten¹ van Holland

fol. 93v

ende Westvriesland, dat hij gevange ter saken voorsz. sodanigh sal werden gestraft als Schepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren, mitsgaders gecondemneert in de costen en mise van justitie en van zijne gevangenisse.

Schepenen gehoord de confessie van Pieter Trooij alias Pieter van Beijeren 's heeren gevange gesien den eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens deselve gedaan ende genomen ende op alles geleth hebbende doende regt uijt den naam ende van wegens de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland verswaren den tijd van sijn bannissement waarinne hij is gecondemneert geweest bij sententie der Geregte der stad Amsterdam in den jare 1722 gewesen, met den tijd van vijff jaaren daarenboven, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijne gevangenisse en mise van justitie.

Actum den 6e december 1740 bij alle de Heeren Schepenen dempto Van Strijen.

fol. 94

Met den swaard gestraft

Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, bailluw en Schout
der stad Gouda, razione officii,
Eijscher in cas van
delict

contra
Pieter Lanoij, 's heeren gevange

Alsoo Pieter Lanoij, oud omtrent vijftig jaren, gebooren binnen dese stad, zijnde voormaals geweest een viskoper van zijn ambagt, dog nu een wollekammer, 's heeren gevange, buiten pijn en banden van ijser, vrijwillig bekend ende beleden heeft,

Dat hij gevange in den jare 1723, op den dag vande Haastregtsche paardemarkt, (zijnde den 11e junij) is geweest in de Willens in den herberg van Jan Verboeking, anders genaamt de Dicke Kop.

Dat aldaar omtrent vier uren des namiddags mede is gekomen Jan Joosten Trompert, met de welke hij gevange en nog twee anderen heeft gekeegelt, maat aan maat om een halff pijntje wijn.

¹ Sic, de Heeren de Heeren Staaten, lees: de Heeren Staaten.

Dat hij gevange wanneer het het spel uijt was eenige rusie off questie heeft gekeegen met Jan Joosten Trompert¹, dewelke

fol. 94v

tegens hem gevange zijde, dat hij gevange de verloren halff pintjes niet wilde betalen, dog welke rusie door tusschenspreken aan een kant is geholpen.

Dat daarop Jan Joosten Trompert met nog een ander des avonds omtrent zes uren uijt de herbergh na de stad zijnde gegaan, hij gevange deselve heeft agter ingehaalt, omtrent de quakel, leggende over de Karnemelksloot, en alzoo tesamen de stad zijn ingegaan, en vervolgens na de herberg genaemt Farnaboek binnen deze stad, zijnde hij gevange en Jan Joosten Trompert al wat vanden drank geraekt.

Dat aldaar Jan Joosten Trompert en nog eenige andere aan het spelen zijn geraakt, zonder dat hij gevange kan zeggen off weet, off hij mede heeft gespeelt, dan niet.

Dat hij gevange met Jan Joosten Trompert aldaar, wederom questie heeft gekreegen, zeggende den voorn. Jan Joosten Trompert tegens hem gevange dat hij zijn viskopers niet konde betalen

fol. 95

waarop hij gevange zijde, dat hij een ducaton wilde geeven aan den armen en een om te verdrinken, zoo ijmant konde zeggen, dat de viskopers ietwes van hem gevange moesten hebben, 't geen hij gevange drie a vier reizen heeft herhaelt, zeggende hij gevange dat het een schelm was, die zulx zijde.

Dat daarop Jan Joosten Trompert hem gevange een slag in 't aangezigt heeft gegeven, en hij gevange zulcx insgelijks aan den voorn. Trompert heeft gedaan.

Dat daarop denselve Jan Joosten Trompert hem gevange met een stoel zoude hebben geslagen, zeggende met een vloek tegen hem gevange: "Nu zult gij hebben".

Dat hij gevange staande voor de glazen van de gemeene haart als doen zijn mes heeft getrokken, dat hij gevange hoorde dat Jan Joosten Trompert, die na hem toequam zijde: "Schurk, trekt gij u mes!"

Dat hij gevange daarop met zijn mes 't geen hij in de hand hadde, aan den voorn. Jan Joosten Trompert een steek in de linkerzijde heeft toegebracht.

fol. 95v

Dat hij gevange op het toebrengen van die steek off wonde, aan Jan Joosten Trompert, deselve hoorde zeggen: "O, God is mij dat steeken!"

Dat den gemelde Jan Joosten Trompert na een bedleegering van omtrent agttien dagen, op den 29e junij daaraanvolgende zijnde komen te overliden. En op denselven dag het doode lighaam vanden voorn. Jan Joosten Trompert door de stadsdoctor en chirurgijn zijnde gedaan inspecteren en schouwen, men bevonden heeft, dat deselve steek off wonde was perforerende door de borst in de linkerzijde tusschen de derde en vierde ribbe van onderen getelt, gaande door het diaphragma tot in de milt, ter breette van die vingeren, zulcx dat hij Jan Joosten Trompert aan deselve quetsure is overleden.

Gevolgelyk dat hij gevange zig heeft schuldigh gemaakt aan notoire manslag, strijdende tegens den Goddelijke en Wereltlijke Regten, ende daarom nodig anderen ten exempel op het rigoureuste te werden gestraft.

fol. 96

Dat hij gevange daaromme ter zake voorsz. bij vonnisse van desen Edel Achtbare Geregte in dato den 31e augustus 1723 op ingewonne informatien bij contumacie reets is gebannen geweest uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, en Zeeland en Utrecht, voor den tijd van negen en t' negentig jaren zonder middelerwijlen daar inne weder te mogen komen, op poene van met den swaarder gestraft te werden, datter de dood navolgt &. Hebbende daarop hij gevang zijn vrijgeleij gekogt op IJsselsteijn, vanwaar hij hij gevange onlangs tegens het voorgemelde bannissement in dese stad is gekoomen.

Soo concludeert den Heer Eijsscher uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange zal werden gecondemneert, om gebragt te werden op het schavot agter het stadhuijs dezer stad, plaatse alwaar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met den swaarde gestraft te

fol. 96v

werden datter de dood navolgt en wijders dat hij gevange zal werden gecondemneert in de costen van zijne gevangenisse, en mise vande justitie.

Scheepenen gehoort de confessie vanden voorn. Pieter Lanoij 's heeren gevangen, gesien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii, op ende jegens hem gevange gedaan

¹ Voor het verslag van zijn lijkschouwing; zie SAMH, Gouda, *ORA-163 Schouwcedullen 4 augustus 1684 – 27 december 1750*, fol. 72, dd. 29-06-1723.

ende genoomen, ende met rijpe deliberatie van rade ende doorgezien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende was, doende regt, uijt den name ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevangen gebracht te werden op het schavot agter het stadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met den swaerde gestraft te werden, datter de dood na volgt, en condemneren wijders hem gevange in de costen van

fol. 97

zijn gevankennisse, en mise vande justitie. Aldus gedaan den 28e meij 1741, bij den Heeren Adriaan vander Does, Mr. Willem van Strijen, Cornelis Arkenboudt, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Schepenen, gepronuncieert en geexecuteert den 27 meij 1741¹, present de bovengenoemde Heeren dempto vander Does.

fol. 94av

*In sijn gevankenis gegees-
seld gebannen voor 50 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailluw
en Schout der stad Gouda,
ratione officii, Eijscher
in cas crimineel**

contra

**Jan vanden Bergh
alias Jan de Moff
's heeren gevange**

Alsoo Jan vanden Berg, oud 46 jaaren, geboortig van Campen, van zijn ambagt een opperman, 's heeren gevange vrijwillig heeft bekent ende beleeden, Dat hij gevange in dese stad voormaals wel sestien jaaren heeft verkeert gehad, dog niet agter den anderen. Dat hij gevange nu ontrent agt dagen geleeden alhier in dese stad te zijn geweest, en tot Amsterdam eenige tijd te hebben gesjouwt. Dat hij gevange ook een week a sestien heeft gewerkt aan de molens in de Alblasserwaard. Dat hij gevange wel meerder van te voren door dese stad is gepasseert geweest zonder te blijven. Dat hij gevange soude droncken geweest zijn, wanneer het geval bij Jan Jacobse Cleijndier en Ariaantje vander Staal, anders genaamt Ariaantje Kaaskoper, op de straat

fol. 95a

van de Lemdulsteeg op den 2e meij des jaars 1732 is geschiet als wanneer hij gevange met nog die andere persoonen met voeten op de deur heeft geloopt en geschabult de straatsteenen uijt de straat gevroet, met deselve sodanig tegen de blinde, dat boven de luijfel voor de glazen was, heeft gegoijt, dat het blind ter eenemael is in stukken geraekt, en gebrooken geworden en verder met steenen op de deur heeft gegoijt en getrapt dat deselve is gescheurt en geschonden geworden. Dat hij gevange nevens de drie andere persoonen bij contumacie bij dese Edel Agtbare Geregte over het voorsz. feijt is gebannen geworden uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van vijffentwintig agtereenvolgende jaren, zonder middelerwijlen daar weder inne te mogen komen, op peene van swaerder straffe, alles volgens vonnisse in dato den 3e julij 1732. Bekent hij gevange wel bij het goijen met de steenen present te zijn geweest, maar niet gegoijt te hebben. Als mede wel te weeten hij gevange bij Heeren Scheepenen van dese stad daar gebannen [...] en gebannen te zijn, maar niet voor hoelang. Dat hij gevange zedert dat hij hier is geweest, is gelogeert geweest in de Gaper en des nagts noijt

fol. 95av

uijt geweest te zijn, zijnde van voornemens om nae den nae Amsterdam³ te gaen. Bekent wijders hij gevange dat hij op saturday den 31e oktober 1741 op den Bleijck (zijnde een huijs in 't Clooster op den Raam, daar men kleijn bier en een soopje verkoopt) is geweest, en aldaar om een soopje te hebben gespeelt, dog dat een Coosje van Oosten voor hem speelde. Dat daarop tussen deselve Coosje van Oosten en een andere daar hij medespeelde, eenige rusie is voorgevallen, en zij met den anderen aan 't vegten zij geraakt, in soo verre dat het gelt uijt haar sakken is geraakt, 't geen hij gevange heeft opgeraapt gehad.

¹ Sic, zie data.

² Onleesbaar door inktvlek.

³ Sic, om nae den nae Amsterdam, lees: om nae Amsterdam.

En hij gevange het selve gelt ook heeft gerestitueert.

Dat hij gevange zijn mes heeft getrokken gehad, omdat hij voor de waerd off een ander bang was, dat die met een stok mogten koomen, om hem af de werff te slaan.

Dat hij gevange met zijn mes wel op de deur heeft gesneeden off gestooken, maar niet na de waardinne te hebben gesneeden, off dat hij weet dat hij naderhand zijn mes weder zoude hebben getrokken terwijl

fol. 96a

seggt seer beschonken geweest te zijn.

Al het welke dan te samen uijtmaakt een schending van het bannissement bij desen Edel Agtbare Geregte tegens hem gevange gedecerneert tot vilipendie vande justitie, daarbij komende dat hij gevange boven de moetwil en geweld in den jare 1732 gepleegt, terwijl bekent daarbij geweest te zijn, opnieuw wederom insolentie en moetwil en geweld heeft gebruikt op den bleijk binnen dese stad, door het trekken van zijn mes, het steeken en snijden op de deur van het huijs.

't Welk dan zijn zaken in een land van justitie niet te dulden, maar anderen ten exempel te werden gestrafft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt de naam ende van wegens de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter zake voorsz. zodanig zal werden gestrafft als Heeren Schepenen na exigentie van zaken zullen vinden te behoren mitsgaders gecondemneert in de costen en misen vande justitie en van zijne gevangenisse.

Schepenen gehooft de confessie

fol. 96av

van hem gevange gesien ende geexamineert de criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier tegens hem gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende is, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevangen in zijne gevangenisse ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, bannen hem verders voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland zonder middelerwijlen daar weder inne te mogen komen op peene van swaarder straffe & condemneren hem gevange in de kosten van zijne gevangenisse & mise van justitie. Actum den 14e oktober 1741 bij de Heeren Adriaan vander Does, Cornelis Arkenboudt, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange ende Mr. Pieter van Heuven, gepronuncieert en geexecuteert ten selven dage.

fol. 97

*Gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr. Hiero-
nimus Goudanus Snels,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Pieter vanden Bergh 's
heeren gevange**

Alsoo Pieter vanden Bergh, oud 19 jaren geboortig uijt het Land van Altena¹ 's heeren gevange vrijwilligh bekent ende beleden heeft,

Dat hij gevange tot een bijzit heeft een Catharina, medegevange, oud 17 a 18 jaaren.

Dat zijn ambagt is boerewerk off anders ten plattelanden salff, olij, en poppen onder de boeren te verkoopen.

Dat hij gevange onderandere zoude gewerkt

fol. 97v

hebben bij eenen Van Andel en Kaaij ende Kaaij, ende nogh over drie weken in het Land van Altena aan den dijken.

Dat hij gevange over eeniger tijd ook soldaat is geweest onder het regiment vanden Heer Eck van Pantaleon waaruijt hij onlanghs zijn paspoort off afscheijt heeft gekegen, 't welk hem gevange heeft gekost vierentwintigh guldens.

Dat hij gevange ontrent elff of twaalf weken kennisse heeft gekregen met eene man die met hem in die selfde slaapsteden is geweest ende nu ook gevange, de welke mede gelijk hij gevange salff, olij en poppen ten plattenlande verkogt.

Dat hij gevange in verscheijde tijden op 't meeste hier in de stad is geweest negen off tien weken.

¹ Land van Heusden en Altena, prov. Noord-Brabant.

Dat hij gevange op vrijdagh den 7e julij laastleden tegens de middagh in de stad is gekomen.

Dat hij gevange des anderen daaghs, zijnde saturdagh zijn hoed bij een hoedemaker brengende, om schoon te maken, van een onbekent persoon zoude gekogt te hebben een hembroek met zilvere knopen voor 34 stuivers, hem gevange vertoont, dog naderhand ontkent wanneer hem gevange wierd gezeijt dat zijn bezit reeds had bekent dezelve gestolen te hebben.

fol. 98

Als wanneer hij gevange heeft gezegt dat zijn bijzit dezelve in zijn slaapstede bij hem gevange heeft gebragt zonder dat zijn aan hem gevange heeft gezeijt, dezelve gestolen te hebben, 't welke gij gevange vervolgens heeft ontkent geweten te hebben.

Dat hij gevange de zilvere knopen aan zijn broek zoude gekogt hebben te Utrecht en de zilvere knopen aan zijn hembrock van zijn ouders geërfft.

Bekent dat hij gevange in den voorleden jaaren in hegtenisse geweest te zijn tot Amsterdam, omdat hij salff en olij langhs 't land verkogt, en dat hij gevange maar is gebannen uijt den stad sonder dat hij gevange weet dat hij gebannen is uijt dese provincie.

Uit al 't welke van consteert, dat hij gevange leijt een ergerlijk leven, terwijl hij een bijzit heeft zonder wettigh getrouwt te zijn, dat hij gevange geen fixum domicilium kunnende aantonen, nogh behoorlijke rekenschap van zijne kostwinnigh kunnende geven, hij gevange niet anders als een landloper en vagebont kan werden aangemerkt.

Dat hij gevange is een groot leugenaar terwijl hij zichzelf met zijn tegenspreken heeft moeten bekennen, al 't welke dan gevoegt met zijn ordentelijke kleedingh, en vercieringh van silver, met weijnigh komt uijt te leeven een swaare suspencie dat hij gevange sig ook schuldigh

fol. 98v

maak aan diverijen op pretext van zijn kruijen en salff te verkopen te meer terwijl zij bijzit daarvan is geconvinceert en bekentenisse heeft gedaan, ten minsten dat hij gevange daarvan is een complice.

Dat hij gevange nogh daarenboven tot vilipendie vande justitie het bannissement 't geen tegens hem als quakzalver ende landloper bij de Edel Agtbare Geregte der stad Amsterdam in october vanden voorleden jaare 1740, voor altoos uijt dese povincie was gedecerneert heeft overtreden.

Al 't welke dan saken zijn, die in een land van justitie niet kunnen werden geleden, maar nodigh anderen ten exempelen op het rigoureuste te werden gestrafft.

Soo concludeerd den Heer Eijscher uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter zake voorsz. sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor altoos, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten ende mise vande justitie benevens apprehensie, gevankenis, detentie met de gevolgen en aankleven van dien, offte ten zulken anderen fine als Heeren Schepenen na exigentie van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen gehoord de confessie van Pieter vanden Bergh, 's heeren gevange gezien ende geexamineert den criminelen eijsch ende conclusie bij

fol. 90a

den Heer Officier ratione officie op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen ende met rijpe deliberatie van raden doorgezien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslant, condemneren hem gevange gebannen te werden uijt den Lande van Holland en Westvriesland, Zeeland en Utrecht voor altoos, zonder middelerwijlen daar inne te komen op pene van swaarder straffe, en condemneren wijders hem gevange in de kosten en mise van justitie, benevens apprehensie, gevankenis ende detentie met de gevolge en aankleven van dien.

Aldus gedaan den 22e julij 1741, bij de Heeren Adriaan vander Does, Mr. Willem van Strijen, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willen Sebastiaan Boers Heere van Zuïdwardinxveen, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Schepenen, en gepronuncieert ten zelve dagen, present alle de bovengemelde Heeren dempto Mr. Engelbert van Heuven.

fol. 97a

*Gebannen voor 50 jaaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Mr.
Hieronimus Goudanus
Snels, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii,
Eijsscher in cas crimineel**

contra
Melis vander Want, gedaegde
in persoon

Seijt de Heer Eijsscher ende is conform de waarheijt,

Dat den gedaegde in persoon sigh niet en heeft ontsien, maar ter contrarie wel stoutelijk vervorderd op woensdagh den 4e oktober 1741, des avonds tussen tien en elf uren, onder anderen personen met stenen op de deur en door de puije glazen van het hujs van Goris Valkenburgh bediende vanden impostmeester van 't gemaal, wonende opte Zeugstraat binnen dese stad te gooijen.

't Welk dan is een notoir geweld, insolentie en moedwil, strijdigh tegens de waarschouwinge soo van haar Edele Mogende de Heeren Gecommitteerde Raden van Holland, als van haar Edele Groot Agtbare de Heeren vande Magistraat deser stad, diergelijke insolentien van tijd tot tijd gedaan emaneren, en in een land van justitie niet te dulden maar nodigh anderen ten exempel op het rigoureuste te werden gestraft.

Dat hij Heer Eijsscher om het regt vande Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland te bewaren, daarover hem gedaegde in persoon, ter zijner laaste woonstede na costume heeft doen dagvaarden omme te compareren voor de Heeren Schepenen deser stad, op pene van

fol. 97av

ban, maar ten dage dienen ende regtelijk ter vierschaar, en ter puije van het stadhuijs uijtgeroepen zijnde ende niet comparerende, dat mitsdien hem Heer Eijsscher toegewesen is het eerste default en voor proffijt van dien hem Heer Eijsscher geaccordeerd een tweede citatie, de welke insgelijx gedaan zijnde, hij gedaegde in persoon nog niet comparerende tegens hem verleend is het tweede default, en voor 't proffijt van dien een derde citatie met inthematie, de welke insgelijx gedaan sijnde, ende hij gedaegde in persoon nog niet comparerende tegen hem verleent is het derde default en voor 't proffijt van dien hij Heer Eijsscher geadmitteert om te mogen dienen van zijn intendit met een vierde citatie ex supra abundantie met inthimatie om het om het intendit te zien verifieeren, welke citatie en inthematie gedaan zijnde, is hij gedaegde in persoon des niettegenstaande, nogh niet gecompareert, soodat den Heer Eijsscher sijn intendit met de verificatie daartoe dienende is overleverende en regt versoekt.

Concludeert hij Heer Eijsscher uijt de naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gedaegde in persoon en defaillant, over en ter sake voorsz. sal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voer den tijd van vijftigh agtereenvolgende

fol. 98a

jaaren, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie ofte ten alsulken andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen gesien het intendit en de informatie bij den Heer Officier overgelegd ende met rijpe deliberatie van raden doorzien en overwogen hebbende alle hetgene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland hebben den gedaegde in persoon en defaillant Melis vander Want voor 't proffijt ende uijt kragte vande voorsz. defaulten versteken en versteken deselve bij dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremptoir defensien en weren van regten, die hij gedaegde in persoon en defaillant in desen hadde mogen doen en proponeren, bannen denselve Melis vander Want uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, Zeland ende Utrecht voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemneren denselve in de kosten en mise van justitie.

Actum den 12en december 1741 present de Heeren Adriaan vander Does, Cornelis Arkenboudt, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardinxveen, Mr. Johan de Lange en Mr. Pieter van Heuven, Schepenen, en gepronuncieert ten selve dagen.

fol. 98av

Geconfineert voor twee jaaren

**Den Heer en Mr. Hieronimus Goudanus Snels,
Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii,
Eijsscher in cas crimineel
contra
Dirk Hopcooper alias Dirk
Appels, 's heeren gevange**

Alzoo Dirk Hopcooper alias Dirk Appels, oud 29 jaaren geboortig binnen deze stad, van sijn ambagt een claeijngaenspinder dog nu een varendsgesel, 's heeren gevange vrijwilligh heeft bekent ende beleden, Dat hij gevange (ontent twaalf weeken geleeden uijt zee zijnde gekomen) op sekeren dagh in de maand januarij deeses jaars 1742 sonder dat den datum te konnen seggen, dog als wanneer des 's nagts op eenige plaats en binnen dese stad glaasen zijn uijtgegoijt zijnde geweest den 16e januarij 1742 in zijn geselschap te zijn geraakt geweest met eenige persoonen onder anderen met Jacob Hopcooper sijn neeff, Tobias Sijmense Kunst en Heijntje van van Roon¹.

Dat hij gevange die persoonen eerst is geweest in 't Olijslagerssteegje bij Anna Wetsius, en vandaar gegaan na het Omvallertje bij Marrijtje.

Dat hij gevange aldaar heeft gevonden Arie Cats.

Dat hij gevange met Van Roon en Tobias Kunst eenig goed uijtmaakte om het zelve te verpanden en het geld daar

fol. 99a

van komende te verdrincken, gelijk het zelve ook bij een inbengster in de lombert hebben verset, en daarvoor gekreegen drie gulden.

Dat hij gevange met de vier voorgemelde persoonen des avonds over tien uren (uijt het Omvallertje zijnde gekomen) gegaan zijn na het watertje bij de vrouw van Hendrik Hogenboom, anders genaamt de Lange Mooije, en aldaar aangeklopt.

Dat de vrouw de deur niet willende opendoen Tobias Sijmense Kunst als doen met zijn mes eenige glazen met het loot heeft uijtgesneden gehad.

Dat hij gevange met de vier meergemelde persoonen daar vandaan is gegaan na de Groenewegh na het hujs van Jan Leenhout en Anna Lauwerenburgh, anders genaamt Anna uijt de Drie Harinkjes, daar sij de deur op de ketting vonden staan.

Dat de man de deur niet willende opendoen, Heijntje van Roon en Arie Cats eenige glazen hebben uijtgegoijt dog dat hij gevange van verre stond, en alsdoen niet bij haar present was.

Dat hij gevange met de vier persoonen daana wederom is gegaan na 't Omvallertje, en ontrent ten twaalf uren des 's nagts daar vandaan tesamen weder zijn gekomen aan het hujs vande bovengemelde Anna Lauwerenburgh.

Dat de voorn. Anna Lauwerenburgh of haar man de deur niet willende opendoen, hij gevange met die vier andere persoonen met steenen door de glazen hebben gegoijt, en een menigte van

fol. 99av

rujten gebroken, alsmede op de deur getrapt, 't geen hij gevange segt niet door hem maar door anderen te zijn gedaan.

Dat hij gevange met die vier andere persoonen toen wederom zij gegaan na 't Omvallertje, en ten half twee uren na hujs.

Dat hij gevange des anderen daags wederom in het zelve geselschap te samen des avonds ten seeven uren zijn geweest in 't Omvallertje, en so hij gevange segt, alsdoen te hebben verdeelt de drie gulden, die zij van haar beleende kleederen hadden gekeegen.

Dat hij gevange daar vandaan is gegaan na sijn suster en vandaar na sijn vader en moeder, en omtrent ten tien uren des avonds met sijn neeff, daar hij aan hujs was geweest, na het Ruijtererff.

Dat hij gevange aldaar vond Van Roon en Arie Cats die hem gevange versogten mede uijt te gaan, dog 't welk hij gevange weijgerde ende daar bleef tot half twaalf uren, wanneer hij gevange met sijn neeff na sijn susters huis is gegaan en gebleeven.

Zegt hij gevange van het schenden van deuren die nagt geschiet, niets te weten en het zelve niet te hebben gedaan nog daarbij geweest te zijn.

Dat hij gevange des anderen daags van sijn zuster dat hoorende, met sijn neeff is gegaan na Rotterdam om dienst te zoeken, terwijl hem geraden wierd heenen te gaan, dog zegt hij gevange alleennigh gevlugt te zijn omdat hij mede de glazen had helpen uijtgoijen.

fol. 100

Uijtleverende niettemin sijn vlugten een sware suspicie en presumptie dat hij gevange of mede present is geweest bij het schenden vande deuren of ten minsten te weeten wie van sijn bijhebbende geselschap 't zelve heeft gedaan.

Sulcx uijt sijn gevange confessie dan consteert dat hij gevange dan heeft gedaan en helpen doen een groote insolentie, moetwil en gewelt op de voorgemelde twee hujsen de welke voor ieder is en moet sijn de veiligste schuijplaats, en gevolgelijk een misdaat in een land van justitie niet te dulden, maar nodigh anderen ten exempel, op het rigoureuse te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt den name ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter saake voorsz. sodanigh sal werden

¹ Sic, Heijntje van van Roon, lees: Heijntje van Roon.

gestraft als Heeren Schepenen na exigentie van saaken sullen vinden te behooren, en dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten en misen vande justitie en van sijne gevangenisse.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Dik Hopkooper alias Dirk Appels, 's heeren gevange, gesien ende geëxamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier ratione officii tegens deselve gedaan en genomen, met rijpe deliberatie van rade overgelegd en overwogen hebbende, alles het geene ter materie

fol. 100v

dienende was, doende recht uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange, omme geconfineert te worden in het tugthuis deeser stad voor den tijd van twee agtereenvolgende jaaren omme aldaar met sijn handwerk de kost te winnen, en condemneeren hem wijders in de kosten van zijne gevangenisse en mise van justitie.

Actum den 6e Maart 1742, present de Heeren Adriaan vander Does, Cornelis Arckenboudt, Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Frederik vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, en Mr. Willem Dekker en gepronuntieert ter zelve dage, present de Heeren Theodore Jongkindt, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Dirk de Lange, Burgemeesteren en alle de bovengemelte Scheepenen.

fol. 100v

*Gegeesseld en gebannen
voor 12 jaaren uijt den
Lande &*

**Den Heer en Mr. Hiero
nimus Goudanus Snels, bail
liu en
Schout der stad Gouda,
ratione officii, Eijscher in
cas van delict
contra
Cornelis Franse tuijnder,
's heeren gevange**

Alsoo Cornelis Franse thuijnder, oud 22 jaren, geboortigh uijt de moordse Thiendewegh, van sijn ambacht een tuijnder, 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijser, vrijwilliglijk heeft bekent,

fol. 101

Dat hij gevange bij sijn oom in de Moordregtsen Tiendewegh werkte om de helfte van het provenue¹ vanden groenten die hij hij met sijn oom op desselfs warmoesiersland teelde, en de welke groente sij tezamen in dese stad verkogten.

Dat hij gevange ter dier occasie, soo op de Mark als andere dagen verscheijde malen in dese stad kwam.

Dat hij gevange ordinaris gongh bij Stoffel op de Turfmark om aldaar eenige drank te gebruiken.

Dat hij gevange ook wel is geweest bij Jan de Vrije in De Salm, en onder andere ook nogh op den 1e februarij 1742, zijnde daaghs voor Vrouwendagh.

Dat hij gevange op dien dagh agter in de keuken sagh staan, twee koffijkannen, en twee koopere kandelaars, die hij gevange wegh nam, en in een sak stack, die hij gevange segt bij hem te hebben gehad, om aardappelen te koopen.

Dat hij gevange daarop uijt de voorn. herbergh zijnde gegaan, een van die medegenomen koffijkannen heeft verkogt gehad bij een kooperslager

fol. 101v

op de Hoogstraat voor agtien stuijvers en een vande voorgemelde kandelaars voor seventien stuijvers en een half.

Dat hij gevange de tweede of andere medegenomene coffijkkan heeft verkogt gehad bij een koperslager op de Markt voor sestien stuijvers, gelijk ook de andere kandelaar, waarvoor hij gevange heeft ontfangen gehad, vijftien stuijvers.

Bekent hij gevange wijders, dat hij gevange op donderdagh daaraanvolgende zijnde den 8e februarij 1742, wederom in deselve herbergh De Salm is geweest, ende als doen wederom medegenomen of gestolen heeft vier tinnen kannen, tweede half pintjes en twe copere tabackscomfoortjes.

Dat hij gevange die twe tabaksconfoortjes wederom bij een ander kooperslager op het Hoogstraat heeft verkogt gehad, en daarvoor gekregen seven stuijvers en een half.

¹ GTB. Provenu; Opbrengst, inkomsten, winst, bedrag.

Dat hij gevange een van die vier gestole kannen heeft verkogt bij een tinnegieter op de Turfmarkt voor agtien stuijvers, en bij een tinnegieter wat verder op desselfs straat een tweede voor agtien stuijvers, ende gelijk ook twe half pintjes voorn. voor een en twintigh stuijvers.

fol. 102

Dat hij gevange de twee andere kannen heeft verkogt gehad bij een tinnegieter op de Tiendewegh, en daarvoor genoten sesendertigh stuijvers.

Dat hij gevange op donderdagh den 22en februarij deses jaars wederom in deselve herbergh De Salm is geweest, alwaar hij gevange opnieuw een tinnen kan heeft weggenomen gehad, de welke hij gevange in een van zijne boeken had verborgen ende welke kan bij hem gevange ook ten tijde van zijn apprehensie is gevonden geworden.

Bekent hij gevange nogh op seker sondagh van dit lopende jaar, uijt een herbergh op Stolwijkersluijs mede genomen te hebben een tinne kan, de welke hij gevange heeft verkogt in 't Wijtstraat voor agtien stuijvers als wanneer hij gevange doen weder an Stolwijkersluijs keerde, en uijt deselve herbergh voor de tweede maal heeft medegenomen een tinne kan, waarmede hij heene gingh, dog op de Haastregtse brugh agterhaalt wierd, wanneer hij gevange dezelve kan in den IJssel heeft gegooijt gehad, dog daarvoor aan den hospes van wien deselve was gestoolen en daelder heeft betaalt gehad.

Dat hij gevange om geen agterdogt te geven dat het gestolen goet was 't geen hij verkogt de leste vande medegenomen kannen uijt De Salm, en vande kan uijt de herbergh op Stolwijkersluijs hadde afgebroken uijtgezonderd van twee die hij gevange heel hadde gehouden en alsoo verkogt.

fol. 102v

Al het welke is dan met den anderen tesamen gevoegt, uijtmaakt verscheijde gepremediteerde dieverijen, en sulx uijt zijn gevange eijge confessie consteert, dat hij gevange is een notoire dieff, ende sulx vogens de wetten ende placaten vanden landen nodigh, anderen ten exempelen op het rigoureuste behoorde te werde gestrafft.

Soo concludeerd den Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange sal werden gecondemneert agter het stadhuijs deser stad, plaatse daarmen gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijck te wierden gezeselt en wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van twaalf jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen ende mise van justitie, benevens apprehensie, gevankenis ende detensie met de gevolge ende anklieven van dien, ofte wel ten alsulken anderen fine, als de heere Schepenen na exigentie van zaaken sullen bevinden te behooren.

Schepenen gehoord de confessie van hem gevange gesien ende geexamineert de criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier tegens hem gedaan en

fol. 103

genomen en met rijpe deliberatie van rade, doorgesien en overwogen hebbende alle het gene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het stadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar wel strengelijck ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesselt, bannen hem gevange wijders uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van twaalf jaaren agtereenvolgende, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swader straffe¹, en condemnieren wijders hem gevange in de costen en mise van justitie, benevens apprehensie, gevankenis ende detensie met de gevolgen ende aankleven van dien.

Aldus gedaan den 10en maart 1742, present de Heeren Adriaan vander Does, Cornelis Arckeboudt, Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Fredrick vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, Mr. Willem Dekker Heere van Urcem, Schepenen gepronuncieert ende geexecuteert den 15en maart 1742, present alle de Heeren demto Dekker.

fol. 103

*Gebannen voor 20 jaaren
uijt den stad &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailliu en
Schout der stad Gouda Eijscher
contra**

¹ Sic, swader straffe, lees: swaarder straffe.

Jan van Steijn gedaegde

Seijt den Heer Eijsscher ende waarheid is sulx.

Dat hij gedaegde zigh niet en heeft ontsien, maar ter contrarie wel stoutelijk vervordert op

fol. 103v

sondag den 19e augustij 1742 des avons omtrent over halff tien uren te komen aan het hujs van Aagje Breedveld in 't Pottebakkerssteegje terwijl zij aan den Raam was gegaan om een kan water te halen, en thujs komende tegens haar te zeggen: "Nu zal ik u betaekken"¹ forcerende haar onbetamelijke zaken met haar te plegen en eenige tijd daarna uijt den huijse gaande haar met een getrokken mes een snede toe te brengen over haar voorhoofd en een over haar regterarm dat zij bloede.

't Welk dan is een notoir geweld en overlast in een Stad van Justitie niet te dulden maar nodig daarinne te worden voorzien.

Soo concludeert den Heer Eijscher dat hij gedaegde over ende ter zake voorsz. sal werden gecorrigeert off gestraft zooals de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken bevinden zullen te behoren cum expensis.

Schepenen gesien de beedigde atteste van Aagje Breedvelt huijsvrouwe van Claas Brouwer, in dato den 22e augustij 1742 alsmede de keure dezzer stad, bij de Heer Officier in plaatse van intendit overgelegd, en op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende of doende regt uijt kragte vande voorgaande defaulten versteken den gedaegde van alle exceptien, defensien en weeren van regten die hij gedaegde hadde mogen doen en proponeren

fol. 104

bannen hem gedaegde voor den tijd van twintig agtereenvolgende jaaren uijt de stad en jurisdictie vandien, sonder middelerwijlen daar inne weder te komen op pene van sodanig te werden gestraft, soals Schepenen alsdan na exigentie van zaken zullen bevinden te behoren en condemneren den gedaegde in de kosten.

Actum den 5e oktober 1742 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Fredrik vander Hoeve, Franco de Vrije en Mr. Willem Dekker Heere van Urcem, Schepenen.

(onder stond ./ Mij present
./ was getekent Vincent van Eijck

fol. 104

*Gebannen voor altoos uijt
den stad &*

**Den Heer en Mr. Hiero
nimus Goudanus Snels,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officie Eijscher
in cas crimineel
contra
Martinus vanden Bergh
's heeren gevange**

Alsoo Martinus vanden Bergh oud ses en twintigh jaaren geboortigh van Uijtwijk gelegen in den Lande van Altona² 's heeren gevange vrijwillig heeft bekend ende beleden,
Dat hij gevange tot een bijsit heeft Christina vander Linden, medegevange alhier oud ontrent 28 jaaren met de welke hij al vijff a ses jaaren in onegt heeft geleefd.

fol. 104v

ende in die tussentijd ook al een jaar of twee van haar is afgeweest als wanneer zijn voorn. bijsit met Pieter vanden Bergh sijn halve broeder heeft gelopen ende naderhand weer bij hem genomen.
Dat sijn gevange ambagt is boerewerk gelijk hij gevange zegt bij verscheijde menschen in den Lande van Altona te hebben gewerkt.
Dat hij gevange omtrent een jaar geleden dienst als soldaat heeft genomen onder de compagnie vanden Heer col. de Telleers.

¹ GTB. Takken, betaekken; slaan, afranselen of afstraffen.

² Uijtwijk, gem. Woudrichem, Noord-Brabant.

Dat hij gevange een pas heeft weten te krijgen van sijn capiteijn om te gaan werken dogh bekend hij gevange de meeste tijd zoo als na sijn dienst met sijn bijsit Christien langs het land met kruijen te hebben gelopen, en daarmede de kost te winnen.

Dat hij gevange onder anderen ook meermalen in dese stad is geweest.

Dat hij gevange nu onlangs ook een week of drie in de herbergh De Nieuwe Romer bij Boskoop heeft gelogeert gehad, met sijn bijsit Christien ende ook eenige dagen met sijn suster Catrijn met wie hij omtrent ruim drie weken uijt den Lande van Althona hier was gekomen.

Dat hij gevange in die tussentijd ontrent drie a vier nagten in een slaapstede

fol. 105

binnen dese stad is geweest en [...] [...] voorn. herberg Den Romer nu laast weder hier is gekomen op den 31e januarij 1743.

Dat hij gevange seer gesuspecteert wordende van dieverijen deselve hardnekkig blijft ontkennen schoon alle presumptien tegens hem militeren ende ook sijn suster Catrijn die met hem gevange aan den Romer eenigen tijd is geweest over diefstal in den Hage is geapprehendeert en meer als een dieverije heeft bekend en hem gevange ook beschuldigt van over eenigen tijd een gouden ring in den Haag te hebben vercocht.

Uijt alle het welke dan consteert dat hij gevange legt een ergerlijk ende aanstotelijk leven, terwijl leeft met een bijsit, sonder wettig getrouwt te sijn.

Dat hij gevange schoon soldaat, in dienst sijnde hij gevange die dienst niet anders als tot een pretext en tot deckingh van sijn landlopen ende onbehoorlijke kostwinning heeft aangenomen gehad, gelijk hij gevange selfs bekend de meesten tijd langs 't land te hebben gelopen ende vervolgens niet anders als een sogenaamden heijden, landloper of vagebond kan werden aangemerkt die niet als tot overlast vanden huijsluijden ten plattenlande sijn, en boven ende behalve sijn leugen tanz niet in staat is, om behoorlijk rekenschap te geven van sijne kostwinning.

Alle 't welke dan zaken zijn contrarie de wetten ende Placaaten vanden

fol. 105v

landen ende in een land van justitie niet en kunnen werden geleden, maar nodig anderen ten exempel op het rigoureust te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher in den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over en ter zake voorsz. zal werden gecondemneert omme in het tugthujs te werden geconfineert voor den tijd van twaalff agtereenvolgende jaaren en na de expiratie vande voorsz. jaaren voor altoos werden gebannen uijt deser provintie om met sijn eigenen handen de kost te winnen¹, ofte soo hem Heer Eijscher dien eijsch ende conclusie niet souden mogen volgen, dat hij gevange alsdan zal weden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor altoos sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, ende wijders dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie, benevens apprehensie, gevankenis, detensie, en de gevolgen en aankleeven van dien ofte wel ten alsulke ander fine, als Heeren Schepenen na exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Martinus vanden Bergh 's heeren gevange gesien en geexamineert de criminee-

fol. 106

len eijsch ende conclusie vanden Heer Officier ratione o. op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt name en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebannen te te werden uijt de stad en jurisdictie van dien voor altoos sonder middelerwijlen daar inne te komen op pene van swaarder straffe en condemnieren wijders hem gevange in de kosten en misen van justitie, benevens apprehensie, gevankenis en detensie, met de gevolgen en aankleven van dien.

Actum den 16e februarij 1743 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuntieert ten selven dage, present de bovengenoemde Heeren demto Mr. Engelbert van Heuven.

fol. 106

*Gebannen voor altoos uijt
den Lande &*

**Den Heer en Mr. Hieronimus
Goudanus Snels, Bailliu en**

¹ Sic, en na de expiratie vande voorsz. jaaren voor altoos werden gebannen uijt deser provintie om met sijn eigenen handen de kost te winnen, lees: om met sijn eigenen handen de kost te winnen en na de expiratie vande voorsz. jaaren voor altoos werden gebannen uijt deser provintie.

**Schout der stad Gouda, Rati
one officie Eijscher in cas crimi
neel
contra
Christina van der**

fol. 106v

Linden, 's heeren gevange

Alsoo Christina vander Linden, oud omtrent 28 jaren, geboortig van Tild, leggende tussen Gend en Brugge in Vlaanderen¹ vrijwillig heeft bekend ende beleden,
Dat sij gevange tot een bijsit heeft Martinus vanden Berg, medegevangen alhier met de welke zij omtent agt jaaren kennis heeft gehad, en in onegt heeft geleefd.
Dat sij gevange ook in die tusschentijd door eenigen tijd heeft gelopen en verkeert met eene Pieter vanden Berg die een halve broeder was van Martinus vanden Bergh.
Dat haar gevange ambagt of kostwinninge van jongs af is geweest, bij den menschen buiten op het land te werken maar meest met kruiden te lopen ende daar haar kost mede te winnen.
Dat zij gevange dat ambagt zoo al verscheijde jaaren heeft geexerceert en hier omtrent als elderts.
Dat zij gevange nu onlangs ook een week [al.] in de herberg De Nieuwe Romer bij Boskoop met haar bijsit Matrinus vanden Bergh en daarvan ook eenigen tijd met sijn suster Cathrijn hebben gelegen gehad ende tot Boskoop verscheijde pakjes kruiden heeft verkogt gehad.
Dat sij gevange in die tussentijd ook drie a vier nagten in een slaapstede binnen dese stad is geweest ende uijt de [k..]

fol. 107

herberg Den Romer en laast weder hier in gekomen op den 31e januarij deses jaars 1743.
Bekent zij gevange dat omtrent een twee jaaren geleden te Amsterdam is hegtenis heeft geseten met haar suster Anna vander Linden ende haar bijsits broeder Pieter vanden Bergh, dogh dat sij vrij souden sijn ontslagen daar in tegendeel consteert dat sij gevange een op gegronde suspicie van dieffstallen met haar suster is gebannen uijt die stad een mijl in het ronde, en gecondemneert in de kosten.
Dat zij gevange vervolgens onder pretext van kruiden te vercoopen seer werd gesuspecteert van dieverijen te meer omdat zij mede heeft gelopen met haar bijsits suster Cathrijn, die in den Haag is geapprehendeert geworden.
Uijt alle 't welke dan consteert dat sij gevange legt een ergerlijk ende schandelijk leven terwijl zij zonder wettig huwelijk leeft met een bijsit, dat zij geen fixum domicilium hebbende en geen suffisante bewijsen van een behoorlijke kostwinninge kunnende geven, zij gevange niet anders als een landloopster kan werden gekent, die maar tot overlant vande ingesetenen ten plattenlande zijn ende off op bedogh of dieverijen uijt sijn, dat zij gevange is een groote en onbeschaamde leugenaarster 't geen uijt haar confessie is gebleken.

fol. 107v

En dat zij gevange laastelijk leijt onder sware suspicie van dieverij, gelijk zij gevange daarop ook nogtans eens in hegtenis is geweest, alle het welke dan zaken zijn contrarie de wetten ende placaten vanden landen ende in een land van justitie niet te dulden, maar nodigh anderen ten exempel op het rigoueuuste te werden gestrafft.

Soo concludeert den Heer Eijscher in den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over en ter zake voorsz. sal werden gecondemneert omme in het tugthuys alhier te werden geconfineert voor den tijd twaalff agtereenvolgende jaaren om met haar eijge handen de kost te winnen, en na de expiratie vande voorsz. jaaren voor altoos werden gebannen uijt de provincie off soo hem Heer Eijscher dien eijsch en conclusie niet zouden mogen volgen, dat sij gevange als dan zal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor altoos sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van straffe, ende wijders dat sij gevange alsdan zal werden ge-

fol. 108

condemneert in de kosten en misen vande justitie benevens appehensie, gevankenis, detensie, met de gevolge ende aankleven van dien ofte wel ten alsulken anderen fine, als heren Schepenen na exigentie van zaken sullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Christina vander Linden gevange gesien en geexamineerd hebbende den criminelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier razione officii op ende jegens haar gevangen gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende het geene ter materie diendende was, doende regt uijt de name ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemnieren haar gevange gebannen te werden uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor altoos sonder middelerwijlen

---

¹ Tielt, prov. West-Vlaanderen, België.

daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemneren wijders haar gevange in de kosten en misen van justitie, benevens apprehensie, gevankenis, en detentie, met de gevolge en aankleven van dien.

Actum den 16e februarij 1743, bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, en Franco Gerard de Vrije, Schepenen, en gepronuntieerd ten selven dage, present de bovengemelde Heeren demto Engelbert van Heuven.

fol. 108v

Geconfineert voor een jaar

**Den Heer en Dr. Cornelis
Gerard Moeringh, Bailliu en
Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in
cas crimineel
contra
Willem Charlier, 's heeren
gevange**

Willem Charlier 's heeren gevange oud 21 jaaren een lakenwever van sijn ambacht, geboortig van Leijden, zijnde in den jaare 1728 met zjn moeder komen wonen binnen deser steede, bekent dat hij gevange tussen den 30ste april en 1e mej 1743 klokken ontrent half twaalf of twaalf uuren uijt zjn huijs is komen gaan met Phlip Hogenboom meede 's heeren gevange, de Spieringstraat langs het Kerkhof voorbij, Vogelsang door na de Varkemarkt.

Bekent hij gevange, dat hem van agter is komen opgaan een vrouwspersoon, welke nader komende zag dat het Cornelia Onderwater was.

Doe de voorn. Cornelia Onderwater vroeg waar zij na toegingen, dat hij gevange zeijde: "Wat leijt'er jouw aan gelegen".

Dat hij gevange de voorn. Cornelia Onderwater alsdoen een stoot gaf dat zij om verre viel.

Ontkent hij gevange naar Cornelia Onderwater gesneeden of alvorens met een bloot mes geschrap't te hebben, niettegenstaande Phlip

fol. 109

Hogenboom hem gevange daar mede beschuldigt en tot driemaal daarbij gepersisteert heeft.

Verders bekent hij 's heeren gevange dat Kees Koot op den aangang kwam en tegens hem gevange zeijde: "Wat doe je hier".

Dat hij gevange daarop antwoorde: "Ik doe het vrouwmens geen kwaadt".

Bekent hij gevange, naar verscheijde woorden met Kees Koot gewisseld te hebben, met een bloot mes geschrap't en geschreept heeft.

Alle het welke dan (op tijde dat er meer straatschenderije en andere moettwille dien zelfden nagt en 's nagts te voren gepleegt zijn) met den anderen samen gevoegt en geconfronteerd te hebben, uijtmaken feijten en insolentien contrarie de wetten en Placaaten vanden Lande en stricte keuren deezer steede en in een land van justitie niet te dulden is, maar nodig anderen ten exempel op het rigoureust te werden gestrafft.

So concludeert hij Heer Eijscher uijt naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland, dat hij gevange over ende ter zaaken voorsz. op de Gevangespoort ter discretie vande Heeren Scheepenen zal werden gegeeselt

fol. 109v

en gecondemneert om in het tugthuijs alhier te werden geconfineert voor den tijde van twaalf agtereenvolgende jaaren om met sijn handen de kost te winnen en dat hij gevange zal werden gecondemeneert in de koste en mise van justitie en van sijn gevankenis.

Schepenen gehoort de confessie van hem gevange Willen Charlier, gesien ende geexamineert de crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegen hem gedaan ende genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende is, doende recht uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange geconfineert te werden de tijde van een jaar in het tugthuijs deeser stad, om met sijn handen de kost te winnen, ontseggen den Heer Officier zjn verdere eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen en condemneren hem gevange in de kosten van zjne gevankenis en mise van justitie.

Actum den 31e mej 1743, present

fol. 110

de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuncieert ten zelve dage.

fol. 110

Geconfineert voor een jaar

Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Bailliu en Schout der stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas imineel contra Phlip Hogenboom, 's heeren gevange

Phlip Hogenboom 's heeren gevange oud omtrent 15 jaeren, gebooren binnen deeser steede, een schoenmakersjonge van zijn ambagt, bekent dat hij gevange des nagts tussen den 30e april en 12 mei 1743 is geweest aan het huys van Willem Charlier meede 's heeren gevange wonende in de Walesteeg. Dat hij 's heeren gevange, nadat Cornelia Onderwater en inwoonderesse deeser steede tegens hem gevange en den voorn. Willem gesproken had en gevraagt: "Waar ga je na toe", waarop hij gevange antwoorden: "Wat leit'er jouw

fol. 110v

aan gelegen" met een bloot mes even over de brug vande Varkemarkt geschapt heeft. Bekent hij gevange dat Willem Charlier alsoen meede met zijn mes geschapt heeft. Dat hij gevange, wanneer Cornelis Onderwater op de brugge ten eijnde vande Nieuwsteeg bij hem kwam, hij gevange haar een stoot heeft gegeven, dat zij onder de voet viel, en nadat de voorn. Cornelia Onderwater wederom opstondt, Willem Charlier, meede 's heeren gevange, haar wederom onder de voet heeft gestooten. Bekent hij gevange, dat zij daarop begon te schreeuwen. Dat hij gevange daarop zeijde: "Geeft se maar een trap dat het beest van je vliegt". Bekent hij gevange, dat kort daarna Kees Koot is komen aangaan. Ontkent hij gevange naar Cornelia Onderwater gesneden te hebben (hoewel het presumtiefelijk is dat hij gevange in de voorschoot vanden voorn. Cornelia Onderwater verscheidene sneden zal hebben toegebracht, die sij des nagts door de schik niet heeft gemerkt). Alle het welke dan met den anderen samengevoegt uijtmaken verscheidene gepremediteerde feijten contrarie

fol. 111

de wetten en Placaaten vanden Lande en keure deeser stede, en in een land van justitie niet te dulden is, maar nodig anderen ten exempel op het rigoureust te werden gestraft.

So concludeert hij Heer Eijscher uijt naam en van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zaake voorsz. op de Gevangespoort ter discretie vande Heeren Scheepenen zal werden gegeeselt en gecondemneert om in het tugthuys alhier te werden geconfineert voor den tijd van twaalf agtereenvolgende jaeren om met zijn handen de kost te winnen en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie en van zijn gevankennisse.

Schepenen gehoord de confessie van hem gevange gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch ende conclusie vanden Heer Officier tegens hem gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade door-

fol. 111v

gesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende is, doende recht uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, condemnieren hem gevange geconfineert te werden de tijd van een jaar in het tugthuys deeser stad om met zijn handen de kost te winnen, ontseggen den Heer Officier zijn verdere eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en condemnieren hem gevange in de kosten van sijne gevankennisse en mise van justitie.

Actum den 31e mei 1743 present de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Federik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuncieert ten zelve dage.

fol. 111v

Gebannen voor altoos uijt de stad &

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Hendrik Kraag, 's heeren gevange**

Hendrik Kraag oud omtrent zevenenveertig jaar geboortig van Hukkelhaven in 't Land van Gulick¹ een sogenaamd boerewerker van sijn ambagt bekend dat hij op den eersten junij 1743 in dese stad is gekomen met sijn vrouw en kindt en gebedelt heeft, bekent hij gevange een jaar of seven niet anders gedaan heeft als bedelen zoo in desen stad als te Oudewater, Woerde, Montfoort, Dorth, Gorinchem, als in zyn eijgen land. Zegt dat hij alleen of wel met sijn kind uijt bedelen heeft geweest.

fol. 112

Bekend verscheidene reijzen in dese stad gebedelt te hebben en door de Stedehouder en 's heerendienaars diversche malen gewaarschouwt sijn om uijt dese stad te gaan.

Bekent hij gevangen dat telkens daar weder is in gekomen, en gebedelt heeft.

Waaruijt dan blijkt dat hij gevange nog onverminkt en gesond van lichaam sijnde niet alleen is een ledigganger en bedelaar die niet in staat is een behoorlijk rekenschap te geven van sijn kostwinning maar ook een notoire landloper en vagebond die niet anders als tot overlast van onse goede ingezetenen en ten nadeele van ware armen ende hujsluijden ten plattenlanden sijn, ende occasie dienende, zig op steelen maar alleen toe te leggen. Alle 't welke dan zaken sijn contrarie de wetten en placaten vanden landen en in een land van justitie niet kan werden geleden maar nodig anderen ten exempel op 't rigoureuste te werden gestraft.

Zo concludeert hij Heer Eijscher uijt naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. ter ordonnantie vande wet in de gevangenisse gegeselt zal werden ter discretie vande Heeren Schepenen ende gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor altoos zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straff en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie en sijn gevangenisse.

Schepenen gehooft de confessie van Hendrik

fol. 112v

Kraag 's heeren gevange, gesien en geexamineerd hebbende de crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende is, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebannen te werden uijt de stad en jurisdictie van dien voor altoos sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijn verdere eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemneren hem gevange in de kosten van sijne gevangenisse en mise van justitie.

Actum den 13e junij 1743, present de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuntieert ten selven dage, present de Heeren Michiel van Coxie en Mr. Federick vander Hoeve.

fol. 112v

*Gebannen voor altoos
uijt de stad &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas
crimineel
contra
Cornelis Franse Vermeul, 's hee
ren gevange**

Cornelis Franse Vermeul oud omtrent sevenenveertig jaaren geboortig van Berkoude² een daggelder van zyn ambagt dog naderhand geweest sijnde molenaar op de Beijerse molen.

Zegt omtrent vier jaaren geleden alhier in dese stad is komen wonen en als doen bediende vanden impostmeester Van Veen geweest te

¹ Hückelhoven, Noordrijn-Westfalen, Duitsland.

² Berkenwoude, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

fol. 113

zijn tot den 13 junij 1743.

Bekend hij gevange op zondag de 2e junij 1743 geweest te zijn bij [t..te] even buiten Potterspoort bij de Valbrugge.

Dat hij gevange op dien dag tussen de klokke drie en vier uren met een bloot mes uijt dat huijs gekomen is en alsdoen met sijn mes op de planken ende straat geschrappt heeft en gesegt: "Dit is voor de donderse verklikkers, ik sal se wel krijgen en ik zal se in 'or huidt steken".

Bekent als doen verscheijden menschen het mes voorbij heur aansigt gekregen hebben en dat hij gevange verscheijde menschen die daarom stonden met sijn mes gedeijgt heeft.

Bekend zijn mes diverse malen uijtgetrokken te hebben en dat hij gevange wederom gesegt heeft: "Ik zal je in je huidt steeken" en dat hij gevange tegen sijn vrouw die aldaar tegenwoordig was gezegt heeft: "Gaat maar heenen of ik zal je ook een steek in je huidt geven".

Bekend hij gevange gesegt te hebben dat als hij gevange den impostmeester Van Veen bij dag of nagt kreeg, hij gevange den voorn. Van Veen ter neder soude steken.

Bekend dat hij gevange reedts eenige jaaren geleden nog wonende op de Beijerse Molen eenen [Gil] Stolwijk wonende op Stolwijkersluijs met een bloot mes een snede in de hals heeft toegebracht, uijt alle 't welke dan klaar genoeg consteert dat hij gevange heeft gedaan verscheide faites en moetwillige insolentien die in een land van justitie niet te dulden zijn, maar nodig anderen ten exempel te werden gestraft.

Zoo concludeert hij Heer Eijscher uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ter sake voorsz. zodanig zal werden gestraft als de hee-

fol. 113v

ren Schepenen naar bevinding van saaken zullen vinden te behoren, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de costen en mise van justitie en van sijn gevankenis.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Cornelis Franse Vermeul 's heeren gevange gesien de criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegen deselve gedaan en genomen, mitsgaders de informatie vanden Heer Officier overgelegd en op alles gelet hebbende, 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor altoos zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe en condemneren hem gevange in de kosten en mise van justitie en van sijn gevankenis.

Actum den 26e junij 1743 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuntieert ten selven dage, present de Heeren Cornelis de Lange en Franco Gerard de Vrije.

fol. 113v

*Geconfineert voor 6 jaaren en
gebannen voor 28 jaaren uijt
den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas crimineel**

contra

**Jacob vander Ben of Jaap den
Beuker, 's heeren gevange**

Jacob vander Ben of Jaap de Beuker oud 41 jaar geboortig van Gouda van sijn ambagt een beuker 's heeren gevangen bekent nog wel bewust te sijn dat hij gevange als wel uijtgedaagt maar niet gecompareert sijnde

fol. 114

was gebannen bij vonnisse vande Heeren Schepenen deeser stad van dato 24 junij 1738.

Dat gij gevange op de 3e april 1738 des avonds met Anthonij Souffre alias Schuijn de Jager geweest te sijn in het huijs van Margje Jans, ende aldaar bier en eenige soopjes gedonken te hebben.

Dat Souffre aan hem gevange vraagde om met hem te gaan, ende tegens hem gevange zijde: "Wij zullen Scheele Phlip in sijn ziel stoten".

Dat hij gevange daarop met Anthoni Souffe is heen gegaan als doen Anthonij Souffe sijn mes getrokken en op straat geschapt heeft.

Dat hij gevange kort daarna tegemoet quam Gerretje vanden Heer Jongkind en dat als doen Souffre zijn mes trok.

Bekent hij gevange Gerritje vanden Heer Jongkind in sijn rok gegrepen en in een stoep gegooijt te hebben en met Souffre den voorn. Gerretje nagelopen te hebben over te Trappebrugge tot in de keijserstraat.

Dat hem gevange kort daana nog een persoon tegenquam, die hij gevange niet kende en dat als doen Anthonij denselven met een bloot mes heeft nagelopen, en na hem gesneden.

Bekent hij gevange dat kort daarna eene Aart Kranenburg hem gevange tegemoet kwam en dat hij gevange als doen sijn mes getrokken en naar den voorn. Aart Kranenburg gesneden heeft, en dat Anthoni Souffe toe mede gesneden heeft.

Bekent hij gevange op denzelfde tijd naar den persoon die mede bij Aart Kranenburg was gesneden te hebben. Waaruijt den blijkt dat hij gevange op de publicque straat drie reijsen iemand met een bloot mes heeft aangevallen en naar deselve gesneden sonder dat die persoo-

fol. 114v

nen hem gevangen eenige occasie gegeven hadden, om welke redenen hij gevange als doen gedagvaart in persoon en niet comparerende bij vonnisse van dese Agtbare Geregte is gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders Zeeland ende Utrecht voor den tijd van vijffentwintig agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen weder inne te komen op pene van swaarder straff, ende nu in hegtensse geraakt ende geconfesseert hebbende het notoir consteert, dat hij gevange heeft gepleeegt straatschenderije en publicque geweld in een land van justitie niet te dulden maar nodig anderen te exempel op 't rigoureuse te werden gestrafft.

Zoo concludeert hij Heer Eijser, uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het stadhuys plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar ter discretie van Heeren Schepenen wel strengelijc zal werden gegeseld ende gebannen voor als nog uijt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders Zeeland en Utrecht voor de tijd van vijffentwintig agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van zwaarder straff, mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie en sijn gevankensse ofte ten alsulker

fol. 115

andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken bevinden zullen te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van hem gevange gesien en geexamineerd hebbende den criminelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier tegens hem gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie diendende is, doende recht uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneren hem gevange geconfineert te werden de tijd van ses agtereenvolgende jaaren in het tugthuys deser stad om met sijn handen de kost te winnen en na expiratie vande voorsz. jaaren bannen hem gevange nog uijt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders Zeeland en Utrecht voor den tijd, van vijffentwintig agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en condemneren hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Actum den 23e julij 1743, present de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen.

In de marge:

Op huijden den 31 december 1744 is op het favorabel rapport vanden Heer Officier bij Heeren Schepenen nae voorgaande deliberatie goedgevonden ende verstaan Jacob vander Ben alias Jaap de Beuker ingevolge het vonnis van Heeren Schepenen in dato 23 julij 1743 voor den tijd van ses agtereenvolgende jaeren in 't tugthuys deeser stadt geconfineert denselven om dienste aan de justitie gedaan met een affslagh van twee jaeren confinement te gratificeeren. Actum als boven bij de Heeren G. van Brandwijk, van Heuven, Joan Mr. de Lange, P. van Heuven, W. Dekker, D. Am. Jongkind en vander Does Schepenen.

*In absentie vanden secretaris
in kennisse van mij als premier
clercq
A. van [...]*

fol. 115v

Gebannen voor 6 jaaren
uijt de stad &

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijsscher in cas crimi
neel**

contra
Frans Lefebre, 's heeren gevange

Frans Lefebre oud 31 jaar geboortig van Gorinchem, pijpmaker van sijn ambagt, bekend des nagts tussen maandag en dinsdag sijnde geweest den 26e en 27e augustij 1743 geweest te sijn in het huijs van Agnietje de Hoogh.

Bekent dat hij gevange met de voorn. Agnietje woorden gekregen hebbende een knipmes, dat hij gevange aldaar vond leggen, genomen heeft en met het selve Agnietje de Hoogh gedreigt heeft, alleen soo als hij gevange voorwend om deselve bang te maken.

Bekent hij gevange dat als doe het dogtertje vande voorn. Agnietje uijt den huijse is gelopen en op straat geroepen heeft: "Moord, moord".

Uijt alle 't welke dan blijkt dat hij gevange de voorn. Agnietje met een blood mes hebbende aangevallen, zonder dat zij in staat was van haar zelve te kunnen verweeren, veel minder nog om hem gevange eenig kwetsing of wonde te kunnen toebrengen, dat sulx is een notoir geweld in een land van justitie niet te dulden, maar nodig dat de sulke uijt onse burgerlijke samenleving voor een tijd werden geweerd en anderen ten exempel op het rigoureust te werden gestraft.

Zoo concludeert hij Heer Eijscher uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over en ter sake voorsz. zal werden gebannen

fol. 116

uijt de stad ende jurisdictie van dien, voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straff mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie en sijn gevankennisse ofte ten sulken andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken bevinden zullen te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Frans Lefebre 's heeren gevange ende geexamineerd den crimineele eijsch ende conclusie vanden Heer Officier op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en gesien verdere informatie bij den Heer Officier overgelevert, ende met rijpe deliberatie van rade doorsien ende geexamineerd hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange uijt de stad ende jurisdictie van dien voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemnieren hem gevange in de kosten en mise van justitie en sijn gevankenis.

Actum den 7e september 1743, present de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen.

fol. 116v

*Met een strop om den hals
op een horde na het geregt
gebragt en met een kneppel
boven 't hoofd op een rad gezet*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in
cas van delict**

contra
**het doode lichaam van Griet
Janse Kock alias Griet de Mom
pel of Roseleijn**

Alsoo Griet Janse Kock alias Griet de Mompel of Roseleijn, oud tussen de 35 en 36 jaaren geboortig van Gouda, ende een lange tijd geweest sijnde een plooster¹ van heur ambagt sig op den 6e september 1743 voormiddags ter plaatse heurer gevankennisse en op de Gevangespoort heeft verworgt en om 't leven gebragt om waart mogelijk der regters straffe 't ontgaan en heur lichaam van een schandelijke en niet min peijnlijker doot te bevrijden, als wel bewust zijnde dat heur enorm fict voor de regters oogklaar genoeg consteerden, en dat zij medeplechtig was aan een excarabele moord gepleegt tussen de 13e en 14e augustus 1743 des middernagts aan eene Claas Dirkse Donkers wonende in 't Beijerse en, dat zij als een ontaarde moeder heur eijgen kind eenige jaaren herwaardts hadde vermoord en wijl de justitie het ten hoogsten aan gelegen ligt anderen ten exempel heur doode lichaam ten toone te stellen, conform de placaten en wetten deser landen.

¹ GTB. Plooster. Een vrouw die er haar beroep van maakt kragen en mutsen te plooiën.

Zoo concludeert hij Heer Eijscher uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat het doode lichaam van Grietje Janse Kok met een strop om de hals vande Gevangespoort deser stede op een horde zal werden gesleept

fol. 117

ende gebragt op het schavot, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, en dat na gedane klokkeslag mijnen eijsch ten aanhoren van een iegelijk zal werden voorgelezen, ende alsdan bij adjudictie van deselve het doode lichaam weder van het schavot geworpen ende op een horde gesleept zal worden door de stad tot aan het geregt buijten deser stede ende aldaar aan een mik gehangen ofte op een radt geset werden met een knuppel boven 't hoofd tot dat het lichaam zal sijn vergaan ende geconsumeerd often alsulke andere fine als de Heeren Schepenen in dat cas goedvinden zullen te behoeren, makende de [expreselijke] eijsch van costen heurer gevankennisse en mise van justitie.

Schepenen gehoord den criminelen eijsch ende conclusie die de Heer Bailliu en Schout deeser stad ratione officii op ende jegens het doode lijk van Grietje Jans Kok alias Griet de Mompel heeft gedaan en genomen ende na rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebben alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naame ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren het selve doode lijk met een strop om den hals op een horde gebragt te worden vande Gevangespoort voor het schavot agter het stadhuis deser stad, en vandaar door de stad gesleept, en voorts gevoert te werden tot aan het geregt buijten dese stad, om aldaar anderen ten exempel op een radt met een knuppel boven het hoofd geset te worden, totdat het lichaam sal sijn vergaan ende geconsumeerd, verklaren hare goederen aansprakelijk en executabel voor de kosten vande gevankennisse en mise van justitie.

Actum den 8e september 1743, present alle de Heeren Schepenen, gepronuntieert den 9e dito, present alle de Heeren Schepenen.

fol. 117v

*De leeden gebroken en met een
bijl de kop afgekapt en buijten
aan het geregt en op een rad gezet*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas van delict
contra
Cornelis Franz Vermeul alias
Kees de Molenaar, 's heeren
gevang**

Cornelis Franz Vermeul alias Kees de Molenaar, 's heeren gevang oud sevenenveertig jaeren geboortig van Bercoude¹ van sijn ambagt een daggelder, en sijnde geweest molenaar op de Beierse molen en naderhand in dienst bij den pagter Van Veen, bekend buijten pijn en banden van ijser, dat, wanneer hij gevang bij vonnisse van deesen Edele Agtbare in dato 26 junij 1743 voor altoos was gebannen uijt de stad en jurisdictie van dien, gegaan is na Berkoude ende vandaar na den Bonten Boer wonende digt bij de Haase Hut².

Dat hij gevang de twee eerste sondagen daaraanvolgende met sijn twee sonen uijt vissen is geweest onder Ouwkoop, Reeuwijk en Sluijpwijk.

Bekend op een andere zondag sijnde geweest na gissing den 21e julij 1743 uijt vissen geweest te sijn in den Lande van Steijn en tegens den agtermiddag gekomen is op de werff vande Land van Steijnse molen.

Bekend dat als doe sijn soon Frans Cornelisse Vermeul de steenen uijt het hondegat vande molen heeft uijtgehaald.

Bekend hij gevang het houte venster vanden Land van Steijnse molen met sijn vinger open geklopt te hebben. Bekent hij gevang de hoekruijt van het glasvenster met een mes te hebben uijtgesneden.

fol. 118

Maar bekend alsdoen door deselve sijn hand gestoken en de grendel van het voorsz. venster afgedaan te hebben, hebbende door dat middel het venster weten open te doen.

Bekend hij gevang dat sijn soon Frans Cornelisse Vermeul alsdoen het eerste is ingeklommen en dat hij gevang daarna is gevolgt.

Bekend dat hij gevang de grendel van binnen vande deur aan de zijdzijde vande molen heeft afgedaan en dat sijn soon Frans Cornelisse Vermeul aldaar een boek heeft gevonden ende silvere gespen daar afgesneden en

¹ Berkenwoude, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

² Sic, de Haase Hut, lees: de Haagse Hut.

dat hij gevange het geld dat in den broek stak daar uijt heeft genomen, dog dat sijn soon Frans Cornelisse Vermeul de gespen heeft thuysgebagt en aan Giet de Mompel overgegeven om te verkoopen 't geen door haar gedaan is, zoo als sijn voorn. soon sulks zelfs tegen hem gevange gesegt heeft. Bekend dat hij gevange, in de voorsz. molen niet verder heeft gebroken en heen is gegaan met sijn twee soonen, zijnde de oudste van hem gescheijden en na de stad gegaan. Bekend dat hij gevange een geruijme tijd daarna is gaan werken in het Beijerse bij eene Crijn Baas, en aldaar hennip heeft geplukt voor tien stuijvers daags. Dat hij gevange bij de voorn. Crijn Baas is gekomen op een woensdagh, ende aldaar heeft gewerkt tot dinsdagsavond daaraanvolgende en vandaar is gegaan des woensdagsmorgens. Dat hij gevange tussen die dinsdagh en woensdagnagt zijnde geweest den 13e en 14e augustus 1743 heeft geslapen in de hooijberg bij Crijn Baas en dat hij gevange, naar gissing tussen tien en elf uren, is opgestaan ende gekomen op de plaats daar se malkan-

fol. 118v

der bescheijden hadden en sijnde alvorens van Giet de Mompel aangesproken om Claas Dirkse Donkers te vermoorden. Bekend dat hij gevange op de wegh bij het huijs van Claas Dirkse Donkers vond Griet de Mompel en Jan de Koekoek. Dat sij alsdoen gegaan zijn agter het huijs vande voorn. Claas Dirkse, en dat Griet de Mompel het eerste heeft begonnen te breken en gebroken hebbende het eerste door het gat is doorgekopen en de kaars opgestoken, dat hij gevange alsdoen is gevolgt alsmede Jan de Koekoek. Bekend hij gevange de eerste aanval gedaan te hebben aan Claas Dirkse Donkers, en denselve genomen bij de schouders en met het hoofd tegen de muur heeft aangeslagen en dat de voorn. Claas Dirkse Donkers doen geroepen heeft: "O God". Dat alsdoen Jan de Koekoek de voorn. Donkers bij de borst grijpende van het bedde van het bedde rukte¹, en hem een touw om den hals sloegh ende den voorn. Donkers wurgde. Dat alsdoen Griet de Mompel op het lijf van Claas Dirkse Donkers is gaan zitten en de goude knopen uijt het hembt heeft genomen en dat se de hemdroksknoopjes met een knipmesje heeft afgesneden. Dat hij gevange alsdoen is heengegaan en in de hooijberg bij Crijn Baas het overige vande nagt heeft geslapen hebbende Giet de Mompel met Jan de Koekoek aldaar gelaten. Bekend hij gevange dat Griet de Mompel naar gissing drie jaaren geleden haar kind heeft verdaan en in 't secreet gegooijt bij

fol. 119

Reijkje op de Groenewegh 't geen hij gevange bekend self gesien te hebben. Uijt alle 't welke klaar genoeg blijkt, dat hij gevange schoon reeds in hegtenis ondervonden hadt dat straf de misdaat volgt, egter sijn gemoet daardoor nog niet was ontwaakt, om een afschik te hebben van het selve, maar in tegendeel het quaed soo verre den] [...ge] gevierd, dat hij gevange weijnig tijds daarna zig niet alleen van sijn evennaastens goed door middel van braak zocht meester te maken, maar zelfs kort daarna sijne handen heeft besoeiteld met onschuldig bloet en op een onmenselijk en seer excercibele wijze, zijn evenmens te vermoorden. Feijten die volgens Goddelijke en Wereldlijke Regten te hoogsten strafbaar zijn in zoo verre dat sodanige een verfoijlijken moordenaar anderen te exempel zonder eenige genade ofte gratie moet werden gestraft, opdat alle ende een ijgelijk tot voorkoming van sulke gruwelen door soo een exemplaare en pijnlijke doot werden afgeschrikt.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren State van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie de doen ende aldaar gelegd zal werden op een kruijs ende levendig van onderop de leden gebroken worden, ende gebroken zijnde, met een bijl den kop zal werden afgekapt en op een pen tentoongesteld, en dat het doode lichaam op een horde zal werden

fol. 119v

gesleept tot aan het geregt bujten deser stede ende aldaar op een rad geset met den kop op een pen of een spil anderen ten exempel en dat hij gevange zal worden gecondemneert in de kosten en mise van justitie en zijn gevankenisse.

Schepenen gehoort de confessie vande voorn. Cornelis Fransz Vermeul alias Kees de Molenaar 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij de Heer Officier ratione officii, op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneren hem gevange gebragt te

¹ Sic, van het bedde van het bedde rukte, lees: van het bedde rukte.

werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar op een kruijs gelegd ende levendig van onderop de leden gebroken te werden, ende gebroken sijnde met een bijl de cop te werden afgekapt en op een pen tentoongesteld, en verders dat het doode lichaam op een horde zal werden gesleept tot aan het geregt buijten de stad en aldaar anderen ten exempel op een radt gezet en de kop op een spil tot dat het zelve zal

fol. 120

sijn vergaan ende geconsumeerd en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijne gevankennisse en mise van justitie.

Aldus gedaan den 17e september 1743 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engebert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuncieert den 21 dito, present de voergemelde Heeren Schepenen.

fol. 120

Soo als hier voren

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh,
Bailliu der stad Gouda, ratione
officii Eijscher in cas van delict
contra
Jan van Dijk alias Jan de Koekoek
's heeren gevange**

Jan van Dijk alias Jan de Koekoek, 's heeren gevange oud sesenvijftig jaar, geboortig van Bergambagt¹, een schoenlapper van sijn ambagt heeft geseget ende bekent buijten pijn en banden van ijsen eene Kees de Molenaar en Griet de Mompel wel gekent te hebben, ende geweten dat de voorn. Kees de Molenaar in het Beijerse werkte bij eene Crijn Baas, en dat hij gevange des saturday te voren (soo als tussen de dinsdag en woensdag den moord in het Beijerse geschiede) de voorn. Kees aldaar gesproken heeft.

Dat hij gevange mede wel geweten heeft dat eene Griet de Mompel in het Beijerse sliep.

Dat hij gevange tussen den dinsdag en woens-

fol. 120v

dagnagt zijnde geweest den 13e en 14e augustus 1743 klokke tussen tien en elf uren over de weg quam gaan naar het huijs van Claas Dirkse Donkers en dat hem gevange aldaar ontmoete de Griet de Mompel, die hem gevange aldaar het vermoorden van Claas Dirkse Donkers voorhieuw, waaraan hij gevange terstond bewillig daartoe stemde.

Dat alsdoen de gemelde Griet de Mompel van hem gevange scheidde, blijvende hij gevange soo lang alleen op den wegh staand en dat alsdoen de voorn. Griet de Mompel hem gevange seide: "Ik ga naa Kees de Molenaar, die in een hooijberg bij Crijn Baas slaapt om de selven te roepen en hier te brengen".

Dat Kees de Molenaar en Griet de Mompel bij hem gevange op de wegh sijn gekomen en dat hij gevange met de voorsz. Griet de Mompel en Kees de Molenaar gegaan is naar het huijs van Claas Dirkse Donkers.

Dat alsoen Griet de Mompel de steenen van het voorsz. huijs heeft begonnen uijt te breken.

Dat hij gevange nadat Griet de Mompel door het gebroke gat gekropen was en de kaars hadde opgestoken hem gevange de deur opende van het voorsz. huijs en dat hij gevange daar in is gegaan.

fol. 121

Dat Kees de Molenaar de eerste aanval aan Claas Dirkse Donkers gedaan heeft, en dat de gemelde Kees de voorn. Donkers heeft genomen bij de schouders en met het hoofd tegen de muur aan geslagen, dat het bloed vande gemelde Donkers daar tegen spattende.

Dat hij gevange alsdoen de voorn. Donkers bij de borst heeft gegrepen van het bedde gerukt, en hem een touw om de hals geslagen, ende geworpt heeft.

Dat Griet de Mompel de goude knopen uijt het hembdt van Claas Dirkse Donkers heeft genomen ende de zilvere knoopjes met een knipmesje vande hembdrok heeft afgesneden.

Dat hij gevange na de moord gepleegt was na huijs is gegaan.

Uijt alle het welke dan met den anderen samengevoegt klaar genoeg consteert, dat hij gevange niet alleen het voornemen heeft gehad, om bij het vermoorden vande voorn. Donkers te assisteeren, maar selfs daartoe sijne handen te leenen en op een exorabele wijze denselven om 't leven te brengen, en sig dus schuldig te maken aan een atroos delict na Goddelijke en menselijke wetten ten hoogsten strafbaar, en zoo verre dat sodanig een verfoeilijke moordenaar, anderen te exempel sonder eenige genade ofte gratie moet werden gestraft, of dat alle en een ijgelijke tot voorkoming van sulke gruwelen door zoo een exem-

¹ Bergambacht, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

fol. 121v

plare en pijnlijke dood werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar gelegd zal werden op een cruijs ende levendig van onderop de leden gebroken werden ende gebroken sijnde met een bijl den kop zal werden afgekapt en op een pen tentoongesteld, ende het doode lichaam op een horde zal werden gesleept tot aan het geregt buijten deser stede, en aldaar op een radt geset en den kop op een spil anderen ten exempel, en dat hij gevange zal werden gecondemneert inde koste en mise van justitie en sijn gevankenis.

Schepenen gehoort de confessie vande voorn. Jan van Dijk alias Jan de Koekoek 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen

fol. 122

hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar op een kruijs gelegd en levendig van onder op de leden gebroken te werden ende gebroken zijnde met een bijl de kop te werden afgekapt, en op een pen tentoongesteld, en verders dat het doode lichaam op een horde zal werden gesleept tot aan het geregt buijten de stad en aldaar anderen ten exempel op een radt gezet en de kop op een spil, tot dat het zelve zal sijn vergaan ende geconsumeerd en condemnieren wijders hem gevange in de koste van sijn gevankenis en mise van justitie.

Aldus gedaan den 17e september 1743 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuntieert den 21e dito, present al de voorgemelde Heeren Schepenen.

fol. 122v

*Met de strop om den hals
gegeesseld en gebrandmerkt,
geconfineert voor 12 jaaren en
dan gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijscher
in cas van delict
contra
Frans Cornelisse Vermeul
's heeren gevange**

Frans Cornelisse Vermeul, oud tussen de agttien en negentien jaaren, geboortig van Stolwijk een kleijngaenspinder van sijn ambagt, 's heeren gevange, bekend buijten pijn en banden van ijser, dat hij gevange met sijn vader Cornelis Fransse Vermeul, twee sondagen agter den anderen heeft gevist, en dat hij gevange nog eens op een derde zondag sonder precies den dag in de maand julij te weeten met sijn voorn. vader en sijn broer Dirk Cornelis Franse Vermeul is uijt vissen geweest in de Landde van Steijn en nadat hij gevange met sijn voorn. vader en broeder gevist had is gekomen bij de molen vanden Landde van Steijn. Dat hij gevange op den molenwerff sijnde, de losse steenen uijt het hondgat vande voorsz. molen heeft uijtgehaalt, om dus eens te probeeren of hij gevange daardoor konde off met sijn arm er door te steken eenig goed uijt de molen naar sig konde halen. Dat hij gevange door de deur vande zijdzijde vande voorsz. molen

fol. 123

van onderen met een mes, heeft uijtgesneden, om waar het mogelijk de onderste grendel vande deur te schuijven.

Dat hij gevange alsdoen den hoek uijt het glase venster, nadat sijn vader alvorens het houte venster hadt weeten open te krijgen, met een mes te hebben uijtgesneden.

Dat alsdoen sijn vader de handen door gestoken heeft, en de wervel van het glasraam omgedraaijt, en het zelve door dat middel had opengekegen.

Dat hij gevange door het venster vande voorsz. molen het eerste is ingeklommen, en dat naderhand sijn vader hem gevange is gevolgt.

Dat hij gevange alsdoen de silvere gespen van een broek die hij gevange daar vond leggen met een mes heeft afgesneden.

Dat sijn vader de grendels van binnen vande deur vande zijdzijde vande molen heeft afgedaan, en dat gevange daardoor zijnde gegaan van sijn vader en broer op den Landt van Steijnsen dijk is gescheijden, en alleen thuijs is gekomen, hebbende bij sig de voorsz. silvere gespen, die hij gevange aan Griet de Mompel gegeven heeft om te verkoopen.

Dat Griet de Mompel geweeten heeft dat de silvere gespen, uijt de molen

fol. 123v

van de Landde van Steijn gestolen waren.

Uijt alle het welke klaar genoeg consteert dat hij gevange eens en andermaal alleen getenteerd heeft om een braak te doen, maar zelfs ten derde malen sodanige middelen bruijkt om te toenen dat het hem gevange te doen was om daar inne te weesen en waar 't mogelijk een goeden buijt te vinden.

Zaken alle te samen die genoeg de schadelijke gevolgen doen zien, en dat sulx door een exemplare straff, te oeffenen moet werden beteugeld, ja zelfs dat sodanig een delict volgens placaten en wetten deeser Landden sonder conniventie anderen ten exempel op het rigoueuuste moet worden gestaft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over en ter sake voorsz. zal werden gebragt op het schavot agter het raadhujs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te worden gestraft dat er de doot navolgt en dat desselfs doode lijk aan het geregt bujten desen stede zal werden gehangen tot dat

fol. 124

het zal sijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenissen en mise van justitie ofte ten alsulke andere fine als Heeren Schepenen naar exigentie van saken bevinden zullen te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Frans Cornelisz. Vermeul 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhujs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met de strop om den hals wel strengelijc te werden gegeesselt, en met het stadsteeken gebrandmerkt, confineeren wijders hem gevange in het tughthujs deser stad voor den tijd van twaalf agtereenvolgende jaaren, omme aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te winnen en na expiratie vande voorsz. jaaren bannen hem gevange nog voor altoos uijt den Lande van Holland en Westvriesland, zonder daar weder inne te

fol. 124v

komen op poene van zwaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemnieren hem gevange in de kosten van sijn gevangenissen en mise van justitie.

Aldus gedaan den 17e september 1743 bij de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen en gepronuntieerd den 21 dito, present alle de voorgemelde Heeren Scheepenen.

fol. 124v

*Onder de galg met een strop
om den hals tentoongesteld ge
geesselt en gebrandmerkt, gecon
fineert voor 18 jaaren en dan gebannen
voor altoos uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis
Gerard Moeringh, Bailliu
en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in
cas van delict**

**contra
Claas Pieterse Kruijk**

's heeren gevange

Alsoo Claas Pieterse Kuijk oud omtrent 42 jaaren geboortig van Ouwerkerk op den IJssel¹ 's heeren gevange bekend ende beleden heeft, dat hij gevange verscheijden reisen turff in Sluijpwijk gekogt en deselve des nagts in de stad gebragt heeft.

Dat hij gevange met eene Lange Jan van het land van Buijtenwegh in Sluijpwijk twaalf of 13 ton turff gestolen

fol. 125

en in een schuijt des nagts na de stad heeft gevoert.

Dat hij gevange nogh op een zeekeren tijd uijt den houwer van eene Groeneveld bij de Reeuwijkse brug paling heeft genomen, nadat alvorens de voorn. Lange Jan het slot vande kaar hadde opengebroken, en het selve in 't water gegooid.

Dat hij gevange daags daaraan bij denselven Groeneveld gekomen is om sig soo als hij gevange voorgeeft, daarover te verontschuldigen.

Dat hij gevange nog eens vis uijt de kaar vanden gemelde Groeneveld heeft gestolen.

Dat hij gevange met Lange Jan bij een boer wonende in Den Tempel een fuijk heeft geligt, end dat alsdoen de boer op hem gevange schoot.

Dat hij gevange eenige jaaren geleden in de thuijn van Jan Astens geweest is, en omdaar inne te komen over de stadsmuuren klom, onder pretext soo als hij gevange voorgeeft, van in de stadscingel te vissen, dat Jan Astens ijmand gewaar wordende bij hem gevange kwam en dat hij gevange de voorn. Jan Astens beloofde nooit weder in sijn thuijn te sullen komen, en dat hij gevange alsdoen over de stadsmuur is geklommen.

fol. 125v

Dat hij gevange een geruijmen tijd geleden, met sijn makker Lange Jan uijt een schuurtje in Oud Reeuwijk eenige boter, kaas, servetgoed heeft genomen, dogh dat het voorsz. schuurtje alsdoen open was.

Dat hij gevange bij een boer in Graauwkoop aan de Korffwetering een kopere ketel die hij gevange in een kookkeukentje vindt staan, genomen heeft dog weet niet of 't voorn. keukentjesdeur open of toe was, alsoo Lange Jan daar eerst bij is geweest.

Dat hij gevange eenigen tijd geleden met een Coos, die hij gevange op Cingel ontmoette, ging om wat te bescharen.

Dat hij gevange met denselvdn Coos gekomen sijnde bij een blijk bij Tiendewegspoort den voorn. Coos over een sloot sprong, en verders over den heijning klom en 't goed dat aldaar te bleijken lag wegnam, en aan hem gevange over den heijning toegooide.

Dat Coos weder in 't veld gekomen sijnde hij gevange het goed in een mand leijde en daarmee heen gingen.

Dat hen alsdoen ontmoet is eene Jan de Bakker en Cees de Molenaar, dat Kees de Molenaar van haar ging maar dat Jan de Bakker hen volgde.

fol. 126

Dat hij gevange omtrent een jaar of anderhalf geraakent bij den domeijne van Sluijpwijk uijt een somerhuysje genomen heeft een inkoker, een blicke tabaksdoos en tafelbordje.

Uijt alle het welke dan klaar genoeg consteert, dat hij gevange sig nergens anders op heeft toegelegd, als op stelen en van roof te leven, zaken die op 't hoogst nodig zijn daar tegens te werden voorsien, ende volgens placaten ende wetten deser lande anderen ten exempel op het rigoureust te werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange zal werden gebragt op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaats daar men gewoon is criminele justitie te doen, ende daar onder de galg met den strop om den hals zal worden tentoongesteld en daarna ter discretie vande Heeren Schepenen, wel strengelijk te werden gegesseld, ende met het stadsteken gebrandmerkt, ende wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders Zeeland en Utrecht voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straff mitsgaders gecondemneert in de kosten en

fol. 126v

mise van justitie, en sijn gevankennisse ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken zullen vinden te behooren.

Schepenen gehoort de confessie van Claas Pietersz. Kruijk 's heeren gevange gesien de informatie en geexamineerd hebbende den criminelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorsien en overwogen hebbende alle het gunt ter materie dienende was, en konde moveren doende regt uijt naam ende van wegens haar Edele Groot

¹ Ouderkerk aan den IJssel, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

Mogende de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar onder de galg met een strop om den hals te werden tentoongesteld ende daarnaa ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijc gegesseld en met het stadsteken gebrandmerkt en voorts geconfindeerd in het tugthuijs deser stad, voor den tijd van tien agtereenvolgende jaaren omme aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen en na expiratie vanden voorsz. tijdt

fol. 127

bannen hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders Zeeland en Utrecht, zonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, condemneren wijders hem gevange in de kosten en mise van justitie en sijn gevangenisse.

Actum den 25e oktober 1743, present de Heeren Cornelis de Lange, Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Fredrik vanden Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Scheepenen, gepronuntieert en geexecuteert den 31e oktober 1743, present de bovengemelde Heeren Schepenen, demto Eng. van Heuven.

fol. 127

*Met roeden om den hals
door de stad geleijd gebannen
voor altoos uijt de stad &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Willemijntje Egmond alias Rooje
Anna's dogter, 's heeren gevan
ge**

Alsoo Willemijntje Egmond alias Rooje Annaas dogter, oud bij de vierentwintig jaar, bekend ende beleden heeft, getrouwt te zijn met eene Jan Rijswijk die, zoo als zij gevange voorgeeft, haar heeft verlaaten, ende van haar gevange is weggegaan.

Dat zij gevange om haar quaad gedragen

fol. 127v

slegt leven door ordre vande Heeren Burgemeesteren de stad is ontsegt en door 's heerendienaars daar uijt geleijd.

Dat zij gevange niettegenstaande dat verbod egter de stad is ingekomen en binnen deselve zig metterwoon heeft nedergeset.

Dat zij gevange in haar voorgaande slegt en ongebonden leven heeft volhard ende daarbij onlangs nog gepersevereerd in zoo verre,

Dat zij gevange naar verscheijdene vermaningen zig heeft durven verstouten niet alleen in onse stad te blijven, maar zelfs tot aanstoot en ongemakte van veele onse brave burgeren en ingesetenen in die schandelijke en pernicieuse tren¹ van leven voor te varen, ende het te vresen soude sijn, dat de jeugt daardoor verder soude kunnen worden misleijd.

En wijl sulke schadelijke gevolgen zoo veel als mogelijk is dienen te werden gestraft ende verhindert en zelf dat het tot declien vanden regter soude strekken, soo een op een exemplare wijze niet te toone te voeren, om daardoor anderen in heur ongebonden leven te beteugelen en als 't ware af te schrikken.

Uijt alle welke geallegreerde redenen en geconfesseerde feiten, met den anderen

fol. 128

zamen gevoegt, consteerd dat zoo een uijt onse burgerlijke samenleving dient te werden geweerd, en anderen ten exempel gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat zij gevange over ende ter zake voorzeijd, door 's heerendienaars met de gardens om den hals, zal werden omgeleijd ende te toone gevoerd, ende wijders gebannen uijt de stad ende de jurisdictie van dien voor altoos zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op pene van swaarder straffe, ende dat zij gevange zal worden gecondemneerd in de kosten en

¹ Sic, pernicieuse tren, lees: pernicieuse ?

mise van justitie en haar gevangenis, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen vinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Willemijntje Egmont alias Rooje Annaas dogter 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alles het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende

fol. 128v

de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange door de 's heerendienaars met roeden om de hals door de stad te werden geleijd, bannen haar gevangen uijt de stad ende jurisdictie voor altoos, sonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevangenis en mise van justitie.

Aldus gedaan den 13e november 1743, bij alle de Heeren Schepenen, demto Van Coxie, en gepronuntieerd den 14e dito, present de Heeren Mr. Fredrik vander Hoeve en Johan de Lange, Schepenen.

fol. 128v

*Gebannen voor 6 jaaren
uijt de Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione offi
cie Eijscher in cas crimineel
contra
Jan Schouten, 's heeren
gevange**

Alsoo Jan Schouten 's heeren gevange oud 26 jaar geboortig van 's Hage zijnde een schoenmaker van sijn ambagt ende thans soldaat onder het regiment vanden collonel Van Berchem en onder de compagie vanden capiteijn Mauricius behorende, bekend ende beleden heeft, dat hij gevange

fol. 129

hier gekomen was om matte te vercoopen.

Dat hij gevange welbewust was gebannen geweest te sijn sonder precies te weten uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, nog den tijd hoelang, onder voorwendsel van door de ontsteltenisse, niets van het voorgelese vonnis te hebben verstaan.

Dat hij gevange vermeende alleen uijt de stad Delft gebannen te sijn.

Dog alsoo het consteerd dat hij gevange, wegens een feit geperpetreerd den 7e julij 1737, op de Reijswijkse weg bij vonnisse van Welgeboore Mannen vande hooge heerlijkheid Reijswijck van dato 18 december 1737, gebannen is voor den tijd van agt agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijls daar weder inne te mogen komen op poene van swaarder straff.

Zoo is dat diergelijke voorwendselen, schoon gedurig tot een pretext zoude kunnen gebruikt werden, om maar 't mogelijk diergelijke vonnisse illusoir, intuïel en van geen kragt sijn, Ja, dat het seer tot vilpendie vande justitie soude stekken, en declien vanden souverain zelfs, in wiens naam alle hoge vierschaaren hun crimineel wijsen, soo daar tegen niet wierde gevigileerd om sodanige vagebonden en banditen uijt onser lande te weeren.

Uijt welke geallegueerde redenen dan klaar genoeg blijkt, dat hij gevange tegens sijn bannissement in derselver jurisdictie heeft opgehouden, zaken alle te saam nodig om daar tegens te werden

fol. 129v

voorsien ende dat de sodanige anderen ten exempel werde gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange daarover, boven het voorsch. bannissement, nogh zal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijl daar weder inne te komen, op poene van nogh swaarder straff, mitsgaders gecondemneert in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen vinden te behooren.

Schepenen der stad Gouda, gesien de confessie van Jan Schouten 's heeren gevange, gesien de crimineelen eijsch en conclusie vande Heer Officier ratione officii op ende jegens denselven gedaan en genome ende op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot

Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange boven het bannissement bij vonnisse vande Welgebore Mannen vande hoogheerlijkheid Rijswijk van dato de 18e

fol. 130

december 1737, uijt den Lande van Holland ende Westvriesland nogh voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijl daar weder inne te komen, op poene van nogh swaarder straff, en condemneren hem gevange in de kosten van sijn gevangenissen, en mise van justitie.

Actum den 17e december 1743, bij alle de Heeren Schepenen demto Michiel van Coxie en gepronuntieerd ten selven dage, present de Heeren Cornelis de Lange en Franco Gerard de Vrije.

fol. 130

Ontslagen mits betalende de boete en de kosten

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerardt
Moering, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Jan Maarling, 's heeren gevange**

Alzoo Jan Maarling, oud omtrent vijftig jaar, geboortig van Gouda, een pijpmaker van sijn ambagt bekend ende beleden heeft, dat hij gevange bij vonnisse van Heeren Schepenen deser stad (zijnde geweest vande Magistraat van dato 12 mei 1716) voor ses jaaren was geconfineerd in het tugthuys alhier, omdat hij gevange de lijn vande Amsterdamse schuijt hadde afgesneden¹.

Dat hij gevange, na die jaaren in den voorsz. rasphuys geseten te hebben, heeft weeten uijt te breeken.

Dat hij gevange eenige jaaren daarna voor Bailliu en welgeboore Mannen van Rhijn-

fol. 130v

land publicquelijk is gegeesselt, en voor vijftien jaaren gebannen zonder te weeten waaruijt, blijkende zulx nogtans bij vonnisse van voorzeijden Mannen van Rhijnland van dato 8 februari 1724 dat hij gevange publicq is gegeesselt en voor vijftien jaaren gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland wegens eenige geperpetreerde moetwilligheden, zoo omtrent mestrekken alsmede aan eene Crijna vander Goude een steek in den arm toe te brengen.

Dat hij gevange, niettegenstaande hij nu tot twee male toe hadden ondervonden dat straff de misdaad noodzakelijk moet volgen, sigh daardoor tot een beter leven hadde moeten schikken, en een afschrik hebben van eenige moetwilligheden te perpetreeren.

Het egter hem gevange gelust heeft nog binnen weijnig maanden herwaarts op een onser 's heeren straten insolentie te plegen, zooals hij gevange buijten pijn en banden geleden heeft.

Dat hij gevange op een zekere sondagh na Goudse kermis des 's morgens in de keijserstraat is tegen gekomen een seckere Jood met name Salomon Henriks.

Dat hij gevange tegens den voorn. Jood het mes trok en denselven tot de deur, daar de Jood inliep, met het uijtgetrokken mes heeft nagelopen.

Gevende hij gevange quasie eenige voorwendselen van daaraan pijpen vercocht, dog

fol. 131

sijn volle geld van deselven nogh niet gekregen te hebben, en dat hij gevange als dan om het overige geld vroeg, welk den voorn. Jood zooals hij gevange voorwendt, weigerde te geven, schoon sulx anders is bij informatie gebleken is.

Dat hij gevange op dien morgen beschonken was ende niet weet dat hij soude gezegt hebben: "donder je moet er maar uijtkomen, ik zal je wel wat anders leeren" of "zijn leven zal bij mij zijn, zoo ik hem nu niet krijg".

Dat hij gevange naar de Amsterdamse schuijt is gegaan, dat hij gevange in de schuijt [...g.mende] niet weet gesegt te hebben "waar is nu Salomon Henriks, ik zal hem doot steken".

Dat hij gevange aan de Goudse Sluijs is uijt de schuijt gegaan, alle het welke met den anderen gevoegt klaar genoeg schadelijke gevolgen te kennen geven, soo daar niet tegens wierde voorsien, en voor al den sulke die hun werk maken van eens en andermaals brutale actien te plegen, en 's heeren straten daardoor onveijlig te maken, door staffe te oeffenen niet wierde beteugeld, wijl andersints onder diergelijke gevaarlijke pretenten een ijgelyk aan moetwillige boosdienders soude geexponeerd sijn, vooral in een stad daar de strikte keuren ende aloude ondervinding zelf leeren, dat het nodig is dat sodanige anderen ten exempelp op het rigoureust werden gestrafft.

¹ Geen eerder Gouds vonnis bekend.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt den naam ende van wegens haar

fol. 131v

Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. op de Gevangespoort ter discretie vande Heeren Schepenen zal werden gegeesselt ofte indien desen eijsch ofte conclusie den Heer Eijscher niet mogt volgen dat hij gevande dan sodanig met confiment ofte bannissement sal werden gestraft, als de Heeren Scheepenen naar exigentie van zaken zullen vinden te behoren en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Schepenen gehoort de confessie van Jan Maarling 's heeren gevange, gesien ende conclusie vanden Heer Officier racione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende op alles gelet hebbende hetgeene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, ontseggen den Heer Officier sijnen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen, ontslaan denselven ilico uijt sijn gevangenisse, dog condemneren hem gevange niettemin in een boete van twintig guldens volgens de keure van dese stede en condemneren wijders hem gevangen in de kosten en mise van justitie en sijn gevangenisse ter tautatie en moderatie vande Heeren Schepenen. Actum den 11e januarij 1744, bij de

fol. 132

heeren Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Emilius Jongkindt, Mr. Bruno vander Does, Schepenen en gepronuntieerd ten selver dage, present de Heeren Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskinsgrave en Mr. Engelbert van Heuven.

fol. 132

Gebannen voor 12 jaaren uijt de stad &

**Den Heer Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh Bailliu ende Schout der
stad Gouda, racione officii Eijscher
in cas crimineel**

contra

**Jacobus de Blank alias Coos
van Moerkapel 's heeren gevange**

Alsoo Jacobus de Blank, alias Coos van Moerkapel, 's heeren gevangen geboortig van Thiel¹, een schoenmaker van sijn ambacht, bekend ende beleden heeft, dat hij gevangene eenige jaaren gelden, in hechtenisse heeft geseten te Rotterdam, zijnde zulx geweest in den jaare 1731 met sijn halve broer Gerrits Janse Westhoff wegens eenige gepleegde rusie soo als hij gevange voorgeeft, 't welck nogtans consteerd dat het geweest is over moetwil ende mistrekken in een seker huijs, waarover hij gevange drie weeken te water ende te brood heeft geseten. Dat hij gevange eenige tijde daerna te Bleijswijk zijnde, een snede van iemand in 't aansicht kreeg, zoo als hij gevange voorwendt hem op een verradelijke wijze toegebracht. Dat hij gevange een geruijmen tijd gelden

fol. 132v

zonder den precisen dag te weten te Gouda is geweest in een seker huijs, daer Zevenhuijse uijthing, ende aldaar een stuk [geld] heeft gewisseld, ontkenet, dat hij gevange dien tijd is gegaan naar Swarte Piet, in de Vogelsang ende daar gedonken heeft met een zeeker man, die hij gevange nu onlangs op den 6e januarij 1744 in de herberg de Salm gesien en gesproken heeft.

Ontkent met denselven uijt het huijs van Swarte Piet gegaan naar Evert Batrams in 't Misverstand.

Ontkent denselven van agteren op een verradelijke wijze het mes in de zijde geduwt te hebben niet tegenstaande beeedigde informatien van getuijgens tegens hem gevange ingewonnen het nogtans consteert, dat hij gevange het feijt soude hebben geperpetreerd.

Dat hij gevange op een seker Goudse kermis, zonder precies te weten hoelang geleden, alhier geweest is in een herberg het Groenewoud.

Dat hij gevange aldaar gevonden heeft eene Gijsbert van Keulen.

Dat hij gevange met denselven eenige rusie gehad heeft.

Ontkent alsooden een mes in de hand gehad en na iemand gestoken te hebben, of dat hem gevange het bloote mes uijt de hand soude sijn geslagen.

---

¹ Tiel, prov. Gelderland.

't Welk nogtans wederom komt te consteren, door beeedigde informatie van getuijgens tegen hem gevange gedeposeert, dat hij gevange het mes in de hand gehad en naar de voorn. Van Keulen gestoken en denselven tot op 's heerenstraat heeft vervolgt en dat hij gevange mede den tapperman in de voorn. herberg met het mes heeft tragten te grieven. Welke saaken bij den anderen saamgevoegt

fol. 133

klaargenoeg te kennen geven, dat hij gevange schoon opiniater¹ ontkennende, 't gunt bij beedigde getuijgens is gedeposeerd, zig echter schuldig gemaakt heeft aan sodanige feiten, waaraan de justitie het ten hoogsten aan gelegen legt, om daar tegens te voorsien, Ja, schoon den Heer Eijscher alde devoir heeft tragten aan te wenden om dese [sistr.]² gevange tot een volkomener confessie te brengen, en mogelijk soude gebragt hebben, indien hij Heer Eijscher daarbij niet had moeten acquiesseeren, soo is het nogtans notoir, wijl dese sistr. gevange sijn leven en gedrag al een geruijmen tijd herwaarts niet alleen ergerlijk is geweest maar ook over lang te boek gestaan heeft, voor een vegter en smijter, dat het nodig is, dat den soodanigen anderen ten exempel werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zaake voorsz. zodanig zal werden gestraft, als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaaken zullen vinden te behoren en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie en van sijn gevangekenisse.

Schepenen gehoord en geexamineerd den arbitraire eijsch ende conclusie vanden Heer Officier op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, gesien de informatie bij den Heer Officier overgelevert, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie diendende was, doende regt, uijt de name ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van twaalf agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijle daer weder inne te komen op poene van swaarder straffe.

fol. 133v

en condemneren hem gevange in de kosten en misen van justitie, en sijn gevankenis. Actum den 23e januarij 1744 bij de Heeren Mr. Gerardt van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Bruno vander Does Schepenen en gepronuntieert ten selven gade. Present den Heeren Mr. Willem Decker Heere van Urcem en Mr. Bruno vander Does.

fol. 133v

*Met een mes boven het hoofd gegeesseld
en geconfineert voor 15 jaaren*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Gijsbert van Keulen, 's heeren gevange**

Alzoo Gijsbert van Keulen oud agtentwintig jaren, geboortig van Gouda, een pijpmaker van sijn ambagt, buiten pijn en banden van ijser, bekend ende beleden heeft,

Dat hij gevange op den 5e januarij 1744 des avonds ten half agt uren is geweest in een herberg, door de wandeling genaamt Griet den Diender, wonende buiten de Potterspoort op 't Jaagpadt met sijn vrouw en eene Cornelia Druel.

Dat hij gevange aldaar met sijn vrouw een soopje heeft gedronken, dog met deselve rusie gekegen hebbende, den huijse is uijtgeraakt.

Dat hij gevange sijn mes getrocken en naar sijn vrouw gesneden heeft, en dat alsdoen het mes, doordien sijn vrouw de steek ontdook, in de heijning bleef steken.

Dat hij gevange kort daarna met sijn mes op straat geschrap, en naar eenige mensen gesneden heeft.

Dat hij gevange soo als de Amsterdamse jaagschuijt soude afvaren met het bloote mes op het boord vande schuijt is gesprongen.

Dat hij gevange alsdoe verscheijde reise na de

fol. 134

¹ GTB. Opiniatreeren; hardnekkig volhouden.

² Sistr. afkorting voor sinistere ?

jaaglijn gesneden, en met het mes de lijn naar hem toegehaald heeft, zonder dat hij gevange precies weet, of de lijn aan stukken gesneden was ofte niet, schoon het door beëdigde informatie van getuigens tegens hem gevange ingewonnen klaar genoeg consteert, dat de lijn was afgesneden.

Dat hij gevange wanneer na de lijn sneed, gesegt heeft: "Voor den donder, de lijn moet af".

Dat hij gevange alsdoen agterover in 't water gevallen is.

Dat hij gevange het blote mes in de hand houdende uijt het water gehaald is.

Dat hij gevange terstond weder met sijn mes op de straat geschapt en naar verscheide mensen gesneden heeft.

Dat hem gevange alsdoen het mes door een persoon, die hij gevangen zegt niet te kennen, ontweldigt is.

Dat hij gevange op dien avond met niemand rusie gehadt heeft, als met sijn vrouw en dat hij gevange alsdoen beschonken is geweest.

Uijt alle 't welke niet alleen klaar blijkt de verhaalde feitelijkheden van moetwilligheid, en straatschenderije, maar ook een verfoeilijke opset, om naar mensen die hem gevange nooit te voren quaad ofte hinder gedaan hadde, te snijden, en dus de algemene rust en veiligheid van 's heeren straten te storen, en anderen in hun noodzakelijk ampt ende bediening door geweld verhinderen, waardoor het welsijn van een publicq veer niet alleen soude kunnen bedorven werden, maar ook andere schadelijke gevolgen na sig slepen.

Zaken, die ten hoogste nodig sijn om daartegens te werden voorsien en de overtredders van sodanige keuren en waarschouwinge meenigmaal ten dien einde gerenoveerd ende geamplieerd, anderen ten exepel op het rigourest te straffen.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegens Haar Groot Mogende de

fol. 134v

Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deeser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met een mes boven het hoofd, ter discretie van Heeren Schepenen, wel strengelijk te werden gegeesseld, ende gecondemneerd in het tugthuijs alhier te werden geconfineerd voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren, om met sijn handen de kost te winnen, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie en sijn gevangenisse, ofte ten alsulke andere fine, als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Gijsbert van Keulen 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condempneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar met een mes boven het hoofd ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werde gegeesselt, confineren wijders hem gevange in het tugthuijs

fol. 135

deser stad voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren, omme aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te winnen en condempneren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan den 31e januarij 1744 bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Bruno vander Does, Schepenen gepronuntieerd den 5e februarij 1744, present alle de welgemelte heeren.

fol. 134v, *in de marge*

Op huijden den 10e april 1747 is op het favorabel rapport vanden Heer Officier bij de Heeren Scheepenen met praeadvies vande Heeren Burgermeester na voorgaande deliberatie goedgevonden en verstaan Gijsbert van Keulen ingevolge het vonnis van Heeren Scheepenen in dato 5e februarij 1744 voor den tijd van vijftien agtereenvolgende in het tugthuijs dezer stad geconfineert, om dienste aan de justitie gedaan, den zelve met een afslag

fol. 135, *in de marge*

van twee jaaren confinement te gratificeeren, waarvan presentie vande Heeren Burgermeester gedaan bij alle de Heeren Scheepenen der stad Gouda op datum als boven.

In kennisse van mij als secretaris
Hubert van Eijck

fol. 134v, *in de marge*

Op Op den 22en april 1749 is bij de Heeren vande Magistraat na verregaande deliberatie goedgevonden en verstaan Gijsbert van Keulen uijt het tugthujs te ontslaan, mits pede ligato op een schip werde gebragt en sijn confinement in een bannissement zal werden verandert.

In kennisse van mij als secetaris
Vincent van Eijck

fol. 135

*Jacobus vander Starre
alias Jaap Starke gestraft
met de koorde*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh,
Bailliu en Schout der stad Gou
da, razione officii Eijscher in cas
van delict
contra
Jacobus vander Starre alias
Jaap de Sterke, 's heeren gevange**

Alsoo Jacob vander Starre alias Jaap de Starke, oud bij den negenendertig jaar, geboortig van Gouda, van ambagt een timmerman en mede een varendgesel, bekent buijten pijn en banden van ijser, Dat hij gevange omtrent een jaar geleden vande vaart is thujsgekomen en binnen onse stad gebleven is. Dat hij gevange na dien tijd, sijn meeste bestaan heeft gehad met vissen en naderhand aan 't pijpmaken geraakt is. Dat hij gevange op een sekere nagt zonder precies den tijd te weeten, met Teun den Dooven uijt vissen is geweest, en dat hij gevange komende door in de laatste cade, gelegen aan de Carmelksloot, aldaar in een seekeren tuijn met

fol. 135v

den Dooven eenige peeren heeft gestoolen. Dat hij gevange nog op een andere tijd, zullende werden aanstaande Rotterdamse kermis drie jaar, in een seekeren tuijn leggende in de Derde Cade, aan de Carnemelksloot, met Teun den Doove is geweest. Wend hij gevange voor alsdoen op het voorland vande voorsz. tuijn gestaan te hebben ende dat de Doove aldaar uijt een schuur nam een gaaf en ander tuijngereedschap en aan hem gevange overgaff. Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in den tuijn van Volker in de Boelecade met lange Claas en Teun den Doven. Dat lange Claas en Teun den Dooven over den heijning klommen en hem gevange alsdoen in den tuijn lieten, dat hij gevange een ruijt van het glaasraamt heeft opengebroken, en dat lange Claas sijn arm daardoor heeft gestoken en de deur van het tuijnhujs open gedaan. Dat uijt het tuijnhujs eenig goed is gestolen. Dat hij gevange, nog op een andere nagt met Teun den Dooven, Piet van Leeuwen en sijn soen Gijs en Leen, en Maarten de Spreeuw geweest is in verscheide tuijnen in deselve cade beginnende van Sijlstra af. Dat hij gevange op dien nagt geweest is in seekere tuijn met Gijs van Leeuwen en dat hij gevange aldaar het venster van het tuijnhujs met sijn vuijst open sloeg.

fol. 136

Dat hij gevange daar is ingeklommen en eenig porceleijn en een tabaksconfoortje daar uijt gestolen heeft. Dat het selve in een mand is gedaan en gebragt bij eene Heijl bij de Overvaarschouw, zoo als hem gevange is onderrigt. Dat hij gevange op een andere nagt geweest is in den tuijn van van Veen met Gijs, en Maarten de Spreeuw en dat hij gevange de zijdzijde vanden heijning is overgeklommen en aldaar met de voorn. persoonen eenige bloemen uijt den tuijn gestolen heeft. Dat hij gevange nog op een andere nagt met Piet van Leeuwen en sijn twee soonen, Gijs en Leen, terwijl Teun den Dooven en Maarten de Spreeuw in de Ruijge Wetering [.Ite], in twee tuijnen, zonder te weeten wie die toebehoorde geweest is en de heijningen overklom, dat hij gevange in die beijde tuijnen gestolen heeft eenig tuijngereedschap en bloemen. Dat hij gevange nog op een seekere nagt geweest is in twee tuijnen op de Bleijkerscade. Dat in de eerste Teun den Doove en Maarten de Spreeuw met een ijser het tuijnhujs hebben opengebrooken en dat de Doove en Maarten de Spreeuw daar eerst sijn ingeklommen en naderhand hij gevange, en dat daar uijt eenig goed gestolen is onder anderen een tabaksconfoortje. Dat hij gevange nog op die selfde nagt geweest

fol. 136v

in een tuijn digt daar bij gelegen.

Dat de Doove met een ijser het tuijnhuijs heeft opengebrouken, en hem gevange eenig goed overgaff onder ander een cannennentje¹, 't geen hij gevange aan Piet van Leeuwen overgaff.

Dat al het goet gebragt is in den tuijn van Piet.

Dat hij gevange op een seekere nagt voor de tweede maal geweest is in den tuijn van van Veen.

Dat hij gevange nog op een seekeren nagt met den Dooven en Maarten de Spreeuw geweest is in een tuijn aan het eijnde vande Winterdijk en aldaar de heijning overklom.

Dat alsoeden de Doove en Maarten de Speeuw aan een groot steen tuijnhuijs hebben gebrouken en daar uijt gehaald een kussen.

Dat hij gevange alsdoe met de twee gemelde persoonen in nog vier andere andere tuijnen daar omtrent geweest is.

Dat den Dooven eerst over den heijning klom en de deur opende, en dat hij gevange mede daarin is ingegaan, en dat die tuijn mede gebrouken is.

Dat hij gevange vervolgens met de anderen over de heijningen is geklommen en in verscheijde tuijnen alsdoen geweest is alwaar ook gestolen is.

Dat uijt alle die tuijnen verscheijde goederen sijn gestolen onder andere eenige schoorsteenbeeljes².

Dat op een seekere tijd toen hij gevange in een groote tuijn in de Boelecade geweest is daarbij waren Teun de Doove en Maarten

fol. 137

de Spreeuw, Piet van Leeuwen en sijn soonen Gijs en Leen.

Dat de Doove en Maarten de Spreeu aan een tuijnhuijs aldaar hebben gebrouken, maar niet konde openkrijgen.

Dat hij gevange alsdoen met de andere in nog vijf andere tuijnen is geweest, en daar hebben gestolen.

Dat hij gevange op op een seekere tijd met Gijs van Leeuwen, in een tuijnhuijs bij de Winterdijk naast den tuijn vanden Heer van Heuven heeft gebrouken en daar uijt gehaald een kussen.

Dat hij gevange nog op een andere tijd in een tuijn in de Boelecade met Maarten de Spreeuw een schuurtje heeft opengebrouken en daar uijt gestolen een confoortje en nog eenig ander goet.

Uijt alle het welke evident genoeg consteert dat dese subjecte gevange zig en de verscheijde complices heeft vermengt, ende gedurig toegelegd om sijn evennaasten, soo doen meenigvuldige dieverijen als moetwillige tuijnbraken van het sijne te berooven en groote schade toe te brengen, niet jegenstaande verscheijde waarschouwingen en keuren te voren daartegens reeds geemaneerd.

Zaken die den regter klaar genoeg vertoonen dat sulke enorme faiten in een land van justitie niet sijn te dulden, maar nodig dat den sodanige anderen ten exempel naar alle rigeur van wetten werden gestrafft.

Zo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van

fol. 137v

wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestrafft dat er de doot navolgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt, bujten deser stede zal werden gehangen totdat het zal sijn vergaan ende geconsumeert, en dat hij gevange zal werden gecondemneert, in de kosten van sijne gevankennisse en mise van justitie, ofte te alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaaken sullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Jacob vander Starre, alias Jaap de Sterke 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij de Heer Officier ratione officii op en jegens hem gevange gedaan ende genomen, met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende al 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestrafft dat er de doot na volgt, dat desselfs doode lijk daarna sal werde gevoerd na het geregt bujten dese stad, omme daar aan met kettingen gehan-

fol. 138

gen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan en geconsumeert, en condemneeren wijders hem gevange in kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck, Mr. Willem vanden Kerkhoven, Mr. Thielman van Zeebergh Burgemeesteren, gedaan bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does Schepenen der stad Gouda den 11e julij 1744 gepronuntieerd en geexecuteerd

¹ Sic, cannennentje, lees: cannentje.

² Sic, eenige schoorsteenbeeljes, lees: eenige schoorsteenbeeltjes.

den 15e dito daarbij waaren de Heeren Mr. Willem vanden Kerkhoven, Mr. Thielman van Zeebergh Burgemeesteren en alle de Heeren Schepenen voorn.

fol. 138

Met de koorde gestraft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas
van delict**

contra

Piet Vastenouw, 's heeren gevange

Alsoo Piet Vastenouw oud bij de sesendartig jaar, geboortig van Bleijswijk 's heeren gevangen, bekent, buiten pijn en banden van ijser

Dat hij gevange op een sekere tijd des morgens voor zonnenopgang is geweest in den tuijn van Jaap Boon en aldaar eenige peeren vande boomen geplukt, endeselve in een mandje gelegd en in sijn tuijn gebragt heeft.

Dat hij gevange op een anderen tijt bij sijn buuman Lourens mede eenige peeren vande bomen geplukt heeft, staande tegens sijn vangens heijning alin.

Dat hij gevange op een seekere nacht klokke tussen negen en tien uren geweest is in den tuijn van David Anroe, nemende hij gevange met sijn schouw agter een andere tuijn.

Dat hij gevange alsdoen den heijning is overgeklommen en in dien tuijn eenige appelen geplukt heeft en in een mande gelegd.

fol. 138v

Dat hij gevange in den tuijn van David Anroe het venster van het tuijnhuijs met een ijser heeft opengeboken en alsdoen er in is geklommen, en de deur van het tuijnhuijsje heeft opengedaan en naderhand de tuijndeur na de binnekant met de grendels eraf te schuijven, alsmede de voordeur komende aan de Heerecade.

Dat hij gevange uijt dat tuijnhuis gestolen heeft eenige theeschoteltjes en kopjes en deselve heeft thuijsgebagt.

Dat hij gevange nog in een seekere tuijn in de Heerecade, toebehorende een pottbakker of pijpmaker, geweest is, en dat hij gevange daarin van agteren door de deur die open stond gekomen en daar uijt vrugten gestolen heeft. Dat hij gevange nog eens in die selfde tuijn geweest is, en aldaar van het heijnkje eenige druiven gestolen te hebben.

Dat hij gevange nog op een andere nacht geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel, tussen het Doelepootje, en Thiendwegspoort, met den Dooven, Leen van Leeuwen en eene Jan.

Dat den Doven over den heijning klom en de deur openmaakte, en dat hij gevange alsdoen met de andere den tuijn is ingegaan, dat den Doven met een ijser het venster van het tuijnhuis opende en dat hij gevange met den Doven en de gemelde Jan in het tuijnhuis is gegaan, en daar uijt eenige porcelijn, koperwerk en doeken hebben gestolen. Dat Leen het goed mede heeft helpen dagen.

Dat het goed in een mande is gelegd en met een schuijtje dat in de graft lag is gebragt in de Cingel digt bij de Winterdijk.

Dat hij gevange met de voorn. drie persoonen op die selfde nacht geweest is bij de Winterdijk in twee tuijnen.

Dat hij gevange over den heijning en door de andere is geholpen en de deur vande tuijn met een ijser

fol. 139

heeft opengebroken, en dat de anderen daar in sijn gegaan.

Dat den Dove het eene tuijnhuis heeft opengebroken en de gemelde Jan het ander, en dat daar uijt gehaald is eenig thee-goet en schotels en dat het selve in een mande is gelegd, en met het goed dat in het schuijtje stond, gebragt is bij eene Aagt.

Dat hij gevange van dat goed heeft gehad eene gulden.

Dat hij gevange nog op een seekere nacht met lange Claas, den Doven en eene Kees den Baggerboer, Cees de Molenaar en sijn oudste zoon, geweest is in een tuijn op de Fluweelen Cingel voorbij het Doelepootje na de Dijk toe.

Dat den Doven en Cees de Molenaar over den heijning klom, en de deur opendeede, en dat hij gevange met de andere daarin is gegaan.

Dat lange Claas en Kees den Baggerboer met een ijser het tuijnhuis openbraken, en dat se alle in het tuijnhuis gingen, en goed daar uijt hebben gestolen.

Dat hij gevange met voorsz. persoonen, nog in een tuijn op de Fluweele Cingel, tussen 't Doelepootje en Tiendwegspoort geweest is.

Dat Cees de Bagger en den Doove den heijning overklommen, en de deur openmaakte en dat se alle daarin gingen.

Dat Kees den Baggerboer en den Dooven het tuijnhuis openbraken en dat se met malkander het goed daar uijt hebben gestolen, dat er alsdoen nog bij sijn geweest Piet den Rotte, Arij den Bult en anderen.

Dat hij gevange nog op een tijd met lange Claas, den Doven, Cees den Baggerboer, Cees de Molenaar en sijn soon geweest is in twee tuijnen in de Boelecade.

Dat Cees den Molenaar over den heijning klom en de deur open maakte en dat se alle daarin gingen.

Dat Cees den Molenaar het eene tuijnhuys heeft opengebrouken, en den Doven het andere en dat se alle daar in sijn geweest, en daar uijt eenig porcelijn en ander goed hebben gestolen.

fol. 139v

Dat hij gevange nog op een andere nagt met den Dove, Lage Claas, Cees de Baggerboer, Kees de Molenaar en sijn soon en nog vier andere persoonen in de Winterdijk in twee tuijnen geweest sijn.

Dat Kees den Molenaar over de heijning klom en de deur openmaakte, en dat den Dove aldaar het tuijnhuys brak. Dat in den anderen tuijn Kees den Baggerboer heeft gebrouken, en dat sijn tezamen met de anderen het goet uijt die tuijnhuizen hebben gestolen.

Dat hij gevange nog op een sekere tijd geweest is in den tuijn van van Veen, en daarnaast aan met Kees de Molenaar, den Doven, en Kees den Baggerboer, dat se van agter, met een schuijtje daar aan sijn gekomen en dat Kees den Baggerboer over den heijning klom en de deur opende.

Dat Kees den Molenaar het tuijnhuis openbrak en het goed daar uijt te halen, dat in de tuijn daarnaast Kees den Baggerboer den heijning overklom en de deur heeft opengemaakt.

Dat Kees den Molenaar het tuijnhuys openbrak en dat se het goed daar uijt hebben gestolen¹.

Dat hij gevange nog op, een andere tijd met Kees den Baggerboer, den Dooven, Kees den Molenaar, Piet van Leeuwen met sijn zoonen Gijs en Leen, Piet de Rotte, Arij den Bult zonder precies te weten of Kees de Molenaars' soon alsdoe bij was, geweest is in twee tuijnen in Solons Kade.

Dat in den eenen tuijn den Doven over den heijning klom en de deur opende.

Dat Kees den Baggerboer het tuijnhuys openbrak en dat se met malkander daarin sijn gegaan en 't goed gestolen hebben.

Dat in de andere tuijn Kees den Baggerboer de deur heeft opengemaakt en Kees de Molenaar het tuijnhuys opengebrouken heeft, en dat se daar uijt goed gestolen hebben.

Dat hij gevange dikwijls gesien heeft dat den Dooven en Piet de Rotte keijzers bij haar hadden en dat se die

fol. 140

ook wel aan andere overgegeven.

Waaruijt dan sonneklar komt te bliken dat dese 's heeren gevange als met een voorbedagten raad niet alleen meenigvuldige dieverijen heeft begaan, maar daarenboven sig aan tuijnbraken schuldig gemaakt ende een langduurige tijde in het quade volhardt.

Welke feite in een land van justitie naar alle rigeur van wetten moet werden geeffent, ten hoogsten punibel sijn en den regter noodzakelijken sonder eenige faveur ofte dessimulatio den sodanige anderen ten exempel, op het exemplaarst te straffen.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt, zal, werden op het schavot plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt, en dat desselfs dode lijk aan het geregt buijten deser stede zal werden gehangen, tot dat het zal sijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ofte, ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van zaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Piet Vastenouw 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebben alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslandt, condemnneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar met de koorde gestraft te werden dat er de doot na

fol. 140v

volgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het geregt buijten dese stad, omme daar aan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en winde zal wesen vergaan en geconsumeerd en condemnneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus ter presentie vanden Heeren Huijbert van Eijck, Mr. Willem vanden Kerckhoven, Mr. Thielman van Zeeburgh, burgereesteren, gedaan bij den Heeren Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Emilius Jongkind, Mr. Buno vander Does, Schepenen den 11e julij 1744.

Gepronuntieerd en geexecuteerd den 15e dito daarbij waaren de Heeren Mr. Willem van den Kerckhoven, Mr. Thielman van Zeebergh, burgereesteren en alle de voorn. Heeren Schepenen.

¹ Sic, hebben gestollen, lees: hebben gestolen.

fol. 140v*Met de koorde gestraft*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas van delict**

contra

**Arij Gerritse de Veth alias Arij den
Bult, 's heeren gevange**

Alsoo Arij Gerritse de Veth alias Arij den Bult oud bij de drieënvijftig jaar, geboortig binnen dese stad, van zijn ambagt een kleijngaernspinder 's heeren gevange bekennt buijten pijn en banden van ijser,

Dat hij gevange op seekere tijde met Piet de Rotte geweest is in de tuijn van Maarten de Spreeuw en dat daar nog twee anderen bij waren.

Dat hij gevange een mande met Piet de Rotte heeft helpen dragen, daar eenig porcelijnen goed in was en alwaar slaa bovenop gelegd wierd en sulx gebragt ten huijse van zijn slaapvrouw.

Dat hij gevange van te voren wist dat het gestolen was, 't geen uijt den tuijn van Beukel van Beijeren beschaard was, en dat hij gevange daarvoor gehad

fol. 141

heeft een maal eten, een soopje en agt stuijvers, dog dat hij gevange het goed niet heeft vercoft.

Dat hij gevange op een seekere nagt met Gijs en Leen van Leeuwen, Piet Vastenouw, Piet den Rotten, Kees den Molenaar en zijn zoon geweest is in een tuijn in Solonscade.

Dat Gijs de deur heeft opengebroke en Piet Vastenouw het tuijnhujs opengemaakt.

Dat hij gevange en de andere daarin zijn gegaan, en daar uijt eenig porcelijn en andere goederen hebben gestolen.

Dat hij gevange op een andere nagt geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel, met Piet Vastenouw, Piet de Rotte, lange Claas, den Dove, Kees het smitje en Gijs van Leeuwen.

Dat lange Claas de deur met een ijser openbrak en dat se alle daar ingingen, en dat Den Dove het tuijnhujs heeft opengebroke.

Dat hij gevange wel probeerde om een tuijnhujs open te steecken, maar niet konde open krijgen, omdat hij gevange voorgeeft met het ijserwerk niet te kunnen omgaan.

Dat hij gevange op die selfde nagt, geweest is in den tuijn van Beukel van Beijeren met bovengemelde personen.

Dat hij gevange en de andere probeerden met keijsers¹ de deuren open te doen, en dat se daarmede zijn open gedaan, en dat hij met de anderen het goed uijt den tuijn gestolen heeft.

Dat hij gevange nog op een seekeren nagt met de gemelde personen geweest is in twee tuijnen in Solonscade.

Dat alsdoen wederom met keijsers de tuijndeuren zijn opengedaan, en dat hij gevange mede geprobeerd heeft omze open te krijgen, dat daar uijt een porcelijn en ander goed gestolen is.

Dat hij gevange met de gemelde complice geweest is in een derde tuijn aldaar, waaruijt sij eenig goed gestolen hebben.

Dat hij gevange mede geweest is in tuijnen in de Winterdijk en dat se alle daar hebben gebroke en het goed dat se in de tuijnhujsen vonden mede genomen.

fol. 141v

Dat hij gevange op seekere nagt in de Boelecade bijna in 't middenin verscheijde tuijnen geweest is en onderanderen in een tuijn vanden Heer Burgemeester van Eijck.

Dat se in die tuijnhujsen met elkander gebroke hebben en het goed daar uijt gestolen.

Dat hij gevange nog op een ander nagt met Piet de Rotte, Kees de Baggerboer en nog eene Klaas in een tuijn over de brugge vande Ouwe Gouwe, digt bij de beukmolen geweest is.

Dat hij gevange uijt dat tuijnhujs eenig goed gestolen heeft, onderanderen een koopere keetel.

Dat hij gevange nog in verscheijde tuijnen in de Heerecade geweest is.

Dat hij gevange alsdoen daar maar heeft gestolen zonder te breeken.

Dat het gestole goed somwijl wel gebragt is bij mensen wonende aan de Overvaarschouw bij de Kortackeren.

Dat op seekere tijd Kees het Smitje aan zijn gevangens logijs bragt een bos met keijsers om daarmede de tuijndeuren open te doen.

Dat Kees de Smit met hem gevange Maarten Spreeuw, Piet de Rotte, den Doove, Cees de Molenaar en zijn soon geweest is in de Solonscade.

Dat Kees het Smitje en Teun de Doove alsdoen daar mede de tuijnen openden.

Dat de Dove, lange Claas en Piet de Rotte altoos keijsers bij sig droegen.

Waaruijt dan blijkt dat desen 's heeren gedaegde niet alleen getendeert heeft om deuren en tuijnhujsen open te steken, maar met zijn bijhebbende complices op verscheijde plaats en te breeken ende te stelen, en daarin seer geruijmen tijd te volhardten.

Welke delicten te hoogsten ponibel zijn, vooral in een land daar het regt en de overheid vordert, dat sulke verfoeijelijke feijte door rigoureuse straf te oeffenen ten afschrik van andere moet werde geweerd en wijl met dat

¹ GTB. Keizer, keijsers; soort van opensteekgereedschap, hetzij een looper of een haak.

insigt niet alleen de meenigvuldige placaten maar dikwerff gerenoveerde keuren deser stad, sijn gepubliceert en tot waarschouwinge van allen en een ijgelyk sijn geaffigeert.

fol. 142

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot plaatse daar me gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar met de koorde te werden gestrafft dat er de doot navolgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deser stede zal werde gehangen totdat het zal sijn vergaan ende geconsumeert, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als den Heeren Schepenen na exigentie van sake zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Arij Gerritse de Veth alias Arij den Bult, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien, ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werde op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde gestrafft te werden dat er de doot navolgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert, na het geregt buijten dese stad, omme daaraan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan en geconsumeert, en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck, Mr. Willem vanden Kerckhoven, Mr. Thielman van Zeeburgh, Burgermeester, gedaan bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker, Mr. Dirk Emilius Jongkind en Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda, den 11e julij 1744.

Gepronuntieerd en geexecuteerd den 15e dito, daarbij waren den Heeren Willem vanden Kerckhoven, Thieleman van Zeeberg, Burgermeester en alle de voorn. Heeren Schepenen.

fol. 142v

Met de koorde gestrafft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

**Kees van Dijk alias Kees den
Baggerboer, 's heeren gevange**

Kees van Dijk alias Kees den Baggerboer oud omtrent negenendertig jaar, geboortig van Moercapelle van ambagt een turfaggerman zijnde een poorter, 's heeren gevange bekend heeft buijten pijn en banden van ijser, Dat hij Teunis van Leeuwen alias Teun den Doven bij hem wel heeft gewerkt.

Dat hij gevange met den Dooven en sijn broer Piet de Knolle wel uijt vissen is geweest.

Dat hij gevange ook wel gevist heeft in de Kortackeren.

Dat hij gevange op een seekere nagt met Gijs van Leeuwen en den Dove met een schuijtje in de Ruijge Wetering viste.

Dat alsdoen tegens malkanderen zeijde: "Kom wij souden een reijs in een tuijn of twee gaan".

Dat den Dove alsdoen over de heijning klom en hem gevange inliet, en aldaar uijt het tuijnhuijs haalden een emmer en een bankje.

Dat hij gevange met de andere wederom in het schuijtje afgegaan, en na een ander tuijn niet verre vandaar gevaeren, en aldaar over den heijning klommen.

Dat Gijs de deur opentrapte en dat hij gevange met de andere daarin is gegaan.

Dat daar uijt gestolen is twee stokken met pennen.

Dat hij gevange op een andere nagt geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel met den Doven, Gijs en Leen van Leeuwen.

Dat Gijs den heijning overklom en de deur open dede.

Dat hij gevange met Leen daarin is gegaan.

Dat Gijs met een ijser het venster opende, en dat Leen daarin klom en aan hem gevange het goed daar uijt gaff [nientlijk] een schilderijtje drie a vier, eenige schotels

fol. 143

Dat hij gevange nog in een andere tuijn op de Fluweele Cingel geweest is met Gijs, Arij den Bult, Piet Vastenouw, Jaap de Beuker en Leen.

Dat hij gevange met Gijs en Piet Vastenouw den heijning over klommen en met hun drieen den tuijn inbraken, dog dat Piet Vastenouw alsdoen denselve open kreeg en dat de andere mede daarin gingen.

Dat hij gevange met een ijser de tuijndeur heeft opengebrouken alsmeede het venster, dog dat Gijs en Piet Vastenouw daar mede hielpen, en dat se doen alle daar in gingen en daar uijt gestolen hebben een koopere kandelaar, een blaker en ander goed.

Dat hij gevange geweest is in een tuijn in de Boeiecade zijnde die van Volker, met en Doven, Piet Vastenouw, Gijs, Leen, Jaap de Sterke en Maarten de Spreeuw.

Dat de Dooven de tuijndeur openbrak en dat se alle daar ingingen.

Dat de Dooven met een ijser het venster van het tuijnhuijs openbrak en dat hij gevange met de anderen daar in klommen, en daar uijt haalde een kopere blaker, porcelijne schoteltjes en bakjes.

Dat hij gevange nog op dien selfde nagt geweest is in een andere tuijn in de Boeiecade met de voorn. persoonen.

Dat Maarten de Spreeuw alsdoen de tuijndeur openbrak en dat se alle daar in gingen, en dat Maarten de Spreeuw insgelijks met een ijser het tuijnhuijs openbrak, en dat hij gevange mede daar in gaande de grendels vande kast schoof.

Dat daar uijt gestolen is een psalmboekje, eenige bakjes en kopjes.

Dat hij gevange mede geweest is in een tuijn in de Winterdijk met Jaap de Sterke en Piet Vastenouw.

Dat hij gevange de tuijndeur openstiet en met de anderen daar inging.

Dat Piet Vastenouw de deur van het tuijnhuijs opende en dat se alle daar in gingen, en daar uijt namen vier tinne lepels, eenige bakjes en kopjes.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in een tuijn in Solonscade met Jaap de Sterke en Piet Vastenouw.

fol. 143v

Dat Jaap en Piet over de heijning klommen en de deur opende en dat hij gevange alsdoen daarin ging.

Dat Jaap de Sterke met een ijser het venster van het tuijnhuijs brak en dat alle daar ingingen,

Dat daar uijt gestolen is een koopere kandelaar en ander goed.

Dat hij gevange nog op de selfde nagt met de voorn. persoonen geweest is in een andere tuijn aldaar.

Dat hij gevange de tuijndeur opende en dat de andere mede daar ingingen.

Dat hij gevange met een ijzer het venster van het tuijnhuijs open brak en alsdoen daarin klom.

Dat uijt het tuijnhuijs gestolen is als een slaemmer, eenig Delfs aardegoed, kopjes en schoteltjes.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt geweest is in een tuijn in de Heerecade met den Dove, Gijs, Piet Vastenouw, Jaap den Sterke en Maarten den Spreeuw.

Dat hij gevange de tuijndeur openstiet en met de andere daar inging.

Dat Maarten den Spreeuw met een ijser de deur van het tuijnhuijs openbrak en dat se alle daarin gingen en uijt het selve namen een mandje of twee schotels en kopjes.

Dat hij gevange ook somwijl wel geweest is in andere tuijnen behalve de reeds genoemde hierboven met Lange Jan, Arij den Bult en Frans de zoon van Kees de Molenaar.

Dat Maarten de Spreeuw altijd drie a vier ijzers bij sig droeg om te breken en aan de andere mede te deelen.

Dat Maarten de Spreeuw aan hem gevange ook wel een breekhamer gegeven heeft om daarmede te breken, dog dat hij gevange een ijzer bij zig droeg, en daarmede nu en dan gebrouken.

Zaken die klaar genoeg doorzien dat een zodanige pernicieuse en moetwillege rover niet alleen langdurig maar als met een opgeheven hand menigvuldigen braken en tuijndieverijen heeft begaan, Ja dat dese hardnekkinge boosdoener geen vande minste geweest is onder die hoop, ende het rot van veele

fol. 144

fameuse dieven, en wyl sulx een verfoeijelijk quaad in een land van justitie niet is te dulden, maar nodig volgens inhoud vande placaten en strikte keuren deser stede anderen ten exempel zonder eenige conniventie op het rigoureuste te werde gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratiene officii uijt naam en van wegens haar Eedele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt, en dat dezelfs dode lijk aan het geregt buijten deser stede zal werden gehangen totdat het zal zijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Cornelis van Dijck, alias Kees de Baggerboer, gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratiene officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade door gesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Eedele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde gestraft te werden dat der de doot navolgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het geregt buijten dese stad, omme daaraan met kettingen gehangen werden, ter tijd en wijlen het door weer en wind

fol. 144v

sal wesen vergaen en geconsumeerd, en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenissen en mise van justitie.

Aldus ter presentie en datum als boven.

Gepronuntieerd ende geaccordeert ter presentie en op dato als boven.

fol. 144v

*Met den strop om de hals
gegeesseld & gebrandmerkt en gecon-
fineerd sijn leven langh*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas van delict**

contra

**Pieter Gerritse van Westreenen alias
Piet de Rotten, 's heeren gevange**

Alsoo Pieter Gerritse van Westreenen alias Piet de Rotten oud drieenzeventig jaar, geboortig van Gouda van ambagt een vetlapper, 's heeren gevange, bekend buijten pijn en banden van ijser,

Dat hij gevange op een seekere tijd geweest is in den tuijn van Maarten de Spreeuw met Arij de Bult en nog een vrouwspersoon.

Datze alsdoen met malkanderen manden met goet alwaar kropsla bovenop lag, gebragt hebben aan hun logis, dog dat hij gevange niet wel geweeten heeft wat er in de mande was.

Dat hij gevange op een seekere nagt, sonder precies den tijd te weeten, geweest is in een tuijn in Solonscade met Arij den Bult, Piet Vastenouw, Piet de Knolle en zijn zoonen Gijs en Leen, Teun den Doven, Kees de Baggerboer en Kees de Molenaar met sijn zoon.

Dat de Doove den deur heeft opengemaakt en dat se alle daarin sijn gegaan, alsmede in het tuijnhuijs, en dat Kees den Baggerboer niet ver van daar stond, doen het tuijnhuijs wierd opengebroken.

Dat daar uijt eenig porcelijn en ander goet gestolen is.

Dat hij gevange op dieselfde nagt met de voorn. persoonen nog in twee andere tuijnen aldaar geweest is.

Dat den Dooven in den eenen de deur vande tuijn en tuijnhuijs opende, en dat se alle daarin gingen,

fol. 145

Dat Kees de Baggerboer het andere tuijnhuijs heeft opengebrouken, en dat se uijt die twee tuijnen gestolen hebben eenige kopjes, een blaker en ander goet.

Dat hij gevange op een andere nagt met de voorn. persoonen en ook met lange Claas geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel tusschen het Doelepoortje en den Dijk.

Dat se alsdoen een bos met sleutels bij zig hadden en dat hij gevange met een daarvan de deur vande tuijn heeft opengemaakt en alsdoen daar ingingen.

Dat het tuijnhuijs door Kees den Baggerboer is opengebrouken, en dat se daar uijt eenig koper en tin hebben gestolen.

Dat hij gevange nog op die selfde nagt nog in een tuijn daar digtbij met de voorn. persoonen geweest is.

Dat den Dooven het tuijnhuijs heeft opengebrouken en dat se daar uijt eenig aardewerk en ander goet gestolen hebben.

Dat hij gevange met dezelfde persoonen geweest is in twee tuijnen in de Boelecade.

Dat de voordeur en tuijnhuijsen door den Dooven zijn opengestoken met een kijser, en dat se daar uijt eenige koffijgoet hebben gestoolen.

Dat hij gevange met die persoonen geweest is in twee tuijnen in de Winterdijk.

Dat den Doven de deuren vande tuinen en tuijnhuisen heeft opengebrouken, en dat hij gevange met de anderen daar uijt het goed hebbe mede genomen.

Dat hij gevange nog op een andere nagt met Kees de Baggerboer, den Doove, Arij den Bult en eene Claas geweest is in een tuijn over de Brugge bij de Ouwe Gouwe digt bij een beukmolen.

Dat de Doove met een ijser de tuijndeur openbak alsmede het tuijnhuijs en dat se alle daar in gingen en het goet daar uijt namen.

fol. 145v

Dat hij gevange nog op een andere nagt met Piet de Knolle en sijn zoon Gijs geweest is in een tuijn in de Heerecade. Dat Gijs de deur met een bijtel openbrak alsmede het tuijnhuijs, en dat hij gevange mede daarin ging en daar uijt eenig goed hebben gestolen.

Dat hij gevange gezien heeft dat op een zekeren dag, ten huijze van sijn slaapvrouw aldaar kwam eene Kees alias Manke Smit, en dat die aldaar bragt een bos met keijzers.

Dat hij gevange met den gemelde Kees den Smit geweest is op sekere nagt in eenige tuijnen op de Fluweele Cingel in Solonscade.

Dat Kees de Smit en den Doven met keijzers de tuijnen aldaar hebben opengebroken.

Dat den Dove ook eertijds een bos met keijzers bij sigh hadde en aan den een en den ander die uijtdeelde.

Dat hij gevange mede een bos met keijzers droeg en als hij gevange 's avonds uijt ging om wat te beschaaren deselve alsdan onder sijn rock.

Dat den Doove meesttijds het gestole goed wegdoeg.

Waaruijt dan blijkt dat dese 's heeren gevange niet alleen is een fameuse dieff, die zig toeleide op steelen maar ook geslote deuren door practijcq te openen en daarvan sijn werk te maken, ofte als sijn hooge jaaren en zwakke kagten niet toeliete sterker geweld te pleegen, als dan bij verscheijde enorme tuijnbaken te assisteeren en sijne complicen in alles de hand te bieden, zooverre het bereik zijnes ouderdoms toeliet.

Welke verfoeijelijk quaad en geperpetreede feiten desen 's heeren gevange, min verschoonlijk des te swaarder moeten geoordeelt en na de letter der wet gestraft te werden, opdat dezulke leeren uijt vreesse voor straff het quaede te mejden en inne bose aanslagen beteugelen en [on.ij.] te dienende de meenigvuldige placaten en stricte keuren desen stede sijn gerigt.

Soo concludeert den Heer Eijsscher racione officii uijt

fol. 146

naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende den Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot plaatse daar men gewoonlijk is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de dood navolgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten dezer stede zal werden gehangen tot dat het zal sijn vergaan ende geconsumeerd en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van zaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Pieter Gerritsz. van Westreenen alias Piet de Rotte, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijssch ende conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met de strop om de hals wel strengelijck te werden gegeesseld en met het stadsteeken gebrandmerkt, confineeren wijders hem gevange in het tugthuijs deser stad, sijn leven lang gedurende, omme aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijssch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie en datum als voren

Gepronuntieerd en geexecuteerd op dato en in presentie als voren.

fol. 146v

*Met den strop om de hals
gegeesseld gebrandmerkt
& geconfineert in 't tugthuijs*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, racione officii Eijsscher
in cas van delict**

contra

**Cornelis Hogervorst alias Man
ke Smitje 's heeren gevange**

Cornelis Hogervorst alias Manke Smitje oud omtrent vierenveertig jaar, geboortig van Langerack¹ van ambagt een smit, 's heeren gevange, bekent buijten pijn en banden van ijzer, Dat hij gevange op een seekere dag aan het huijs van Kleijn Maaij met Piet de Rotte, Gijs van Leeuwen en anderen een stuk gebraden vlees gegeten heeft, en dat hij gevange alsdaar een bos met keijzers medebagt die aldaar sijn blijven leggen.

Dat hij gevange op seekere nagt, zonder precies den tijd te weeten geweest is in Solonscade met Gijs van Leeuwen, Piet de Rotte, Arij den Bult, Piet de Kolle en sijn zoon Leen en Teun den Doven.

¹ Langerak, gem. Molenwaard, prov. Zuid-Holland.

Dat hij gevange de deur vanden tuijn en tuijnhuijs aldaar met keijzers heeft opengestoken en zij daar allen sijn ingegaan, en uijt gestolen hebben eenige schotels, bakjes en kopjes.
Dat hij gevange met de voorn. persoonen geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel over het Doelepoortje.
Dat hij gevange mede aldaar de deur vanden tuijn met een keijscher heeft opengestoken, en dat Teun den Doven en Piet de Knolle de glasen van het venster van het tuijnhuijs, hebben uijtgebroken het venster sijn ingeklommen.
Dat aldaar een mandje met goed uijtgehaalt.
Dat hij gevange op dien selfden nagt geweest is in een tuijn tusschen het Doelepoortje en Tiendewegspoort met alle de voorn. persoonen.
Dat Teun den Doove de deur vanden tuijn open deedt en dat hij gevange aan Piet de Knolle de keijzers heeft overgegeven om daarmede de deur van 't tuijnhuijs open te steeken.

fol. 147

Dat hij gevange en de andere uijt den tuijn gestolen hebben eenig linnen en ander goet.
Dat hij gevange op een seekere nagt geweest is in een tuijn in de Boelecade agter den tweeden blijk en met de gemelde persoonen en Kees de Baggerboer.
Dat hij gevange de deur vanden tuijn met een oude sleutel heeft opengedaan, en dat hij gevange de deur van het tuijnhuijs mede heeft geopent.
Dat Leen de Knolle aldoen het ligt ontsteken heeft en dat hij gevange en de andere daar uijt gestolen hebben een klein mandje met koper en tin.
Dat hij gevange op die selfde nagt, met de gemelde persoonen, uijtgesondert Leen, geweest is in een ander tuijn in de Boelecade verder na de Kleijwegspoort.
Dat Teun den Doven de deur vande tuijn met keijzers heeft opengedaan.
Dat Piet de Knolle en Teun den Dove de deur van het tuijnhuijs met een koevoet hebben opengebroken.
Dat er eenig goed in een blaau en wit schorteldoek gedaan wierd dat uijt dien tuijn mede gestolen is.
Dat hij gevange op een andere nagt met alle de voorn. persoonen in een tuijn bij de Ouwe Gouwe, digt bij een beukmolen geweest is.
Dat hij gevange met een keijzer de deur vanden tuijn meende open te krijgen, dog dat zulx niet lukte en toen den Doove met een bijtel deselve heeft opengebroken, alsmede de deur van het tuijnhuijs.
Dat aldoen Piet de Knolle vuur sloeg en een kaars ontstak, dat daar uijt gestolen is eenig koper en tinne schootels, en een kopere keetel en eenig ander goet waarvan ijder wat droeg.
Dat hij gevange op die selfde nagt met de gemelde persoonen geweest is in eenige tuijnen in de Korte Ackeren, omtrent de zesde en sevende van 't verlaat af.
Dat Piet de Knolle de eerste deur met een bijtel heeft opengebroken, en dat Teun den Doove de tweede deur met dezelfde bijtel openbrak en nadat er ligt opgestoken is uijt het tuijnhuijs gestolen is eenig tin en koper, ketels, bakjes en ander goet, 't geen in een sak gestoken wierd.

fol. 147v

Dat hij gevange op een seekere nagt met Piet de Knolle, Gijs en Leen, Teun den Doven en Kees den Baggerboer geweest is in twee tuijnen in de Heerecade over malkander.
Dat de tuijn aan de eene zijde daar Gijs met een bijtel is opengestoken en dat de deur van het tuijnhuijs door Teun den Doven met een bijtel of koevoet is opengebroken.
Dat daar uijt eenig koper, tin en porcelijn goet is gestolen.
Dat op diezelfde nagt Piet de Knolle de deur vanden tuijn leggende aan de andere zijde met een koevoet brak en Teun den Doven de deur van het tuijnhuijs met een bijtel.
Dat hij gevange met de anderen daar uijt eenig linde, koper en ander goet gestolen heeft en dat zulx in een mand gelegd is.
Dat hij gevange nog op eens geweest is in een derde tuijn in de Heerecade.
Dat aldoen Leen over den heijning klom en de deur opende zonder te weten op wat wijze, en dat zij alle daar in gingen.
Dat Teun den Dooven aldaar met een koevoet de deur van het tuijnhuijs heeft opengebroken.
Dat hij gevange en de andere daar uijt gestolen hebben twee mandjes, eenig koper, tin en ander goet.
Dat meesten tijd daar bij sijn geweest Piet Vastenouw, Maarten de Spreeuw, Jaap de Sterke en lange Claas en dat somwijl ook bij waren Kees de Molenaar en zijn zoon Frans.
Dat er veel goed gebragt is ten huijse van Kleijn Maaije en dat Paulijn het selve verkogt heeft.
Dat hij gevange mede aldaar wel eenig goet gebragt heeft.
Dat hij gevange voor sijn portie niet veel boven de twintig gulden gehad heeft, en dat hem gevange gegeven wierd dan meer dan min en nadat de buijt groot was.
Dat hij gevange wel geld ontvangen heeft van Paulien ook als boven ook [...] van Maarten de Spreeuw en Piet de Knolle.
Welke feiten met den anderen saamgevoegd, klaar genoeg bewijzen dat dese 's heeren gevange zig niet alleen vermengt heeft onder de complice van fameuse dieven

fol. 148

maar ook wegens sijn ambagt de behulpzame hand niet alleen geleend, maar zelfs andere dieven daarin geoeffent, en dikwerff de eerste geweest om deuren van tuijnen en tuijnhuysen open te steeken en bij verscheijde braken te assiteeren en daar aan deel te hebben.

En wijl sulke enorme delicten als ten hoogsten punibel zijnde, in een land van justitie niet zijn te dulden, Ja, nodig dat sodanige boosdoenders op het exemplaarste werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratiō officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deeser stede zal werden gehangen tot dat het zal zijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Cornelis Hogervorst alias Manke Smitje 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratiō officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien, ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen, met de strop om den hals wel strengelijk te werden gegeesseld

fol. 148v

en met het stadsteeken gebrandmerkt, confineren wijders hem gevange in het tughuys deser stad voor den tijd van vijftientig agtereenvolgende jaaren, omme aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te winnen en na expiratie vande voorsz. jaaren, bannen hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland, Zeeland ende Westvriesland sonder daar weder inne te komen op poene van zwaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch ende conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemnieren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan den 11en julij 1744 ter presentie als voren en gepronuntieerd en geexecuteerd op dato en in presentie als voren.

fol. 148v

Geconfineerd voor sijn leven

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratiō officii Eijscher in cas van
delict**

contra

**Frans Cornelisz. Vermeul, 's heeren
gevange**

Alsoo Frans Cornelisz. Vermeul, oud bij de 19 jaar, geboortig van Stolwijck van sijn ambagt een kleijngarensponder, 's heeren gevange, bekent buijten pijn en banden van ijser, Dat hij gevange op een seekere nagt, sonder precies den tijd te weten, met Arij den Bult en nog drie andere persoonen geweest is in een seekere tuijn in de Cortackerken. Dat hij gevange met de anderen over den heijning vanden tuijn is geklommen, en dat de deur van het tuijnhuis met een mes is opengebroken dog dat hij gevange daaraan niet heeft geholpen. Dat daar uijt eenig porcelijn goed gestolen is en dat hij gevange daarvoor twee schellingen gehad heeft. Dat hij gevange nog op een andere nagt met dezelfde persoonen geweest is in een tuijn in de Boelecade. Dat de anderen over de heijning klommen, dog dat hij gevange voor op de kade bleef staan. Dat er alsdoe volk aankwam en dat hij gevange heenen liep.

fol. 149

Dat hij gevange eens op een seekere nagt alleen geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel, de laaste aldaar bij den Dijck. Dat hij gevange daar over den heijning klom en eenige peeren stal, en na dezelve in een zak gedaan te hebben, over den heijning gooijde en alsdoen weder over klom. Dat hij gevange op een andere nagt geweest is in twee tuijnen in de Boelecade, met den Dooven, Piet de Knolle, Leen, Piet Vastenouw, Piet de Rotte, Arij den Bult, Cees den Baggerboer, Nout de Schipper en Robbert van Kampen. Dat in den eenen tuijn de deur door den Dooven en in de andere door Piet Vastenout is opengebroken.

Dat Piet de Knolle het venster van het eenen tuijnhuijs met een ijser, alsmede van het ander heeft opengebroomen en dat se alle daar in sijn gegaan, en uijt beijde eenig porcelijn en ander goet gestolen hebben. Dat hij gevange met de voorn. personen uijtgezonderd Nout de Schipper, geweest is in twee tuijnen op de Winterdijk.

Dat den Doove den eenen en Piet Vastenout den anderen tuijndeur met een ijser open stak.

Dat Piet de Knolle met een ijser het eene tuijnhuijs heeft opengebroomen, en den Dove het andere en het goed hetgeen daar in was mede namen.

Dat hij gevange mede geweest is in twee tuijnen in Solonscade, en dat in den eenen tuijn Piet de Rotte de deur met een keijzer openstak, en Arij den Bult den anderen en dat se alle daar in gingen.

Dat door den Dove bijde de tuijnhuijzen sijn opengebroomen en dat daar uijt eenig porcelijn en ander goed gestolen is.

Dat hij gevange daarvoor nu en dan wel eens gehad heeft toen of twaalf stuijvers en somwijl met malkander wel eens een gulden of vier.

Dat hij gevange nog eens op een seekere nagt geweest is in verscheijde tuijnen op de Fluweele Cingel met sijn vader, Teun den Doove, Piet de Knolle, Leen, Gijs, Lange

fol. 149v

Claas, Piet Vastenout, Kees den Baggerboer, Nout de Schipper en Robbert van Kampen.

Dat aldaar in verscheijden tuijnhuijsen is gebroomen is en het goet daar uijt gestolen, en dat Robbert van Campen het venster van een zeeker tuijnhuijs aldaar openbrak.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in een tuijn in de Winterdijk met Piet de Knolle, Gijs en Leen.

Dat hij gevange de deur aldaar heeft opengestoken en dat Piet de Knolle met een ijser het tuijnhuijs heeft opengestookt.

Dat daar uijt gestolen is eenig porcelijn en tinnegoed.

Dat hij gevange nog op een andere nagt met sijn vader en nog twee anderen geweest is in een tuijn in de Boelecade zijnde de tuijn van Visser.

Dat sijn vader den heijning overklom en de deur opende, dat hij gevange met een ijser daar een punt aan was, de deur van het tuijnhuijs mede heeft helpen open breeken en dat uijt eenig tinnegoed gestolen en dat zulx gebragt is bij eene Jan.

Dat hij gevange nog op een andere nagt met een seekere Leen geweest is in de tuijn van Bastiaanse.

Dat hij gevange met Leen de tuijndeur heeft opengedaan, en met denselven daar is ingegaan.

Dat hij gevange alsdoen met den voorn. Leen het tuijnhuijs heeft opengebroomen, en daar uijt eenig porcelijn goed gestolen.

Dat Leen het goed mede nam, en dat hij gevange daarvoor gehad heeft eene gulden.

Dat hij gevange nog eens op een andere nagt, met Arij den Bult en nog die andere personen waaronder eene Leen geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel.

Dat alsdoen Leen de deur vanden tuijn met een keijscher openstak, en dat se alle daar ingingen.

Dat hij gevange met den anderen aan het tuijnhuijs heeft gebroomen, met een ijser en het selve geopent hebbende daar uijt eenig porcelijn, tuijnmansgereedschap en ander goed gestolen is.

Zaken die buijten tegenspraak genoeg te kennen geven dat dese 's heeren gevange reeds het merk voerende van

fol. 150

een fameuse dieff geen vande minste geweest is onder den hoop van dese pernicieuse boosdoenders, Ja, dat hij gevange schoon jong van jaaren reeds verre in 't kwaade gevordert is en dat hij gevange niet alleen met sijn vader, en met sijn verdere complices meenigvuldige dieverijen en braken heeft begaan, maar zelfs zonder sijn vader zig verthoont heeft een voorganger te zijn in breeken en steelen.

Zo is 't dat zulke en enorme delicten, zoo min in de jeugd als in rijper jaaren moeten verschoond werden voor als de wet ende het regt den regter noodesaakt geen verschooning of dissimulatie te gebruiken en wijl de placaten, dienende tot een permanente wet zulx klaar gebieden en de keuren deser stad duidelijc spreken en ten dieneijnde sijn ingevoerd.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratiene officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt en dat desselvs doode lijk aan het geregt buijten desen stede zal werden gehangen tot dat het sal sijn vergaan ende geconsumeerd en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenissen en mise van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen na exigentie van zaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Frans Cornelisz. Vermeul, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratiene officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebben alle het geene ter materie diende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van

Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange geconfineerd te werden in het tugthuijs dese stad, sijn leven lang gedurende omme daar met sijn

fol. 150v

handenwerk de kost te winnen, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch ende conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Aldus gedaan den 11e julij 1744 bij den Heeren Schepenen als voren.
Gepronuntieert den 3e augustus 1744 present alle de welgemelte Heeren Schepenen.

fol. 150v

*met een strop om den hals
gesleept tot aan het geregt
en aldaar met kettingen aan
de beenen aan de galg gehangen*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas van delict op ende jegens
het doode lighaam van Barent
Barel 's heeren gevange**

Alsoo Barent Barel, 's heeren gevange oud zevenenvijftig jaar, geboortig van Zevenbergen in de Baronie van Breda¹, van ambagt een kleermaker zig op den 26e julij 1744 voormiddags ter plaatse sijner gevankenis en op de Gevangenpoort zig heeft verwurcht en om 't leven gebragt gelijk sulx ten overstaan van twee getuigens voor des regters oog klaar is gebleeken, dat Barent Barel heeft weeten ter hoogte van een halve manslengte een koopere spijker in de muur te slaan, en daaraan een dun touwtje vast te maken en zig daarmede te worgen, alles breder bij attestatie vermeld, om zo waar 't mogelijk des regters straffe te ontgaan en sijn lichaam van een schandelijke dood te bevrijden, alswel bewust sijnde, wijl reeds in 't bij sijn vanden Steedehouder en een van 's heerendienaars met name Arij vanden Horde beleden heeft bij sijn dogter geslapen te hebben, dat sijn verfoeijelijk feit voor des regters oog klaar genoeg zoude consteren, en dat hij zigzelve schuldig bevond aan de aller gruwelijkste bloedschande in soo verre dat sijn eijgen geweeten hem tot een beul heeft verstrekt, opdat sijn tong voor den regter niet soude belijden zodanig een gruwel gepleegt te hebben en wijl reeds zoo door beedigde informatie van getuigens tegens hem gevange ingewonnen, is op te maken, dat soe een ontaarde

fol. 151

vader zig aan een sodanig verfoeijelijk feit zoude hebben schuldig gemaakt en wijl de justitie het ten hoogsten aan gelegen legt anderen te exempelen dit doode lichaam ten toone te stellen, conform de placaten en wetten dezer landen.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat het doode lichaam van Barend Barel met een stop om den hals vande Gevangenpoort deser stede op een horde zal werden gesleept en gebragt voor het schavot agter het stadhuijs deser stad en dat na gedane klokkeslag mijnen eijsch ten aanhore van een eijgelijk zal werden voorgelesen en alsdan bij [adfridicatie] van dezelve vandaar door de stad gesleept, en voorts gevoert zal werden tot aan het geregt bujten deser stad omme aldaar gehangen te werden en in dien voegen als men gewoon is sodanige boosdienders te doen en wijders gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Schepenen gehoord den crimineelen eijsch en conclusie die den Heer Bailliu en Schout deser stad razione officii op ende jegens het doode lijk van Barent Barel heeft gedaan en genomen, ende na rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de name ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemeeren het selve doode lijk met een strop om den hals op een horde gebragt te worden vande Gevangpoort voor het schavot agter het stadhuijs deser stad en vandaar door de stad gesleept, en voorts gevoert te werden tot aan het geregt bujten dee stad² om aldaar anderen ten exempel, met kettingen aan sijn beenen gehangen te werden, tot het lichaam door weer en wind zal zijn vergaan en geconsu-

fol. 151v

¹ Zevenbergen, gem. Moerdijk, Noord-Brabant.

² Sic, bujten dee stad, lees: bujten de stad.

meerd, verklaren zijn goederen aansprakelijk en executabel voor de kosten van zijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskingave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda den 28e julij 1744.
Gepronuntieert en geexecuteerd den 30e dito, present alle de bovengemelde heeren.

fol. 151v

met de koorde gestraft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas
van delict**

contra

**Piet van Leeuwen alias Piet Knolle
's heeren gevange**

Alsoo Piet van Leeuwen alias Piet Knolle oud sevenenvijftig jaar, geboortig van Leijerdorp¹ van ambagt een tuijnman 's heeren gevange bekend buijten pijn en banden van ijser,
Dat hij gevange in den jare 1727 een week of tien gewerkt heeft voor opperman bij Beukel van Beijeren en daarna aan het tuijnieren is gegaan.
Dat bij hem gevange gewerkt heeft zijn soon Gijs en Leen, Maarten Visser alias de Spreeuw en zijn broer Teun den Dooven.
Dat hij gevange omtrent vijf jaaren geleden zijn eijgen zaken begonnen heeft.
Dat omtrent anderhalf jaar geleden Maarten Visser, alias de Spreeuw van hem gevange vandaan is gegaan.
Dat hij gevange op een seekere nagt met zijn broer Teun den Dooven, zijn zoonen Gijs en Leen en Maarten Visser zijnde voorleede Goudse kermis een jaar geleden geweest is in de tuijn vande weduwe van Es.
Dat alsoeden sijne broer Teun den Dooven boven op het tuijnhuijs klom, en de pannen van het dak nam.

fol. 152

Dat hij gevange deselve heeft aangenomen, en aan zijn zijk² overgeven.
Dat Maarten de Spreeuw alsoeden het dak is ingeklommen en de deur van het tuijnhuis heeft gepend.
Dat hij gevange en zijn zoon Gijs daar binnen zijn gegaan en aldaar uijt genomen hebben eenige tinne schotels en aardewerk.
Dat het goed vandaan is gebragt in zijn gevangens tuijn en naderhand door zijn zoonen Leen en Gijs na eene Heijl wonende bij de Overvaarschouw.
Dat hij gevange op dien selfde nagt geweest is in den tuijn van ds. Beijerman.
Dat zijn broer Teun den Doove met een bijteltje het venster van 't voorsz. tuijnhuijs openbrak en dat alsoeden Teun den Dooven en zijn zoon Gijs daar in klommen, terwijl hij gevange, Maarten Visser en zijn zoon Leen op de kade stonden.
Dat hem gevange uijt dat tuijnhuijs overgegeven is een schotel of vier, een blik, een asvarken, en een koffijkan.
Dat hij gevange op een andere nagt met Maarten Visser, zijn zoonen Gijs en Leen en zijn broer Teun den Doven geweest is in den tuijn van van Veen.
Dat zijn broer Teun den Dooven het keukentje van het tuijnhuijs met een spade heeft opengebrooken.
Dat alsoeden daar in gingen Teun den Dooven, Maarten Visser en hij gevange
Dat de goederen daar uijt gestolen door zijn zoonen Gijs en Leen gebragt zijn bij Heijl aan de Overvaarschouw.
Geeft hij gevange voor daarvan alleen genoten te hebben drie gulden en dat van al dat goed vijf gulden soude zijn gemaakt.
Dat hij gevange nog op een seekere nagt, met zijn broer Teun den Dooven, zijn zoonen Gijs en Leen, Maarten de Spreeuw en Jaap de Sterke geweest is in alle de tuijnen in de Heerecade, beginnende van Thijs Bos af tot den heere secretaris van Eijck toe.
Dat hij gevange alsoeden is geweest in de tuijn van Moleschot met zijn zoon Leen, terwijl in den tuijn vanden Heer pensionaris Snels de ander vier waaren.

fol. 152v

Dat hij gevange de deur van het tuijnhuijs van Moleschot heeft opengetrapt.
Dat hij gevange alsoeden met zijn zoon Leen daar in gegaan, dog zoo hij gevange voorwendt daar niets heeft gevonden.

¹ Leijerdorp, prov. Zuid-Holland.

² Sic, aan zijn zijk, lees: aan zijn.

Dat Jaap de Sterke sijnde alsdoen in een ander tuijn van hem gevange twee stoelen heeft overgereijt¹ zonder dat hij gevange precies weet uijt wat tuijn deselve stoelen zijn.

Dat hij gevange met zijn zoon Leen, Jaap de Sterke geweest is in den tuijn vanden chirurgijn van Staveren.

Dat Jaap den Sterke alsdoen het venster van het tuijnhuijs opensloeg en dat Jaap de Sterke daar in is geklommen en aan hem gevange en Leen daar uijt eenig goed gegeven heeft.

Dat een mand of twee van alle die goederen op dienen gestolen des morgens vroeg bij eene Aagt wonende schuijns over Heijl gebragt zijn.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in den tuijn van Vosmeer.

Dat hij gevange met een koevoet het venster van onderen heeft opengebroke en Maarten de Spreeuw met een kleijnder ijser het andere venster.

Dat hij gevange daar in is geklommen met Maarten de Spreeuw, zijn broer Teun den Doven, zijn zoonen Gijs en Leen en Jaap de Sterke.

Dat hij gevange daar binnen sijnde de deur vande wijnkelder heft opengebroke, en dat door den Doven daar uijt eenige vlessen wijn zijn gehaald waarvan zij eenige hebben uijtgedronken, en de andere medegenomen.

Dat het ander goet, dat daar gevonden wierd in een sak is gestoken.

Dat hij gevange als se van zins waren iets des nagte te gaan beschaaren, malkander ordinair bescheijden in de Cortackeren.

Zaken die uijt zijn confessie den regter klaar genoeg tonen dat dese hertnekkige boosdoender en pernicieuse landpest zig toegelegd heeft omme te steelen ende te breeken en anderen daarin voor te gaan.

Boven en behalven 't geen door een turbe van medecomplicen is gedeposeerd en geaffimeerd, dat dese 's heeren gevange zig nog andere en enorme tuijnbraken heeft schuldig gemaakt

fol. 153

en mede een vande hoofden geweest van fameuse dieven en roovers, Ja, selfs als een ontaarde vader zijn eigen kroost daarin geoeffent, Ja, dat hij gevange meenigmaal de regter met indecente woorden dese te tergen ende recht vorderen en de rechter van hemel en aarden als ten bewijze van onschuld, tot getuige te roepen. [Welk] gedrag in zoo een verfoeijelijk booswigt des te swaarder moet geoordeelt, en na alle rigueur gestraft werden wijl geen verschooning, geen genade, geen gratie, alwaar het dat de wetten zulx den regter toelieten in dit geval zouden kunnen of mogen gebruikt werden, dog wijl de placaten deser landen, in dusdanige feiten van roverije en braak alle jusicieren, ordonneeren op het exemplaarst en het alder rigoureust de sodanige te straffen.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar soo lange ten toone gesteld te werden en aanschouwer te sijn vande straff sijner soonen, en medecomplices, totdat deselve sullen sijn geexecuteerd en dat hij gevange alsdan met de koorde zal werden gestraft dat er de doot na volgt en dat desselfs doode lijk afzonderlijk op een horde zal werden gesleept tot aan het gerecht buiten deser stede en aldaar met een koevoet boven 't hoofd zal werden gehangen den vogelen des hemels ten spijsse tot het selve sal sijn vergaan ende verteerd en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ofte ten alsulke ander fine als de Heeren Schepenen zullen bevinden te behooren.

fol. 153v

Schepenen gehoort de confessie van Piet van Leeuwen alias Piet Knolle 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemnneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar zoo lange ten toongesteld te werden en aanschouwer te sijn van meedecomplices die met de doot gestraft zullen werden en geexecuteert zullen sijn, en dat hij gevange als dan met de koorde zal werden gestraft, dat er de doot na volgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het geregt buijten dese stad, omme daaraan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan, en geconsumeerd, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen en condemnneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskinsgave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Amilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda den 3e augustij 1744
Gepronuntieert en geexecuteerd den 7e dito, daarbij waren alle de bovengemelte Heeren demto Mr. Dirk Amilius Jongkint.

¹ Sic, heeft overgereijt, lees: heeft overgereijckt.

fol. 154*met de koorde gestraft*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

**Aarnout vanden Burg, 's heeren
gevangene**

Alsoo Aarnout vanden Burg, oud agtenvijftig jaaren, geboortig van Gouda, schipper op Bodegraven en tevoren geweest een kleijngarensnyder van sijn ambagt, 's heeren gevangene, bekent buiten pijn en banden van ijser, Dat hij gevangene lang kennisse gehad heeft aan Teun van Leeuwen alias den Dooven, en lange Claas, en dat deselve met hem gevangene nu en dan wel hebben gevaren na Bodegraven.

Dat lange Claas in sijn gevangens tuijn wel is gekomen om een pijp te ontsteeken en dat deselve aan sijn gevangens huys wel is geweest.

Dat hij gevangene eens geweest is aan het huys van Heijl wonende bij de Overvaarseschouw en aldaar een soopje heeft gedronken.

Dat de voorsz. Heijl een mandje met goed een reijs of tweemaal aan sijn gevangens schuijt heeft gebragt en dat hij gevangene te Bodegaven het goed heeft verkogt bij een uijtdraagster met name Marijtje Kuijpers.

Dat hij gevangene daarvan gemaakt heeft twee gulden die hij gevangene aan Heijl gegeven heeft en waarvoor hij gevangene vier stuivers heeft genoten.

Dat hij gevangene nog eens van Heijl eenig goed ontfangen heeft, om te Bodegaven te verkopen, en aldaar gebragt bij eene Marrijtje Batrams een uijtdraagster, dat daar afgemaakt is drie gulden en dat hij gevangene het geld aan Heijl gebragt heeft en daarvoor genoten twee schellingen.

Dat lange Claas mede wel eenig goed aan sijn gevangens schuijtje in een sak heeft gebragt.

Dat hij gevangene het selve bij een vande voorn. uijtdraagsters gebragt heeft en daarvoor gekregen drie en een halve gulden.

Dat hij gevangene daarvoor genieten heeft tien stuivers.

Dat hij gevangene eens een sak met goed van lange Claas ontfangen heeft en gebragt bij Margje Batrams.

fol. 154v

Dat daarvan gemaakt is vijf gulden en dat hij gevangene daarvan gehad heeft veertien stuivers.

Dat op een seekere tijd Teun den Dooven een sluijtmantje met goed aan sijn gevangens schuijt gebragt heeft.

Dat hij gevangene sulx verkogt heeft bij reeds gemelde Marrijtje Kuijpers, en dat daarvan gekomen is vijf gulden en een schelling.

Dat hij gevangene nog een een pakje van den Dooven heeft ontfangen, en wederom gebragt bij de voorn. uijtdraagster, en dat daarvan gekomen is [...ses] gulden en dat hij gevangene daarvoor gehad heeft eene schelling.

Dat hij gevangene geweeten heeft, dat hetgeen door Heijl, lange Claas en den Dooven aan sijn schuijt gebragt wierd gestole goed was.

Dat hij gevangene op een seekere avond met lange Claas en Robbert van Campen gegaan is na sijn tuijn leggende in de Bagijnecade en dat alsdoen Robbert van Campen een bos met keijsers doeg.

Dat de bos met keijsers dikwijls in sijn gevangens tuijn zijn geborgen, en dat hij gevangene wel wist dat door lange Claas de tuijnen daarmede wierden opengestoken en dat lange Claas mede een sleutel van sijn gevangens tuijn hadde.

Daat hij gevangene op een seekere nagt met lange Claas geweest is in een tuijn in de Cortackeren en in Janna Philipecade.

Dat lange Claas de deur met een keijscher openstak en dat hij gevangene daar in ging.

Dat gemelde Claas met een breekijser het tuijnhuys openbak en dat hij gevangene daar uijt gestolen heeft eenige tinne schotels en eenig porcelijn.

Dat lange Claas het goed verkogt heeft en dat hij gevangene daarvan voor sijn part gehad heeft twee gulden.

Dat hij gevangene nog op een ander nagt met lange Claas geweest is in een tuijn in de Bagijnecade toebehorende Henkje vander Ent.

Dat lange Claas de deur vanden tuijn met een keijscher openstak, en het tuijnhuys aldaar met een

fol. 154a

ijser openbrak dog dat daar niets gevonde wierd.

Dat hij gevangene nog op een seekere nagt geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel, tussen het Dolepoortje en den Dijk met Robbert van Campen, Teun den Doove, Frans Vermeul, lange Claas en Kees de Baggerboer.

Dat alsdoen Robbert van Campen de deur vanden tuijn en het tuijnhuys met een bijtel heeft open gebroken.

Dat uijt het tuijnhuys gestolen is een tinne schotel of agt en dat het goed door Robbert van Campen is mede genomen.

Dat van dat gestolen goed gemaakt is een gulden of ses en dat hij gevangene daarvoor voor sijn portie gehad heeft twee gulden.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt in een tuijn in de Tweede Cade op de Carnemelksloot geweest is met Robbert van Campen en Kees de Baggerboer.

Dat Kees den Baggerboer de deur vanden tuijn met een bijtel openbrak en dat Robbert van Campen mede met denselfde bijtel de deur van tuijnhuis heeft opengebroken, dat daar uijt gestolen is eenig aardewerk, waarvoor gemaakt is een daalder.

Dat hij gevange nog eens op een andere nagt geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel, tusschen het Doelepoortje en Tiendewegspoort zonder precies te weeten wie dien tuijn toebehoorde.

Dat er alsdoen bij was Robbert van Campen, Gijs van Leeuwen en Jan Drost.

Dat Robbert van Campen de deur vanden tuijn met een ijser opende dog dat de deur van dat tuijnhujs openstond.

Dat se alle daar sijn ingegaan en daar uijt gestolen hebben eenige schotels.

Dat hij gevange nog op een andere nagt met een schuijtje gekomen is agter aan den tuijn vanden Heer Texelius, bij sig hebbende lange Claas, Teun den Dooven en Gijs van Leeuwen.

Dat hij gevange en de anderen aldaar over de heijning klommen, en dat gij gevange met de anderen het

fol. 154va

tuijnhujs met een ijser openbrak en daar uijt gestolen hebben eenige kopjes en schoteltjes, welk goed gebragt is aan hujs van Heijl bij de Overvaarschouw.

Dat hij gevange voor sijn deel daarvoor van lange Claas ontfangen heeft eenentwintig stuijvers.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in den tuijn van Volker in de Boelecade met Robbert van Campen en een seekere Kees.

Dat Robbert van Campen de tuijndeur met een ijser openbrak en dat hij gevange en de anderen met een ijser aan het tuijnhujs hebben gebroken, en daarin gestolen een theekeetel, schotels en theegoet, 't geen Robbert van Campen mede naer tuijs nam, en dat hij gevange daarvan voor sijn portie gehad heeft vijftien stuijvers.

Dat hij gevange nog op eene seekere nagt geweest is in een tuijn leggende in de Tweede Cade op de Carnemelksloot en dat hij gevange de deur van het tuijnhujs heeft opengebroken.

Dat er alsdoen bij waren Robbert van Campen en Willem Jansse Bakker, dog dat hij gevange niet wel weet wat voor goet, dat daar uijt gestolen is, alsoo 't soo lang geleden is, maar dat hij gevange wel weet, daarvooren Willem Bakker gekregen heeft vijftwintig stuijvers.

Uijt alle het welke evident genoeg komt te blijken, dat dezen 's heeren gevange niet alleen gestole goederen heeft vervoerd, en tot gelde gemaakt, maar daar en boven sijn tuijn geleend, om werktuigen van dieven te bergen, en dezelve in alles de behulpzame hand te leenen, Ja, dat hij gevange schoon door een eelijke handtnering konde aan de kost geraken, zig egter heeft toegelegd om daamede vuilj gewin te drijven, en niet alleen als een schadelijke heulder, maar zelfs als een pernicieuse dieff meenigmaal te steelen tot drie diverse enorme tuijnbraken te plegen.

Welke verfoeijelijke feiten in dese min verschonelijk de Stedehouder moet geoordeelt en naa den letter der wet gestraft werden, en wijl de placaten deser landen ten dien eijnde sijn ingevoerd.

fol. 155

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhujs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te dien, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt bujten deser steede zal werden gehangen tot dat het zal sijn vergaan ende geconsumeerd en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Schepenen gehoord de confessie van Aarnout vander Burg 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhujs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de door na volgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het gerecht bujten dese stad omme daaraan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan en geconsumeerd en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en kosten van justitie.

Aldus gedaan ter presentie vande Heeren Mr. Willem vanden Kerkhoven, Mr. Thielman van Zeeberg, Mr. Govert Suijs Burgermeester gedaan bij de Heeren Schepenen (als in de voren staande)
Geprountieert en geexecuteerd als voren.

fol. 155v

met de koorde gestraft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moringh, Bailliu en Schout der**

**stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas van delict
contra
Robbert van Campen, 's heeren
gevangene**

Alsoo Robbert van Campen, oud sevenendartig jaar, geboortig van Gouda, een baggerman van zijn ambagt, dog nu een knecht op het Bodegraafse schuiftje, 's heeren gevangene, bekend buiten pijn en banden van ijser, Dat hij gevangene wel eens bij eene Heijl, wonende aan de Overvaarschouw, een soopje heeft gedonken. Dat lange Claas en Teun den Dooven zomwijl wel met hem gevangene naar Bodegraven zijn meede gevaren. Dat hij gevangene nu en dan eens met zijn schipper Naut en lange Claas uijt vissen is geweest. Dat hij gevangene eens op een seekere nacht zonder precies den tijd te kunnen bepalen, met zijn schipper Naut, lange Claas, Gijs van Leeuwen, Teun den Dove, Jaap de Sterke, Frans Vermeul en Willem Janse Bakker geweest is in een tuijn vanden apotheker Bastiaanse leggende op de Fluweele Cingel. Dat hij gevangene en Willem Janse Bakker over den heijning zijn geklommen, en den deur vanden tuijn met een mes hebben opengestoken, en dat de anderen alsdoen daar in zijn gegaan. Dat Teun den Doove en Naut de Schipper de deur van het tuijnhuys met een keijzer zogten open te steeken, dog zulk niet kunnende doen, de voorsz. personen alsdoen met een bijtel het selve hebben opengebroken. Dat zij met malkander uijt dat tuijnhuys gestolen hebben eenig postelijn en twee vlessen wijn, die zij uijtgedonken hebben. Dat hij gevangene op een ander nacht, geweest is in een groentetuijn op de Turfcingel met den Rotte,

fol. 156

Gijs van Leeuwen en Teun den Doove.

Dat hij gevangene en de anderen over den heijning geklommen zijn, en aldaar wortelen gestolen hebben. Dat hij gevangene nog op een andere nacht met Kees den Baggerboer, groffe Jan, Nout de Schipper, Teun den Doove, Gijs Knolle, met een schuiftje gekomen zijn agter de tuijn vanden Heer Texelius. Dat Kees den Baggerboer, Teun den Doove, groffe Jan en Gijs de Knolle, de heijning zijn overgeklommen en dat zij de grendels vande tuijndeuren hebben afgedaan en dezelve open gedaan, dat hij gevangene met de anderen in de tuijn is gegaan, en aldaar eenige bloemen hebben gestolen. Dat hij gevangene nog eens op een seekere nacht met Naut den Schipper en groffe Jan geweest is in een tuijn in de Derde Cade op de Carnemelksloot. Dat hij gevangene met dezelve over den heijning is geklommen, en dat Naut de Schipper met een beijtel het venster van het tuijnhuys heeft opengebroken. Dat Naut de Schipper alsdoen het venster is ingeklommen, en de deur van het tuijnhuys heeft opengedaan. Dat aldaar eenig porcelijn en een gordijntje gestolen is. Dat hij gevangene nog op die selfde nacht, met de voorn. personen geweest is in een tuijn aan het eijnde vande cade. Dat Naut de Schipper en groffe Jan met een ijser de deur van het tuijnhuys, leggende aan de weg heeft opengebroken, dat zij daar uijt gestolen hebben een coopere koffikan en eenig postelijn. Dat hij gevangene nog op een andere nacht met Kees den Baggerboer, groffe Jan, Naut de Schipper, Teun den Dove, Gijs de Knolle geweest is in een tuijn midden in de Winterdijk na de kant van Potterspoort. Dat zij aldaar uijt een tuijnhuys welk hij gevangene niet weet of aangestaan heeft, of niet, gestolen hebben een tafel-

fol. 156v

kleedje, eenig Delfs aardewerk en een koper keeteltje.

Dat hij gevangene nog op een seekere nacht geweest is in tuijn op de Fluweele Cingel tusschen het Dolepoortje en den Dijk met Naut de Schipper, groffe Jan en Frans Vermeul. Dat hij gevangene de deur vanden tuijn en tuijnhuys met een bijtel heeft opengebroken, en dat daar uijt gestolen is eenige tinne schotels en gordijntjes en postelijn. Dat hij gevangene nog op een seekere nacht met Naut de Schipper, groffe Jan, lange Claas geweest is in een tuijn gelegen in de laaste cade op de Karnemelksloot. Dat hij gevangene de deur van het tuijnhuys met een bijtel heeft open gebroken. Dat daar uijt gestolen is eenige kopjes en schoteltjes en een koper koffijkeeteltje. Dat hij gevangene nog op een seekere nacht geweest is in een tuijn in de Cortackeren, met Teun den Doove, Piet de Knolle, Gijs van Leeuwen en Piet Vastenouw. Dat Teun den Doove over den heijning klom en dat deur vanden tuijn van binnen openbrak. Dat zij met malkander de deur van het tuijnhuys, met een koevoet hebben opengebroken en dat daar uijt gestolen is twee tabaksconfoortjes, een kandelaar en eenig porcelijn. Dat hij gevangene nog op een seekere nacht geweest is in de tuijn van Pierson ofte daarnaast met Nout de Schipper, lange Claas, Gijs van Leeuwen, groffe Jan en Kees den Baggerboer. Dat zij van agteren met een schuiftje daaraan zijn gekomen, en dat hij gevangene met Gijs en Naut den Schipper den heijning overklommen, en de grendels vanden tuijndeuren hebben afgedaan en alle daarin zijn gegaan. Dat hij gevangene en de anderen de deur van het tuijnhuys hebben opengestoken en daar uijt gestolen hebben twee coffijkeetels, eenig postelijn, tinne schotels, een boek en verder eenige rommeling.

Dat het gestole goed somwijl wel geborgen is in den tuijn van Naut de Schipper en vandaar gebragt in Bodegraven bij eene Magtel Kroes zijnde een turfstelster bij eene Leth, sijnde de snaar van Nout de Schipper.

fol. 157

Dat hij gevange voor sijn portie daar eens een daalder daarvoorens vijftwintig stuijvers, vande gestolen goederen gehad heeft, nadat de buijt groot was.

Zaken die klaar genoeg bewijsen dat desen pernicieuse boosdoender met een opgeheeven hand zig aan meenigvuldige braken en tuijndieverijen heeft schuldig gemaakt en schoon hij gevange een eerlijk bestaan hadde om sijn brood te winnen, zig egter op steelen en rooven heeft toegelegd, ende zig zelven vermengt onder een rot van fameuse dieven.

Welke enorme delicten in een land daar de justitie naar alle rigeur van wetten moet werden gehandhaaft ten hoogsten punibel sijn, en wijl de meenigvuldige placaten, en strikte keuren dezer steede tot afschrik van anderen en weering van 't quaede sijn geemaneerd en den regter een rigtsnoer verstrekken om daarna te wijsen.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deesen stede zal werden gehangen, tot dat het zal sijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie.

Schepenen gehoord de confessie van Robbert van Campen 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebben alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren

fol. 157v

hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar me gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar met de koorde gestraft te werden datter de dood na volgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het geregt buijten dese stad, omme daar aan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan en geconsumeerd en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie bij den Heeren en op dato als voren staande Gepronuntieert en geexecuteert uts.

fol. 157v

met de koorde gestraft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in
cas van delict**

contra

Gijs van Leeuwen, 's heeren gevange

Also Gijs van Leeuwen, oud eenentwintig jaar, geboortig van Gouda, een tuijnman van sijn ambagt, 's heeren gevange bekent buijten pijn en banden van ijser,

Dat hij gevange vier of vijf jaaren geleden eerst bij sijn vader is komen werken.

Dat Maarten Visser alias De Spreeuw eenige tijd voor knecht bij sijn vader gewerkt heeft en omtrent anderhalff jaar geleden uijt sijn vaders dienst is gegaan.

Dat hij gevange alvorens gestolen te hebben door sijn vader, Teun de Doove en Maarten de Spreeuw tot steelen is aangeset geweest.

Dat hij gevange voorlede Goudse kermis jongseleden met sijn broer Leen geweest is te Rotterdam bij sijn oom Jan van Leeuwen en dat hij gevange met sijn broer een nagt daar is gebleven.

Dat sijn vader daar te voren wel een dag of zes is geweest. en de Doove een week of drie, alsmede Maarten de Spreeuw

fol. 158

Dat er op een dag dat hij gevange daar was aan 't huijs van sijn oom Jan van Leeuwen gebragt wierd een mandje met goed door sijn vader, den Doove, Maarten de Spreeuw, eene Tanneke en een Dirkje, zijnde een turfstelster beijde wonende te Rotterdam.

Dat hij gevange met de andere uijtgezondert de twee vrouwspersoonen, des namiddags gegaan is van Rotterdam na Gouda, dragende de anderen de voorn. manden met goed, en dat hij gevange des nagts te huïjs quam.

Dat die mande gebragt is ten huïjse van Heijl aan de Overvaarschouw, en dat er onder ander goed eenig silver is was.

Dat hij gevange van den Doove hoorden dat het silver uijt een hofsteede gelegen bij Rotterdam buijten de Schiedamse Poort bij het Nieuwe Werk gestolen was.

Dat de Doove, met Maarten de Spree¹ met drie persoonen, wonende te Rotterdam, aldaar hadden gebroken, dog dat sijn gevangens vader op de weg is blijven staan.

Dat hij gevange mede uijt de mond van Teun den Doven gehoord heeft, dat de gemelde Teun met dieselfde persoonen geweest was in eenige tuijnen te Rotterdam en daar uijt eenig goed te hebben gestolen.

Dat hij gevange te Rotterdam sijnde wel verscheidjen persoonen bij den Dooven heeft gezien onder anderen eene Claas die aldaar dikwijls bij de Goudse wagens te vinden is, en dat die selfde persoonen alhier aan het huïjs van den Doven wel sijn geweest.

Dat hij gevange eens op een seekere nagt alhier op de Fluweele Cingel met sijn vader en sijn broer Leen, Teun den Dooven, Frans Vermeul, Piet Vastenouw en Kees het Smitje geweest is en een seekere tuijn, zonder te weeten van wie.

Dat Kees het Smitje de tuijndeur opende en dat zij allen daar in gingen.

Dat Teun den Dooven met een koevoet, de deur van het tuijnhuïjs openbrak en dat daar uijt verscheidje soort van goed gestolen is, en door Kees het Smitje en den Doove in een mande gelegd zijnde, het zelve door Piet Vastenouw is weg gebragt.

Dat hij gevange nog eens op een seekere nagt, geweest is in een tuijn meede aldaar met Teun den Dooven, Leen, Jaap de Sterke, Kees den Baggerboer, Nout de Schipper, Piet Vastenouw en

fol. 158v

Robbert van Campen.

Dat Robbert van Campen de deur vande tuijn met een keijzer openstak en dat er alsdoen mede bij waren Jan Drost en eene Willem Janse Bakker.

Dat Willem Janse Bakker in een tuijn aldaar met een ijzer het venster van het tuijnhuïjs heeft opengebroken.

Dat hij gevange nog eens geweest is in een tuijn, leggende in de Cortackeren en wel die van Danens, met Jan Droste, Nout de Schipper, Teun den Dooven, Jaap de Sterke, Robbert van Campen, Kees den Baggerboer en Willem Janse Bakker.

Dat Willem Bakker aldaar aan het venster van het tuijnhuïjs, en aan de deur met een ijser gebroken heeft en het selve geopent en met een bijl op het venster gehakt.

Dat hij gevange mede op een seekere nagt geweest is in den tuijn vande weduwe van Es met sijn vader, Teun den Dove, Maarten de Spreeuw, sijn broer Leen en Jaap de Sterke.

Dat Teun den Dooven over den heijning geklommen sijnde de grendel vanden deur heeft af gedaan.

Dat den Dooven aldaar op het tuijnhuïjs is geklommen en de pannen van het dak heeft afgenomen, en dat hij gevange de pannen aannam als mede sijn vader.

Dat hij gevange kort daarna een ligte schoot in sijn hoofd kreeg.

Dat hij gevange met sijn vader, Leen, Teun den Dooven, Maarten de Spreeuw en Jaap de Sterke mede geweest is in den tuijn van Danens, en dat hij gevange aldaar in het tuijnhuïjs is geweest.

Dat hij gevange uijt dien tuijn eenig persikken gestolen heeft.

Dat hij gevange mede geweest is in den tuijn van van Veen.

Dat de Doove aldaar met een graaf het tuijnhuïjs openbrak, en dat hij gevange alsdoen mede is in gegaan.

Dat daar uijt gestolen is eenig porcelijn.

fol. 159

Dat het gestolen goed meesten tijd gelegd is in een slamande, en in het tuijnhuïjs van sijn vader gebrogen en vervolgens gebragt bij Heijl en Aagt, wonende aan de Overvaarschouw om aldaar te vercopen, die wel wisten dat het gestole goed was.

Dat hij gevange dikwels het gestole goed bij de voorn. vrouwspersoonen heeft helpen brengen.

Dat hij gevange van sijn vader een gedeelte van dat geld gekregen heeft.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt gestaan heeft op de cade bij de tuijn van ds. Beierman.

Dat alsdoen Teun de Dooven met een ijsertje het venster van het tuijnhuïjs openstak en dat er alsdoen inkloppen Teun den Doove, Maarten de Spreeuw, Jaap de Sterke en hij gevange en dat aldaar eenig goed uit gestolen is.

Dat hij gevange nog eens op een andere nagt voor de tweede maal geweest is in de tuijn vande weduwe van Es, met sijn vader, Leen, den Doove, en Maarten de Spreeuw, dog dat er alsdoen niet is gebroken wyl het tuijnhuïjs openstond.

Dat hij gevange nog eens voor de tweede maal geweest is in de tuijn van van Veen, met de reeds genoemde persoonen en Jaap de Sterke dog dat er alsdoen mede niet is gebroken.

¹ Sic, Maarten de Spree, lees: Maarten de Spreeuw.

Dat hij gevange nog eens op een zeekeren nagt met Maarten de Spreeuw, den Dooven, Leen en Kees den Baggerboer voor de derde reijs geweest is in de tuijn vande weduwe van Es en van van Veen, en dat Kees het Smitje daarbij was.

Dat Kees den Baggerboer het tuijnhuys vande weduwe van Es heeft opengetrapt, en aldaar twee stokken met pennen uijtgehaald.

Dat hij gevange met de bovengemelde personen alsdoen geweest is in de tuijn van van Veen, dog dat het tuijnhuys open stond, en dat daar uijt gestolen is een emmer en een [bortje].

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in de tuijn van Moleschot met sijn vader en Leen.

fol. 159v

Dat eer hij gevange daar quam de deur hoorde opentrappen, sonder te weeten van wie.

Dat hij gevange met sijn vader in het tuijnhuys gegaan is en daar uijt gestolen hebben een kopere lamp een spuijgpotje en ander goet.

Dat hij gevange eer hij in de tuijn quam geweest is in den tuijn vanden Heer pensionarius Snels.

Dat hij gevange aldaar met den Dooven aan de deur van het tuijnhuys gebroken heeft met een ijzer koevoet en daarmede [wijkende], als doen een splinter vande deur sprong, dog dat hij gevange dezelve niet konde openkrijgen.

Dat Maarten de Spreeuw alsdoen aan het venster brak en het selve opende.

Dat hij gevange nog een seekere nagt met Jaap de Sterke geweest is in een tuijn in de Heerecade.

Dat hij gevange alsdoen een schuurtje heeft opengebroken en dat hij gevange aldaar een looie kist vond, en na dezelve opengedaan te hebben, daarin niets heeft gevonden.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt geweest is in den tuijn van Vosmeer, met sijn vader, den Dooven, Leen, Maarten de Spreeuw en Jaap de Sterke.

Dat sijn vader alsdoen het eene venster heeft opengebroken, en Maarten de Spreeuw het andere venster.

Dat hij gevange met de anderen daar is in geklommen en dat sijn broer Leen de kaars ontstak.

Dat alsdoen den Dooven de koevoet ende de deur vande kelder stak en dat hij gevange de deur openstoote, dat het slot daarbij bleef hangen.

Dat daar uijt verscheijde soorten van goed gestolen is en in een sak gestoken onderanderen een kannetje.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in een tuijn bij de Winterdijk naast de tuijn vande Heer van Heuven, met Jaap de Sterke, en dat hij gevange met den voorn. Jaap aldaar in een tuijnhuys gebroken hebben en dat Jaap den Sterke met een ijzer het hangsel van een venster heeft afgebroken en dat ze beide daar sijn in geklommen, en daar uijt een kussen gestolen te hebben.

fol. 160

Dat hij gevange als se van sins waren wat te bescharen malkanderen in de Cortackeren bescheijden.

Uit welke meenigvuldige delicten met den anderen saamgevoegd klaar komt te consteeren, dat dese berugte dieff niet alleen een lange tijd, maar ook geduurig sijn werk gemaakt heeft, om sig te vermengen onder verscheijde complices van dieven en niet alleen met sijn vader veelvuldige dieverijen te pleegen, en bij enorme tuijnbraken te assisteeren maar zelfs buijten sijn vader sig aldaar in te exerceeren, en mede een voorganger te sijn in 't breeken, en ten dien eijnde de schadelijkste werktuigen van geweld te gebruiken, en wijl het regt ende de wet tegens sodanige overtreders is ingevoert, en den rechter in den regten noodsaaken, naar alle rigeur van wetten sonder eenige conniventie ofte dissimulatie tegens de sodanige te procedeeren.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar met de koorde te werden gestraft, dat er de dood na volgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten dezer stede zal werden gehangen, tot dat het sal sijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie.

Schepenen gehoort de confessie van Gijs van Leeuwen, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter

fol. 160v

materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuis dezer stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde gestraft te werden datter de dood navolgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert, na het geregt buijten deze stad omme daaraan met kettingen gehangen te werden, ter tijd en wijlen het door weer en wind zal wesen vergaan ende geconsumeerd, en condemneren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie bij de Heeren en op dato als vorenstaande

Gepronuntieert en geexecuteerd uts.

fol. 160v

*Gegeesseld gebrandmerkt
en voor altoos gebannen
uijt den Lande*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas van delict
contra
Heijltje Bos, 's heeren gevange**

Alsoo Heijltje Bos, vrouw van Joost Daatman, oud omtrent agtentwintig jaar, geboortig van Gouda, een pijpmaakster van heur ambagt, 's heeren gevange, bekent buiten pijn en banden van ijser, Dat zij gevange wonende bij de Overvaarschouw aldaar een soopje heeft vercocht, en dat ten huijze van haar gevange wel quamen drinken Piet van Leeuwen en zijn zoon Gijs en Leen, en dat Maarten de Spreeuw, Arij den Bult aan haar vangens huijs mede wel eens een soopje gedronken hebben. Dat er een met name Aagt, haar vangens buurvrouw, nu en dan wel daarbij is geweest. Dat zij gevange ook wel geweest is aan 't huijs van Aagt en dat aldaar quamen Piet van Leeuwen met zijn zoonen Gijs en Leen alsmede Teun van Leeuwen

fol. 161

alias den Dooven.

Dat zij gevange bij de gemelde Aagt wel geweest is wanneer door den Dooven, Piet de Knolle, Gijs en Leen eenig goed wierd gebracht en dat zij gevange wel weet dat Aagt daar eens tien gulden voor heeft gehad. Dat er nog heel veel gestolen goed gebracht is ten huijze vande gemelde Aagt, en dat naar gissing daarvan wel tweehondert gulden is gemaakt. Dat het mede eens gebeurt is, dat op zeekeren tijd Gijs en Leen van Leeuwen, een mandje met gestole goed naar haar vangens huijs gebracht hebben. Dat zij gevange die selfde mande gebracht heeft bij de voorn. Aagt. Dat zij gevange daarvoor eene gulden heeft genoten en dat zij gevange Piet van Leeuwen daarvoor drie gulden gegeven heeft. Dat ten huijze van haar gevange meermalen door Gijs en Leen gestole goed gebracht is, alsmede door Teun den Dooven. Dat Piet van Leeuwen altijd het geld bij haar gevange heeft komen halen, en dat zij gevange daarvoor genoten heeft zes gulden. Dat mede aan haar vangens huijs door Piet van Leeuwen wel eenig gestole goed gebracht is om te verkoopen dog meest door Teun den Dooven, Gijs en Leen van Leeuwen en dat tot diverse reizen en zeer meenigvuldig. Dat Teun den Dooven het geld van het verkogte goed maar tweemaal bij haar gevange heeft gehaald. Dat van het gestole goed, door haar verkogt, naar gissing wel een grote hondertendertig gulden is gemaakt. Dat Piet de Knolle somwijle wel gestole goed aan haar vangens huijs gebracht heeft, om te bergen, en naderhand door denselven uijt haar vangens huijs gehaald is om na Oudewater te brengen. Dat Teun den Doove wel eenige klederen, tinnegoed, een silvere trekpot, een soutvat, twee silvere kandelaars, een silver schenkbord, eenige silvere leepels en vor-

fol. 161v

ken aan haar vangens huijs gebracht heeft en het selve aan haar vangens huijs een seker tijd lang heeft geborgen. Dat er alsdoen bij waren Piet de Knolle, Gijs en Leen en Maarten de Spreeuw. Dat zij gevange voor berging van dat gestole goed genoten heeft agt guldens. Dat Teun den Dove tegens haar gevange gezegt heeft dat al het silver, klederen en tinnegoed uijt de tuijnen te Rotterdam gestolen was en dat Maarten de Spreeuw en eene Jan, wonende in de Riddersteeg zijnde een kuijper van sijn ambagt, daarbij zijn geweest. En dat het gemelde goed door Teun den Doove en Maarten de Spreeuw weder van haar vangens huijs gehaald en door eene Poulijn in Zeeland is verkogt. Dat zij gevange niet wel weet hoeveel van die goedere gekomen is. Dat Teun den Dooven wel somtijds drie weeken te Rotterdam gebleeven is en dat Piet de Knolle wel mede na Rotterdam geweest is en aldaar eenige dagen bleef. Dat zij gevange somwijle eenig gestole goed aan de schuijt alsmede aan det huijs van Naut schipper op Bodegraven gebracht heeft, en dat die schipper wel wiste dat het gestole goed was, en meestentijd gewoon was het geld, 't geen daar van gemaakt was een dag of drie daarna aan haar vangens huis te bengen. Dat die gemelde schipper wel vier a vijf reizen het gestole goed naar Bodegaven gebracht heeft en dat dezelfde daarvoor wel een of twee gulden, nadat de koop goed was, gekregen heeft.

Dat zij gevange mede wel eenig gestole goed gebragt heeft aan de schuijt vande ordinaris marktschipper varende van hier op Boskoop die wel wiste dat het gestole goed was.

Gevende zij gevange voor redenen dat zij zulx aan de schipper zelfs gezegt heeft.

fol. 162

Dat zij gevange mede wel eenig goed verkogt heeft bij een uijt dager genaamt Jan alhier gewoont hebbende in de Naijerstraat in het roode huijs, die wel wiste, dat het gestole goed was.

Dat zij gevange wel weet dat Maarten de Spreeuw en eene Paulijn eenig gestole goed gebragt hebben naar Rotterdam om aldaar te verkoopen, en dat na het zeggen van Paulijn het gestole goed aldaar gebragt zoude zijn bij eene Jannigje Rijswijck wonende na voorgeven vande gemelde Paulijn als dan in het [Collegatjans].

Zaken die met den anderen aangevoegd den echter klaar genoeg te kennen geven, dat dese 's heeren gevange een hoop van dieven niet alleen heeft opgehouden, onder voorwendsel van tapneering te doen en met de voorsz. dieven verstand te hebben, hunne gestole goederen voor een tijd te verbergen, maat ook deselve verkogt en tot gelde gemaakt, en het hare daarvan heeft genoten.

Om welke redenen de sodanige als een complice en medestanster van dieven moet geagt werden en wijl naar de placaten dezer landen zodanig een fameuse heelster sonder eenige verschooning zelfs voor de eerste reijs naar alle strengheid van regten op het aller rigoureust moet werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslandt dat zij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werde op het schavot agter het raadhujs dezer stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met den strop om den hals wel strengelijck te werden gegesseld

fol. 162v

en met het stadsteeken te werden gebrandmerkt ende gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijfig agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffen dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevanknisse en mise van justitie ofte te alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken bevinden zullen te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Heijltje Bos, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den criminelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslandt, condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhujs deser stede plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijck te werden gegeesseld en met het stadsteeken gebrandmerkt, bannen wijders haar gevange voor altoos uijt de provincie van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevanknis en mise van justitie.

Aldus ter presentie bij de Heeren en op dato als in de vorenstaande Gepronuntieert en geexecuteert uts.

fol. 163

*Met den strop om den hals
gegesseld en gebrandmerkt
geconfineerd in 't tugthuijs voor
12 jaaren en daarna gebannen
voor 25 jaaren uijt de Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda Eijscher in cas van delict
contra
Leendert van Leeuwen alias Leen
Knolle, 's heeren gevange**

Alsoo Leendert van Leeuwen alias Leen Knolle oud omtrent negentien jaar, geboortig van Gouda, van ambagt een tuijnman 's heeren gevange, bekent buijten pijn en banden van ijzer, Dat hij gevange eertijds aan het pottenbakken geweest is en omtrent drie jaaren geleden beginnen te tuijnen bij zijn vader.

Dat zijn vader in dienst als kegts gehad heeft Teunis van Leeuwen, alias Teun den Dooven zijnde zijn gevangens oom en eene Maarten Visser alias De Spreeuw.

Dat hij gevange in den beginne eer hij tot steelen quam door zijn vader daartoe is aangezet, en als hij gevange heen liep wel slagen daarover van zijn vader gehad heeft.

Dat hij gevange op een seekere nagt sijnde gepasseerde Goudse kermis een jaar geleden geweest is in de tuijn vande weduwe van Es, met zijn vader, zijn broer Gijs, zijn oom den Dooven en Maarten de Spreeuw.

Dat den Dooven aldaar op een tuijnhuijs klom en de pannen afnam en die aan Gijs overgaff.

Dat in het tuijnhuijs gegaan zijn den Dooven, Maarten de Spreeuw en zijn broer Gijs.

Dat hij gevange sag dat wanneer deselve uijt het tuijnhuijs quamen, den Dooven en Maarten de Spreeuw een mand droegen, zonder te weten wat daar in was.

Dat hij gevange aldaar eenige bloemen heeft gestoolen.

Dat hij gevange des anderen daags zag dat Maarten de Spreeuw het mandje bragt bij eene Aagt digt bij de Overvaarschouw.

Dat hij gevange naar gissing drie weken voor de gemelde Goudse

fol. 163v

kermis geweest is in den tuijn van van Veen met zijn vader, zijn broer Gijs, Teun den Doove, Maarten de Spreeuw. Dat den Dooven alsdoen het tuijnhuijs met een graaf openbrak, en dat in 't gemelde tuijnhuijs gingen den Doove, Maarten de Spreeuw, zijn broer Gijs.

Dat uijt het tuijnhuijs gestolen is een coffijkkan en eenig posteleijn goed 't geen in een kasje stond.

Dat zijn broer Gijs uijt dien tuijn mede eenig goed heeft helpen dragen.

Dat hij gevange mede geweest is in den tuijn van ds. Beierman.

Dat Maarten de Spreeuw en den Dooven in het tuijnhuijs zijn geklommen.

Dat dezelfde aan zijn vader, zijn boer Gijs en hem gevange die alsdoen op de cade stonden hebben overgegeven twee koffijkannen, een kopere blaker, en eenig postelijn 't geen zij met malkander bragten in den tuijn van zijn vader.

Dat het goed door zijn broer Gijs gebragt is bij eene Aagt, digt bij de Overvaarschouw.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt geweest is in den tuijn van Danens, met zijn vader, zijn broer Gijs, den Dooven, Maarten de Spreeuw.

Dat den Doove met een bijteltje het venster van het tuijnhuijs openbrak, terwijl hij gevange en de anderen daar bij stonden.

Dat Maarten de Spreeuw eerst inklom en de deur van het tuijnhuijs open deedt, en alsdoen den Doove en zijn broer Gijs er ingingen.

Dat uijt dien tuijn gestolen is eenig postelijn goed, 't geen in den tuijn van zijn vader gebragt is, en naderhand door zijn broer Gijs bij de voorn. Aagt.

Dat hij gevange mede op een seekere nagt met zijn vader, zijn broer Gijs, den Dooven, Maarten de Spreeuw en Jaap de Sterke in verscheijde tuijnen in de Heerecade, beginnende van Tijs Bos tot den secretarius van Eijck

fol. 164

toe, geweest is, dat hij gevange met den anderen vervolgens alle de heijningen overklom.

Dat op die nagt drie a vier tuijnhuijsen zijn opengebroomen, onder anderen die vanden Heer Snels en een tuijn daar naast.

Dat Teun den Dooven met een bijtel aan de deur van het tuijnhuijs vanden Heer Snels gebroken heeft zonder het zelve te kunnen openkrijgen, en dat zijn broer Gijs mede die nagt heeft gebroomen, dat naderhand het venster van dat tuijnhuijs is open gebroken en dat daar in geklommen zijn den Doove en Jaap de Sterke.

Dat Jaap de Sterke kort daarna het venster van het tuijnhuijs vande backer van Staveren met zijn vuijst open klopte.

Dat hij gevange, zijn vader en Maarten de Spreeuw alsdoen in die selfde tuijn waren, en dat Jaap de Sterke door het venster klom.

Dat een verscheijde soort van goed uijt gestolen is onder anderen postelijn en een keeteltje.

Dat hij gevange die selfde nagt met zijn vader geweest is in een andere tuijn, en dat zijn vader alsdoen de deur van het tuijnhuijs open trapte.

Dat de goederen uijt alle de tuijnen op die nagt bestolen bestonden in kopjes, schoteltjes, koffijkannen, confoortjes, 't geen sij des nagts omtent twee uren met malkander gebragt hebben bij de voorn. Aagt.

Dat hij gevange wel geholpen heeft om nog ander goed te bengen aan het huijs van Heijl bij de Overvaarschouw.

Dat hij gevange nog eens voor de tweede maal geweest is in de tuijn van ds. Beijerman en dat er alsdoen bij was Jaap de Sterke.

Dat er dien nagt uijt het tuijnhuijs gestole is eenig posteleijn en ander goed.

Dat hij gevange mede geweest is in de tuijn van Vosin en met de bovengemelde vijf personen.

Dat zijn vader en den Dooven aan de twee vensters vande tuijn braken en het eene opengebroke hebbende, daar

fol. 164v

allen zijn in gegaan en ligt aan gestoken hebben.

Dat sijn vader en den Dooven alsdoen de kelder hebben opengebrouken en de wijn daar uijt gehaald en dat ieder wat uijt dat tuijnhuijs gedragen heeft en bij malkanderen in een sak gedaan.

Dat hij gevange nog op een andere tijd met Jaap de Sterke, den Doove en Maarten den Spreeuw geweest is in een tuijn in de Boelecade, zijnde een groot tuijnhuijs.

Dat de drie gemelde personen over de andere heijningen klommen, en alsdoen wel in een tuijn of zes daar naast gelegen geweest zijn.

Dat se wederom komende de Doove een sak vol goed op sijn schouders droeg zijnde daar onder anderen in een schoorsteenkleedje.

Dat hij gevange eenige dagen daarna twee schellingen daarvan heeft genoten, zoo als hij gevange voorgeeft.

Dat hij gevange op die selfde nagt met de voorn. personen geweest is in de Winterdijck, dat se aldaar over den heijning klommen, en wel in vijff tuijnen gingen, onder anderen wel bij 't [...] met een koevoet aan een groot tuijnhuijs braken, maar niets anders als de schuifraam konde openkrijgen, en daar uijt een kussen hebben gestolen.

Dat hij gevange kort tevoren op een seekere nagt geweest is voor de tweede maal in de tuijn vande weduwe van Es zonder dat er alsdoen gebrouken is geweest.

Dt hij gevange mede voor de tweede maal geweest is in de tuijn van van Veen, dog dat er als doen van belang niet is gestolen.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt met Teun den Dooven, Piet Vastenouw en nog een ander geweest is in den tuijn van Abel op de Fluweele Cingel, dat Teun den Doove over de heijning klom, en alsdoen de deur opende en dat zij allen daar in sijn gegaan.

Dat hij gevange wel gehoord heeft dat er gebrouken wierd

fol. 165

zonder te weten wie zulx gedaan heeft, en dat uijt die tuijn gestolen is eenige kopjes en schoteltjes, een kan en ander goed.

Dat hij gevange met de voorn. personen op die selfde nagt gegaan is na eenige tuijnen bij de Wintersdijck na de kant van Potterspoort.

Dat hij gevange voorgeeft dat Piet Vastenouw bij hem gevange alsdoen is blijven staan, maar dat de twee andere de heijningen vande tuijnen sijn overgeklommen, en dat uijt die tuijnen gestolen is twee gordijntjes, twee kussens, een koffijkan, en ander goed, dat het gebragt is in een schouw leggende bij de Lasaruskade.

Dat hij gevange nog op een seekere nagt met Maarten de Spreeuw, den Dooven, sijn broer Gijs, en Kees den Baggerboer voor de derde reijs geweest is in den tuijn vande weduwe van Es en van van Veen alsmede met Cees het Smitje.

Dat Kees den Baggerboer het tuijnhuijs van van Es opengetrapt heeft, en aldaar twee stokken met pennen uijtgehaald.

Dat het tuijnhuijs van van Veen dien nagt openstond en dat zij daar uijt gestolen hebben een emmer en een bankje.

Welke meenigvuldige feiten en voorbedagte dieverijen, schoon eenige in 't bijzijn van sijn vader gepleegt nogthans bewijsen, dat hij gevange de meeste buijten sijn vader, niet alleen heeft bijgewoont maar selfs met anderen gestolen, en bij een vande geweldigsten tuijnbraken geassisteert en dien nagt daarvoor geld genoten, Ja, dat hij gevange schoon hij mag voorwenden, het eerste door sijn vader daar toe gebragt te sijn, uijt sijn aart en loosheid nogtans te kennen geeft, dat hij gevange alsdoen niet alleen wiste wat hij deede, maar selfs daarin volhardende, langen tijd geweeten heeft, wat straffe op zulke misdaden moest volgen, en wijl den regter niet alleen naar jaaren, maar ook volgens schanderheid in 't kwade, de wetten tot hun regtsnoer neemen ende placaten

fol. 165v

onser landen de zodanigen niet verschoonen.

Zoo concludeert hen Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de dood navolgt, ende dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deser steede zal werden gehangen, tot dat het zal sijn vergaan ende geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneert, in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie, ofte te alsulke andere fine, als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen de confessie van Leendert van Leeuwen alias Leen de Knolle 's heeren gevange, gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwoogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met de strop om den hals wel strengelijck te werden gegeesseld, en met het stadsteeken gebrantmerkt, confineeren wijders hem gevange in het tugthuijs dezer stad voor den tijd van twaalf

agtereenvolgende jaaren omme aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te winnen, en na expiratie van

fol. 166

de voorsz. jaaren bannen hem gevange nog voor den tijd van vijftwintig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier zijnen vorderen en anderen eijsch en conclusie, op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie bij de Heeren en op dato als voren
Gepronuntieert en geexecuteert als voren

fol. 166

Met de koorde gestraft

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moeringh,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijsscher in cas van delict
contra
Willem Janse Bakker, 's heeren gevange**

Alsoo Willem Janse Bakker oud tussen de vier en vijftendertig jaar geboortig van Waddinxveen, van ambagt een pottenbakker, 's heeren gevange, bekent buijten pijn en banden van Eijsscher¹

Dat hij gevange reeds elf jaaren geleeden in en omtrent onse stad heeft gewoont, en dat omtrent drie jaaren geleeden, hij gevange op de Carnemelksloot is komen woenen.

Dat hij gevange met Gijs van Leeuwen wel geweest is bij Swarte Piet in de Rosendaal en aldaar een soopje heeft gedronken.

Dat Robbert van Campen en Naut de Schipper ten huijse van hem gevange nu en dan wel eens een soopje hebben gedronken.

Dat hij gevange eens op een seekere nagt, sonder iemand bij zig te hebben, zijnde naa gissing vier jaaren geleeden geweest is in een tuijn in de Derde Kade bij de Carnemelksloot, toebehorende eene Hensbeeck.

Dat hij gevange aldaar over den heijning klom, en daar uijt een graaff heeft gestolen.

fol. 166v

Dat hij gevange op een seekere nagt met Gijs van Leeuwen, Robbert van Campen en Naut de Schipper geweest is in een tuijn leggende in de Eerste Cade op de Carnemelksloot.

Dat hij gevange aldaar met de anderen over de heijning is geklommen.

Dat de anderen met een bijtel het tuijnhuijs hebben opengebroken.

Dat daar uijt gestolen is eenige rosemarijnboomen.

Dat hij gevange met de gemelde persoonen nog op een seekere nagt geweest is in een tuijn leggende in de Tweede Cade aan de Carnemelksloot, omtent in 't midden en dat hij gevange aldaar het venster van het tuijnhuis met een ijser heeft opengeboken.

Dat zij allen daar sijn ingeklommen, en daar uijt gestolen hebben eenig tuijnmanngereedschap onder anderen een graaf en rijff²

Dat hij gevange nog op die selfde nagt met de voorn. persoonen geweest is in een tuijn in de Derde Cade aan de Carnemelksloot, gelegen in het midden in de kade, ende aldaar het venster van het tuijnhuijs met malkander hebben opengebroken.

Dat zij alle daar sijn ingeklommen, en daar uijt gestolen eenig tuijnmanngereedschap.

Dat hij gevange op die selfde nagt met de gemelde persoonen geweest is in een tuijn in de Boeiecade.

Dat alsoo de anderen het tuijnhuijs, sonder dat hij gevange precies weet wat daar uijt gestolen is.

Dat hij gevange nog op een andere nagt met Robbert van Campen, Gijs van Leeuwen en Naut de Schipper geweest is in een tuijn in de Kortackeren gelegen bij het Duijvelsbruggetje.

Dat hij gevange met den anderen aldaar over de heijning klom.

Dat hij gevange met de gemelde persoonen het venster van het tuijnhuijs met een bijtel wiggende heeft opengebroken.

fol. 167

Dat hij gevange met de anderen, daar meede is ingeklommen.

Dat daar uijt gestolen is eenig tinne en ander goed, 't welk in een sak gestoken is.

Dat hij gevange daarvoor gehad heeft twee schellingen.

¹ Sic, banden van Eijsscher, lees: banden van ijser.

² GTB. Rijff, ruif, rucht, kluitenruif: hark.

Dat hij gevange nog op een andere nagt geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel regt over het Doelepootje met Gijs van Leeuwen, Robbert van Campen, Naut de Schipper en Jan Drost.

Dat hij gevange aldaar met de anderen over den heijning is geklommen.

Dat dan eens den een dan den anderen met een graaf, alsmede met een bijtel aan het tuijnhuis hebben gebrooken.

Dat hij gevange mede aldaar met een ijser met een cromme punt, dat hij gedurig bij sig droeg gebrooken heeft.

Dat hij gevange alsdoen mede een bijl droeg dog gezelve aan een ander overgaff.

Dat uijt dat tuijnhujs gestolen is verscheijde goed alsmede tuijnmanngereedschap.

Dat hij gevange nog op die selfde nagt met de voorn. persoonen en Jan Drost geweest is in een tuijn op de Fluweele Cingel tussen het Doelepootje en den Dijk.

Dat hij gevange over den heijning klom.

Dat ondertussen met een bijtel de tuijndeur wierd opengebrooken, en naderhand het tuijnhujs.

Dat hij gevange niet precies weet, wat daar uijt gestolen is, maar dat hem voorstaat dat er onder was een mansrok.

Dat hij gevange mede geweest is in een tuijn leggende op de Fluweele Cingel, sijnde die van Bastiaanse, met Naut de Schipper, Gijs van Leeuwen en Robbert van Campen.

Dat hij gevange met een ijser de tuijndeur heeft opengestoken en dat de anderen alsdoen daar ingingen.

fol. 167v

Dat hij gevange het tuijnhujs met een crom ijser heeft opengebrooken, dog dat hij gevange niet wel weet nog voorstaat dat daar iets uijt gestolen te hebben.

Dat hij gevange voor sijn portie dan eens twee, dan eens drie schellingen van het gestole goed gehad heeft.

Welke verfoeijelijke feijten, in een land daar Justitie naar teneur van wetten moeten werden gehandhaaft ten hoogsten penibel sijn en den regter noodsaaken faveur ofte conniventie, sodanige boosdoenders op het exemplaar te straffen, en wijl meenigvuldige placaten en strikte keuren dezer steede ten dien eijnde sijn ingevoert.

Zoo concludeert de Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. zal werden gebragt op het schavot agter het raadhujs dezer stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de doot na volgt, en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deser steede zal werden gehangen, tot dat het sal zijn vergaan en geconsumeerd, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Schepenen gehoord de confessie van Willem Janse Bakker's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende,

fol. 168

alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, condemeeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhujs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met de koorde gestraft te werden dat er de dood na volgt, dat desselfs doode lijk daarna zal werden gevoert na het geregt buijten deze stad omme daar aan met kettingen gehangen te werden ter tijd en wijlen het door weer en wind zal weesen vergaan en geconsumeerd, en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Actum den 19e september 1744 bij de Heeren Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker heere van Ucem, Mr. Dirk Amelius Jongkint en Mr. Bruno vander Does, Schepenen. Gepronuntieert en geexecuteert den 23e dito daarbij waren alle de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 168

*Met de strop om den hals
gegesseld, gebrandmerkt, gecon
fineert voor 25 jaaren en na expi
ratie van dien gebannen voor
altoos uijt de Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijscher in cas van
delict**

contra

Paulijn van Os, 's heeren gevange

Alsoo Paulijn van Os oud drieendertig jaar geboortig van Gouda van ambagt een hekelster 's heeren gevange bekent buijten pijn en banden van ijzer,
Dat zij gevange ten huijse van Cleijn Maaijs een jaar of twee heeft gewoont, en dat sij gevange voorleede Paassen omtrent een jaar gelden daar vandaan is gegaan.
Dat eene Taneke nu woonagtig te Rotterdam, doen reeds uijt het huijs van Cleijn Maaijs was verhuijst, dog nu en dan wel een weder kwam.

fol. 168v

Dat ten huize van Cleijn Maaijs doen zij gevange daar woonde mede gewoont hebben Piet de Rotte, Arij den Bult, Anna Claasse en Maarten de Spreeuw.
Dat ten huijze voorsz. nu en dan wel gekomen zijn Piet de Knolle, Gijs van Leeuwen, Teun den Dooven en Cees het Smitje.
Dat op een seekere middag zonder precies te kunnen betalen¹ hoe lang geleeden, Cees het Smitje ten huijze van Cleijn Maaijs, eenige keijzers bragt, en dat Gijs van Leeuwen alsdoen daarmede bij was.
Dat Maarten de Spreeuw, Gijs van Leeuwen met de voorn. persoonen, de keijzers bij sig dragende heengegaan, en dat gemelde persoonen tegen haar gevange seijde, dat se daarmede de tuijnen gingen openen.
Dat zij gevange wel wiste dat de voorn. persoonen tuijndieven waaren.
Dat zij gevange op een seekere tijd uijt den tuijn van Maarten de Spreeuw een mande met porcelijn, daar eenige groente bovenop lag gebragt heeft ten huijze van Cleijn Maaijs.
Dat zij gevange zulks wel een reijs of tweemaal gedaan heeft, en dat zij gevange wel wiste dat het gestoole goed was.
Dat Maarten de Spreeuw tegens haar gevange zeijde dat het goed gestolen was uit den tuijn van Beukel van Beijeren.
Dat er somwijlen wel sakken met goed gebragt zijn aan haar gevangens logijs door Maarten de Spreeuw en Gijs van Leeuwen, en dat daar in was porcelijn, laken en stoffegoed.
Dat Cleijn Maaijs alsdan aan Blaauwe Neel ging zeggen dat er eenig goed te koop was, en dat gemelde Neel aan haar gevangens logijs en het gestole goed kocht.
Dat zij gevange nu en dan daarvan wel een stuijver agt of tien heeft genoten.
Dat zij gevange wel met Maarten de Spreeuw na Oudewater is geweest, en dat Maarten de Spreeuw mede aldaar gestolen goed verkocht heeft.

fol. 169

Dat zij gevange het geld, 't geen zij van 't gestole goed maakte, aan Maarten de Spreeuw gaff en dat zij gevange daarvoor de kost heeft genoten.
Dat zij gevange op een seekere tijd met Maarten de Spreeuw, Piet de Knolle en Gijs van Leeuwen gegaan is van deze stad na Rotterdam, hebbende bij sig een mandje met gestoole goed, 't geen alhier beschaard was uijt een tuijn gelegen op de Cingel tussen Potters en Cleijwegspoort.
Dat het selve goed verkocht is bij eene Jannigje zijnde een uijtdraagster wonende te Rotterdam.
Dat de gemelde Jannigje daarvoor gegeven heeft agt gulden .
Dat zij gevange uijt de mond van Maarten de Spreeuw en Piet de Knolle gehoord heeft, dat die wel meer goed bij die uijtdraagster verkocht hadde.
Dat zij gevange op een seekere nagt, sonder precies den tijd te weeten, met Maarten de Spreeuw, Leen van Leeuwen en Teun den Dooven geweest is in een seekere tuijn in de Heerecade.
Dat de gemelde persoonen over de heijning klommen en dat Maarten de Spreeuw de deur vande tuijn met een ijzer heeft opengebrouwen.
Dat zij gevange daar mede is ingegaan.
Dat er uijt dien tuijn eenige groenten gestolen zijn.
Dat de mande met groente door Maarten de Spreeuw en de gemelde persoonen gebragt is ten huijze van Piet de Knolle en dat zij gevange alsdoen volgde.
Dat zij gevange voor haar portie daarvan eenig geld heeft genoten.
Dat zij gevange nog op een andere nagt met Maarten de Spreeuw en Teun den Dooven geweest is in een tuijn in de Boeiecade.
Dat Maarten de Spreeuw met een stok over de sloot sprong en den heijning overklom.
Dat Maarten de Spreeuw met een ijzer de tuijndeuren openbrak.

fol. 169v

Dat zij gevange daar mede in is gegaan, dog dat de deur van het tuijnhuijs open stond.
Dat uijt dat tuijnhuijs gestolen is een eenig aardewerk, 't geen Maarten de Spreeuw mede naar huijs nam.
Dat zij gevange nog op een andere nagt in een tuijn op de Fluweele Cingel tussen het Doelepootje en Tiendewgspoort, zijnde soo als zij gevange meent den tuijn van Beukel van Beijeren ofte daarnaast geweest is met Maarten de Spreeuw, Gijs en Leen van Leeuwen, en Teun den Dooven.
Dat Gijs van Leeuwen alsdoen den heijning overklom, en met een koevoet de deur openbrak.

¹ Sic, te kunnen betalen, lees: te kunnen seggen.

Dat zij gevange met de anderen daar is in gegaan.

Dat Gijs van Leeuwen alsdoen de deur van dat tuijnhuijs met de gemelde koevoet openbrak.

Dat zij gevange aldaar met den anderen gestolen hebben eenig porcelijn, vier silvere leepels en twee vorken.

Dat het goed alsdoen in een mande gelegd ende gebragt ten huijze van Piet de Knolle.

Dat naderhand het zilver door Maarten de Spreeuw, Piet de Knolle, verkogt is te Rotterdam bij de Beurs.

Dat zij gevange eens op een seekere nagt sonder precies de tijd te weeten met Maarten de Spreeuw en eene Jan van Leeuwen, broeder van Piet de Knolle en Teun den Dooven, zijnde een sakkendrager te Rotterdam, geweest is in een tuijn bij het Nieuwe Werk buiten de Schiedamse Poort.

Dat Maarten de Spreeuw alsdoen de sloot oversprong en den heijning overklom, en de tuijn is in gegaan.

Dat Piet de Knolle met een ijser de deur van het tuijnhuijs heeft opengebroken.

Dat aldaar in het tuijnhuijs een glase kast

fol. 170

stond, alwaar silver en ander goed in was.

Dat Maarten de Spreeuw eenige ruijten uijtbrak en alsdoen met malkander het goed daar uijt namen en in een mande leijde.

Dat er alsdoen mede bij waren een Piet, sijnde van ambagt een metselaar, eene Claas een opperman, en eene Sijmen, wonende alle te Rotterdam.

Dat se met malkander het gestole goed zo silver, postelijn en wat dies meer, dien nagt bragten aan het huijs vande voorn. Claas zijnde een opperman ende vandaar aan het huijs van Jan van Leeuwen, sakkendager tot Rotterdam.

Dat wanneer Jan van Leeuwen bij zijn huijs was hij alsdoe de sleutel uijt zijn sak nam en zijn voordeur opende.

Dat zij gevange met de anderen alsdoen in de haart ging alwaar sijn vrouw te bedde lag, en dat dezelve naar het silver besien hebben, zijde dat het een goede buijt was.

Dat haar man antwoorden dat het gestolen was.

Dat zij gevange met Maarten de Spreeuw, Teun den Dooven, Piet Knolle, Gijs van Leeuwen en de gemelde Jan van Leeuwen van Rotterdam gevaren zijn naar Zeeland.

Dat zij gevange niet precies weet de naam vande stad maar voor 't naast gelooft Middelburg te zijn.

Dat het zilver aldaar verkogt is bij een silversmit waarvoor wel vierhondert gulden is gemaakt.

Dat zij het geld met malkander gedeelt hebben ende dat zij gevange mede haar part daarvan genoten heeft.

Waaruijt evident genoeg consteert, dat dese 's heeren gevange niet alleen een medestandster is van dieven maar zelfs een fameuse diefeggen zig vermengende met verscheijde complices van dieven, en die niet alleen onder den rook deser stad, maar om dese beter buijt te vinden, zig elders begeeven

fol. 170v

heeft, ten bewijze dat zij gevange zig toeleijde op steelen en rooven.

Ja, geconsteerd des gevangens gedrag als bestaande heur broodwinning in gestolen goederen te vercoopen, somwijlen mede te steelen, bij tuijnbraken te assisiteeren, en den buijt hooft voor hoofds mede te deelen, zoo is 't dat om soo een enorme dieverije, vooral vermengt met braak en 't feit verzwarende, den regter werde gemoveert, zelfs voor de eerste reijs, de soodanige op 't exemplaarst te straffen, en wijl de placaten dezer lande dienende tot een permanente wet alle Officieren en justicieren zulx op het alder nadukkelijkst te ordonneeren.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over ende ter zake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de dood na volgt, en dat desselvs doode lijk aan het geregt bujten dezer stede zal werden gehangen, tot dat het zal zijn vergaan ende geconsumeert en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van heur gevankenis en mise van justitie, ofte ten alsulke ander fine, als de Heeren Schepenen naar bevinding van zaaken zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Paulijn van Os, 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij

fol. 171

den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met de strop om de hals wel strengelijck te werden gegeesseld, en met het stadsteeken gebrandmerkt, confineeren wijders haar gevange in het tugthuijs dezer stad voor den tijd van vijftewintig agtereenvolgende jaaren, omme aldaar gedurende dien tijd met haar handenwerk de kost te winnen, en na expiratie vande voorsz. jaaren bannen haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene

van zwaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijsch en conclusie, op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, en condemnereen haar gevange in de kosten van hare gevankenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck en Mr. Thieleman van Zeeburg Burgemeesteren, gedaan bij de Heeren Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Amilius Jongkind en Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda den 19e september 1744.

Gepronuntieert en geexecuteert den 23e dito, daarbij waren alle de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 171v

*Geconfineert voor 12 jaaren
wijders gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas van delict
contra
Margriet Barel, 's heeren gevange**

Alsoo Margriet Barel oud zevenentwintg jaar, geboortig van IJsselsteijn, van ambagt een pijpmaakster, 's heeren gevange, bekent buiten pijn en banden van ijser,

Dat zij gevange omtrent vijftien jaaren geleeden alhier in deze stad is komen wonen.

Dat haar vangens moeder omtrent tien jaaren geleeden in deze stad is overleden.

Dat zij gevange omtrent ses weeken daarna vertrokken is na de Goudkade en nu omtrent twee jaaren geleeden, in deze stad weder is komen wonen, in de Vrouwesteeg, en dat zij gevange met haar vader gepasseerde Meij van daar is verhuist en koomen wonen in de Vogelzang.

Dat ten huijze van haar vader alsdoen is komen wonen eene Marrijtje van 't Hoff geboortig van Utrecht, alsmede een vrouwsperzoon genaamt Crisje geboortig van Amsterdam.

Dat deze twee vrouwspersoonen boven op solder slapen.

Dat zij gevange dikwijls gehaald is te huijze vande smous in de Nieuwsteeg, om aldaar een stuijvertje te verdienen (namentlijk om met haar leeden vuilj gewin te drijven).

Dog dat haar vader sulx merkende heur gevange dikwijls gedreijgt heeft te slaan.

Dat zij gevange al over vier jaar geleeden voor hoer gespeelt heeft.

Dat zij gevange omtrent twee jaaren geleeden een kind gehad heeft bij een getrouwt man, en wel,

fol. 172

Zoo zij gevange voorgeeft, bij eene Coenraad Cetelaar.

Dat zij gevange niet alleen van mej af bij haar vader heeft gelegen, maar reeds over de tien jaaren en dus kort na haar moeders doot.

Dat'er vader heur gevange daartoe eerst heeft versogt op voorwendsel dat het koud was.

Dat zij gevange somwijl wel vooraan, en ook wel agteraan gelegen heeft.

Dat zij gevange naar bedde gaande, somwijl wel eens in haar hemd over haar vaders lijf heen is gestapt, haar rokken in de hand hebbende, sonder dat zij gevange ooit met haar vader, eenige wellust soude hebben gepleegt, ofte bloetschande bedreeven.

Uijt alle 't welke klaar is op te maken, dat deze infame hoer lange geweest sijnde tot een publicque ergernis, zig niet alleen vleesselijk vermengt heeft met een getrouwt man, maar zelfs door een verfoeijelijke bijliggen, haars vaders legersteede heeft beklommen, en schoon zij gevange tot geen verdere bekentenis is konnen gebragt werden, van een schikkelijke bloetschande te hebben gepleegt heur feit nogtans te kennen geeft, dat sodanig een ergerlijk bijliggen, anderen ten exempel door staf te oefenen moet werden voorkomen, vooral als sodanig een feit valt in een persoon van een ergerlijk leven en vuilj gedag, en wijl het hoognodig is, dat sodanige ongeoorloofde bijligging tot voorkoming van verder gruwelen werden gestuijt.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange over ende ter sake voorscheeve zal werden

fol. 172v

gecondemneert, omme op de Gevangenpoort binnen dezer stad wel strengelijk ter discretie vande Heeren Schepenen te werden gegeesseld, en verders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van zwaarder straffe, en dat zij gevange zal werden gecondemneert, in de kosten van heur gevankenis,

en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine, als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken, zullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Margriet Barel 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijisch ende conclusie bij den Heer Officier racione officii gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange geconfineert te werden in het tugthuijs dezer stad de tijd van twaalf agtereenvolgende jaaren omme aldaar gedurende dien tijd met haar handenwerk de kost te winnen, en na expiratie vande voorsz. jaaren, bannen haar gevange nog voor altoos uijt den Lande van Holland en Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van zwaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijisch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankenis en mise van justitie.

Aldus gedaan den 19e september 1744 bij de Heeren als ende voren staande.

Gepronuntieert den 25e dito, present den Heeren Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Dirk Aemilius Jongkint en Mr. Bruno vander Does, Schepenen.

fol. 173

*Gegeesseld & gebrandmerkt
& gebannen uijt de Lande &
voor 50 jaaren*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, racione officii Eijischer in cas
van delict**

contra

Jan Jacobse Drost, 's heeren gevange

Alsoo Jan Jacobse Drost, alias grofe Jan, of Jan den Boer, oud achtendartig jaar, geboortig uijt het Beijerse¹ van ambagt een kleijvaarder, 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijzer bekent ende beleeden heeft, eenige jaaren voor knegt gewoont te hebbe in het Beijerse, en naderhand in Reeuwijk, en vandaar is gaan wonen in Bloemendaal, omtrent elf of twaalf jaaren geleden.

Dat hij gevange Gijs van Leeuwen alias de Knolle wel kent, alsmede Naut de Schipper en Robbert van Campen, en met dezelve wel mede na Bodegaven is gevaren.

Dat hij gevange ook kent Teun den Dooven ende Cees Joore.

Dat hij gevange eens op een seekere nagt, omtent twee jaaren geleeden met Gijs van Leeuwen, Naut de Schipper, Robbert van Campen en, soo hij gevange meent met Willem Janse Bakker, geweest is bij een tuijn omtrent het Doelepoortje.

Dat Gijs den heijning over klom, en de deur van binnen opende.

Dat de anderen alsdoen daar in gingen dog dat hij gevange op schiltwagt is blijven staan.

Dat de voorn. persoonen doen ze uijt die tuijn kwamen eenig postelijn bij haar hadden en dat zulks gebeurde, des nagts omtrent klokke elf uren.

Dat de voorn. persoonen nog op die selfde nagt geweest zijn, in een tuijn tusschen het Doelepoort-

fol. 173v

je en Tiendewegspoort.

Dat Gijs van Leeuwen den heijning overklom en de deur vande tuijn met een bijtel opende en dat alsdoen de anderen daar in gingen terwijl hij gevange weder op schiltwagt stondt.

Dat hij gevange gesien heeft dat daar uijt beschaard zijn, eenige kopjes en bakjes.

Dat hij gevange nog op een ander nagt met Gijs van Leeuwen, Naut de Schipper en Robbert van Campen geweest is in een tuijn midden in de Boelecade.

Dat Robbert van Campen den tuijndeur met een ijser openbrak, en dat de anderen alsdoen daar in gingen.

Dat hij gevange weder op schiltwagt stondt.

Dat hij gevange ter dier tijd wel heeft horen breeken sonder te weeten door wie.

Dat hij gevange gezien heeft, dat daar uijt gestolen is eenig theegoed.

Dat hij gevange op die selfde nagt met de voorn. persoonen gegaan is naar de tuijn vande Heer Texelius.

Dat se malkander opbeurde om over den heijning te klimmen dog dat Gijs van Leeuwen daar eerst over sijnde, met een ijser de tuijndeur van binnen openbrak.

Dat hij gevange alsdoen weder op schiltwagt stondt.

Dat uijt die tuijn eenige vrugten sijn gestoolen.

Dat hij gevange nog op een ander nagt, met Gijs van Leeuwen, Naut de Schipper en Robbert van Campen geweest is, in een tuijn in de Derde Cade aan de Carnemelksloot gelegen aan het eijnde na de Ouwe Gouwe toe.

¹ Het Beijerse, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

Dat Gijs van Leeuwen alsdoen de sloot over sprong en den heining overklom, en de deur van het tuijnhuijs van binnen opende, sonder te weeten hoe of op wat wijze.

fol. 174

Dat de anderen daar in gingen, terwijl hij gevange weder op schiltwagt stondt.

Dat alsdoen uijt de tuijn eenige vrugten gestolen sijn.

Uijt welke geconfesseerde feiten, schoon deze gevange tot geen volkomener confessie, van openbare tuijnbraken, geperpetreerd te hebben, heeft kunnen gebragt werden, het egter klaar consteerd, dat deze is een meedegezel van fameuse dieven, ten wiens voordeele hij gevange de wagt gehouden heeft en dus geworden een schadelijke medecomplie van fameuse roovers.

En wijl tot weering van alle soort, van dieven en dieverijen ende met dezelve verstand sijn hebbende, de placaten van ouds af zijn geëmaneerd, en tegens dezelve sonder eenige conniventie, een exemplare straf te oefenen is gestatueerd.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met de strop om den hals wel strengelijk zal werden gegeesseld en met het stadteeken gebrandmerkt ende voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van zwaarder straff, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van zyn gevangenissen en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Scheepenen naar bevinding van saaken goedvinden zullen te behooren.

fol. 174v

Schepenen gehoort de confessie van Jan Jacobse Drost alias groffe Jan of Jan de Boer gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld, en met het stadteeken gebrandmerkt, bannen wijders hem gevange voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straf, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie, op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Gerard van Brandwijk heere van Blaskensgave, Mr. Egelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Emilius Jongkint en Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda den 30e september 1744.

Gepronuntieerd en geexecuteerd den 2e october daaraan volgende daarbij waren alle de bovengemelte Heeren demto Mr. Johan de Lange.

fol. 175

*Gegeesselt en gebannen
uijt de stad & voor altoos*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas
van delict**

contra

**Nies Gerrits vanden Berg, 's heeren
gevangene**

Alsoo Nies Gerrits vanden Berg weduwe Willem Janse Bakker, oud sevendartig jaar, geboortig van Gouda, van ambagt een hekelster 's heeren gevange, buijten pijn en banden van ijzer bekent en beleeden heeft, Dat zij gevange reeds bij het leven van haar man en dat over de drie jaaren lang het gehouden heeft met eene Jacobus vander Putten, en met dezelfde verscheijde malen vleeselijke conversatie gehad.

Dat zij gevange voor de eerste reijs, wanneer zij het met de gemelde Van der Putten heeft beginnen te houden gekreegen heeft drie gulden.

Dat zij gevange wel meel en blom heeft gesmokkelt en dat tot diverse maalen, met eene Marij wonende in de Keijzerstraat.

Dat zij gevange het meel meest gehaald heeft van het Poppelendamse molentje¹ ende verkogt aan de voorn. Van der Putten, alsmede een Trijsburg, wonende in de Vogelesang.

Dat zij gevange driemaal als schoonmaakster gewerkt heeft ten huize van Jacobus vander Putten, sijnde de eerste reijs geweest dien dag dat Van der Putten een varken sloeg, en de laatse reijs den 16e november deses jaars.

Dat zij gevange op een seekere tijd daar sijnde, aan het kind van Jacobus vander Putten vroeg waar zijn spaarpot was.

Dat het kind daarop tot antwoorde: "in't stroo, onder 't bed" en dat het geld van zijn moeder daarbij lag

fol. 175v

Dat zij gevange op een seekere saturday sijnde geweest den 4en november 1744 ende sulx de tweede reijs, dat zij gevange ten huize van Jacobus vander Putte werkte, als doen uijt het stroo van het bedde vande vrouw een sak met geld, leggende aldaar aan het voeteijnde gestolen heeft en het selve gebragt ten t' huijse van haar gevange ende aldaar in een kasje gelegd heeft.

Dat in het sakje naar gissing wel omtrent hondert gulden is geweest, en dat de specie die in het selve was, waaren guldens, daalders en onder andere een stuk van vijftig stijvers.

Dat zij gevange des maandags daaraan volgende sijnde geweest ten 16e november toen zij wederom ten huize van Jacobus vander Putten werkte een mandje met duijten, die aldaar op de kast stond gestolen heeft.

Dat zij gevange de duijten in haar schoot uijtstorte en het lege mandje agter het huijs bij de slijpsteen heeft neergezet, en de duiten mede genomen ten huize van haar gevange sonder dat zij gevange weet [t..gt] en streene gaaren² bij sijn geweest.

Dat zij gevange wel wiste, dat in het mandje dat op de kast stond een guld aan duijten, alsoo zij gevange saturday te voren gezien hadde, dat een gulden aan duijten in dat mandje waren geteld.

Uijt alle het welke met den anderen saamgevoegt evident consteert, dat deze 's heeren gevange niet alleen is een infaam persoon van ergerlijk leven en seer schandeleus gedrag, maar die sig daarenboven geneerde en geduurig haar fait maakte van gemeene middelen, niet alleen te fraudeeren maar daarvan zelfs een broodwinning te maken, en gegeconsiderd dat zij gevange nog daarenboven heeft schuldig gemaakt aan twee gepremitteerde domesticque diefstallen, welke verfoeijelijke feiten

fol. 176

in een land daar dieverijen dikwijls grasseeren³ en ontrouwe dienstboden hunne Heeren ofte vrouwen berooven, nodig zijn dat daaraan exemplare straffe werden gestatueerd.

Temeer wijl soo een enorm delict, en een sodanige fameuse diefeggen volgens de stricte placaten onser lande, sonder eenige faueur anderen ten exempel op het rigoueast moet werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uit naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange zal werden gebragt op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld, en met het stadsteeken gebrandmerkt wijders gebannen uijt de Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen, op poene van zwaarder straf mitsgaders gecondemneert in de kosten van haar gevangenisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar bevinding van zaken, sullen vinden te behoren.

Schepenen gehoord de confessie van Nies Gerrits vanden Berg weduwe Willem Janse Bakker 's heeren gevange gesien de informatien en geexamineerd den ciminneelen eijsch op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende al het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren haar

fol. 176v

gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld, bannen wijders haar gevange voor altoos uijt de stad, jurisdictie en heerlijkheden van dien, sonder middelerwijl

¹ <http://www.groenehartcentrum.nl/content/101-poppelendam>. Poppel of Peppel is een lokale naamsverbastering van populier. Ooit stonden er in het gehucht Hogebrug tal van deze bomen, waardoor het de bijnaam Poppeldam kreeg ter plaatse waar de Wiericke een haakse bocht maakt. Ook hier was sprake van een rijk molenaarsverleden. Op deze hoek stond ooit de Poppelendamse korenmolen naast de wipwatermolen van de polder Ruige Weide. De stenen korenmolen is na de oorlog met de grond gelijk gemaakt. Ooit moet er dus koren zijn verbouwd in deze streken. Maar in de 17e en 18e eeuw speelden deze "corn-molens" ook een belangrijke rol in de smokkel hier op de grens van de toen autonome staten Holland en Utrecht. Meel en veel andere producten waren in Holland veel zwaarder belast dan in Utrecht, wat de vestiging van deze smokkelmolens op de grens lucratief maakte.

² Sic, weet [t..gt] en streene gaaren, lees: ?

³ GTB. Grasseeren. woeden, heersen.

daar weder inne te komen op poene van swaarder straf, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eisch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, condeemneeren haar gevange in de kosten van haar gevangenise en mise van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck, Mr. Willem vanden Kerkhoven en Mr. Govert Suijs, Burgermeester, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskinsgrave, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Dirk Aemilius Jongkint en Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda op den 11e december 1744. Gepronuntieert ende geexecuteert den 14 dito, present alle de bovengemelte heeren.

fol. 176v

*Gecondemneert in een boete van
25 gulden geconfineert voor 4 weken*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda Eijscher in cas van
delict
contra
Louijsje vander Putten, 's heeren gevange**

Alsoo Louijsje vander Putten oud tweeënvijftig jaar, geboortig van Gouda van ambagt een wolspinster, jegenwoordig wonende onder Gouderak 's heeren gevange bekend ende beleden heeft, Dat zij gevange ruijm vijf jaaren geleden met eene Jan Ressau geboortig van Schiedam thans 's heeren gevange getrouwt is ende bij de vier jaaren met den gemelde haren man alhier heeft gewoont, en de eerst in de

fol. 177

voorledene jaare sijnde geweest eenige dagen voor Vrouwendag naar het ambagt van Gouderak is vertrokken. Dat zij gevange op den 5e februarij 1745 omtrent de middag om een bootschap gaande, door eene Cornelis Kuijk wierd aangeropen ende gevraagd, of zij gevange eenig vlees van een koebeest, dat gestorven was, ende ten sijnen huijze op de werff lag nodig hadde.

Dat zij gevange daarop antwoorde dat zij sulx haren man soude vragen.

Dat zij gevange alsdoen naar heur man is toegegaan, ende denselven bootschapte, dat ten huijze van Cornelis Kuijk een beest gestorven was.

Dat hair man naar het huijs vande gemelde Kuijk is gegaan.

Dat volgens 't seggen van heur man de voorn. Kuijk soude gevragt hebben¹, hoe veel van dat beest wilde hebben, en dat Kees Kuijk alsdoen het geheele beest soude hebben aangeboden.

Dat heur man daarop geantwoord soude hebben dat zij het geheele beest niet van nooden had, dat zij gevange niet weet hoeveel heur man daar voor gegeven heeft.

Dat heur man eenige stukken van dat vleesch heeft thuijsbebracht.

Dat zij gevange alsdoen mede is gegaan naar het huijs vande voorn. Kuijk ende vandaar eenig vlees van dat gestorve beest op een kruijwagen naar huijs heeft helpen brengen.

Dat zij gevange een gedeelte van dat vlees, leggende het resteerende nog in haar huijs in een wastobbe, op den 6e februarij 1745, klokke ontrent agt uuten met twee mandens gebragt heeft in de stad, met voornemen om een gedeelte van dat vlees te brengen ten huijze van heur broeder Abram vander Putten wonende in het clooster op den Raam, om het selve hem te geven, en het resterende aan andere menschen om hette vercopen al was het voor een oortje het pond.

fol. 177v

Uijt alle het welk evident consteert, dat deze 's heeren gevange sodanige feite heeft begaan, die preciselijk vallen in de termen van een wet, welke nog kort te vooren aan allen, ende een ijgelyk is gepubliceerd en geaffigeert, en wel strengelyk gebied tegens sodanige contraventeurs sonder eenige oogluiking, dissimilatie of verdrag te procederen.

Zo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over ende ter sake voorsz. boven ende behalve de boete bij het placaat gestatueerd, sodanig zal werden gecorrigeert ende gestraft, 't zij met confinement, bannissement, ofte aan den lijve, als de Edele Agtbare Heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen bevinden te behooren, en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van heur gevangenisse en mise van justitie.

¹ Sic, soude gevragt hebben, lees: soude gevraagd hebben.

Schepenen gehoord de confessie van Louijsje vander Putten 's heeren gevange en geexamineerd den criminelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende als 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange in een boete van 25 guldens volgens 't placaat vanden 12e januarij 1745 en voorts geconfineert te werden voor den tijd van vier weeken in het tugthujs binnen deze stad, omme aldaar gedurende de voorsz. tijd met haar handenwerk de kost te winnen en condemneeren wijders haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie.

Aldus gedaan ter presentie vande Heeren Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Thieleman van Zeeberg

fol. 178

ende Mr. Dirk de Lange, Burgemeesteren, gedaan bij de Heeren Cornelis de Lange, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskinsgrave, Mr. Frederik vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, Mr. Willem Decker Heere van Urcem en Mr. Bruno vander Does, Schepenen der stad Gouda op den 12e februarij 1745 en gepronuntieert ten zelve dage, present de Heeren Mr. Thieleman van Zeeburg, Burgemeester, Mr. Gerard van Brandwijck Heere van Bleskinsgrave en Mr. Frederik vander Hoeve, Scheepenen-commissarissen.

fol. 178

*Gecondemneerd in een boete
van 25 gl. en voor 4 weeken gecon
fineert*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii Eijsscher in cas
van delict**

contra

Jan Ressau, 's Heeren gevange

Alsoo Jan Ressau, oud vierendertig jaar geboortig van Schiedam van ambagt een thuijnmansknegt 's heeren gevange bekent en beleden heeft,
Dat hij gevange gepasseerde Goudse kermis vijff jaaren geleden getrouwt is met eene Louijsje vander Putten thans 's heeren gevange
Dat hij gevange eenige dagen voor Vrouwendag van het gepasseerde jaar naar het ambag van Gouderak is gaan wonen.
Dat zijn gemelde vrouw op den 5e februarij 1745 naar de 's middag om een bootschap gaande, ontmoete eene Cornelis Bloemendaal door de wandeling genaamt Cees Kuijk.
Dat de gemelde Kuijk tegens sijn vrouw soude gesegt hebben, dat hij een beest doot hadde ende gevraagd of zij gevange daarvan een stuk wilde hebben.
Dat zijn vrouw alsdoen thuijskomende hem gevange zijde dat hij wat vlees van dat gestorve beest wilde halen.
Dat hij gevange alsdoen heenen ging en komende ten huijze vande gemelde Bloemendaal, het gestorve beest aldaar op de werf vond leggen.
Dat het gevild wierd door een Jan Gerritse sijnde een

fol. 178v

slager en door denselven aan stukken wierd gehakt.
Dat alsdoen de voorn. Jan Gerritse eenige stukken van dat gestoven beest aan hem gevange heeft gegeven.
Dat de gemelde slager alsmede Cornelis Bloemendaal tegens hem gevange zijde, dat hij daarvan soo veel konde krijgen als hij wilde.
Dat hij gevange dat vlees op een kruijwagen naar sijn huijs heeft gebragt.
Ontkent hij gevange daarvoor eenig geld gegeven te hebben.
Dat hij gevange kort daarna met sijn vrouw weder is gegaan ten huijze vande gemelde Bloemendaal, ende vandaar eenige stukken van dat vlees heeft thuijs gebragt.
Dat hij gevange op den 6e februarij 1745 des morgens met sijn gemelde vrouw is naar de stad gegaan, dragende in twee mandens en in een sak eenige stukken vlees van dat gestorve beest om het selve te brengen bij zijn broeder Abram vander Putten ofte Van der Smits, dat hij gevange wat turf voor dat vlees soude hebben sien te krijgen.
Dat hij gevange naar gissing omtrent hondert pond van het vlees aan sijn huijs heeft leggen in een wastobbe, en dat er in het geheel soude geweest sijn twee hondert pond.
Zaaken alle te saam, die schadelijke ende seer pernecieuse gevolgen, soude naar sig slepen, soo niet den souverijn door een solidaire en alomme gepubliceerde ende geaffigeerde landwet daar tegens hadde voorzien. ende ernstig gelast tegens sodanige contraventeurs, sonder eenige conniventie te procedeeeren.

En wijl omme meer der onheijlen voor te komen te dienste vanden Lande en ten beste vande goede ingezetenen sodanige placaten sijn ingevoerd ende ten dien einde gerigt ende alle Officieren soo in steden als ten plattenlande, tot handhaving en ter obediencie van dezelve stiptelijk ende precieselijk daaraan sijn verbonden.

fol. 179

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter zake voorsz. boven en behalve de boete, bij het placaat gestatueerd, sodanig zal werden gecorrigeert, hetzij met confinement, bannissement ofte aan den lijve, als de Edele Agtbare Heeren Schepenen, ten meeste dienste vanden Lande ende naar exigentie van zaken sullen vinden te behoren en dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenisse en mise van justitie.

Schepenen gehoord de confessie van Jan Ressaou, 's heeren gevange ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgezien ende overwogen hebbende al het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange in een boete van 25 guldens, volgens 't placaat vande 12e januarij 1745 en voorts geconfineert te werden voor den tijd van vier weeken in het tugthujs binnen deze stad, omme aldaar gedurende de voorsz. tijd met sijn handenwerk de kost te winnen en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenis en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de heeren, en op dato als voren, en gepronuntieert, op dato en present de Heeren als voren.

fol. 179v

*Gegeesseld en geconfineert
voor ses jaaren*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher
in cas crimineel
contra
Anna van Steijn, 's Heeren gevange**

Alsoo Anna van Steijn vrouw van Jacobus de Lange, oud veertig jaar, geboortig van Gouda een spinster van heur ambagt 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijser bekent en beleeden heeft,

Dat sij gevange uijt de kopjes waaruijt coffij gedonken was "Goeder geluk" heeft gesegt.

En om mee schijn te geven van haar waarseggerij wel iets in 't vuur gegooijd heeft 't welk zij nardussaat noemde.

Dat zij gevange omtrent twaalf of dertien weken geleden gehaald is ten huijze van juffrou de Wolf wonende op de Cleijweg en aldaar de juffrou ende meijd met name Anna uijt de kopjes "Goede geluk" gesegt heeft, waarvoor sij gevange vijf groot gekreegen heeft.

Dat zij gevange omtrent die weeken geleden ook gehaald is ten t' huijze van eene Anna wonende in de Lange Groenendaal, het derde huis van het Lombaartsteegje.

Dat sij aldaar uijt de kopjes mede "Goeder geluk" heeft gezegt, en daarvoor gekregen heeft, twee stuijvers.

Dat ten huijze van haar gevange omtent drie weeken geleden geweest is eene Sijna dogter van Neel Stoutkens, en dezelve uijt de kopjes mede "Goeder geluk" heeft gezegt.

Dat zij gevange daarvoor gekreegen heeft eene stuijver.

Dat sij gevange ten huijze van eene Anna een timmermansvrouw, wonende in de Nieuwsteeg

fol. 180

mede uijt de kopjes "Goeder geluk" heeft gezegt, en daarvoor gekregen heeft eene stuijver ende drie stukken voor haar kinderen.

Dat omtrent een jaar geleden ten huijze van haar gevange geweest is eene Geertruij alsdoen wonende bij ds. vande Werken en dezelve mede uijt de kopjes "Goeder geluk" heeft gezegt waarvoor zij gevange gekeegen heeft drie stuijvers.

Dat omtrent 10 of elf weeken geleden een getrouwde vrouw met name Lijsje ten huijse van haar gevange geweest is en dezelve mede uijt de kopjes "Goeder geluk" heeft gesegt.

Dat sij gevange vande gemelde Leijsje daarvoor een koper doosje heeft gekreegen, die de voorn. Lijsje naderhand voor een dubbeltje wederom gekregen heeft.

Dat omtrent een geruijmen tijd geleden eene Leena wonende alsdoen ter tijd bij den Heer Burgermeester vande Kerkhoven, verscheijden malen aan haar gevange hujs geweest is en dezelve uijt de kopjes "Goeder geluk" heeft gezegt, waarvoor sij gevange dan eens een dubbeltje en dan eens drie stuijvers gekreegen heeft.

Dat omtrent een week off vier geleeden ten huijze van haar gevange een Anna, tonnenboenster in de brouwerij van het Dubbelde Kruijs, en dezelfve mede uijt de kopjes "Goeder geluk" heeft gezegt, waarvoor sij gevange een stuijver gekreegen heeft.

Dat zij gevange nog eens een getrouwd man en vrouw, wonende digte bij Cees Faassensteegje “Goeder geluk” heeft gezegt, en dat zij gevange daarvoor gekreegen heeft een lootje.

Dat zij gevange sijnde een geruijmen tijd geleden geweest is ten huize vande weduwe Vosberg en de vrouw alsdoen niet thuijs sijnde, ende aldaar aan de meijd met name Anna “Goeder geluk” heeft gezegt en daarvoor gekreegen eene stuijver.

fol. 180v

Dat omtrent een jaar geleden bij eene seekere Anna wonende alsdoen op de Haven digt bij het Ramshoofd sij gevange geweest is.

Dat die gemelde Anna seijde dat zij beswangert was en wilde weeten, of sij trouwen soude.

Dat zij gevange aan de gemelde Anna “Goeder geluk” heeft gesegt en daarvoor genoten drie stuijvers.

Dat omtrent een jaar geleden nog bij een seeker dienstmeijd wonende alsdoen op de Botermarkt in de Groene Papegaaij met name Caatje geweest is en deselve “Goeder geluk” heeft gezegt en daarvoor gekeegen vier stuijvers.

Dat zij gevange nog eens gehaald is bij Neel Stoutens dogter, om te weeten waar haar granaat ketting gebleven was, die verlooren of vermist was.

Dat dezelfde alsdoen in een theepot gevonden is, waarvoor sij gevangen vande gemelde Stoutkens dogter genooten heeft een sesthalf.

Dat zij gevange op een seekere tijd dat Pieter de Koning bij haar gevange quam geeijst heeft eenig geld, om daarvoor specerijen te kopen, om “Goeder geluk” te zeggen seggende dat zij gevange het wel voor niet wilde doen, maar dat zij selve voor haar God niet konde verantwoorden.

Dat zij gevange tegens de voorn. Pieter zeijde dat het wel kon sijn dat sijn eene kind niet lang soude leven en dat het andere soude verdrinken.

Dat zij gevange nog aan verscheijden andere personen “Goeder geluk” heeft gezegt, en daarvoor genoten heeft eene schelling, twee schellingen en ook wel sestien stuijvers.

Dat zij gevange ook wel tegens sommige gesegt heeft dat zij personen voor den dag konde doen komen die iemand wilde hebben, en sulke konde doen drijven en dat zij gevange sulx met besweerende woorden heeft bevestigd, als onder andere sij eeuwig verdoemt wilde sijn.

fol. 181

Dat ten huize van haar gevange omtrent twee jaaren geleeden heeft gewoont eene Lijs vander Weg, alias Scharla, en dat zij gevange alsdoen met deselve de kunst ten haren huize wel heeft geexerceerd.

Dat de gemelde Lijs Scharla alsdoen onder het waarseggen verscheijde cirkels maakte en andere gebaarden meer, en dat zij gevange sulx mede heeft gepractiseerd.

Dat de voorn. Lijs Scharla over ses jaaren bij haar gevange al gekomen is en ten huijze van haar gevange gelogeert heeft.

Dat sij gevange die kunst op die tijd al heeft geleerd.

Dat op een seekere tijd ten huijze van haar gevange doen zij nog was wonende in Nelsenpoortje sijnde omtrent sestien of seventien weeken geleden geweest is een seeker meijse met name Alida Corse Goor.

Dat zij gevange dezelve alsdoen “Goeder geluk” heeft gezegt en onder anderen daarbij gevoegt dat zij haast een vrijer soude krijgen.

Dat zij gevange alsdoen aanleijding heeft gegeven aan een seeker persoon door de wandeling genaamt Kop Aff, die zij gevange wist dat een getrouwd man was om bij de gemelde Alida te komen en haar te gebruiken, met de belofte dat de voorn. Kop Aff, haar gevange daarvoor eenig geld soude geven soo sij gevange daartoe gelegentheid konde geven.

Dat zij gevange twee dagen daarna ten huize vande voorn. Alida is gekomen, de vader alsdoen niet thuijs sijnde des avonds omtrent tien uren

Dat de bovengemelde Kop Aff alvorens in 't voorn. huijs ging terwijl sij gevange daar buijten stondt.

Dat zij gevange alsdoen in huijs kwam en van Kop Aff gevraagd wierd om koffij en bittere genever te halen.

Dat er alsdoen mede in huijs was de suster van Alida Corse Goor, met name Neeltje.

fol. 181v

Dat zij gevange wederom komende bij sig hebbende de gemelde drank tegens de voorn. Alida seijde dat die Kop Aff haar neeff was, alsmede een vrijer, schoon sij gevange wel wist dat die Kop Aff geen vrijer was alsmede haar neeff.

Dat zij gevange alsdoen is heen gegaan ende 's anderen daags wederom komende bedongen heeft een mantel, dog dat zij gevange die niet heeft gekreegen.

Dat de voorn. Kop Aff tegens haar gevange zelf gezegt heeft dat hij Alida gebruikt had, en doen hij dezelfde voor de tweede maal wilde gebruiken dat alsdoen de voorn. Alida na boven op solder gevlugt en op het luyk gaan staan is.

Alle 't welke met den anderen saamgevoegt evident bewijst, dat deze 's heeren gevange niet alleen eenige jaren herwaarts sig heeft geneert met vuijl gewin te drijven, maar ook sig opgehouden om veele regtsinnige en ligtgelovige tot bijgelooff te brengen, en om soo een bedriegelijke handel en snoode waarseggerij strekkende tot een waare aanstoot en ergernisse van veele opregte Christenen, des te beter te doen staven en daaraan geloof

te geven te bekragtingen met een execrabele vervloeking en daarenboven zulx heeft doen strekken tot een verfoeilijke koppelarij.

Welke feiten volgens de wetten deser landen niet ongestraft mogen gelaten worden, maar nodig dat den sodanige anderen ten exempel sonder eenige conniventie op een rigoureuse en exemplare wijze werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat sij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot

fol. 181a

agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld en in het linkeroor met een mes of een instrument daartoe bekwaam, te werden afgesneden en voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, dat sij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van heur gevankennisse ende mise van justitie ofte ten alsulken ander fine, als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Schepenen gehoort de confessie van Anna van Steijn 's heeren gevange, gesien de informatie, ende geexamineert den criminelen eisch ende conclusie bij de Heer Officier racione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, al het geen ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld, confineeren wijders haar gevange in het tugthuijs binnen dezer stad den tijd van ses agtereenvolgende jaeren omme aldaar gedurende dien tijd met haar handenwerk de kost te winnen, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eisch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck, Dr. Gualterus de Moor van Immerzeel, Mr. Dirk de Lange Burgemeesteren gedaan bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Franco Gerard de Vrije, Schepenen der stad Gouda den op den 19 februarij 1746, pronuntieert en geexecuteert den 25e dito, present bovengemelde Heeren demtis van Eijck, Eng. van Heuven.

fol. 181av

*Gebannen voor altoos uijt
den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard Moe
ringh, Bailliu en Schout der stad
Gouda, racione officii Eijscher in
cas crimineel**

contra

**Marij Barbara Gerardi, 's Heeren
gevange**

Alsoo Marij Barbara Gerardi oud drieënvijftig jaren, geboortig van Brussel, tevoren gewoon hebbende te Gent, en alsdoen geweest en koopvrouw in kanten 's heeren gevange bekend en beleden heeft.

Dat haar man met eenige goederen naar Holland was vertrokken, en eenige tijd daar gevolgt is.

Dat zij gevange omtrent twee jaeren gelden uijt Gent is vertrokken en na dien tijd geen vaste verblijfplaats in Holland heeft gehad.

Dat zij gevange alsdoen vande eene plaats na de andere gereijst, om lint en bant te verkopen.

Dat zij gevange in al dien tussentijd haar man niet heeft gesien, niet jegenstaande zij gevange te Amsterdam en elders denselven heeft opgezocht, dat zij gevange naderhand met hakballen, kruijden en balsem ten plattenlande heeft omgelopen.

Dat zij gevange op dorpen ook wel heeft gebedelt.

Dat zij gevange op een seekere donderdag in de maand mej deses lopende jaars (sijnde geweest den 19e) van Vlaardingen is vertrokken naar Schiedam.

Dat zij gevange bij Anna Dijklijs, te Vlaardingen wonende in het Achterom, eenige nagten heeft geslapen.

Dat zij gevange twee nagten heeft geslapen¹ te Schiedam bij Anna Marij digte bij de Koekepan.

Dat zij gevange saterdag daaraanvolgende van Schiedam is gegaan na Rotterdam, en aldaar gebleven drie nagten, bij eene Hendrik in de Sevenhuissteeg op de Nieuwehaven over de Roode Leeuw.

¹ Sic, heeft heeft geslapen, lees: heeft geslapen.

Dat sij gevange aldaar vond een Fransman met sijn vrouw en twee kinderen die mede alhier gevangen sitten, en haar gevange sijn verthoont.

Dat de vrouw vande gemelde Fransman bij het inko[ ]

fol. 182

van het hujs vande gemelde Hendrik in Hollandse taal vroeg, of zij een Franse vrouw was.

Dat zij gevange alsdoen voor de eerste maal aldaar met de voorn. Fransman, vrouw en kinderen kennisse gemaakt heeft.

Ontkent zij gevange dat de gemelde Fransman aan haar gevange eenig kruijt en twee sakpistoolen heeft aangeboden om te verkopen, veel min, dat zij gevange door Rotterdam dezelve pistoolen en kruijt is gaan venten. Niet jegenstaande de gemelde Fransman, sijn vrouw en twee kinderen met deese gevange geconfronteert, in 't bijsijn vanden regter bekent hebben, dat het voorsz. kruijt en sakpistoolen aan haar gevange gegeven is om te verkopen, en dat vande pistoolen sij gevange gemaakt soude hebben twee gulden.

Bekent zij gevange dat het voorsz. pakje aan haar gevange te Rotterdam dan wel is verthoont, ende aldaar in een pak wel heeft sien inpakken, sonder nogtans te weeten wat daar in was, sijnde sulks hetzelfde, dat haar gevange in 't bijsijn vanden regter is verthoont.

Dat sij gevange het gemelde pakje alhier in de slaapstede wel heeft sien ontpakken, sonder nogtans te weeten dat er boskruijt in was.

Dat zij gevange met de gemelde persoonen van Rotterdam is gegaan naar deze stad, en met dezelfde gaan logeeren bij eene Sannegje, wonende in de Doelesteeg.

Dat alle 't welke met den anderen saamgevoegt evident consteert, dat zij gevange onder pretext van met kruijden en balsem te lopen, gehouden moet werden voor een lap en kwaksalfster welk fait pecies valt in de termen vande wet tegens vagebonden en landloopsters geemaneert, verbiedende niet alleen dusdanig venten maar vooral dat persoonen buijten onse provincie geboren en gezond van lighaam nog in steden en in sonderheijt ten plattelande sig mogen generen met bedelen, strekkende sulx tot overlast van goede ingesetenen tot nadeel van ware armen, en tot vexatie van hujsluijden ten plattenlande.

fol. 182v

En wijl deze 's heeren gevange als een notoire landloopster twee jaaren lang binnen onse provincie heeft gevagabondeert, en tegens dezelfde sterke presuntien militeeren, van sig met complices van dieven te hebben vermengt en gestole goederen gevent, hoe seer sij zulx opinater¹ heeft durven ontkennen en wijl ten dien eijnde de voorsz. wetten daartegens sijn gerigt.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange over ende ter sake voorsz. ter ordonnantie vande wet in de gevankennisse ter discretie van Heeren Schepenen sal werden gegeesseld en gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van alsdan openbaarlijk te werden gegeesseld en wijders gebannen uijt den lande voorsz. en dat zij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van hare gevankennisse en mise van justitie.

Ofte ten alsulke andere fine, als de Heeren Schepenen, naar bevinding van zaaken sullen vinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehooft van Marij Barbara Gerardi 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende op alles gelet hebbende waar op in desen eenigsints te letten stond, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland zonder middelerwile daar weder inne te komen

fol. 183

op poene van swaarder straffe en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Actum bij alle de Heeren Schepenen dempto Cornelis de Lange en Eng. van Heuven.

fol. 183

*Met den strop om den hals
gegeesseld en gebrandmerkt en
voorts gebannen voor altoos uijt*

¹ GTB. Opiniatreeren, opinater; hardnekkig volhouden; hardnekkig op iets staan; hardnekkig verdedigen.

den Lande &

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Mari Jeane l' Étal, 's Heeren gevange**

Alsoo Mari Jeane l' Étal, oud sesendartig jaaren, geboortig van Betune¹ van ambagt een schoijster 's heeren gevange bujten pijn banden van ijser bekennt en beleden heeft,

Dat sij gevange bij een seeker persoon met name Antoine Michel Beluineur, vijf kinderen heeft gehad, dog daarmede niet is getrouwt geweest.

Dat de naam van haar eerste kind is Mari Uursuul Joseph oud veertien jaaren, en het tweede Anthone Michel, oud tussen de negen en tien jaaren.

Dat zij gevange nu getrouwt is met Jaen Erveu (sittende mede hier gevange).

Dat sij gevange een maand of ses tevoren kennis gehad heeft aan de gemelde Jean Erveu.

Dat sij gevange vijf jaaren gelden te Rotterdam agttien dagen in 't spinhuijs heeft geseten omdat sij gevange aldaar gebedelt hadt soo als sij gevange voorwendt.

fol. 183v

Dat sij gevange een jaar daana, voor de tweede maal te Rotterdam is gevangen, en alsdoen vijf dagen geseeten heeft onder het stadhuijs aldaar, omdat sij gevange weder in de stad was gekomen.

Dat sij gevange wel kent een persoon met name Jean Ponjee hebbende rood hair en een Philip een jonge met een oog.

Dat zij gevange wel geweeten heeft dat de gemelde Jean Ponjee en Philip deugnieten waaren.

Dat haar man Jean Erveu wel eenige dagen met de gemelde Jean Ponjee en Philip is uijt geweest.

Dat haar man te Gorcum en Bergen op Soom dienst heeft genomen, alsmede Ter Veere en van alle drie de plaatsen is gedeserteert.

Dat zij gevange van haar man ontfangen heeft twintig gulden die hij seijde Ter Veere gekregen te hebben, omdat hij daar als soldaat dienst genomen had.

Dat haar man op een seekere tijd uijtgeweest sijnde op sijn wederkomst een paar silvere gespen in sijn schoenen hadt, die hij seijde onderweg genomen te hebben.

Dat haar man op een andere tijd was uijt geweest ende alsdoen medebragt eenig goed, daaronder een neusdoek, die hij alsnog om den hals draagt en kousen, en dat sij seijde dat hij die bij de boeren gestolen had.

Dat sij gevange met haar man en kinderen (sijnde geweest van dit jaar) gelogeert heeft te Zirikzee bij een soldatevrouw.

Dat haar kind tegens haar gevange gezegt heeft dat haar man aldaar kruijd en koogels heeft genomen om aldaar te verkopen, en het buskruijd in sijn slaapstede alhier bij hem gehad heeft.

fol. 184

Dat sij gevange wel geweeten heeft dat haar man sakpistoolen bij sig had, en dese alhier heeft medegebragt, in sijn slaapstede, en dat dezelve staaken in een sak haar gevange toebehorende.

Dat haar man de gemelde pistoolen te Rotterdam had te koop geveijld en gegeven aan eene Marij, dog dat dezelve niet hebben kunnen verkogt werden.

Dat sij gevange in den voorledene jare vier maanden in Zeeland sijnde geweest in het land van Middelburg heeft gevagabondeert, met haar man en kinderen.

Dat haar man even bujten Middelburg des avonds van het veld heeft genomen aardappelen en bonen en dat sij gevange alsdoen daarbij was bij sig hebbende een sak alwaar sij en haar man de veldvrugten in versamelde, en 't geen in de sak niet konde in haar schorteldoek heeft medegenomen.

Dat zulx nog eens gebeurd is op een andere nagt bij sig hebbende de gemelde sak en dat die nagt haar kinderen daar niet bij sijn geweest.

Dat sij gevange mede in het voorleedene jaar met haar man en kinderen is geweest in het land van Ter Goes, ende aldaar in eenige tuijnen heeft gestolen.

Dat aan den eenen tuijn geen deur was, en dat sij met een plank te leggen daar in sijn gekomen.

Dat sij gevange nog in een andere tuijn aldaar met haar man is geweest en dat aan dien tuijn een deur was.

Dat haar man die met een keijzer opende, en alsdoen daar in gingen, en daar uijt hebben genomen witte boonen en andere vrugten.

fol. 184v

Dat sij gevange wel wist ende gesien heeft, dat haar man reeds in den voorledene jare ijsers en keijzers bij sig droeg, en dat hij dezelve alhier in sijn slaapstede heeft medegebragt.

---

¹ Béthune, dep. Pas-de-Calais, Frankrijk.

Dat sij gevange alhier een vande gemelde keijsers in 't water heeft gegooid ter occasie dat sij vanden Stedehouder des nagte gegrepen en naar de Gevangendoor gebragt wierdt.
 Dar zij gevange op een seekere nagt doen sij met haar man en kinderen in den voorledene jare was in 't land van Middelburg, geweest is te Westcappel en dat haar man op dien tijd verscheijde keijsers bij hem droeg.
 Dat sij gevange met haar man ende gemelde kinderen op een seekere nagt aldaar geweest is te plattenlande en dat haar man de deur van een schuur met de keijsers heeft opengedaan, en dat se daar uijt genomen hebben kousen, twee sakken, een rok, een broek, schoenen en schapevagten.
 Dat sij gevange met haar man sijnde geweest dien selfde nagt nog uijt een ander hujs hebben genomen vlees en booter, nadat haar man alvorens de deur van dat hujs met de keijsers had open gedaan.
 Dat haar man nog een andere deur sijnde sulx mede geweest op die selfde nagt heeft open gedaan en dat se uijt dat hujs genomen hebben eendvogelsen eijeren.
 Dat sij gevange aan twee deuren vande voorsschreeve hujsen haar man heeft geholpen, bij occasie dat hij de deuren niet konde opensteeken, en alsdoen deselve geopent heeft.
 Dat haar man een kast wilde openbreken en dat alsdoen door het geraas de boeren sijn wakker geworden.
 Dat de gemelde boeren terstond haar en haar man

fol. 185

vervolgde.

Dat alsdoen haar man op deselve een pistool heeft afgeschoten.
 Dat sij gevange nog op een andere nagt met haar man is gekomen in een schuur die met een grendel gesloten was.
 Dat haar man de grendel van die deur heeft afgeschoven, en dat se alsdoen daar uijt genomen hebben eenige tarw en dezelve soo als sij gevange voorgeeft te Middelburg voor vier stuijvers heeft verkogt.
 Dat haar man nog op een ander tijd sijnde sulx geweest tussen Vlaardingingen en Schiedam eenig endvogels bij de boeren heeft gestolen, dog dat sij gevange alsdoen was vooruijt gegaan en sulx niet heeft gesien, en dat haar dogter op dien tijd daar niet bij geweest.
 Dat haar man nog eens op een andere nagt sijnde sulx geweest van deze winter omtrent slagttijd geweest is tussen Leijden en Haarlem, en dat sij gevange met haar kinderen en Jean Ponjee alsdoen daar bij waaren.
 Dat haar man en de gemelde Ponjee het hujs aldaar hebben opengedaan, en uijt het agterhujs gestolen hebbe twee stukken vlees.
 Dat sulx voor de tweede maal wilde tenteeren, dog dat den boer alsdoen wakker was geworden.
 Dat haar man de gemelde pistoolen alhier heeft gebragt, in sijn slaapstede in de Doelesteeg bij eene Sannigje, dog dat sij gevange de twee sakpistoolen selfs alhier in de stad heeft verkogt, aan een omlooper die deekens en kousen verkoopt, en dat haar man alsdoen daar niet bij is geweest.
 Dat sij voor de gemelde sakpistoolen heeft ontfangen sesendartig stuijvers.

fol. 185v

Zaake met den anderen samengevoegt ende relatieeff gemaakt tot confessie van harer medecomplikes voor den regter convincante preuven gegeven, dat sulke enorme en gepremediteerde feiten met een opgeheven hand begaan, sonder eenige gratie of de minste coniventie met de dood anderen ten exempel rigoureuuselijk soude dienen te werden gestraft, en haar doode lijk de vogelen des hemels ten spijsse gegeven, soo den Heer Eijscher na alle exacte informatien en aangewende devoiren het consteeren van het voornaamste delict, in al het vereijste had kunnen probeeren.
 Dog wijl het meer als praesumtievellijk, Ja, selfs demonstratieeff is, dat het enorm fait heeft gevexeert, en dat deze overgegeve boosdoenster, gelijkse eens en andermaal den regter heeft tragten te dupeeren, non in facto sed in loco, miswijsing heeft gedaan, om soo, waar het mogelijk de geprescribeerde en gestatueerde straf te ontvlieden en des regters vonnis illusoir te maken.
 Welke premissen, redenen en motiven sijn die des sterker vigeeren, om dese fameuse diefeege, als reeds om 't vagabondeeren eens en andermaal gecorrigeert over de geconfesseerde en met den anderen quaderende delicten exemplaar en rigoureuuselijk te straffen.
 Te meer wijl het placaat tegen dusdanige vagabonden en landloopsters geëmaneerd ende gestatueert tot een eeuwig edict, het den regter heeft overgelaten, om op suspicie en praesumtien de dusdanigen ter tortuur en scherper examen te brengen, hoeveel te meer op een geratificeerde en net gedetaljeerde confessie naar vereijsch van saken te straffen, en deese 's heeren gevange is 't niet ter dood, ten miste een

fol. 186

poena omni modo proxima, sonder eenige gratie en naar aller rigeur der justitie, tot afschik van anderen, te infligeeren, en wijl ten dien eijnde de salutare wetten sijn ingevoert.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uit naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat sij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden op het schavot plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar wel strengelijck te werden gegeesseld ter discretie vande Heeren Schepenen, ende alsdan onder de galge met de strop om den hals ten toone gesteld, totdat de straf aan anderen sal sijn verrigt, en daarna wederom wel

strengelijk te werden gegeesseld, en met het stadsteeken gebrandmerkt en wijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straff en dat sij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van haar gevanknisse en mise van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar bevinding van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen der stad Gouda, gehoort de confessie van Marie Jeane l' Étal, 's heeren gevange, gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwoogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende

fol. 186v

regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te werden, op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met een strop om den hals wel strengelijk te werden gegeesselt, en met het stadsteeken gebrandmerkt, bannen wijders haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevanknisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan op de 5e julij 1746, bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter Pieter van Heuven¹ en Franco Gerard de Vrije, Schepenen der stad Gouda.

Gepronuntieert en geexecuteert den 9e dito, present alle de bovengemelde heeren.

fol. 186v

*Gegeesseld en gebrandmerkt
en gebannen voor altoos uijt
den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijsscher in
cas crimineel**

contra

Bart Meijs Makfoe, 's Heeren gevange

Alsoo Bart Meijs Macqvee, oud sevenendartig jaaren, geboortig uijt Ierland uijt een plaats genaamt Agmoos², sijnde een dorp, te koop hebbende geloopt met kousen en neusdoeken, 's heeren gevange, buijten pijn en banden van ijser bekennt en beleden

fol. 187

heeft,

Dat hij gevange twee jaaren soo in Duijtsland als in Holland gesworven heeft, en sig alsdoen met bedelen meestentijd heeft geneerd.

Dat hij gevange omtrent drie weeken te voren eer alhier in egtenis³ is geraakte, met Ondouw en Georg Stuart kennis heeft gemaakt.

Dat hij gevange alsdoen afsprak om met sijn medecomplices te gaan bedelen, voor stom te speelen ende brieven te vertoonen.

Dat het roode boekje en de Hoogduijtsche brieff hem gevange toebehoord, maar dat het ander boek met de Hollandse brieff George in sijn sak heeft gedagen.

Dat in het roode boek de aantekeningen sijn van menschen die aalmoesen gaven.

Dat hij gevange de Hoogduijtsche brieff gekegen heeft van een persoon uijt Noorweegen bij occassie dat hij gevange met den gemelde persoon in het Hanoverse heeft gelopen, ende met deselve gebedelt den tijd van drie weeken.

Dat hij gevange aan dien persoon geen geld daarvoor heeft gegeven, als alleen eten en drinken, en dat zulx is geweest in den voorleeden jaare, sonder precies den maand te weeten.

Dat hij gevange niet weet door wien de Hollandse Brieff is geschreeven.

Dat hij gevange met Chistoffel Bel het eerst kennis gekreegen heeft te Amsterdam, sijnde zulx geleden drie weeken eer hij gevange alhier in hegtensisse raakte.

¹ Sic, lees: Mr. Pieter van Heuven.

² Armoy, Antrim, Ierland ??? [http://www.libraryireland.com/IrishPlaceNames/ Armoy in Antrim](http://www.libraryireland.com/IrishPlaceNames/Armoy%20in%20Antrim)

³ Sic, lees: in hegtensisse.

Dat hij gevange met sijn bijhebbende medecomplices aldaar met elkander Christoffel Bel hebben gehuurt om met hen meede te gaan en langs het land rond te leijden om voor stomme te spelen.

Dat hij gevange daarvoor aan Chistoffel Bel soude

fol. 187v

gegeven hebben twee gulden en een comesool.

Dat Ondouw aan Christoffel Bel gegeven heeft sestig gulden aan silver geld, 't geen sij een gedeelte nog hadden en een gedeelte met bedelen gekregen hebben.

Dat Chistoffel Bel haar gevange alsdoen rondleijde en dat sij gevange op sommige plaatsen voor stom speelden. Dat hij gevange een goede tong in de mond heeft, en met geen gloeiende ijsers is geneepen.

Dat hij gevange met sijn vrouw Rebecca Makdiermet¹ in Friesland in hegténisse is geweest, en dat zulk mee als een jaar is geleeden.

Dat hij gevange alsdoen te Leeuwarden is gegeesseld, omdat hij gevange aldaar ten plattenlande ging bedelen. Welke geperpetreerde en gepremediteerde feiten met den anderen gevoegd evidente preuven sijn, dat deese hardnekkige booswigt, schoon reeds gevoeld, dat straf op misdaden moet volgen, sig in het minste sijn gedrag niet heeft verandert, maar in tegendeel in het quade volhard in sooverre dat dese falsaris en bedrieger met een voorbedagten raad heeft samengespannd, om een godloos verdag tot afbreuk van ware armen met elkanderen te maken, en troepsgewijs tot vexatie en extorsie der ingesetenen het platteland te doorkruisen en door onegte brieven het egte geld der amen te rooven, zaaken die in een land van justitie niet sijn te dulden maar nodig dat de sodanige op rigoureuse en exemplare wijze werden gestrafft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange

fol. 188

gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar onder de galge met de strop om den hals zal werden ten toone gesteld, totdat de straf aan sijn meedecomplices, zal sijn verrigt, ende daana ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld, en met het stadsteeken gebrandmerkt ende wijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straff, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de koste van sijn gevankénisse en misen van justitie.

Ofte ter alsulke andere fine, als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken, sullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda, gehoord de confessie van Bart Meijs Macqvee, 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier op ende jegens hem gevange gedaan ende genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbend alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel

fol. 188v

strengelijk te werden gegeesseld en met het stadsteeken gebrandmerkt, bannen wijders hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straffe en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankénisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie, op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan op dato en bij de Heeren als voren.
Gepronuntieert ende geexecuteert als voren.

fol. 188v

*Te pronk gesteld
met een brieff op de borst waar
op met groote letteren geschreeven
stond Falsaris en bedrieger,
daarna gegeesseld, en gebannen
voor altoos uijt den Lande &*

Den Heer en Dr. Cornelis Ge

¹ Makdiermet, lees (waarschijnlijk) MacDermott.

**rard Moeringh, Bailliu en
Schout der stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Ondouw, 's Heeren gevange**

Alsoo Ondouw, oud tweedartig jaaren, geboortig uijt lerland, van ambagt een wever, 's heeren gevange, buiten pijn en banden van ijser bekent en beleden heeft,
Dat hij gevange voor matroos te voren heeft dienst genomen, en van Londen naar Koningsbergen is geseijld, en aldaar gekomen sijnde van het schip is weggelopen.
Dat hij gevange omtrent een jaar geleeden van Koningsbergen te land alhier is gekomen.
Dat hij gevange vandaar af tot hiertoe, al bedelende, is gereijds.
Dat hij gevange komende te Amsterdam aan Bart Meijs en George Stuart kennis heeft gekreegen.
Dat se alsdoen met malkanderen afspraken om te gaan bedelen met valse brieven en sig stom te houden.

fol. 189

Dat hij gevange het boek met de Franse band voor twaalf stuijvers in Duijtsland heeft gekogt.
Dat de Hollandse brieff bij hem gevange gevonden te Amsterdam is gemaakt.
Dat het ander boek toebehoort aan Bart Meijs als mede de Hoogduijtse brieff, en dat hij gevange niet weet hoe Bart Meijs aan dezelve is gekomen.
Dat hij gevange geen Nederduijts spreekt, maar wel Bart Meijs.
Dat hij gevange de Hollandse brieff gekregen heeft van een ander, die mede sodanig bedelde en waarmede hij gevange reeds in Duijtsland gelopen heeft, en dat hij gevange dien brieff vande gemelde persoon te Amsterdam heeft gekogt voor eene gulden.
Dat hij gevange door ouderdom reeds gescheurd dezelve heeft moeten laten veranderen en verschrijven bij een meester wonende te Amsterdam, wiens naam hij gevange segt, niet te weeten, als alleen te beschrijven dat hij was een oud man van sestig jaar.
Dat hij gevange alsdoen de datum vande nieuwe brieff door den schoolmeester heeft laten veranderen, dog dat hij gevange de zegels vande oude brieff daarvan heeft afgedaan en op de nieuwe geplakt.
Dat hij gevange op een seekere tijd met Bart Meijs en George Stuart te Amsterdam geweest is in een herberg genaamt de Cabbits, en dat er alsdoen bij was eene Christoffel Bel, medegevange.
Dat hij gevange ende twee anderen met de gemelde Chistoffel een contact maakten om hem voor volk aan te nemen terwijl sij als stomme en Turkse slaven met valse brieven souden worden omgeleijd.
Dat hij gevange en de anderen op die voorwaarde Chistoffel Bel hebben aangenomen en dat hij gevange denselven daar

fol. 189v

voor gegeven heeft twaalf ducaten waaronder zilver geld.
Dat hij gevange zulx gegeven heeft voor hun drieen en daarvoor sijn gedeelte de waarde van vier ducaten.
Dat hij gevange en sijn medecomplices het gebedelde silvergeld somtijds in goud verwisselde.
Dat hij gevange noit in Turkijen is geweest nog sijn tong uijt de mond gesneden, veel min dat hij gevange aldaar met gloijende ijsers soude sijn tong genepen.
Dat hij gevange wel gehooft heeft, dat Bart Meijs te Leeuwarden soude sijn gegeesseld, omdat met valse brieven aldaar gebedelt heeft.
Uijt alle 't welke evident consteert dat dese fameuse landloper sig eens en andermaal heeft gevoegt met sodanige complices die haar fait maakte van soo een vuijl gewin te exerceeren, ende daar en boven ten dien eijnde de falciteijt gebuijkt met een onegte brieff en daarop aangeplakte zegels, troepsgewijs en saamgeset bedelarijen alomme te pleegen.
Welke delicten al met een opgeheven hand begaan ten hoogst punibel sijn en nodig dat door exemplare straf te oeffenen daar in werden beteugelt.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange zal werden gebragt, op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met een brief op de borst, waarop met groote letteren geschreeven Falsaris en bedrieger sal werden te pronk gesteld en daarna ter discretie van Heeren Schepenen wel strengelijck te werden gegeesseld en met het

fol. 190

stadsteeken gebrandmerkt, en wijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straf en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.
Ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken sullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Ondouw 's heeren gevange, gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar met een brief op de borst, waarop met grote letteren geschreeven staat Falsaris en Bedrieger te werden te pronk gesteld en daarna ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk gegeesseld, bannen wijders hem gevange voor altoos uijt den land van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ontseggen de Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

fol. 190v

Aldus gedaan op den 3e julij 1746 bij de Heeren als in de voren staande Gepronuntieert en geexecuteert als voren.

fol. 190v

Met roeden om den hals ten toon gesteld en gebannen voor altoos uijt den Lande &

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii Eijscher in
cas crimineel**

**contra
George Stuart, 's Heeren gevange**

Alsoo George Stuart, oud sestien jaren geboortig vande stad Carlisse in Engeland¹, een varendgesel van ambagt en gedient hebbende voor cajuijtjongen, 's heeren gevange, buijten pijn en banden van ijser bekend ende beleden heeft.

Dat hij gevange uijt Hambug naar Holland afgereijst en dat een Engels Heer hem gevange alsdoen mede nam.

Dat hij gevange in de maand april van dit lopende jaar eerst gekomen is in dit land.

Dat het anderhalf jaar is geleden dat hij gevange eerst uijt Engeland quam.

Dat hij gevange op den 23e april deses jaars, sijnde alsdoen te Amsterdam, eerst kennis gemaakt heeft aan Ondouw en Bart Meijs.

Dat Ondouw sooveel Duijts kan spreken als hij gevange dog dat Bart Meijs het beste Duijts spreekt.

Dat hij gevange doen sij met melkander kennis gemaakt hadden, alsvorens afspraken om met elkanderen te gaan bedelen en met valse brieven rond te gaan.

Dat de Duijtsse brief aan hem gevange vertoont, toebehoort aan Ondouw, en dat het roode boek met de Hoogduijtsse brief aan Bart Meijs is toebehorende.

Dat Ondouw last heeft gegeven om de Hollandse

fol. 191

brief te schrijven, dog dat hij gevange niet wel weet hoeveel Ondouw daarvoor gegeven heeft.

Dat de gemelde brief te Amsterdam is geschreeven door een seker persoon, dien hij gevange bij name niet kent maar wel heeft hooren noemen "meester".

Dat hij den gemelde meester wel van aansien soude kennen, sijnde een oud man, wonende bij de Haarlemse Poort op het Franse Padt in een gangetje.

Dat hij gevange te Amsterdam reeds kennis gemaakt hebbende met Bart Meijs en Ondouw mede aldaar kennis kreeg aan eene Christoffel Bel, en dat alsdoen Ondouw en Bart Meijs daarbij waaren.

Dat de plaats en herberg daar sulx geschieden genoemdt wierd de Cabbits.

Dat se aldaar met elkander een contract hebben gemaakt om Christoffel Bel aan te nemen en dat Christoffel Bel voor tolk soude dienen, terwijl sij als stommen en Turkse slaven, door hem soude werden omgeleijd en dat Christoffel aldaar aangenomen is.

Dat Ondouw aan de gemelde Christoffel daarover twaalf ducaten heeft gegeven en dus voor sijn portie vier ducaten.

Dat hij gevange het geld door Christoffel aan Ondouw heeft sien geven, dog dat hij gevange alleen silver geld heeft gesien.

Dat hij gevange met sijn complices reeds dat geld met bedelen ontfangen had, en sij van eene kerk eene gulden en van een ander eene gulden tien stuivers gekregen hebben.

¹ Carlisle, Cumbria, Engeland.

Dat hij gevange schoon voor stom spelende noit bij den Turk gevangen nog sijn tong uijt de mond is gesneden veel min met gloeiende ijsers aldaar geneepen.

Dat hij gevange van Ondouw gehooft heeft, dat Bart Meijs te Leeuwaarden gegeesseld is geweest omdat hij aldaar gebedelt hadde.

fol. 191v

Dat Christoffel van hen te Vianen is afgegaan om op de Rotterdamse Dijk weder bij malkander te komen. Welke feiten niet alleen den voet leggen om troepsgewijs bedelarije te exerceeren ende ten plattenlande extorsie te gebruiken, maar daarenboven tot declion¹ van behoeftige ingesetenen het geld voor ware armen gedestineerd door een bedriegelijken handel na zig te trekken.

En wyl soo een falsiteijt willens en weetens, Ja, met een voorbedagten raad rijpelijk overlegt naar rigeur der wetten in desen jongen booswigt moet werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange zal werden gebragt op het schavot agter het raadhuijs, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met een brief op de borst waarop met grote letteren geschreeven Falsaris en Bedrieger, sal werden ten toone gesteld, en daarna ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld en wijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straffe en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehooft de confessie van George Stuart 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van

fol. 192

Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar met roeden om de hals ten toon te werden gesteld, bannen wijders hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen, op poene van swaarder straffe en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verdere of anderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan op dato en bij de Heeren als de vorenstaande.
Gepronuntieert en geexecuteert als voren.

fol. 192

*Gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimi
neel**

contra

Christoffel Bel, 's Heeren gevange

Alsoo Christoffel Bel, oud seventien jaeren geboortig van Londen, in Engeland, een varendgesel van sijn ambagt, 's heeren gevange buijte pijn en banden van ijser bekent en beleden heeft,

Dat hij gevange omtent die jaren geleden voor koksmaat heeft gevaren bij een capiteijn Jan Niklisse voerende het koopvaardijeschip Marij.

Dat hij gevange omtent twee jaren geleden uijt Engeland naar Holland is gekomen en ondertussen naar Duijtsland is gegaan.

Dat hij gevange in al dien tijd sig opgehouden heeft met bedelen.

fol. 192v

Dat hij gevange omtrent een geruijmen tijd geleden alhier in dese stad is geweest, hebbende alsdoen seer slegte kleederen aan en gaande bedelen onder voorwendsel van een verloren reijs gehad te hebben.

¹ Declion, van decliner; hier ten nadele van.

Dat hij gevange omtrent drie weeken geleden, sijnde alsoeden te Amsterdam op het Franse Pad bij een plaats genaamd Cabbits, aldaar gevonden heeft drie personen met name Bart Meijs, dragende een groen camisool, Ondouw, hebbende een blaauwe rok aan, en George Stuart, dragende mede een blaauwe rok, mede alhier gevange sittende, en hem gevange vertoond.

Dat de drie gemelde personen hem gevange voorsloegen om met om met haar langs het platteland te gaan om voor haar te bedelen, omdat sij waanden stom te sijn.

Dat hij gevange die conditie heeft aangenomen, waarop de voorn. Ondouw hem gevange twaalf ducaten heeft gegeven, waarvoor hij gevange eenige kleederen en een hartsvanger heeft gekogt.

Dat hij gevange met de voorn. drie personen des anderen daags de reijs naar Thiel en soo vervolgens langs het platteland heeft gedaan om te bedelen.

Dat hij gevange de aalmoesen vroeg voor de drie gewaande stommen, en dat sij alsdan vertoonden de boeken en brieven die bij hem en de gemelde personen gevonden sijn.

Dat het roode boek met de Hoogduijtsse brieff bij hem gevonden Bart Meijs toebehoort en dat Bart Meijs het selve in een reijssak hem gevange had medegegeven.

Dat hij gevange de gemelde sak aan Bart Meijs in het hujs vanden tamboer op de Rotterdamse weg, alwaar se elkander elkander¹ bescheijden hadde soude overgeven.

Dat het ander boek met de Franse band ende Hollandse pas Ondouw toekomt.

fol. 193

Dat in het bedelen soo wel hij gevange als de anderen het geld ontvingen maar dat Ondouw het geld doeg.

Dat hij gevange daarvan niets had als de kost en dak uitzgezondert de twaalf ducaten en voorts 't geen hij gevange van Ondouw in goud en zilver ontfangen heeft.

Dat hij gevange daarvoor twee jaren soude hebben gedient en dat hij gevange dan wederom geld soude ontfangen.

Dat hij gevange wel gehoord heeft dat die gewaande stommen het zilvergeld 't geen zij gebedelt hadden, in goud opwisselde en dat Bart Meijs dikwijls te Rotterdam is geweest en alsdan logeerde op de Schotsen Dijk onder het Koningshoofd, alsmede dat hij gevange wel gehoord heeft dat Bart Meijs te Leeuwarden was gegeesseld. omdat hij valse boeken bij sig hadt.

Dat hij gevange wel weet dat de twee brieven die zij bij haar droegen en waarmede zij gebedelt hebben vals waaren en dat dezelve soo hij gevange onderrigt is door een schoolmeester wonende op het Franse Pad gemaakt worden.

Dat hij gevange vande gemelde Ondouw en George Stuart aan het hujs vande voorn. schoolmeester wel heeft sien gaan.

Dat hij gevange met sijn gemelde complices onderweegs sijnde meest Engels sprak, dog ook somtijds Hollands en dat Ondouw sig onderweeg Willem Janse liet noemen.

Zaaken die in een openbare vagebond, vooral in een land daar ieder door een eerlijk gewin sijn brood kan eeten, niet sijn dulden en alle Officieren en justicieren noodsaken, om soo een vuiljen handel en bedrijf niet inpuun te laten en naar teneur der wetten sodanigen overtreder tot afschrik van anderen exemplaar te straffen

fol. 193v

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesseld en voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en dat hij gevange zal werden gecondemneerd in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaaken zullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Christoffel Bel 's heeren gevange, gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en gnomen, end ende op alles gelet hebbende waarop in desen eenigsints te letten stond, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan op dato en bij de Heeren als voren.

Geprononceert en geexecuteert als voren.

fol. 194

---

¹ Sic, lees: alwaar se elkander.

*Gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimi
neel**

contra

Mari Uursuul Joseph, 's Heeren gevange

Alsoo Mari Uursuul Joseph, oud veertien jaren geboortig van Rijssel¹ een schooijster van haar ambagt, 's heeren gevange bekent en beleden heeft,

Dat haar moeder de naam draagt van Mari Jeane l' Étal geboortig van Bethune en haar vader Antoine Michel Beluineur, sijnde nog in levende lijve en getrouw te Middelburg, met eene Mari Catain.

Dat haar stiefvader sig noemt Jean Erveu geboortig uit Switserland.

Dat haar moeder omtrent veertien jaren hier in dit land is geweest en sig geneerd heeft met bedelen,

Dat haar stiefvader omtrent anderhalf jaar in dit land is geweest en zig mede geneerd heeft met bedelen.

Dat haar moeder omtrent twee jaaren geleden te Rotterdam is gevange en geset te water en brood den tijd van agtentwintig dagen, omdat zij aldaar schooijde.

Dat haar gevangens moeder eenigen tijd daarna wederom te Rotterdam is geapprehendeert en alsdan onder het stadhuijs gebragt, en daar vijf dagen heeft geseten.

Dat haar stiefvader Jean Erveu wel verkeert heeft met eene Jean Ponje en een Philip, een jonge met een oog, en dat haar gevangens moeder wel wel wist² dat die persoonen dieven waren.

fol. 194v

Dat haar moeder de gemelde Jean Ponjé en Philips gekent heeft eer sij met Jean Erveu getrouwt was.

Dat haar stiefvader te Gorcum, Berg op Soom en ter Veer dienst genomen heeft voor soldaat en van deselve plaatsen is gedeserteert, en dat haar vader te Ter Veere twintig gulden op hand heeft gekreegen en welke som in specie van guldens nog bij haar gevangens moeder gevonden is.

Dat haar gevange stiefvader wel verscheijde nagten van haar moeder is af geweest, en als hij weder thuijs quam, dat sijn saken alsdan wel van geld voorsien waren.

Dat zij gevange met haar broeder Antoine Michel, haar moeder en stiefvader wel een enkele reijs is uijt geweest.

Dat haar stiefvader haar gevange alsdan dwong om te steelen, 't geen zij weijgerde.

Dat haar stiefvader wel eenige goederen medegenomen heeft als onder andere oud ijser, koper, kousen en hetgeen maar voor de hand lag, 't welk is geweest in het land van Middelburg.

Dat zij gevange wel gehoord heeft dat haar stiefvader tegen Jan Ponjé en Philip vertelde hoe dat hij in Vriesland en Noordholland wel bij nagt hadde gestolen.

Dat haar moeder alsmede haar stiefvader met Jan Ponjé en Philip wel des avonds sijn uijtgegaan en als sij wederom kwamen geld mede bragten.

Dat het goed 't geen sij alsdan beschaard hadden bij uijtdragsters te Schiedam en Vlaardingen verkogt is geworden.

Dat haar stiefvader te Zirikzee gekogt heeft twee sakpistoolen en deselve alhier in sijn slaapstede in de Doelesteeg nog bij hem gehad heeft.

Dat haar vader mede te Zirikzee niet gekogt maar

fol. 195

gestolen heeft in sijn slaapstede bij een soldatenvrouw eenig kruid en kogels, en dat haar stiefvader te Rotterdam deselve sijnde omtrent agt pond aan kogels weder verkogt heeft.

Dat zij gevange sijnde met haar stiefvader te Zirikzee in de gemelde slaapstede [en] het kruid en kogels aanwees die aldaar op solder lagen, en dat zij gevange die met haar vader 't samen heeft genomen.

Dat haar gemelde stiefvader mede eenige eijzers bij hem doeg en deselve alhier in sijn slaapsteede heeft gebragt.

Dat zij gevange met haar vader en moeder gepasseerde jaar geweest is in Zeeland en wel eenige maanden en dat land hebben geweest, als onder anderen te Middelbug, Domburg en Westcappel.

Dat zij verscheijde nagten aldaar wel sijn uijt geweest en bij de boeren gestolen hebben.

Dat sij gevange met haar stiefvader Jean Erveu ende haar moeder Mari Jeane l' Étal op een zekere nagt is geweest te Westcappel, hebbende haar vader doe bij sig de bovengemelde eijzers.

Dat haar vader en moeder beijde met de voorsz. eijzers een schuur en die huijsen hebben geopent en dat zij gevange alsdoen daar bij stondt.

Dat zij de deuren vande voorsz. huijsen daarmede hebben opengestoken en alsdoen daar uijt genomen alles wat voorkwam, en onder anderen uijt de schuur schapevagten.

¹ Lille, dep. Nord, Frankrijk.

² Sic, lees: wel wist.

Dat haar gemelde vader in een van die huijsen sijnde, dit geweest de laatste, een kas wilde openbeken, dog dat zulx niet wilde lukken, dat alsdoen door het geraas en gekraak van die kast den boer met sijn knegt en nog een wakker wierden.

Dat deselve terstond haar vader hebben vervolgt.

Dat haar vader alsdoen op de boeren heeft geschoten.

fol. 195v

En dat de schoot in 't voorhuijs is gedaan doen de boer uijt het bedde sprong, alsmede nog twee anderen, die haar vader volgden.

Dat in 't volgen haar vader voor de tweede maal op de boeren heeft geschoten.

Dat zij gevange doen er geschoten wierd mede in 't voorhuijs is geweest.

Dat haar vader kort daarna uijt Zeland met haar moeder en broeder is vertrokken, omdat er alsdoen naar haar vader gesogt wierd, en dat zij gevange mede volgde.

Dat zij gevange gesien heeft daar haar vader in 't voorlede jaar sijnde alsdoen in 't land van Middelburg, kogeltjes bij hem gedragen heeft.

Dat zij gevange met haar voorsz. ouders in dat zelfde jaar geweest is in het land van Ter Goes ende alsdoen des nagts in verscheijde tuijnen sijn geweest.

Dat haar gemelde ouders door de doorneheijningen te kruipen daar sijn ingekomen.

Dat haar vader en moeder de deur vande twee andere tuijnen hebben opengestoken, omdat door de heijningen aldaar niet wel konde doorkruipen.

Dat haar ouders aldaar vrugten hebben gestolen ende in een sak gestoken welke sak alhier nog bij de slaapvrouw is.

Dat se daar uijt gestolen hebben verscheijde vrugte als onder anderen aardappelen, bonen en wat diergelijk die haar vader alsdan in sijn slaapstede verkogt.

Dat zij gevange nog op een andere tijd met haar vader en moeder des nagts niet verre van Middelburg is geweest, in een schuur, dat aldaar haar gemelde vader Jean Erveu de grendel vande deur deede.

Dat daar uijt is genomen tarw en dat die door haar

fol. 196

vader te Middelburg is verkogt, sonde dat sij gevange weet tot wat prijs.

Dat zij gevange wel van haar moeder gehoord heeft, dat haar vader omtrent Ouwerschie entvogels en paling gestolen heeft, dog dat zij gevange daarbij is geweest maar wel wel¹ haar moeder en haar broertje.

Dat haar vader Jean Erveu (sijnde alsdoen daarbij eene Jean Ponjé, haar gemelde moeder en broertje en sij gevangen) in het voorlede jaar soo als zij gevange beduijt heeft in de slagttijd des nagts geweest in twee huijsen bij een dorp omtrent Leijden aldaar gebroken hebben en eenig goed daar uijt gestolen.

Uijt welke omstandigheid van zaken en faiten met den anderen geconsidereert het convincante preuven sijn, dat dese 's heeren gevange in allen deelen als een notoire landloopster moet werden aangemerkt en als een medestandster van dieven die niet alleen troepsgewijs het land heeft doorkruijst, en gebruikt is binnen des daags de huijsen te verspieden en des nagts occasie te hebben tot steelen, maar ook op een seekere tijd de hand daartoe geleend. Ja, dat zij gevange soo sij meerder jaren hadde bereijkt, wegens hare geconfesseerde en geperpetreerde feiten in allen deelen als een socia delicti naar rigeur der wet soude moeten werden gestraft.

Dog nadien haar jaren en schrandereijheid reeds soo verre sijn, dat zij onderscheidelijk heeft geweeten dat sodanige faiten door de wet sijn verboden en niet inpuun mogen werden gelaten, en selfs nodig dat tot afschrik van anderen de sodanige werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher racione officii uijt naam ende

fol. 196v

van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal worden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen ende aldaar ter discretie van Heeren Schepenen zal werden gegesselt ende weijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder daar weder inne te komen op poene van zwaarder straffe, en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevangenisse en mise van justitie ofte ten alsulke andere finen als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken sullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Mari Ursuil Joseph, 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende waarop in desen eenigsints te letten stond, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland en Westvriesland sonder daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar

¹ Sic, lees: maar wel.

gevanckenisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan op data en bij de Heeren als voren.
Gepronuntieert en geexecuteert als voren.

fol. 197

*Met roeden om de hals ten
toon gestelt en gebannen voor
20 jaren altoos uijt de stad &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas
crimineel**

**contra
Andries Andriesse van Witten
burg, 's Heeren gevange**

Alsoo Andries Andriesse van Wittenburg, oud veertien jaren geboortig van Amsterdam van ambagt een wever en glansmaker 's heeren gevange bujten pijn en banden van eijser bekent ende beleden heeft.

Dat hij gevange eenige dagen voor zijn gevanckenisse zijn werk gemaakt heeft van bedelen, bij sig hebbende zijn stiefvader Jan Cornelisse Bakker, dat zijn gevangens moeder genaamt werd Leijs met de Neus, dog dat haar eigenaam is Lijsbet Franse wonende te Amsterdam op 't Franse Pad in de Schiemakersgang naast een bakker. Dat hij gevange op een maandag, sijnde geweest den 4e julij deses jaars 1746 met zijn stiefvader Jan Cornelisse Bakker des morgens vroeg van Amsterdam is gegaan.

Dat zij beijde haar weg hebben genomen door Slooten en dat zij aldaar van een venster van een huijs staande over de kerk hebben gestolen een groen kleed dog dat zijn vader sulx heeft gedaan.

Dat den mensen van dat huijs zulx vernemende haar heeft vervolgt en dat se alsdoen de vlugt hebben genomen in 't huijs Ten Vraag¹ en haar aldaar verborgen in een bierkelder.

Dat se daar vandaan zijn gegaan naar de Overtoom alwaar zijn vader het voorgemelde kleed verkogt

fol. 197v

bij een uijtdragster soo hij gevange zegt voor zeven stuijvers.

Dat hij gevange met zijn vader vanden Overtoom is gegaan naar Amstelveen en aldaar hebben gebedelt en dat hij van een Heer een dubbeltje heeft gekregen.

Dat zij vervolgens vandaar haar weg hebben genomen naar de stad Gouda.

Dat zij alvorens te Gouda komende omtrent een half uur vande stad bij een seekeren boer den draaij hebben overgehaalt, dog dat zijn vader sulcx gedaan heeft.

Dat zijn vader de klink van het boerenhuijs opendraaijde, en dat hij gevange met zijn vader daar in is gegaan.

Dat se alsdoen een ladder hebben genomen en daarmede naar boven zijn gegaan.

Dat zulx is geweest des dinxdays avonds (sijnde den 12 julij 1746) naar gissing half negen uren.

Dat zij aldaar den geheelen nagt op de zolder zijn gebleeven.

Dat zij des anderen daags 's morgens naardat de boer ende boerin naar het veld waren gegaan omtrent ten half agt uren van daar zijn heen gegaan ende gestoolen hebben eenig stukken vlees waarvan hij gevange een stuk heeft gedagen en zijn vader de andere, alsmede nog een dorskleed en een ruwe sak.

Dat zijn vader het vlees heeft verkogt aan een vrouw, wonende bujten Cleijwegspoort hem gevange vertoont, en dat se voor een stuk ontfangen hebben tien stuijvers en een ander twaalf stuijvers.

Dat hij gevange heeft gedragen een ham en zijn vader twee stukken rookvlees en daarmede zijn gegaan op de Cingel (sijnde gelegen tussen Cleijwegs en Potterspoorten),

fol. 198

Dat zijn vader aldaar aan een oude vrouw heeft gevraagd, waar dat met² rookvlees verkogt, en dat die vrouw aan hem gevange geweest heeft een huijs, staande naast een huijs daar een lantaarn uijtsteekt.

Dat zijn vader aldaar in huijs is gegaan en het vlees heeft verkogt aan een vrouw die mank gaat en wiens man er wat mat uijtsiet.

Dat hij gevange naderhand door den Stedehouder is geleijt op de voorgemelde Cingel, om het voorn. huijs aan te weijzen.

¹ <http://www.amsterdamsebinnenstad.nl/binnenstad/223/necropolis.html>. Waar de weg naar Sloten afboog van de Schinkel zou al in de vijftiende eeuw een boerenhofstee hebben gestaan die Te Vraghe werd genoemd, omdat landsheer Maximiliaan I, die met zijn gevolg over de Haarlemmermeer uit Haarlem kwam, hier in 1489 de weg vroeg naar Amsterdam. Het Huys ter Vraech, gelegen aan de westeroever van de Schinkel.

² Sic, lees: waar dat men.

Dat hij gevange op die hoogte gekomen sijnde het voorsz. hujs soo als voren gemeld is heeft aangeweesen, sijnde het selve alsdoen geslooten.

Dat hij gevange alvorens bij het hujs komende aan den Stedehouder beschreef van wat postuur de man en vrouw waren, en daarbij voegde dat 'er de man wat mal uijtsag en de vrouw mank ging.

Dat de voorn. man en vrouw aan hem gevange in 't bijsijn vanden regter op de Gevangespoort sijn vertoond en dat hij gevange die man en vrouw erkent heeft te sijn deselfde persoonen aan wien het vleys verkogt is (dat de vrouw bij den Heer Officier bekend is onder den naam van Manke Jans wier man genaamt werd Jan de Vos.

Dat sijn vader, het dorskleed en de ruwe sak verkogt heeft bij een uijtdraagster wonende niet verre van het Doelepootje.

Dat sijn vader voor het kleed heeft gehad ses stuijvers en voor de sak vier stuijvers.

Dat hij gevange en sijn vader dien eijgen morgen weder uijt de stad sijn gegaan omtrent anderhalf uur vande stad bij een brug.

Dat sijn vader daar sag hangen een gebloemd kleedt

fo. 198v

hetwelk sijn vader heeft gestolen.

Dat se vandaar wederom naar Gouda sijn gegaan en dat sijn vader het kleed aan iemend heeft verkogt voor tien stuijvers.

Dat hij gevange met sijn vader twee a drie dagen te voren, eer dat se uijt Amsterdam sijn gegaan aldaar in een hujs alwaar uijthangt den Hond in de Pot heeft geweest en dat sijn vader aldaar heeft gestolen een stuk soo hij gevange meent trijp van anderhalf el hangende buijten 't hujs dat sijn gevangens moeder het selve stuk heeft verset in bandjes plujs op de Brouwersgracht en daar op heeft genomen eene gulden tien stuijvers.

Dat sijn vader door de wandeling ook wel word genaamt Jan met de Wollefijl, en dat hij wel gelopen heeft met een persoon door de wandeling genaamt Jan met de Boggel wonende te Amsterdam bij het Franse Padsbruggetje lopende met een voddesak.

Dat die te samen een week of anderhalf voordat sij uijt Amsterdam sijn vertokken op het hoekje vande Keijserstraat alsdaar hebben gestolen een hemdrok met kleijne zilvere knoopjes.

Dat hij tesamen die hemdrok hebben verkogt en dat sijn gevangens stiefvader daarvoor heeft thuijsgebagt twee gulden ende het andere heeft versoopen.

Dat hij gevange van sijn moeder wel gehoord heeft dat sijn gemelde vader omtrent drie jaaren gelede gegeesselt is, als mede dat sijn vader omtrent twee of die weeken te voren eer hier in hegtenis quam nog eens gegeesselt soude sijn en soo hij meent te Amsterdam, omdat hij eenige goederen gestolen hadt.

fol. 199

Dat hij gevange alhier in de stad heeft gebedelt en in 't geheel heeft gekregen twee stuijvers en vier duijten en dat hij gevange op dien dag des avonds in de stad zijnde door den Stedehouder is gevangen.

Welke saaken met den anderen saamgevoegt preuven en bewijsen sijn, dat dese 's heeren gevangen, schoon jong van jaren egter geweeten heeft, dat het steelen niet alleen ongeoorloofd, maar selfs dat er straf op sulken misdadaad moeste volgen en de sodanige feite niet inpuun mogen gelaten worden.

En wijl uijt vreesse voor straf de boose jeugt het quade meijdt, soo dient, vooral in dese 's heeren gevange, daarvan al vroeg een levendige indruk anderen ten exempel ingeprent te werden en wijl ten dien eijnde de salutare wetten sijn ingevoerd.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met roeden om den hals te werden te pronk gestelt en aanschouwer te wesen vande straf sijner medecomplice, tot deselve sal sijn verrigt en dat hij gevange sal werden gebannen voor den tijd van twintig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijl daar werden inne te komen op poene van swaarder straf, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken sullen vinden te behooren.

fol. 199v

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Andries Andriessse van Wittenburg 's heeren gevange, gesien de informatie en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende op alles gelet hebbende waar in desen eenigsints te letten stond, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar met roeden om den hals te werden te pronk gestelt en aanschouwer te wesen vande straffe sijner medecomplice totdat dezelve sal sijn verrigt, bannen wijders hem gevange uijt de stad, jurisdictie en heerlijkheden van dien voor den tijd van twintig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en

condemneeren hem gevange in de kosten van zijn gevangenisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije, Schepenen der stad Gouda op den 8e augustus 1746.

Gepronuntieert en geexecuteerd den 11e dito, present alle de bovengemelde heeren.

fol. 200

*Gegeesselt en gebrandmerkt
en gebannen voor vijftig ja
ren uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas crimineel**

contra

**Jan Cornelisse Bakker 's Heeren
gevangene**

Alsoo Jan Cornelisse Bakker door de wandeling genaamt Jan met de Wollefijl, oud drieenveertig jaaren, geboortig van Amsterdam van ambagt een aswerker buiten pijn er banden van eijser bekend ende beleden heeft, Dat hij gevange getrouwt is met eene Leijbet Franse door de wandeling genaamt Leijs met de neus, wonende te Amsterdam op het Franse Pad in de Schiemakersgang.

Dat hij gevange nu en dan wel heeft gebedelt maar dat hij gevange sijn werk daarvan niet heeft gemaakt.

Dat hij gevange op een seekeren maandag des morgens vroeg van Amsterdam is gegaan bij sig hebbende sijn soon met voornemen om naar Gouda te gaan en soo verder naar Rotterdam.

Dat hij gevange eerst is gegaan naar Slooten en aldaar komende op het dorp een groen kleed zag hangen op het hek bij de kerk en het selve alsdoen stal.

Dat hij gevange met het selve is gegaan naar den Overtoom en het gemelde kleed aldaar aan een smous heeft verkogt voor vier stuivers.

Dat hij gevange doen weder door Amstelveen is gegaan tot aan Alphen, alwaar hij gevange zegt des nagts geslapen te hebben in de Wellekomst.

Dat hij gevange daags daaraan van Alphen is vertrokken naar de stad Gouda.

fol. 200v

Dat ontent een drie quartier naar gissing naar de gemelde stadt, hij gevange met sijn gemelde soon gekomen is op een boerenwerff.

Dat hij gevange den draaij vande gemelde werf met een stok heeft overgehaald.

Dat hij gevange op de werf sijnde, de deur van het hujs die aanstond heeft verder opengedaan en in het hujs komende met een ladder die aldaar stond, is naar boven geklommen.

Dat sijn soon mede is gevolgt.

Dat hij gevange boven komende aldaar heeft gevonden hammen en rookvlees, dog dat hij gevange alsdoen dien nagt, met sijn soon aldaar heeft geslapen.

Dat hij gevange des morgens vroeg met sijn soon van boven is geklommen met sig dragende een ham en twee stukken rookvlees.

Dat hij gevange nog daar en boven mede heeft vinden leggen een dorskleed en een sak 't geen hij gevange alsdoen mede nam.

Dat hij gevange met sijn soon van daar is gegaan naar de stad Gouda, dragende hij gevange de twee stukken rookvlees, de gemelde sak en het dorskleed, dog dat sijn soon de ham droeg.

Dat hij gevange de ham met de gemelde twee stukken rookvlees heeft verkogt aan een vrouw op de Cingel tussen Cleijwega en Potterspoorten.

Dat de gemelde vrouw mank gaat en deselfde is die hem gevange in 't bijsijn vanden regter is vertoond.

Dat hij gevange komende op de gemelde Cingel aan een oude vrouw vroeg waar men vlees verkogt dat deselve alsdoen hem gevange wees het voorsz. hujs op de Cingel alwaar hij het gestole vlees verkogt heeft.

Dat hij gevange niet wel weet voorgevende alsdoen beschonken te sijn, hoeveel voor dat vlees heeft gekegen en soo als hem gevange voorstaat in het geheel, de sak en 't kleed daaronder begrepen twee

fol. 201

gulden.

Dat hij gevange naderhand het gemelde dorskleed en de sak verkogt heeft alhier in de stad, sijnde geweest in de tweede steeg van het Dolepoortje, het derde hujs aan de regterhand, dog dat hij gevange niet precies weet, hoeveel daarvoor heeft gekregen.

Dat hij gevange op dienselfde dag anderhalf uur anderhalf uur van deze stad¹ gelegen heeft gestolen een bonte neusdoek, die aldaar op de werf te bliken lag.

Dat hij gevange alsdoen met sijn soon weder naar de stad is gegaan, en de gemelde neusdoek alhier op de Cingel aan een seeker persoon heeft verkogt en daarvoor ontfangen eene schelling.

Dat hij gevange op een andere tijd sijnde kort te voren eer hij uijt vertrok met sijn soon door de gemelde stad gaande heeft gestolen een swart regenkleedt.

Dat zulks geschiede digt bij een huijs genaamd "Den hond in de pot" op den Dam.

Dat hij gevange het gemelde kleedt aan een smous verkogt en daarvoor ontfangen heeft eene gulden.

Dat hij gevange nog op een andere tijd, sijnde desulks geweest twee maanden te voren eer alhier in hegtenis geraakte te Amsterdam gestolen heeft een hemdrok met zilvere knopen.

Dat hij gevange alsdoen bij sig had een persoon genaamt Jan met den Boggel.

Dat de gemelde hemdrok hing op een hekje van een huijs staande op den hoek vande Keijserstaat.

Dat hij gevange dezelfde verkogt heeft aan een smous voor eene gulden en het overige met Jan met de Boggel heeft verdrongen.

Dat hij gevange naar sijn beste weten in den jaar 1739 in

fol. 201v

de winter te Pumerend publijcq is gegeesseld omdat hij gevange aldaar agt pakken meel van een schipper van Wormerveer gestolen hadt.

Dat hij gevange alsdoen in hegtenisse zittende sijn naam heeft opgegeven Evert Bakker.

Dat hij gevange nog eens alsdoen opgegeven hebbende de naam van Gerrit Bakker omtrent drie maanden geleden tot Haarlem is gegeesseld omdat twee catoene gordijnen op een blijk aldaar gestolen had en schoon sulx een notoire onwaarheid is bevonden, het egter meer als presumptief is, dat hij gevange onder een andere naam, hetzij aldaar ter plaatse ofte elders, kortelings over eenige geperpetreerde faiten aan den lijve is gestraft, doordien den Stedehouder en Arij vander Horde, 's heerendienaar, den gevange gevisiteert hebbende op het lijf verse striemen hebben gevonden, dat hij gevange kort te voren eer in hegtenis alhier is gebragt dienstgenomen heeft bij den Heer capiteijn van Geel en dat hij gevange alsdoen tien gulden agt stuivers op hand gekregen heeft, dog daar vandaan is weggelopen om fortuijn te maken.

Uijt alle 't welke evident consteert, dat dees 's heeren gevange sig toegelegd heeft op steelen, in sooverre dat dese fameuse dief tot twee diverse reizen daarover aan den lijve is gestraft, en nietjegenstaande deze correctie, egter ten derde maale met een gepremediteerde raad, sodanige feiten geperpetreerd, die nodig sijn dat opzen exemplaarde wijze worden gepuneerd.

en wyl de placaten dezer lande, tegens dieven en dieverijen geemaneert sonder eenige conniventie alle Officieren en Justitieren daartoe noodsaken en eijssen, dat de sodanige overtreders naar teneur der wet anderen ten exempel rigoureuse-

fol. 202

lijck worden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is, crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stadsteken gebrandmerkt, ende wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaren sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straf, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken sullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gehoort de confessie van Jan Cornelisse Bakker 's Heeren gevange gesien de informatie en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnieren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar ter discretie van Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stads-

fol. 202v

teken gebrandmerkt, bannen wijders hem gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemnieren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

¹ Sic, lees: anderhalf uur van deze stad.

Aldus gedaan bij de Heeren en op dato als voren
Gepronuntieert en geexecuteert als voren.

fol. 202v

*Boven de vorenstaande straffe
geconfineert voor 3 jaren*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moering, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijscher in
cas van delict**
contra
**Jan Cornelisse Bakker, 's Heeren
gevange**

Alsoo Jan Cornelisse Bakker op sijn net gedetaljeerde en geratificeerde confessie, bij vonnis vande Edele Agtbare Heeren Schepenen deser stad, gecondemneert om publijcq aan den lijve te werden gegeesselt, ende wijders gebannen voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straf, ende ter plaatse gebracht daar het vonnis van gemelde Heeren ter executie gelegd moest worden en staande alsdoen voor de paal niet alleen de stoutheid gehad heeft van sijn competente regter over een onregtvaardig vonnis, ten sijnen laste uijtgesproken, te beschuldigingen, maar selfs naardat sijn staf ontfangen had in tussentijd dat ontbonden wierd op de brutaalste en hardieste wijze, alsdoen nog den regter over onregtvaardig

fol. 203

heid dorste beschuldigen, niet jegenstaande hij gevange bewust was, dat hij gevange niet alleen sijn begane misdaden buijten pijn en banden selver hadde geconfesseert, maar daarenboven door confrontatie en beedigde informatie ten sijnen laste ingewonnen het den regter is gebleeken, dat hij gevange was een notoire dief en uijt dien hoofde de gepraescribeerde en regtmatige straf moeste ondergaan.

En wijl sulck een atoce infurie sonder een sensibele laesi van des regters ampt die het swaard voerd om misdaden te straffen, niet inpunibel kan werden gelaten, Ja, selfs dat het hoognodig is dat zulk een euvel crimen in 't bijsijn van sooveele oorgetuijgens geperpetreerd vereijst dat sodanige en hardnekkige boosdoender wederom in 't bijsijn van sooveel ooggetuijgens met een exemplare straf worde geinfligeert, en op het nadrukkelijkst gecorrigeert, en wijl tot maintenu der justitie om aan geen verdere vilipendie onderhevig te sijn, dusdanige procedure tegens soo een hardnekkige booswigt mogen werden gehouden.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebracht zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse alwaar hij sijnne lasterende woorden volmondig heeft durven uijtspreken en aldaar ter discretie van d' Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesselt ende ten aanhoren van het volk voor God ende de Heeren te belijden, dat

fol. 203v

hunne uijtspraak regtvaardigt en billijkt, en dat hij gevange voor tien agtereenvolgende jaaren zal werden geconfineert in het tugthuijs deser stad om aldaar in sweeds sijnes aanschijs sijn bood te eeten, ende dat sijn voorsz. bannissement zal blijven in sijn geheel, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de koste van dese gevankennisse en misen van justitie, ofte indien den Heer Eijscher¹ dien eijsch niet mogte volgen dat hij gevange daarover 't zij met sodanig een confinement ofte andersints aan de lijve zal werden gestraft, als de Heeren Schepenen naar exigentie van zaken vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens Jan Cornelisse Bakker 's heeren gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange blijvende het vonnisse van welgemelde Heeren Schepenen als in dato den 8e augustus laastleden in sijn geheel geconfineert te werden in het tugthuijs deser stad voor den tijd van die agtereenvolgende jaren om aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te winnen, en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verdere eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij d' Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrije,

¹ Sic, den Heer Eijscher, lees: de Heeren Schepenen.

fol. 204

Schepenen der stad Gouda op den 12e augustus 1746.
Gepronuntieert in de vierschaar den 13e dito, present al de bovengemelde heeren.

fol. 203v *in de marge*:

Op huijden den 21e mej 1748 is bij de Heeren Scheepenen deser stad Gouda goedgevonden en verstaan aan Jan Cornelisz. Bakker [...] bij Schepenen daartoe moverende, te remitteren de overige tijd van sijne confinement en dienvolgende deselve te dimitteren uijt het tugthujs deser stad.

Actum als boven, bij alle de Heeren Schepenen

In kennis van mij als secetaris

Vincent van Eijck

fol. 204

*Gegeesselt en gebannen voor
50 jaren uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas cri
mineel**

contra

Willemeijntje Drost, 's Heeren gevange

Alsoo Willemeijntje Drost, oud bij de twintig jaaren geboortig van Harderwijk van ambagt een dienstmeijd, 's heeren gevange buiten pijn en banden van ijser bekend ende beleden heeft,

Dat sij gevange tien jaaren oud was doen zij gevange van Harderwijk naar Amsterdam vertrok om aldaar te dienen.

Dat zij alsdoen bij haar moeder heeft gewoond en aldaar een half jaar gebleven.

Dat zij gevange vandaar is gaan wonen bij een wijnkooper met name Piet Vroom op de Kadijk en aldaar een half jaar is gebleven, en door siekte vandaar weder bij haar moeder is gegaan alwaar sij drie vierendeel jaars is gebleven.

Dat zij gevange nadien tijd weder is gaan dienen bij eene Koba van Es wonende op een kamer op het hoekje vande Louwriersgraft, vrouw van een Cornelis sijnde een kruidleser¹ vande Oostindische Compagnie, alwaar sij drie maanden heeft gewoont.

Dat zij gevange alsdoen weder bij haar moeder ging en aldaar een maand bleef, en vandaar is gaan dienen bij Clara Swarts, wonende alsdoen in de Taksteeg en nu op de Leijtsetraat, en bij deselve tot vijf diverse reizen heeft gewoont.

Dat sij gevange nadat zij voor de eerste maal daarvan

fol. 204v

daan ging, is gaan dienen te Haarlem bij eene Claas Swarts, een tapper op de Loijersgraft, en aldaar bleef twee maanden.

Dat sij gevange daar vandaan vertrokken sijnde is gegaan naar Amsterdam, en aldaar gedient bij de weduwe Hessels op de Leijtsegraft, sijnde een citse winkel en en aldaar² gebleven drie dagen.

Dat sij gevange vande voorn. weduwe des morgens vroeg heijmelijk heen ging, met sig nemende een swarte coraliyne ketting met een goude slootje, alsmede twee nieuwe rokken, sijnde de eene wit en rood gestreepte en de andere een blaauw gestikte catoene rok mitsgaders een balijne rok.

Dat de coraliyne ketting lag in een doos waaruijt sij gevange deselve gestolen heeft, en dat de gemelde rokken lagen op een stoel.

Dat zij gevange het slootje vande ketting bij een silversmit te Amsterdam heeft verkogt voor drie gulden, sijnde soo als sij gevange wist, sulx onder de waarde.

Dat sij de ketting met de drie rokken gebragt heeft ten huijse van haar moeder.

Dat zij gevange de gemelde ketting en rokken voor sig gehouden heeft om te dragen, en daarmede is gaan dienen bij Clara Swarts, en dat de weduwe Hessels het gestoole goed vandaar wederom heeft gehaald, en dat het gemelde goude slootje bij de silversmit is gelost en aan de weduwe Hessels is overhandigt.

Dat sij gevange naderhand is gaan dienen bij eene Jacob Cras en sijn vrouw en daar naar gissing omtent die maanden heeft gewoond.

Dat sij gevange uijt dat huijs gestolen heeft vier rokken, een witte gestikte citse rok, een rode surasse gestikte rok, een bruijne damaste rok met een witte blom, en een geele satijne rok, gestikt welke laaste sij gevange zegt dat Jacob Cas haar verkogt zoude hebben.

Dat zij gevange de twee rokken vande kapstok heeft genomen.

¹ GTB. Kruidlezer. Sorteeder van de specerijen.

² Sic, en en aldaar, lees: en aldaar.

fol. 205

Dat zij gevange nog daar en boven bij de gemelde Cras gestolen heeft twee Oostindische rode boeselaars, waaronder een ligt rood en dezelve van 't bed heeft genomen, alsmede twee dosen met omtrent twintig mutsen met kanten strookjes, een tinne bierkan, een hemd, eenige neusdoeken, een blaauw schorteldoek, een endje kant, een kinderjakje.

Dat zij gevange het selve genomen heeft vande kapstok, uijt het bedt en van een kist.

Dat zij gevange met een parthije van dat goed van Amsterdam vertrokken is naar Harderwijk en een gedeelte van het selve aldaar bij uijtdraagsters en smousen heeft verkogt voor een grote twaalf gulden en dat zij gevange alsdoen voor een tijd sig ophield bij een soldatewif genaamt Marij.

Dat zij gevange van Harderwijk het resterende van het gemelde gestolen goed terug gebracht heeft bij haar moeder te Amsterdam, onder anderen een blaauwe boeselaar, twee gestikte rokken, eenige mutsen met kant welke haar moeder weder aan verscheijde vrouliuj verkogt heeft, sonder dat zij gevange de juiste prijs weet.

Dat haar moeder wist dat zij gevange het goed bij Jacob Cras gestolen had.

Dat sij gevange naderhand is gaan wonen bij eene Haagse Truij wonende aan de Nieuwe Markt in de Coningstraat sijnde een tapster, en daar omtrent veertien dagen is gebleven, dat zij gevange uijt dat hujs gestolen heeft twee rokken sijnde de eene een gestreepte rok en de andere een spiegeldamaste rok, alsmede een hemd, een muts, een citse jak, en dat zij gevange met het gemelde goed gegaan is naar haar moeder, die de eene rok verkogt heeft voor een rijxdaalder en de andere voor twaalf stuijvers.

Dat zij gevange het andere goed heeft afgedragen.

Dat sij gevange ondertussen bij haar moeder eenige weeken

fol. 205v

bleef en vandaar is gaan dienen bij Claas Swarts ende aldaar die maanden in dienst is gebleven.

Dat zij gevange aldaar uijt den huijse gestolen heeft twee rokken, sijnde de eene een groene zijde en de anderen een dieniette¹ onderrok, alsmede een bruijne zijde japon, een witte boeselaar, een kante muts, een keurslijf, een fluweele palatijn, met witte franjes.

Dat zij gevange het gemelde goed uijt een kast die beneden stond genomen heeft.

Dat dezelfve kast gesloten was.

Dat zij gevange de sleutels vande gemelde kast heeft gehaald uijt een glase kasje alwaar volgens haar gevangens voorgeven een ruijt in aan stuk was.

Dat zij gevange met de gemelde sleutel de voorsz. kast heeft opengedaan, en de sleutel daarin laten steeken.

Dat zij gevange met het goed is uijt den huijse gegaan sijnde de vrouw alsdoen niet thujs en het selve bij haar moeder bragt die het selve verset heeft.

Dat vande rok gemaakt is twee gulden, vande japon drie gulden, van het keurslijf eene gulden alsmede de palatijn die voor eene gulden is verkogt.

Uijt alle 't welke met den anderen saamgevoegt evident consteert dat dese 's heeren gevange ter plaatse daar sij dienstbaar was, sig toegelegd heeft op steelen, in soverre, dat tot vier diverse reijsen en op vier verscheijde plaatsen met voorbedagte raad en daarop afgerigte pactijcquen heeft gebuijkt om het goed van heure vrouwen naar sig te nemen.

En wijl sulke faiten ten hoogsten strijdig sijn tegens de placaten onser landen ende vereijsen dat de sodanige sonder eenige conniventie vooral in tijden dat huijsselijke dieverijen alomme grasseren en meer en meer de overhand

fol. 206

nemen, naar alle rigeur der wetten anderen te exempel te werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat sij gevange over ende ter sake voorsz. gebracht zal worden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegesseelt, en met het stadsteeken gebrandmerkt, en voor vijftig agtereenvolgende jaaren gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijl daar inne te komen op poene van swaarder straf, en dat sij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Willemijntje Drost 's heeren gevange gesien de informatie en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het geene ter materie diendende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebracht te werden op het schavot

¹ GTB. Diemit, diemet. Katoenen stof met overlange strepen en waarvan de inslag aanmerkelijk fijner is dan de schering.

agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, omme aldaar ter discretie van

fol. 206v

de Heeren Schepenen wel strengelijk te worden gegeesselt, bannen wijders haar gevange voor de tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie, ontseggen de Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven en Franco Gerard de Vrij, Schepenen de stad Gouda op de 8e augustus 1745, gepronuntieert en geexecuteerd de 22e september daaraan volgende, present alle de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 206v

In de gevankenis gegeesselt, en gebannen voor altoos uijt den Lande &

**Den Heer en Dr. Cornelis
Gerard Moeringh, Bailliu
en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Otte Apke Busman, 's Heeren
gevange**

Alsoo Otte Apke Busman, oud sevenenvijftig jaar, geboortig uijt Oost Vriesland, uijt een plaats genaamt Jever¹ van sijn ambagt een metselaar en sig nu generende met bedelen 's heeren gevange bekend ende beleden heeft. Dat hij gevange mede genaamt word Otto Busman omdat sijn vader heeft geheeten Apke Busman. Dat hij gevange een geruijmen tijd geleden 't Rotter-

fol. 207

dam vier dagen onder het stadhuis heeft geseten en daarna weder is uijtgeleijd.

Dat hij gevange aldaar gevat wierd uijt hoofde van bedelarij in die stad gepleegt.

Dat hij gevange niet wel weet wat voor naam hij gevange aldaar heeft opgegeven, dog soo hem gevange voorstaat Otto Brohnan.

Dat hij gevange eenigen tijd daana sijnde desulx naar sijn onthoud geleden twee jaaren voor den Heeren vanden Hove van Utrecht gevange heeft geseten, omdat hij gevange ten plattenlande ging bedelen, als mede omdat bij hem gevange alsdoen gevonden wierd eenige kousebanden, tinteltonnetjes², twee kleine stukjes eijser, een nijptang die hij gevange als metselaar te voren gebruikt hadde, en nog een ijsen 't geen hij gevange op een werff in 't voorbij passeeren gevonden hadt, sijnde desulx conform aan een eggeijser door den Heer Officier aan hem gevange vertoond.

Dat hij gevange alsdoen in hegtenisse sittende, de naam van Otto Busman heeft opgegeven ende aldaar twee maanden lang in het spinhuijs heeft geseten.

Dat hij gevange naderhand bij vonnisse vanden Hove van Utrecht voor al sijn leven is gebannen uijt de Landen, en dat zulx hem gevange is voorgelesen en naderhand verduijst.

Dat hij gevange wederom van dien tijd bij gebrek van werk, sig tot bedelen heeft begeven en de kost daarmede gewonnen.

Dat hij gevange onder andere plaatsen mede te Gorcum wel is geweest, en verscheijde maalen in dese stadt en om desen stad op drie verscheijdene reijzen heeft gebedeld,

fol. 207v

Dat hij gevange een geruijmen tijd geleeden alsdoen te Gorcum sijnde, een paar leersen bij een uijtdragser heeft gekogt, en door voor gegeven drie schellingen, dog dat de gemelde leersen reeds sijnde versleeten.

Dat hij gevange naderhand sijnde sulx een vierendeel jaars geleden, ende alsdan te Rotterdam van een schipper die hem gevange gesegt heeft niet te kennen, een paar laarsen vereerd heeft gekregen nietjegenstaande aan den Stedehouder deser stad gesegt had die te Waverveen gekregen te hebben.

¹ Jever, Nedersaksen, Duitsland.

² GTB. Tintelton(neke). Tondeldoos.

Dat hij gevange niet ontkenet een litteeken op sijn rug te hebben en wel ter plaatse daar men gewoon is het bandteijken te setten, dog dat zulx is het litteeken van een bloedsweer, die hij gevange omtrent een jaar gelden daar ter plaatse heeft gehad.

Waaruijt dan blijkt dat hij gevange voor een [valereuse] en selfs bedelaar van professie, ja, voor een notoire landlooper en vagebond moet gehouden werden, die niet alleen tot tweewerf daarover in hegtenisse geseten, maar selfs als suspect van dieverijen, voormaals daarover is geappehendeert ende gebannen, en wyl dese gevange naar dien tijd wederom in 't bedelen heeft volhard en het platteland alomme doorkruijst en des te vehementer¹ presumptien sijn van naar dien tijd wegens een geperpetreerd delict aan den lijve gecorrigeert, in dieverijen geexerceert te hebben, en uijt dien hoofde precieselij valt in de terneur² van een permanente wet.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz.

fol. 208

ter ordonnantie van wet in de gevankenisse te discretie van d' Heeren Schepenen strengelij zal werden gegeesselt, en voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwij daar weder inne te komen op poene van als dan openbaar te werden gegeesselt en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie ofte ten alsulke andere finen, als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken zullen vinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Otto Apke Busman 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange in de gevankenisse ter discretie van d' Heeren Schepenen strengelij, te worden gegeesselt, bannen wijders hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, zonder daar weder inne te komen op poene van alsdan openbaarlij te zullen werden gegeesselt, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankenisse en misen van justitie.

Aldus gedaan bij den Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Bruno vander Does, Mr. Aalbrecht vander Burch, Schepenen der stad Gouda op den 11e februarj 1747. Gepronuntieert en geexecuteert den 15e dito, present de bovengemelde heeren.

fol. 208v

*Gegeesselt en gebannen voor
30 jaaren uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas crimineel contra
Benjamin Markus, 's heeren gevange**

Alsoo Benjamin Markus, oud agttien jaar, geboortig van Rotterdam, lopende met een marsje, 's heeren gevange buijten pijn en banden van eijser bekend ende beleden heeft,

Dat hij gevange van anderen Mees Marcus word genoemd, en bij die naam bekend is.

Dat sijn vader genaamd word Markus Dood en hij gevange de naam draagt van Benjamin Markus Dood.

Dat hij gevange op een seekere maandag, sinde sulx geweest den 30e januarj deses lopende jaars van Rotterdam is gegaan en in dese stad gekomen bij sig hebbende twee chaise leijsten³.

Dat hij gevange de voorsz. leijen van een seekere sadelmaker, wonende te Rotterdam op de Hoogstraat op de naam vande koetsier van mevrouw Petit, hadde gehaald, en dat de voorsz. sadelmaker aan hem gevange deselve had overhandigt.

Dat hij gevange daarmede is vertrokken naar Gouda en onderweg een vande leijston⁴ verkogt heeft aan een seeker onbekend Heer voor sestien stuijvers.

Dat hij gevange met de anderen is gekomen in dese stad, en deselve alhier verkogt heeft in De Salm voor sestien stuijvers.

Dat hij gevange aan de knegt uijt De Salm seijde, dat hij er nog wel sestien hadde verkogt.

Dat hij gevange omtrent vijf weeken geleden uijt de sinagoge te Rotterdam gestoolen heeft een kopere kandelaar, staande bij het hek.

¹ GTB. Vehement; Hevig, heftig, geweldig, sterk, onstuimig.

² Sic, in de terneur, lees: in de teneur.

³ GTB. Lijsten, hier: smalle riemen om dieren mee te leiden, paardentomen.

⁴ Sic, leijston, lees: leijsten.

Dat wanneer hij gevange de kandelaar heeft gestolen sulx geweest is bij dag en dat er niemand anders als de koster doen ter tijd in de kerk was.

fol. 209

Dat hij de voorsz. kandelaar heeft vercocht aan een uijtdragster te Rotterdam voor veertien stuijvers. Dat de gemelde uijtdragster woont op de Schotsedijk bij de Franse kerk nietjegenstaande hij gevange nader daar over ondervraagt, bekent heeft te sijn een uijtdragster op de Schotse Dijk op den hoek van een steeg over het armhuijs.

Dat hij gevange sedert den 13e september des voorledenen jaars, met geen marsje meer heeft gelopen. Saaken die met den anderen saamgevoegt convencante preuven sijn, dat dese 's heeren gevange sig toegelegd heeft op steelen, in soverre, dat hij niet alleen door een sinistere wijze, den houder is geworden van een anders goed, maar zelfs de handen heeft durven slaan aan hetgeen tot een heijligen godsdienstig gebruik gegeven word, en wijl die schennis hoe seer de waarde van dat gering sijn, voor geen gemeene dieverije, maar voor geweiide en toevertroude goederen wordt gehouden en tegens sodanige overtreders rigoureselijk moet werden geprocedeert.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot agter het raadhuis deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar, ter discretie vande Heeren Schepenen, wel strengelijk te werden gegeeseld, en wijders gebannen uijt de Lande van van Holland ende Westvriesland¹ voor den tijd van dertig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen

fol. 209v

op poene van swaardere straff, en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie, ofte ten alsulke andere finen als de Heeren Schepenen naar bevinding van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Benjamin Markus 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en confessie ratione officii op ende jegens hem gevange gedaen en genomen ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was, doende regt, uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, over den tijd van dertig agtereenvolgende jaaren zonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijne gevangenisse en misen van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren en op dato als voren

Gepronuntieert en geexecuteert den 18 oktober, present alle de bovengemelde Heeren Schepenen.

fol. 209v

*Op de kaak ten toon gesteld
& gebannen voor 25 jaaren uijt
den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas crimineel contra
Lijs vande Weg, alias Lijs Schar
la, 's heeren gevange**

Alsoo Lijs vande Weg, alias Lijs Scharla, oud seventig jaar, geboortig van Gouda, van ambagt een hekelster, 's heeren gevange bekend ende beleden heeft,

Dat sij gevange sijnde sulx geweest in den voorleden jare, door ordres vande Heeren Burgermeester der stad Gouda was ontsegt, en niet tegenstaande

fol. 210

dit verbod daar weder in was gekomen.

Dat sij gevange wel kent een Anna van Steijn, en dat de selven haar bij sijn wel "Goeder geluk" heeft gesegt.

Dat sij gevange met de voorn. Anna van Steijn in een huijs heeft gewoond, ende alsdoen de kunst van waarseggen heeft geexerceerd en daarvoor wel eenig geld gekregen.

Dat sij gevange omtrent twaalf jaar gelden, van eene Lijs, sijnde geboortig van Dordrecht, in alsdoen wonende binnen dese stad, in de Lemmedulsteeg die kunst heeft geleerd.

¹ Sic, Lande van van Holland ende Westvriesland, lees: Lande van Holland ende Westvriesland.

Dat die gemelde Lijs eenig goed in 't vuur gooijde en verscheijde gebaarde maakte, en daar uijt voorsz. dat de persoon die haar raadpleegden een vrijer of vrijster soude krijgen, of niet krijgen.

Dat sij gevange egter alvorens die kunst heeft geweeten en het waarseggen al over de twintig jaaren heeft geexerceerd.

Dat sij gevange die kunst uijt armoede heeft geexerceerd en daarvoor wel eenig geld heeft genoten.

Dat sij (om meeder schijn te geven ter bevestiging van haar kunst) ook wel besweerende woorden heeft gebruikt.

Dat ten huijse van haar gevange wel gekomen sijn getrouwde en ongetrouwde vrouwspersoonen en ook wel dienstmeijden en knechts.

Dat er ook dikwils aan haar gevangens huijs quam eene Lijsbet, wonende op de Turfmarkt en dat sij gevange die dikwils "Goeder geluk" heeft gesegt.

Heeft mede bekend dat er ten huijse van haar gevange quam een seeker meijse die bij gebrek aan geld het selve uijt haar moeders lade nam, om haar

fol. 210v

daarvoor "Goeder geluk" te laten seggen, en dat het voorsz. meijse ook wel erreten en boonen medebragt, die sij uijt haar moeders winkel nam.

Dat sij gevange omtrent vijf jaaren geleden "Goeder geluk" heeft gesegt aan een Claas Struijk.

Dat ten huijse van haar gevange omtrent vier jaren geleden, geweest is een seeker dienstmeijd genaamd

Arriaantje wonende alsdoen op de runmolen bij Boon, die sij gevange mede "Goeder geluk" heeft gesegt.

Dat op een seekere tijd mede ten huijse van haar gevange gekomen is, een seekere dienstmeijd wonende bij de weduwe Scheperus, om haar "Goeder geluk" te laten voorspellen.

Dat sij gevange wel ten huijse van juffrou de Wolf wonende op den hoek vande Turfmarkt is geweest en alsdoen de juffrou en haar meijd wel "goeder geluk" heeft gesegt.

Dat er geruijme tijd geleden te huijse van haar gevange mede geweest is een seekere dienstmaagd wonende alsdoen bij Dominicus vande Werken, en dat sij deselve mede heeft waargesegd.

Dat sij gevange mede omtrent twee jaaren geleden gehaalt is aan het huijs vande weduwe Vosbergen, en aan deselve "Goeder geluk" uijt een kopje heeft gesegt, onder anderen of sij een erffenis soude krijgen of niet.

Dat mede eenige jaaren geleden ten huijse van haar gevange geweest is een knegt, vande Burgemeester Suijs, en aan dezelve knegt "Goeder geluk" heeft voorsegt, hebbende zij gevange alsdoen genoemd eene Hermanus.

Uijt alle 't welke met den anderen saamgevoegt evident consteert, dat dese 's heeren gevange een lange reeks van jaaren herwaart sig heeft opgehouden

fol. 211

met waarseggen en wiggelarije, om door desen vuiljen handel onder pretext van gewin uijt armoede veele regtsinnige en ligtgelovige te superstitie en bijgeloof te bengen, tot aanstoot en ergernisse van veele opregte Christenen, en wijl sulck een snood bedrog de bronaar is van heijmelikhede en bose raadslagingen en verfoeijelijke feite en daartegen hoog nodig dient te werden voorsien.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt zal werden op de kaak bezijden het raadhujs deser stad omme aldaar met een brieff op de borst met dese woorden Pretense Waarsegster een half uur ten toone gesteld zal worden, en wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van vijftwintig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straff, en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevangenisse en misen van justitie ofte ten alsulke andere fine als de Heeren Schepenen naar bevinding van saken sullen vinden te behoren.

Schepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Lijs vande Weg alias Lijs Scharla 's heeren gevange gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende

fol. 211v

was, doende egt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevange gebragt te weden op de kaak bezijden het raadhujs, omme aldaar met een brieff op de borst met dese woorden PRETENSE WAARSEGSTER en half uur ten toon gesteld te werden, bannen wijders haar gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftwintig jaaren, zonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij den Heeren en op dato als voren.

Gepronuntieert en geexecuteert als voren.

fol. 211v

Met een mes boven het hoofd

*gegeesseld, en gesneden in de linker
koon, geconfineert voor 25 jaaren
en naar expiratie voor nog 25 jaren
gebannen, uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii
Eijscher in cas crimineel contra
Hermanus Sparnaij, 's heeren
gevangene**

Alsoo Hermanus Sparnaij, oud 35 jaar geboortig van Gouda, een loijer van sijn ambagt en nu een varendgesel 's heeren gevangene, buiten pijn en banden van ijser bekend en beleden heeft,
Dat hij gevangene drie en een half jaar met een Lijsje Verhoog (bekend onder de naam van Lijsje in de Kas) gemeenschap gehouden heeft en van deselve in het voorlede najaar gescheij

fol. 212

den is, niet jegenstaande hij met Jacoba van Berkelo ruim 12 jaar gelden is getrouwt geweest.
Dat hij gevangene over het vegten en smijten wel drie a vier maal door den Heer Officier is geaccioneerd geweest.
Dat hij gevangene op een sekere woensdag sijnde sulcx geweest den eersten maart deses jaars, in de herberg De Nieuwe Roode Leeuw geweest is, en dat aldaar verscheijde mensen [in] waren onder anderen den Stedehouder deser stad.
Dat hij gevangene aldaar verscheijde sware vloeken heeft heeft uijtgesproken¹, sonder precies te weten wat voor vloeken sulx geweest zijn, alsoo hij gevangene ter dier tijd beschonken was.
Dat hij gevangene alsoo den Stedehouder heeft uijtgedaagt en naar sijn sak tastende, sonder dat hij gevangene iets daar heeft uitgehaald, alsoo hij gevangene geen mes bij sig hadde, en dat hij gevangene mede den Heer Officier gehoord heeft sonder precies de woorden te weeten.
Dat hij gevangene in het gepasseerde jaar, sijnde sulx geweest in het najaar, geweest is ten huijse van Lijsje Verhoog, dat aldaar gekomen is Pieter de Koning 's heerendienaar, die uijt ordre vande Heer Officier quam seggen, dat de gemelde Lijsje Verhoog aan het huijs vanden Heer Officier moest komen.
Dat hij gevangene alsoo den gemelde 's heerendienaar verscheijde sware vloeken heeft uijtgesproken en dezelve met een stok heeft gedreijgt om uijt den huijs te slaan.
Dat hij gevangene alsoo den gemelde 's heerendienaar, met een mes in sijn huij te douwen, schoon hij gevangene segt en voorgeeft alsoo den gemelde 's heerendienaar, met een mes in sijn sak gehad te hebben.

fol. 212v

Dat hij gevangene nog daar en boven verscheijde lasterwoorden tegen den Heer Officier, Burgermeester en Schepenen heeft uijtgesproken, sonder precies te weeten welke woorden.
Dat hij gevangene omtrent drie jaaren geleden op en seeker nagt op de Gevangespoort is gebracht en den volgende avonds weder ontslagen, met aansegging en ordre van Heeren Burgermeester van sig aanstonds naar boord te begeben.
Dat hij gevangene des nagts wanneer op de Gevangespoort gebracht wierd, alvorens geweest is bij eene Gijs van 't Hoff wonende in de Pleijtsak² en dat aldaar terwijl hij gevangene op straat was om te wateren gesongen en geraasd wierd.
Dat alsoo den gemelde gevangene gekomen is den Heer Officier, en naderhand den Stedehouder en Arij vander Horde, 's heerendienaar.
Dat hij gevangene terwijl hij vanden Heer Officier dien hij alsoo den gemelde gevangene kende wierd aangesproken tegens den gemelde Heer verscheijde sware vloeken uijtspraak³ ende den Heer Officier verscheijde dreijgementen deed en het mes uijt sijn sak nam, dog dat het mes in de scheede was.
Dat hij gevangene een seer geruijmen tijd geleden, sonder selfs het precise jaar te weeten, op een sekere nagt van huijs is komen gaan op de hoogte vande Turfmarktbrugge.
Dat alsoo den gemelde gevangene tegens gekomen sijn drie persoenen met name Adolf, Aarnout [Thoe] en eene Haarlemmer, die hij gevangene bij name niet kont.
Dat hij gevangene met deselve een weijnig voortging en aan woorden raakte en alsoo den gemelde pand van sijn rok scheurde.
Dat hij gevangene opgestaan sijnde sijnen mes getrokken heeft, en Adolf en den gemelde Haarlemmer

fol. 213

¹ Sic, heeft heeft uijtgesproken, lees: heeft uijtgesproken.

² A. Scheygrond, "Goudsche straatnamen" (Alphen a/d Rijn 1979) 24. Steeg aan de oostzijde van de Kleiweg tussen nrs. 38 en 44.

³ Sic, sware vloeken uijtspraak, lees: sware vloeken uijtsprak.

heeft nagelopen met het mes in de hand een groot end weegs sonder deselve aldoen te raken.
 Dat hij gevange een uur daarna de gemelde Adolf en Haarlemmer vond slapen in een stoep op de Cleijweg digt bij de Wintersteeg.
 Dat hij gevange bij sig had Nout Tax.
 Dat hij gevange aldoen sijn mes heeft genomen en met het selve de gemelde Adolf en Haarlemmer gegieft en het mes door beide haar aangesigten gehaald, dog dat hij gevange niet heeft gestoken.
 Dat Nout Tax bij hem gevange soo lang bleef staan, totdat hij gevange voorn. persoonen de sneede hadt gegeven.
 Dat Nout aldoen geen mes bij sig had, dog dat Nout Tax van hem gevange het mes vraagde om de sneede daarmede te geven.
 Dat hij gevange sulx weijgerende seggende dat hij gevange het selfs wel soude doen.
 Dat hij gevange doen hij aan Adolf de sneede gaf niet wel weet of de gemelde Adolf de hoed op 't hoofd hadde.
 Dat hij gevange niet weet of het geld uijt de sak van Adolf genomen is of niet, maar Nout Tax, seer digt bij Adolf stond doen hij gevange de voorn. Adolf een sneede gaff.
 Dat hij gevange naar de sneede gegeven te hebben, met Nout Tax is heen gegaan, en tot den morgenstond toe bij elkander sijn gebleven.
 Dat hij gevange in den jaer 1744 (sijnde geweest in de maand april) te Rotterdam gekogt heeft een wit lavans buffel met geele mouwen, ende alhier in de stad een witte gestreepte hemdrek en broek welke hij gevange op dien tijd gedragen heeft.
 Dat hij gevange gepasseerde nieuwejaar een jaar geleden eerst een paruijk is gaan dragen, hebbende hij gevange te voren kort bruijn hair gehad.

fol. 213v

Dat hij gevange wanneer op een seeker sondagavond vande Gevangespoort is ontslagen geworden, sijnde sulx geweest in de maand april 1744 des anderen daags is gemonstert om op 't schip vanden viceadmiraal 't Hoofd te dienen.
 Dat hij gevange nadat aldoen gemonstert was wederom in dese stad is gekomen, en een dag of twaalf naar sijn beste geheugenis alhier is gebleven.
 Dat hij gevange aldoen bij sig droeg een broodmes met een bruijn heft.
 Dat hij gevange aldoen een dag of vier te voren eer hij naar 't schip ging, sijn lavans buffel verpand heeft aan de broer van Heijl Bosch en des anderen daags wederom gekreegen, geevende een kanne mee voor houwkoop.
 Dat hij gevange kort na de gemelde maandag en naar sijn geheugenis dinsdagsavond uijt dese stad is gegaan, nadat des maandags 's nagts het feit (van aanranding) aan die menschen geschied was.
 Dat hij gevange des dinsdagmorgens op de Markt door den Stedehouder geroepen is geweest, aan hebbende de lavanse buffel, dog dat hij gevange aldoen is heen gelopen, om reden dat hij bang was om op de Gevangespoort gebragt te werden.
 Dat hij gevange op de voorsz. dag door sijn vrienden namentlijk door sijn broeder en neef is weggemoffelt, en van deselve gebragt te Gouderak.
 Dat hij gevange verder sijn reijs vervolgt heeft door Ouderkerk naar boord toe.
 Dat hij gevange aldoen twee nagten is onderweg geweest, en de eerste nagt in een hooijberg heeft geslapen, en de volgende nagt voorbij Rotterdam

fol. 214

sonder precies te weeten hoe het dorp genaamt was.
 Dat hij gevange aldoen reeds aan boord sijnde voorwend uijt een brief van sijn broeder verstaan te hebben, dat er alhier twee Heeren aangerand waren door drie persoonen en dat te Gouda de spaak ging, dat hij gevange daar een van was geweest, en dat die drie persoonen de bovengemelde twee Heeren geld en goed hadden afgeset.
 Dat hij gevange mede aldoen op 't schip sijnde van eene Barent van Hondfort, die hem gevange sulx vertelde gehoord heeft dat de gemelde Barend niet te Gouda dorst komen, omdat hij aldaar volk had aangerandt.
 Dat hij gevange verder de gemelde Barent van Hondfort niet kent, veel min dat hij ooit daarmede soude hebben gelopen, of gemeensaam verkeert.
 Dat hij gevange mede niet kent eene Jan Cramer nog daarmede gemeensame ommegang gehad heeft, dog die beide gemelde persoonen van aansien gekent heeft, nietjegenstaande het door twee beëdigde informatien van getuijgens tegens hem gevange ingewonnen, het klaar blijkt, dat hij gevange met de gemelde Barend ende voorsz. Jan gemeensaam ommegang heeft gehad.
 Ja, dat het uijt een seekere specificque verklaring van een getuijgen tegens hem gevange ingewonnen, welke getuijge hem gevange is verdoend, gevoegt met des gevangens bovenstaande narré en confessie, meer als een halve preuve is, dat hij gevange voor een sodanige medecomplie van openbare boevens en enorme straatschenders

fol. 214v

moet werden gehouden, en dat sulx den gevange tot een gravame is dienende.

Te meer omdat den gevange over meenigvuldig vegten en smijten te voren is geaccioneert geweest, en reeds volgens sijn notore confessie voor een violente straatschender, en moetwillige booswigt geboekt staat. Uijt al het welke dan met den andere saamgevoegt evident consteert, dat dese fameuse booswigt sonder de minste conniventie naar 't teneur der wet anderen ten exempel exemplaar moet werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt de naam ende wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter saake voorsz. gebragt zal weden op het schavot agter het raadhuijs, plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Edele Agtbare Heeren Schepenen deser stad met een mes boven het hoofd wel strengelijk te werden gegeesseld en met het stadsteeken gebrandmerkt, en aan de linkerkoon van het oor af tot aan de kin langs deselve koon met een smets of instrument daartoe bequaam, door een sneede te werden gequest, en wijders aan de regterkoon van het oor af tot aan de kin langs deselve koon door een sneede te werden geteijkent, en dat hij gevange voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren zal werden gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijl daar weder in te komen op poene van swaarder straf, en dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevan-

fol. 215

kenisse en misen van justitie.

Ofte en alsulke andere finen als de Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehooft de confessie van Hermanus Sparnaaij 's heeren gevange gesien de informatien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnereen hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, om aldaar ter discretie vande Heeren Schepenen met een mes boven het hoofd wel strengelijk gegeesseld, en aan de linkerkoon van het oor af tot aan de kin langs deselve koon met een mes of een instrument daartoe bequaam, door een sneede te werden gekwest, confineeren hem gevange in het tugthuijs deser stad, voor den tijd van vijftientwintig agtereenvolgende jaaren, om aldaar gedurende die tijd met sijn handenwerk te kost te winnen, en na expiratie vande voorsz. tijd bannen hem gevange voor nog vijftientwintig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, zonder middelerwijl daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen of anderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en con-

fol. 215v

demneeren hem gevange in de kosten van sijn gevanckenisse en misen van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Huijbert van Eijck en Mr. Willem vanden Kerkhoven Burgermeester, gedaan bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Huiven, Mr. Willem Decker Heere van Urcem, Mr. Bruno vander Does, Mr. Aalbrecht vander Burch, Schepenen de stad Gouda op den 7 april 1747.

Gepronuntieert en geexecuteert den 10e dito, present de bovengemelde Heeren Burgermeester en Scheepenen, en nog de Heeren Mr. Govert Suijs en Cornelis Ackenboudt, Burgermeester.

fol. 215 *in de marge*:

Op den 2 september 1749 is bij de Heeren vande Magistraat na vergaande delibratie goedgevonden en verstaan Hermanus Sparnaaij uijt het tugthuijs te ontslaan, mits pede ligato op een schip ten sijnen kosten werden gebracht, werdende de resterende tijd van sijn confinement verandert in een bannissement.

In kennisse van mij als secretaris

Vincent van Eijck

fol. 215v

Gebannen voor 2 jaren uijt de stad &

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda Eijsscher contra
Reijnier Erkens, gedaegde**

Zegt den Heer Eijscher en is conform de waarheijd, dat hij gedaegde sig niet heeft ontsien op den 3e mej 1747 ten huijze van Matthijs Melchert zijnde een tapper eenige rusie te soeken en met een ander persoon tegen wien

hij gedaegde in woorden raakte handgemeen te worden en sooverre dat daardoor verscheijde kannen en glasen aan stukke raakte.

Dat hij gedaegde door de waard de deur is uijtgeset.

Dat een wijl daarna hij gedaegde sig weder verstoute ten huijse vande gemelde Matthijs Melchert te komen en met swaar vloeken en schelden het mes nam om naar de voorn. Matthijs te goijen, die daarop de deur aansett en dat hij gedaegde als doen wederom niet ontsien heeft de vrouw van Matthijs

fol. 216

Melchert en eene Sander vander Pijl, die voornemens waren om naar de stad te gaan op de gemeene weg te moveeren en sooverre dat hij gedaegde met een blood mes in de hand naar de voorn. persoonen heeft gesneden en met sware vloeken gedreijgt de klederen van 't lijf te snijden.

Uijt alle 't welke blijkt dat hij gedaegde een delict heeft gepleegt, die naar onse aloude keure de correctie deser stede niet alleen en meriteert maar tot lijfstraffe zelfs soude kunnen werden geextendeert. wanneer dusdaninge feiten kwamen te grasseeren, en wijl sulks dangereuse gevolgen soude naar sig sleepen en aan moetwillige een ruijme deur openen om ongebondendheden te plegen soo daar tegens niet wierde voorsien.

Zoo concludeert den Heer Eijscher dat hij gedaegde over ende ter sake voorsz. sodanige sal werden gecorrigeert als de Edele Agtbare Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behooren.

Schepenen gesien de informatie vanden Heer Officier in plaatse van intendit overlegt ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende is, doende regt uijt kragte vande voorgaande defaulten, versteeken den gedaegde van alle exceptien, defensien en weeren van regten die hij gedaegde hadde mogen doen en proponeeren, bannen hem gedaegde voor den tijd van twee jaeren uijt de stad en jurisdictie van dien, sonder middelerwijlen daar inne weder te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren den gedaegde in de kosten.

Actum den 26en september 1747, present alle de Heeren Scheepenen demtis J. de Lange, Decker en vander Does.

fol. 216v

*Gebannen voor altoos
uijt den Lande &*

De Heer en Dr. Cornelis Gerard Moering, Bailliu en Schout der stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimineel contra Anna Sophia Schrijvers, 's heere gevange

Alsoo Anna Sophia Schrijvers, vrouw van Gilbert Gebert, oud omtrent sesenveertig jaen, geboortig van Oolsloo, gelegen omtrent Lübeck¹ van ambagt een soetelaarster en ook wel gebedelt 's heeren gevange bekend ende beleden heeft,

Dat zij gevange in 's Hage wel met gaaren en band en ander goed heeft geloopt.

Dat sij gevange met haar man bij Doornick heeft gesoetelt, soo in het Franse als Hollandse leger, en dat haar man in het voorjaar van haar is weggelopen, dat zij gevange mede wel gebedelt heeft (soo in steden als ten plattenlande) en onder anderen te Delft, Leijden en andere steden alsmede te Maassluis en Vlaardingen.

Dat zij gevange het zelve al twintig jaren herwaarts heeft geexerceert.

Dat zij gevange tot drie a vier diverse reizen alhier in de stad is geweest, en aldaar gebedelt heeft.

Dat zij gevange op zekere maandag (sijnde sulx geweest den 9e oktober deses lopende jaars) alhier in de stad is gekomen en des woensdag 's middags heeft gebedelt op een gragt en onder anderen bij een juffrouw in een brouwerij en aldaar heeft gekegen een duijt.

Dat zij gevange aan die juffrouw heeft gezegt, "wat

fol. 217

zal ik voor den donder met een duijt doen".

Dat zij gevange een uur daarna voor de tweede maal in dezelve brouwerij heeft gebedelt en dat er alsdoen een Heer in het comptoir sat.

Dat diezelfde juffrouw zejide dat zij gevange nog eens aldaar was geweest.

Dat zij gevange alsdoen wederom heeft gevloekt.

Dat sij gevange omtrent 15 a 16 jaren geleden uijt de stad van Rotterdam door een helbaardier is geleijd naar de Delfse schuijt, omdat sij gevange gebedelt hadt.

¹ Bad Oldesloe, Sleeswijk-Holstein, Duitsland.

Dat zij gevange noijt in hegtenis heeft geseten en niet bekent is onder de naam van Anna Catrijn. Uijt alle 't welke met den anderen saamgevoegt, evident consteert, dat deze 's heeren gevange is een notoore landloopster, en voor een bedelaarster van professie moet werden gehouden, Ja, selfs voor soo een, die niet alleen soo in besloten steden als ten plattenlande bedelarijen heeft geexerceerd.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt den naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange over en ter sake voorsz. ter ordonnantie vande wet in de gevanckenisse ter discretie van Heeren Schepenen, strengelijk sal werden gegeesseld ende voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijl daar weder inne te komen op poene van als dan openbaar te werden gegeesseld, en dat sij gevange zal werden

fol. 217v

gecondemneert in de kosten van haar gevanckenisse en mise van justitie ofte ten alsulke ander finen als Heeren Schepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Schepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Anna Sophia Schrijvers vrouw van Gilbert Gibet¹ 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier razione officii op ende jegens haar gevangen gedaan en genomen, en op alles gelet hebbende waarop in deze te letten stond, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, bannen haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevanckenisse en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Michiel van Coxie, Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Mr. Pieter van Heuven, Mr. Willem Decker Heere van Ursum, Mr. Bruno vander Does en Mr. Aalbrecht vander Burch, Schepenen der stad Gouda op den 23e oktober 1747.

Gepronuntieert denselven dito, present de Heeren Mr. Bruno vander Does en Mr. Aalbrecht vander Burch, Schepenen commissarissen.

fol. 218

*Gebannen voor 25 jaaren
uijt de stad &*

**Den Heer en Dr. Cornelis
Gerard Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas
crimineel contra
Hendrikje Vermeul, 's heeren gevange**

Alsoo Hendrikje Vermeul, oud vijftientig jaar, geboortig van Stolwijk, gaande overal uijt werken, bekend ende beleeden heeft over vier jaren geleden een kind gehad te hebben, bij eene Snoeij Vermeul sijnde een getrouwt man.

Dat zij gevange na dien tijd in ontugt geleeft heeft met een seekere schoolmeester met name van Dieveren. Dat zij gevange wel verscheijde maalen gesmokkeld heeft en onder anderen turf in de stad gebragt dog niet dikwils.

Dat zij gevange mede wel genever gesmokkeld heeft en die gehaald van Stolwijkersluijs.

Dat zij gevange het eerste gehaald heeft bij een boer onder Gouderak, voorbij het Overvaarschuijtje.

Dat zij gevange daarvoor gekregen heeft vijf groot voor het brengen bij Leena het Viswif, wonende agter de Vismarkt, sijnde geweest veertig pond.

Dat zij gevange voor de tweede reijs het vlees gekregen heeft van een vrouw op Stolwijkersluijs en dat zij gevange het alsdoen van die vrouw voor niet gekregen heeft.

Dat sij gevange wel kent eene van Waas, wonende op de Tiendweg.

Dat zij gevange wel weet dat die van Waas een soontje heeft dog niet weet of het selve Jantje of Pietje hiet.

Dat zij gevange dat kind van aansien wel kend en wel wist dat het zelve kind in de Molenwerfse school ging, bij een meester, die sij gevange bij name niet kendt dog haar gevange vertoont sijnde, wel weet dezelve meester te sijn.

Dat zij gevange op den 14en januarij 1748 in schepencamer gezegt heeft, dat zij den gespen van het jongetje

fol. 218v

van van Waas verkogt had, bij een smit op de Markt bij de Goenendaal voor twaalf stuijvers.

¹ Sic, Gilbert Gibet / Gilbert Gebert?

Dat haar gevange die silversmit vertoont sijnde alsdoen zegde dat zij gevange sulx gelogen hadt.

Dat zij gevange mede bekent heeft dat zij in een school in de Molenwerff gevraagd heeft naar een kinde van Jan van Waas, met welk kind zij gevange gegaan is agter de kerk en dat zij gevange het kind beloofde een pakje en een paar nieuwe schoenen te sullen koopen.

Dat zij gevange alsdoen ook gezegd heeft dat zij het linkerhandje van het kind gestoken heeft onder het schortekleed, en dat zij de gespjes uijt de schoentjes van het kind genomen heeft.

Dat zij gevange alsdoen aan het kind soude gezegd hebben, dat hij naar school soude gaan om zijn stouf te halen.

Dat zij gevange mede geweest heeft de grootte vande gespjes, die zij gevange op een lith van een vinger getoont heeft.

Dat zij gevange deze gedane confessie vande gestole gespen uijt ontsteltenis gezegt heeft en geen schuld te hebben, gevende zij gevange voor redenen van onschuld, dat zij gevange het verhaal rakende de gespjes van het kind van van Waas van haar slaapvrouwdogter gehoord heeft, en dat de moeder daar ook present was, sijnde sulx geschied in 't huijs van haar slaapvrouw.

Niettegenstaande haar slaapvrouw den desselfs dogter in presentie van Heeren Scheepenen gehoord ontkennen een diergelijk verhaal aan 's heeren gevange gedaan te hebben.

Dat zij gevange bij nader examinatie bemerkende dat zij gevange in dit haar zeggen tot verontschuldiging bijgebracht, soude kunnen en werden agterhaald, sulx alsdoen bekend heeft gelogen te hebben.

Dat zij gevange doen nader bekend heeft, dat gemeld verhaal op de Vismarkt gehoord te hebben, van een persoon haar gevange onbekend, en dat zij gevange niet weet of het een mans of vrouwspersoon was, alsoo zij gevange aanstonds is heengegaan.

Welke confessie wederom na een louter onwaarheid

fol. 219

smaakt en zelfs na een palpable leugen, veeleer tot een gravamen¹, dat tot verontschuldiging dienende te mee wijl de confessie van dese 's heeren gevange voor een groot gedeelte [gr.adreerende] was met het zeggen van het jongentje van van Waas, die nog daar en boven het vrouwspersoon vertoont, gezegt heeft dat zij gevange die selfde persoon was, die zijn gespen genomen hadt, en dat zij gevange alsdoen vuylder van weesen was, en een aan stukkende muts en een gescheurd jak alsdoen aanhadt.

Ja, dat zij gevange ook onder het examineeren alsdoen op notoire leugenen is bevonden en in 't eerst ontkende sodanig een muts haar gevange vertoont toe te behorenen te seggen, "doen had ik die niet op".

dat zij gevange daar en boven niet alleen een persoon is van een slegt gedrag, maar zelfs feijten heeft geperpetreerd, die naar wetten deze landen strafbaar sijn, welke feijten gevoegd bij sodanig een persoon des te swaarder praesumptien geven van een geperpetreerde dieverije, te meer omdat een simpele negatie naar vooraf gegane bekentenis dese 's heeren gevange niet ten eenemaal kan purgeeren.

Maar in tegendeel uijt de voren geallegerde motiven des te vehementer indicien verschaffen dat zij aan sodanig een crimen schuldig is, uijt alle 't welke dan met den anderen saamgevoegt, het evident consteert, dat deze 's heeren gevange het vonnis vande regter door dusdanige middelen en uijtvlugten heeft tragten illusior te maken. Welk gedrag gevoegt met de geconfesseerde delicten deze gevange seer komen te aggraveeren², in voege dat alsoo een niet inpunibel mag werden gelaten, maar nodig dat de sodanige naar teneur der wetten, sonder eenige conniventie werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over ende ter zake voorsz. met sodanig een poene, hetzij bannissement, confinement ofte aan de lijve zal worden gecastigeert, getugtigt ende gestraft, als de Heeren Scheepenen naar exigentie van zaaken sullen vinden te

fol. 219v

behooren, en dat zij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Hendrikje Vermeul 's heeren gevange, gesien ende geexamineerd den crimineelen eijsch ende conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende waarop in desen eenigsints te letten stond, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen haar gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van vijftwintig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen, op poene van swaarder straffe, en condemneeren wijders haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Frederik vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does, Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Pieter Hoogwerff en Mr. Lodewijk Quarles, Scheepenen der stad Gouda op den 22e januarij 1748.

¹ *GTB*. Gravamen; ernstig bezwaar; bedenking.

² *Ibidem*. Aggraveren; verzwaren, aanscherpen.

Gepronuntieert denselven dito, present alle de bovengemelde Heeren Scheepenen.

fol. 219v *in de marge*:

Op het geproponeerde door den Heer Dr. Cornelis Gerard Moering Bailliu ende Schout dezer stad is na voorgaande deliberatie goedgevonden ende verstaan Hendrikje Vermeul boven haar bannissement in de stad gekomen sijnde voor eenige tijd te confineeren in het tugthujs deser stad, om aldaar met haar handenwerk de kost te winnen.

Actum den 14e december 1748, bij alle de Heeren Scheepenen demtis De Vrije ende vander Does.

In kennisse van mij als secretaris

Hubert van Eijck

fol. 219v

Geconfineert voor een maand

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijscher in
cas crimineel contra
Jan Vermeij, 's heeren gevange**

Alsoo Jan Vermeij, oud eenenvijftig jaar, geboren binnen de stad Gouda van ambagt een pijpmaker en naderhand coopmanschap gedreeven om boodschappen gelopen, 's heeren gevange bekend ende beleeden heeft,

Dat hij gevange gepasseerde saturday sijnde geweest den 3e februarij 1748, in een mande die hij gevange gewoon is bij sig te hebben, vlees van een beest of rund door de siekte gestoven in de stad gebragt heeft.

Dat hij gevange dat vlees gekogt heeft op Stolwijkersluys bij een persoon bij hem gevange bekend onder de

fol. 220

naam van Coos de Marijn.

Dat hij gevange voor het gemelde vlees belooft had te zullen geven vier stuijvers en een half.

Dat hij gevange nog op drie verscheidene reizen binnen den tijd van drie a vier weeken vlees van beesten door de siekte gestorven gekogt heeft bij de gemelde Coos Marijn, en dat hij gevange naar sijn beste geheugen is iedere reijs daarvoor gegeven heeft vier a vijf stuijvers.

Dat hij gevange nog daar en boven verscheidde malen vlees van gestorven beesten in dese stad gebragt heeft en meest op een saturday.

Dat hij gevange wanneer hij dat vlees niet konde consumeeren, het selve alsdan in het sout leijde, om was 't doenlijk te preserveeren voor bederff.

Dat hij gevange dat vlees op geen andere plaats gebragt heeft dan aan sijn huijs en ook niet heeft verkogt.

Dat hij gevange vande bediendens vanden impostmeester Swanenburg met namen Huijb en Galeijn op den 3e februarij jongstleeden is aangehaalt geweest.

Dat die gemelde persoonen hem gevange te voren wel gewaarschouwt hebben van geen vlees in de stad te brengen, seggende: "Jan, Jan, gij moet het niet te grof maken".

Dat hij gevange omtrent twee jaaren geleeden vlees van een gezond beest binnen deze stad heeft gebragt, dog dat hij gevange door den impostmeester Swanenburg alsdoen agterhaald wierd en wederom ontslagen met de belofte van sulx niet mee te doen.

Dat hij gevange dat voorsz. vlees soude gebragt hebben op de Nieuwehaven bij een seekere vrouw.

Dat hij gevange nog eens vlees van een gezond beest sijnde sulks mede omtrent twee jaren geleeden in de stad gebragt heeft.

Dat hij gevange het zelve gebragt heeft bij een vrouw wonende op de Nieuwehaven wiens man een vilder was.

Dat hij gevange voor het thuijs brengen van dat vlees gekregen heeft eene stuijver.

Uijt alle 't welke met den anderen saamgevoegt evident consteert, dat hij gevange niet alleen eens en andermaal en dat willens en weetend tegens de placaten dezer landen heeft gecontavenieerd¹ maar dat hij gevange daar en boven daar inne heeft gepersevereerd, in sooverre dat hij gevange niet tegenstaan-

fol. 220v

de eens ende andermaal gewaarschouwd opinaten heeft blijven volharden, schoon hij gevange reeds tevoren als een fraudateur vande gemeene middelen en agterhaald en gevat sijnde, alsdoen beloofde noit op sulke of diergelijke overtredinge mee te sullen agterhaald worden.

Waaruijt dan blijkt dat hij gevange niets ter sijner ontschuldiging dienende weet in te brengen, maar als een overtreeder der wet rigoureuselijk moet werden gecorrigeert en gepuneerd.

¹ *GTB*. contavenieeren; handelen tegen; in overtreding zijn met.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zaake voorsz. gebragt zal werden op de kaak besijden het raadhuys dezer stad omme aldaar met een stuk vlees om den hals gehangen een half uur ten toone gestelt te werden, ende wijders geconfineert in het tugthuys dezer stad voor den tijd van een jaar om met sijn handen de kost te winnen.

En dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie. Ofte ten alsulken anderen finen als de Heeren Scheepenen naar exigentie van zaaken zullen vinden te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Jan Vermeij 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, confineeren hem gevange voor den tijd van eene maand in het tugthuys dezer stad om aldaar gedurende dien tijd met sijn handenwerk de kost te verdienen en condemneeren hem gevange in de kosten van zijne gevangenisse en misen van justitie, en ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

fol. 221

Aldus ter presentie vande Heeren Mr. Willem vanden Kerkhoven, Mr. Willem van Strijen, Mr. Govert Suijs Burgermeester, gedaan bij de Heeren Mr. Frederik vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does, Mr. Aalbrecht vander Buch, Mr. Pieter Hoogwef, Mr. Lodewijk Quarles, Scheepenen op den 16en februarij 1748, en gepronuntieert ten selven dage, present de Heeren Suijs Burgermeester, Jongkint, vander Does, Van der Burg, Hoogwerf, Quarles, Scheepenen.

fol. 221

*In haar gevangenisse gegees
selt & gebannen voor 25 jaren
uijt den Lande &*

**Den Heer en Dr. Cornelis Gerard
Moeringh, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas crimineel contra
Maria Janse Nieuwkasteel
's heeren gevange**

Alsoo Maria Janse Nieuwkasteel vrouw van Abram de Jager oud sesentwintg jaar geboren binnen deze stad van ambagt een pijpmaakster 's heeren gevange, bekent heeft buiten pijn en banden van eijzer, Dat sij gevange omtrent seven jaren geleden voor meijd gedient heeft te Rotterdam bij Henrik Kasseling en naderhand bij Dominicus van IJssum te Olijsloot. Dat zij gevange naar dien tijd ten plattenlanden met haar moeder met obliën¹ heeft gelopen. Dat zij gevange meede wel alleenig ten plattenlanden met obliën heeft gegaan, en ook wel met eene Lijsje, eene Engeltje en een seeker vrouwspersoon genaamt Trijn, sijnde alle liedjessangsters het plattenland heeft doorkruist en met liedjes gelopen heeft. En dat zij gevange somtijds wel een maand buiten de stad is geweest en te Rotterdam thuys geleegeen heeft bij eene Henrik in de Sevenhuijssteeg. Dat sij gevange binnen deze stad, slapers heeft gehouden en naderhand tapneering heeft gedaan en onder die neering ligte vrouwluijden heeft gehouden. Dat ten huijze van haar gevange wel getrouwde

fol. 221v

mans en Jooden sijn geweest en dat sij gevange de helft van het hoereloon 't geen die meijjes verdient hadden genoten heeft. Dat sij gevange, somwijlen dat wel eens en andermaal in plaats van die ligte vrouwspersonen het loon te laten verdienen, self met de manspersonen naar boven is gegaan en daarmee te doen gehadt heeft, als onder andere mede met getrouwde manspersonen. Dat ten huijse van haar gevange een korten tijd geleeden heeft gelogeert een sekere Willem de welke een wijl daarna in De Roode Leeuw dienst genomen heeft onder de Guarde. Dat zij gevange een tijd daarna sijnde geweest tussen den 12e en 13e dezer in komen gaan door de Nieuwsteeg, en dat alsdoen voor de deur vande Oude Roode Leeuw stond, de gemelde Willem die sij gevange aansprak en vraagde of hij al dienst hadt waarop hij antwoorde: "Ja". Dat zij gevange nog op die selfde nagt in de gemelde herberg is geweest, om twee stoop wijn te halen.

¹ *Ibidem.* Oblie. Wafels.

Dat zij gevange den gemelde Willem uijt het huijs heeft geroepen en gevraagt om met haar meede te gaan en alsdoen met hem naar huijs is gegaan en dat de gemelde Willem die nagt ten haren huijse is gebleeven en dat sij gevange alsdoen beschonken sijnde niet verder weet waar hij is heengegaan (schoon het seekere en notoir is dat de gemelde Willem door haar gevange is gedeboucheert om te gaan deserteren.

Dat op een seekere tijd ten hare huijse heeft gelogeert eene Wesselaars.

Dat sij gevange geweeten heeft dat denselven Wesselaars te voren dienst genomen hadde te Rotterdam en de maandbrieff die hij daarover ontfangen hadt heeft gesien.

Dat zij gevange met haar vader Jan Tomasse Nieuwcasteel en de selven Wessel Laars is geweest in de Orangieboom, naar alvorens met de gemelde Laars afgesproken te hebben dat zij gevange hem aan dienst soude helpen en daarvoor genieten een ducaat, en sij voor een nig van gemelde Laars soude uijtgeven gelijk sij gevange ook gedaan

fol. 222

heeft, en dat de vorige maandbrieff voor een gulden weder naar Rotterdam soude gebracht werden.

Dat zij gevange hem ook aan dienst heeft geholpen, sonder den capteijn of commandeur te kennen.

Dat zij gevange niet beter weet of de voorn. Wessel Laars, heeft op hand genoten dertig gulden bestaande voor het grootste gedeelte in goud.

Dat haar gevangens vader de voren gemelde dukaat ontfangen heeft.

Dat zij gevange wanneer de gemelde Wessel Laars in de Nieuwe Roode Leeuw in gijsseling sat, aldaar ook is geweest, en dat hij alsdoen tegens haar gevange seijde, dat hij wraak over haar soude roepen, daar hij nu door haar toedoen in gijsseling was geraakt.

Dat hij gevange voorstaat dat de gemelde Laars is gehaalt en naar Rotterdam gebracht.

Dat zij gevange op een seekere dinsdag sijnde geweest den 13e deser maand, des morgens vroeg haar moeder geslagen heeft, die alsdoen moord riep, sijnde sulx geschiedt in het voorhuijs, en dat glasen openstonden.

Dat zij gevange alsdoen mede het haar uijt haar moeders hoofd heeft getrokken, en dat haar moeder het uijtgetrokke haar aan de mensen vertoonde, seggende het eens hoe mijn dogter met mijn leeft.

Dat haar moeders hand meede bloeyde en dat haar moeder het bloed weef in haar gevangens aangesigt, seggende: "Beest daar is uw 's moeders bloed".

Dat onder andere mensen die alsdoen daar stonden, was eene Toon de Looper's vrouw die tegens haar gevange seijde: "Beest is dat uw moeder slaan".

Dat zij gevange op dien tijd beschonken is geweest.

Dat meede op een seekere tijd, sijnde geweest in de Goudse kermisweek, haar handen wederom aan haar moeder heeft geslagen, sijnde sulx mede geweest in het voorhuijs bij de glasen, en dat sij gevange alsdoen haar moeder bij de handen en bij het haar greep en verscheijde slagen gaff

fol. 222v

en dat wanneer haar moeder haar gevange dreijgde te slaan, sij gevange haar moeder weder verscheijde slagen heeft toegebracht, omdat sij gevange sterker was als haar moeder.

Dat zij gevange meede op dien tijd de flessen die in huijs waaren tegen de muur aan stikken goijde, en dat er in een van die flessen nog een weijnig drank was.

Dat zij gevange meede op dien tijd beschonken is geweest.

Dat zij gevange mede in vorige tijden als wanneer sij in de Doelesteeg woonde, haar moeder meermalen geslagen heeft, en door de slapers wel is gescheijden geworden, uijt al het welk met den anderen saamgevoegd evident consteert, dat de leevensloop van deze gevange is een samenknoping van ongerechtigheid, die tot soo een top van boosheid is gekomen dat deze als een ontaarde dogter niet eens en andermaal diverse malen haar handen schendelijk heeft durven gebruiken tegens den geen den haer gebaard heeft.

Wel feijt als een verfoeijelijke euveldaat door den regter niet ongewroken mag voorbij gegaan worden maar ten hoogsten nodig dat soo een ontaarde op een exemplare wijze ten afschik van anderen werden gestraft.

Zoo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over ende ter sake voorsz. gebracht zal werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar met een brieff op de borst, waarop met grote letteren geschreeven OVERSPEELIGE HOERENWAARDIN sal werden te pronk gestelt, en daarna ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk en rigoureusselijk te werden gegeesselt, ende alsdan een sware kinnebakslag sal werden toegebracht, ende wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, sonder middelerwij daar weder inne te komen op poene van swaarder straff ende gecondemneert in de kosten van haar

fol. 223

gevankenis en misen van justitie ofte ten alsulken andere fine als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Maria Jans Nieuwcasteel 's heeren gevange gesien en geexamineerd den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende is, doende regt uijt de naam ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnereen haar gevange om redenen Scheepenen daartoe moveerende, in haar gevankennisse ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt, bannen haar verders voor den tijd van vijftientig agtereenvolgende jaaren uijt den Lande van Holland ende Westvriesland sonder middelerwijlen daar weder inne te mogen komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eijsch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen en condemnereen haar gevangen in de kosten van haar gevankennisse en misen van justitie.

Aldus te presentie vande Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon, Mr. Willem vanden Kerkhoven, Mr. Willem van Strijen en Mr. Govert Suijss Burgermeester, gedaan bij de Heeren Mr. Frederik vander Hoeve, Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Bruno vander Does, Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Lodewijk Quarles Scheepenen der stad Gouda op den 24en augustus 1748.

Gepronuntieert en geexecuteert ten selven dage, present de Heeren Mr. Willem van Strijen en alle de bovengemelde Heeren Scheepenen.

fol. 223 *in de marge*:

Op het geproponeerde door den Heer Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Bailliu en Schout deser stad, is na voorgaande deliberatie goedgevonden ende verstaan Maria Jans Nieuwcasteel, vrouw van Abram de Jager boven haar bannissement in de stad gekomen sijnde, voor die maanden te confineren in het tugthujs deser stad, om aldaar met haar handenwerk de kost te winnen.

Actum den 11 maart 1749 bij alle de Heeren vande Magistraat demto D. de Lange, Burgermeester.

In kennisse van mij als secretaris

Vincent van Eijck

fol. 223v

Gegeesselt en gebrandmerkt

mitsgaders gebannen voor

50 jaren uijt den Lande &

**Den Heer en Mr. Frederik van
der Hoeve, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii Eijsscher
contra
Philip Hardij, 's heeren gevange**

Alsoo Philip Hardij oud 28 jaren geboortig van Dordrecht een bakker van sijn ambagt buijten pijn en banden van ijser bekent ende beleeden heeft,

Dat hij gevange omtrent die jaren geleeden van hier vertrokken is naar Lopick, dat hij vandaar gaan varen is ten oorlog.

Dat hij gevange tot Boscoop voor bakkersknecht en laastelijk alhier in de stad, bij een bakker in de Vogelsang voor noodhulp gedient heeft.

Dat hij gevange wonende tot Lopick in sijn dienst hadde eene Reijnier Goedhart.

Dat hij gevange op seekere tijd met de gemelde jonge naar de molen van Lopick gevaren sijnde met een schuijt met sakken.

Dat de molenaar voor hem gevange en de jonge bier getapt heeft in De Roode Pot.

Dat hij gevange uijt grote baldadigheid daarnaar in de pot piste, en den jonge dwong om dat meede te eeten en te drinken.

Dat hij gevange op de weijgering vande jongen hem, een touw om het lijf bond, en denselven eens en andermaal vande trappen gooide en weder optrok.

Dat hij gevange een touw heeft genomen en den jonge hardelijk heeft geslagen.

Dat hij gevange omtrent Paassche deses jaars des 's morgens van Stolvijkersluijs is gegaan naar Dordrecht.

fol. 224

Dat hij gevange den dijk is opgegaan en gekomen sijnde tot het hujs van Jan vande Weg staande aan deze zijde van Ouwerkerk aldaar een pijp tabak heeft opgestoken.

Dat hij gevange op de werff vande voorn. Jan vande Weg sag te bleijken leggen twee hemdens die hij gevange van daar nam, en in een sak, die hij bij hem had, stak.

Dat hij gevange met de sak is gekomen in het regthujs van Ouwerkerk.

Dat hij gevange vandaar de weg naar Dort is opgegaan.

Dat hem gevange te paard agterop is komen rijden de zoon vanden hospes uijt het regthujs aldaar en Jan vande Weg is naar komen lopen, met een grote stok in de hand.

Dat se bij hem komende seijde: "Geeft de gestoole hemdens wederom".

Dat hij gevange dezelve uijt zijn sak heeft gehaalt en weder gegeven.

Dat hij gevange daarnaar zijn reijs heeft vervordert.

Dat hij gevange omtrent agt dagen voor zijn appehensie van zijn moeder woonagtig tot Dort reeds heeft gestoolen twee laakens en eenig vuilj linnegoed en het zelve meede gebragt heeft naar Gouda.

Dat hij gevange op den 8e junij 1749 op zondagavond heeft sitten drinken met eenen Barent in Het Swarte Paard en, dat de voorn. Barent omtrent half twaalf uren 's nagts van hem gevange is afgegaan naar huijs.

Dat hij gevange doen alleen is lopen dwalen.

Dat hij gevange gegaan is naar de Veste in een steegje bij de molen vande Wip, en aldaar een venster van een huijs heeft vinden aanstaan.

Dat hij gevange door dat venster uijt het huijs heeft gestolen een vrouwejakje.

fol. 224v

Dat hij gevange vandaar is gegaan, en omtrent twee uren in de morgenstond gekomen is in de Keijzerstraat.

Dat hij gevange vandaar is gegaan, en omtrent twee uren in de morgenstond gekomen is in de Keijzerstraat¹.

Dat hij gevange aldaar op de stoep heeft vinden sitten een seeker vrouwspersoon, die hem gevange soude hebben gevraagd waarna toe en of hij gevange voor haar water wilde halen om coffij te drinken.

Dat hij gevange naardat het selve vrouwspersoon in slaap was gevallen uijt de hangkas die op de kamer aanstond, gestolen heeft een blaauwe mans rok, een vrouwe citse japon, vier hemdens, gordijnen, een sloop en eenig ander linnegoed.

Dat hij gevange al het selve in de sloop gepakt heeft en met sig naar zijn slaapsteede in zijn sluijtmade opgesloten en geborgen heeft.

Alle 't welke dan met den anderen samengevoegt uijtmakeen een overgegeven baldadigheid, verscheijde gepremediteerde diefstallen en sulx uijt zijn gevangens confessie consteert dat hij gevange is een notoire dief en daarom volgens de wetten ende placaten vanden Lande nodig anderen ten exempel op het rigoureuste behoorden te werden gestraft.

Soo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren State van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen sal werden gecondemneert om gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad plaatste daar men gewoon is crimineele justitie te doen

fol. 225

en aldaar ter discretie vande Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stadsteken gebrandmerkt, wijders gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van vijftig jaren, sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, mitsgaders gecondemneert in de kosten en mise van justitie, ofte te alsulken fine als de Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Scheepenen gehoord de confessie van Philip Hardij 's heeren gevange, gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatse daar men gewoon is crimineele executie te doen, om aldaar ter discretie van Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesseld en met het stadsteken gebrandmerkt, bannen wijders hem gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, zonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten van zijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Engel-

fol. 225v

bert van Heuven, Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Pieter Hoogwerff, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Jan van Alphen en Dr. Willem vander Hoeven, Scheepenen op den 27e junij 1749. Gepronuntieert en geexecuteert den 1e julij 1749, present de bovengemelde Heeren Scheepenen.

fol. 225v

*Gebannen uijt den Lande
voor altoos*

**Den Heer en Mr. Frederik
vander Hoeve, Bailliu en
Schout der stad Gouda, ratione officii**

¹ Sic, twee maal dezelfde zin.

Eijscher
contra
Estienne Menager, 's heeren gevange

Den Heer Officier deede conform de waarheid seggen,

Dat den gevange sijnde een Fransman geboortig te Orleans¹, sig generende hier te lande met sliepscheerde messen, sig niet ontsien heeft in de voorleede somer 1749 evens voor den hoijbouw op seekeren avondstond te komen over den draij op de werf van Leendert van Nes wonende ine Blommendaal en nadat hij gevange eerst door Marringje Leendert Cors, vrouw van gemelde Leendert van Es aangesegt wierd vande werf te moeten afgaan en daarna door den voorn. Leendert van Es meede vande werf wierd afgewesen, egter hij gevange dig verstout heeft in een vreemde stad met geweld sig daar tegen te zetten, een hamer die daar vanden boer op de bank lag op te vatten, en naar haar beijde te goijen.

Dat hij gevange vervolgens in weerwil van haar is afgekroopen in den hoijberg en aldaar vernagt heeft.

Al het welk is een force die iemand op sijne eijge grond aangedaan, door een persoon die is een landlooper en die om sijn quaad comportement uijt de stad van Utrecht en jurisdictie van dien is gebannen en daarom ten hoogsten strafbaar.

Soo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende dat hij gevange daar over binnenskamer wel strengelijk zal werden gegeesselt ende gebannen uijt den lande van

fol. 226

Holland ende Westvriesland, ofte wel anders sodanig sal werden gecorrigeert, als Scheepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren, en wijders dat den gevange sal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoort den confessie van Estienne Menager 's heeren gevange gesien de informatie ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, zonder weder daarinne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenissen en mise van justitie ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijtwaddinxveen, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg en Jacob Blom, Scheepenen der stad Gouda op den 26e januarij 1750 en gepronuntieert ten selven dage present de Heeren Mr. Willem Sebastian Boers Heere van Zuijdwaddinxveen en Jacob Bloem als commissarissen.

fol. 226

*Gecondemneert in de boete
van 25 gulden en gebannen voor
2 jaren uijt de stad &*

**Den Heer en Mr. Frederik
vander Hoeve, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijscher in cas
van delict**

contra

**Andries de Wit geboortig van
Bodegraven en woonagtig op
Stolwijkersluijs, 's heeren gevange**

fol. 226v

Alsoo Andries de Wit, out 36 jaren, geboortig van Bodegraven, woonagtig op Stolwijkersluijs een daggelder van sijn ambagt 's heeren gevangen buijten pijn en banden van ijsere bekent heeft,

Dat hij gevange op donderdag den 19e februarij 1750 des morgensvroeg van eenen Nanne genaamt Het Clopje meede woonagtig op Stolwijkersluijs gekreegen heeft drie sakken vlees van een afgestorven beest om het zelve te brengen binnen de stad Gouda op het Watertje bij eene Hendrikje, dogter van Blaauwen Neel.

Dat hij gevange met een kruiwagen met de drie sakken met vlees daarop gekomen is in de stad en door de geauthoriseerders vande Gemeenelands Middelen is staande gehouden op de Groeneweg binnen de stad en vervolgens door de dienaar vande justitie is geapprehendeert geworden.

Dat hij gevange bekent heeft doorvoor te sullen genieten twaalf stuijvers.

---

¹ Orléans, dep. Loiret, Frankrijk.

Dat hij gevange bekent heeft meermaals te voren vlees van afgestorvene beesten tot het Doelepootje alhier gekruijen te hebben, en dat dan door de voorn. Nanne het selve vlees verder gebragt is geworden in de stad, en dat hij daarvoor tellkens heeft genoten twaalf stuijvers.

En hoe seer hij gevange voorgeeft vande voorn. Nanne verseekert te zijn dat door de bode vande Vlist hem Nanne voorgelesen was een placaat, waarbij gepermitteert om vlees van het platteland in de stad te brengen, en dat hij gevange niet beter heeft geweeten of mogte het selve vrijelijk doen.

Soo is het egter strijdig tegens de placaten vanden 17e januarij 1746 en 18 januarij 1747 geemaneert tegens de besmettelijke ziekten van het rundvee.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii in den name ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake

fol. 227

voorszeijd bij vonnisse van Heeren Scheepenen sal worden gecondemneert in een boete van vijftwintig gulden en verder arbitraire correctie en lijfstraffe alsoo als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen oordeelen te behoren, en dat dezelve voorts zal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenissen en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Andries de Wit 's heeren gevange gesien de informatien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende het geene ter materie dienende was, doende regt in de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange in een boete van vijftwintig gulden volgens het placaat vanden 18e januarij 1747 tegens de besmettelijke ziekte van het rundvee geemaneert, bannen wijders hem gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van twee agtereenvolgende jaaren zonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenissen en misen van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Cornelis Adriaan vander Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg en Jacob Blom, Scheepenen der stad Gouda op den 25e februarij 1750, en gepronuntieert ten selven dage, present alle de bovengemelde Heeren Scheepenen.

fol. 227v

*Gecondemneert in de boete
van 25 gulden en gebannen uijt de
stad voor 2 jaren*

**Den Heer en Mr. Frederik van
der Hoeve, Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii Eijscher
in cas crimineel**

contra

**Pieter Lammens geboortig van
Oestgeest tegenwoordig
woonagtig tot Gouda, 's heeren
gevange**

Alsoo Pieter Lammens oud 48 jaaren geboortig van Oestgeest van ambagt een tuijnman tegenwoordig woonagtig tot Gouda en sijnde in dienst vande collecteur vande Gemeenelands Middelen buijten pijnen banden van ijsere bekent heeft,

Dat hij gevange in de gepasseerde winter gewoont heeft op het Moordse Verlaat, staande ende geleegeen onder de jurisdictie vande stad Gouda.

Dat hij gevange tot tijd tot tijd van Stolwijkersluijs heft gehaalt vlees van afgestorvene beesten en het selve vlees heeft gebragt in sijn huijs aldaar.

Bekent hij gevange verscheijde malen vlees van Stolwijkersluijs voor andere menschen gehaalt te hebben en dan daarvoor genoten te hebben somwijlen twee stuijvers ook meerder en dikwils minder.

Bekent verders dat hij het vlees vande afgestorven beesten verscheijde maalen aan andere luijden heeft verkogt.

Bekent dat hij gevange sullende gaan woonen in de voortijdt van desen jare binnen de stad Gouda getragt heeet een billiet van inslag te halen om het zelve afgestorve vlees te brengen in de stad, en het zelve billiet niet konnende krijgen, door sijn vrouw met sijn voorkennisse en wetenschap clandestien is binnen de stad aan sijn huijs gebragt.

Bekent hij gevange dat op saturday den 30en mej 1750 nog sestien stuken vlees welk vlees hij vande winter op Stolwijkersluijs gekogt en alhier binnen

fol. 228

gebracht had aan zijn huys zijn gevonden door den Steedehouder en bode vande stad.

Welke handel van wanbedrijf direct is strijdende tegens de placaten vanden Lande en daaromme nodig anderen te exempel gestraft te werden.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier uijt naam ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. sal werden gecondemneert in een boete van vijftwintig gulden en verder sodanig sal werden gecorrigeert aan den lijve als Heeren Schepenen naar exigentie van saken ende¹ wijders dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie ofte anders &.

Scheepenen gehooft de confessie van Pieter Lammens gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland condemneeren hem gevange in de boete van 25 gulden en bannen hem gevange voor den tijd van twee jaren uijt de stad en jurisdictie van dien zonder middelerwijl daar weder in te komen op poene van swaarder straffe en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuijdwardinxveen, Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Bastiaan van Ravensberg en Jacob Blom, Scheepenen der stad Gouda op den 14e junij 1750.

fol. 228v

Geconfineert

**Den Heer en Mr. Frederik vander
Hoeve, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher
contra
Francois Tache, gedetineerde**

Den Heer Officier dede conform de waarheid zeggen dat Francois Taché zig in dese stad van Gouda over 8 a 9 jaren als paruijkmaker hebbende nedergeset,

Maar dat hij alvorens sijn poorterschap hadde gekogt en verkregen vande Heeren Burgermeester naar verloop van tijd is vervallen in een sinneloosheid en vervolgens verscheijde van onse goede ingesetenen schrik en moleste heeft aangedaan.

Soo dat hij over nu drie jaren geleeden op ordre van Heeren Burgermeester deser steede is geconfineert in het tugthuijs alhier sekerlijk om te bewaren den persoon vanden gedetineerde, en te praecaveeren² dat den gedetineerde door of in sijn sinneloosheid andere goede ingesetenen geen schrik of laesie in haar personel soit te toebengen.

Dat hij gedetineerde weijnig tijds aldaar opgesloten sijnde geweest, door de regenten van het tugthuijs is losgelaten. Dat hij gedetineerde even naar de loslating heeft ontmoet den Heer advocaat Gerard van Zelder in de Patersteeg alhier.

Dat den gedetineerde hem de hand toestak en vraagde hoe den advocaat voer, waarop den voorn. advocaat Taché meede de hand reijckte, als wanneer den gedetineerde beijde sijne handen greep en soo vast hielt, dat het den voorn. advocaat niet doenlijk was dezelve los te wringen.

Dat den voorn. advocaat uijt het gesigt en mimes vanden gedetineerde bedugt wordende, dat hij gedetineerde iets quaads met hem in den sin hadden, daarom sijn uijterste poging deed om los te raken en om buijten de steeg in 't gesigt van menschen te komen gelijk het selve hem gelukte.

fol. 229

Daarop den gedetineerde tegens hem seijde in de Fransche taal: "Vous etes homme d'epée, si j'avais un epee je vous ferois plier les genoux".

Dat naar die rencontre den voorn. advocaat is gegaan naar den doenmalige Heer Officier Moering, die daarop een van sijn 's heerendienaars heeft geordonneert hem gedetineerde uijt de stad te leijden.

Dat hij gedetineerde sedert die tijd overal heeft geswerft soo binnen als buijten 's lands en gebleven is uijten dese stadt.

Totdat hij gedetineerden nu 's zondag vijf weeken geleeden, een missive uijt den Haag heeft geschreeven aan den rector Durrij, waarin hij gedetineerde hem dreijgementen doet, en onder anderen segt: "je vous lesseraij gratte encor sur la terre" en verders dat den Heer Durrij het hem gedetineerde wel konde vergeven maar den gedetineerde sijn niet.

Dat den gedetineerde op denselven dag als des morgens door den Heer Durrij den gemelde brief was ontfangen in dese stad is gekomen, en gegaan naar het huys waar de gemelde Durrij die uijt vreesse dat hij gedetineerde sijn

¹ Sic, naar exigentie van saken ende, lees: naar exigentie van saken bevinden sullen ende.

² *GTB*. Praecaveeren = preserveren; bewaren, beschermen, behoeden, beschermen tegen.

bedreijginge mogt metterdaad agtervolgen, swarigheijde maakte hem gedetineerde anders te spreken, als boven door sijn venster.

Dat hij gedetineerde daar naar verscheijden reijssen heeft geweest aan het huijs vanden voorn. advocaat Van Zelder, om die meede te spreken maar telkens niet thuijs vond.

Uijt alle 't welke, dan niet anders te dugten is of den een of ander van onse goede ingesetenen staat vrese, schrik en last toegebracht te worden door den gedetineerde, indien hij 's heerenstraat blijft frequenteeren.

Soo concludeert den voorn. Officier

fol. 229v

ratione officii dat hij gedetineerde tot verhoeding van alle onheijlen sal werden geset en bewaard in het tugthuijs alhier ter tijd en wijlen hij gedetineerde het gebruik van sijn gesonde sinnen sal hebben wedergekregen en, of wel sodanige andere praecaveerende middelen te beramen, als U Edele Agtbare dienstig sullen oordeelen te behoren, en wijders dat den gedetineerde sal werden gecondemneert in de kosten en misen vande justitie.

Scheepenen der stad Gouda gesien ende geexamineert den eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens Francois Taché gedetineerde op de Gevangenpoort alhier, gedaan ende genomen en met rijpe deliberatie van rade gesien en overwogen hebbeende alls 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren den gedetineerde geconfineert te worden in het tugthuijs desen stad tot tijd en wijlen de gedetineerde weder bij sijn sinnen sal geraken, en condemneeren den gedetineerde in de kosten en mise van justitie.

Aldus gedaan den 30e september 1750 bij de Heeren Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Mr. Aalbrecht vanden Burch, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor en Jacob Blom, Scheepenen der stad Gouda.

fol. 229v

*Gegeesselt en gebrandmerkt
& voor altoos gebannen uijt den
Lande &*

**Den Heer en Mr. Frederik vander
Hoeve, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher in
cas crimineel
contra
Anna Margriet Jansz., 's heeren gevange**

Alsoo Anna Margriet Jansz. oud omtrent 40 jaren geboortig van Mortier geleegeen in het land van Luijk¹

fol. 230

sijnde een bedelaarster of landloopster van haar ambagt, buijten pijn en banden van ijser bekent heeft, Dat sij gevangene hier te landen van jongs af aan heeft lopen bedelen.

Dat sij gevangene omtrent ses of seven weeken geleeden, buijten Monftoort gestolen heeft, van een boerewerf een kopere ketel en dezelve ketel verkogt tot Schoonhoven bij een koperslager daarvoor genoten heeft ses schellingen.

Wijders bekent heeft dat zij gevangene op zondag den 20e september 1750, uijt een schuur die met een wervel gesloten was, van een boer die op den Haastrechtsen Dijk woonagtig was, gestolen heeft twee endvogels, sittende in een kuijkenshok in gemelte schuur opgesloten en dezelve endvogels in een sak gestooken heeft. Dat zij met de endvogels is gegaan naar de stad Gouda, en dezelve endvogels alhier heeft geveijlt en getragt te verkopen, met al het welke dan consteert, dat sij gevange niet alleen is een vagabondeerende landloopster, maar ook een diefegge waar teegens de placaten vanden landen willen dat scherpelijk zal werden geprocedeert.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat zij gevange over en ter sake voorsz. gebracht sal werden op het schavot agter het raadhuijs deser steede, plaatse alwaar gewoon is justitie te doen, en aldaar wel strengelijk te werden gegeesselt, ter discretie van Heeren Scheepenen en met het stadsteeken te werden gebrandmerkt en wijders voor altoos gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelerwijlen daar weder in te komen op poene van swaarder straffe.

fol. 230v

¹ Mortier bij Blegny, prov. Luik, België.

mitsgaders gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse en misen van justitie ofte tot alsulke fine als de Heeren Scheepenen sullen bevinden te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Anna Margriet Jans, gesien de informatie ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii gedaan en genomen, en op alles gelet hebbende het geen ter materie dienende was, doende regt in den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland. condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuis deser steede, plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar wel strengelijk te werden gegeesselt ter discretie van Heeren Scheepenen en met het stadsteeken te werden gebrandmerkt, en bannen wijders haar gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Westvriesland, sonder middelwijken daar weder in te komen, op poene van swaarder straffe.

Aldus gedaan den 12e oktober 1750, bij de Heeren Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg en Jacob Blom, Scheepenen.

Gepronuntieert en geexecuteert den 15e dito, present de vorengemelte Heeren Scheepenen demto Van der Burg.

fol. 231

*Gecondemneert in een boete van
25 gulden*

**Den Heer en Mr. Frederik vander Hoeve,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher In cas crimineel
contra
Willem vanden Berg, 's heeren gevange**

Alsoo Willem vanden Berg 's heeren gevangen seggende tussen de 18 en 19 jaren oudt te weesen, dog bij acte van zijn doopceel getrokken uijt het doopboek der remonstrantse kerk alhier nog geen 16 jaren oud, bekent heeft, Dat hij gevangen op den 2 april 1751 des avonds met zijn stiefvader Gerrit Schrieck en Jacob Oosterling, alias Jacob Grootenbroek is gegaan naar het Reeuwijkse Verlaat en aldaar gevonden heeft zijn oom Arij Schrieck. Dat hij gevange met haar is gegaan en gevaren na de Lange Reeuwijkse Weetering en aldaar gesamenlijk des nagts hebben gevist terwijl hij gevange den meesten tijd agter aan quam varen met de schuijt.

Dat hij gevange het grondhout¹ vande weijde van Werbout van Leeuwen heeft helpen dragen in de schuijt als Gerrit Schrieck, Arij Schrieck en Jacob Oosterling alias Jacob Grotenbroek, en dat hij gevange daarmede nevens de anderen is gevaren naar de stad Gouda.

Uijt al 't welk consteert dat den gevange schoon jong egter een derde heeft helpen ontvreemden van zijn goed, en daarom tot onder afschrik in hem gevange behoord gecorrigeert te werden.

Soo concludeert den voorn. Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. soodanig sal werden gecorrigeert als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Ende dat hij gevange wijders sal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevankenis en mise van justitie.

fol. 231v

Scheepenen gehoord de confessie van Willem vanden Berg 's heeren gevange, gesien en geexamineert hebbende den eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle het geene ter materie dienden was, doende regt de naam² ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange in de boete van 25 guldens involge 't 8e art. van 't Placaat op de Visserije geemaneert in dato 16 februarij 1709, condemneeren wijders hem gevange in de kosten en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Jacob Blom, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel en Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 16 april 1751.

fol. 231v

¹ *GTB*. Vermoedelijk benaming voor hout (stukken hout en gehele bomen) dat op sommige plaatsen uit de grond, het veen wordt (of althans vroeger wel werd) opgegraven om als timmerhout, brandstof enz. te dienen.

² *Sic*, doende regt de naam, lees: doende regt in de naam.

*Gecondemneert in een boete van
25 gulden*

**Den Heer en Mr. Frederik van
der Hoeve Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Gerrit Schrieck, 's heeren gevange**

Alsoo Gerrit Schrieck 's heeren gevangen oud 43 jaren geboortig uijt Blommendaal¹ een gaarnspinder van sijn ambagt buijten pijn en banden van ijser bekend heeft.

Dat hij gevange den 3en april 1751 met Jacob Oosterling alias Jacob Grotenbroek en Willem vanden Berg is gegaan des avonds naar het Reeuwijkse Verlaat en aldaar gevonden heeft Arij Schrieck. Dat zij vandaar met haar vieren sijn gegaan en gevaren naar de Lange Reeuwijkse Weetering en aldaar gesamentlijk des nagts hebben gevist met de zeegen.

Dat hij gevange met adsistentie van Arij Schrieck, Jacob Oosterling (alias Grotenbroek) en Willem vanden Berg eenig grondhout dat op het veld langs de voorn. weetering lag te drogen van het veld heeft gehaald en geborgen in de visschuij van Arij Schrieck.

fol. 232

Dat hij gevange wel wiste dat het grondhout toebehoorde Werbout van Leeuwen.

Dat hij gevange met dat grondhout met ende nevens den andere drie, is vandaar gevaren naar Gouda.

Alle 't welke is een moedwillige overtreding vande wet en notoire dieverije en landberooving waar tegens de placaten willen en gelastende dat scherpelijc sal werden in in voorsien².

Soo concludeert den voorn. Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden op het schavot agter het raadhuijs deser steede plaatse alwaar men gewoon crimineele justitie te doen en aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijc te werden gegeesselt en met het stadsteken gebrandmerkt.

En wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenisse en mise van justitie ofte tot alsulke andere fine als Heeren Scheepenen sullen oordelen te behoren.

Scheepenen gehoort de confessie van Gerrit Schrieck 's heeren gevange, gesien en geexamineert hebbende den eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienden was, doende regt de uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange in de boete van 25 guldens involge 't 8e art. van 't Placaat op de Visserije geemaneert in dato 16 februarij 1709, condemneeren hem gevange in de kosten en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Jacob Blom, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel en Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 16 april 1751.

fol. 232v

*Gecondemneert in een boete van
25 gulden*

**Den Heer en Mr. Frederik van
der Hoeve, Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher In cas crimineel
contra
Jacob Oosterling alias Jacob Groten
broek, 's heeren gevange**

Alsoo Jacob Oosterling (alias Jacob Grotenbroek) 's heeren gevangen oud 42 jaren geboortig van Gouda een kleijngaarnspinder van sijn ambagt buijten pijn en banden van ijser bekend heeft.

Dat hij gevange op saturday den 3en april 1751 des avonds met Gerrit Schrieck en Willem vanden Berg is gegaan des avonds naar het Reeuwijkse Verlaat.

Dat hij gevange aldaar gevonden heeft Arij Schrieck.

Dat zij doen met haar vieren sijn gegaan en gevaren naar de Lange Reeuwijkse Weetering en bekent heeft dat sijn gesamentlijk des nagts daarin met de zegen hebben gevist.

¹ Gouda, prov. Zuid-Holland.

² Sic, sal werden in in voorsien, lees: sal werden in voorsien.

Dat hij gevangen met adsistentie van Arij Schrieck, Gerrit Schrieck en Willem vanden Berg eenig grondhoudt dat op het veld langs de voorn. weetering lag te droogen van het veld heeft gehaald en geborgen in de visschuijtje van Arij Schrieck.

Dat hij gevange wel wiste dat het grondhout toebehoorde Werbout van Leeuwen.

Dat hij gevange met dat grondhout met ende nevens de andere drie, is vandaar gevaren naar Gouda.

Alle 't welke is een moedwillige overtreding vande wet en notoire dieverije en landberoving waar tegens de placaten willen en gelasten dat scherpelijk sal werden voorsien.

Soo concludeert den voorn. Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden op het schavot agter het raadhuijs deser steede plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stadsteken gebrandmerkt.

En wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevankennisse en mise van justitie ofte tot alsulke andere fine als Heeren Scheepenen sullen vinden te behoren.

fol. 233

Scheepenen gehooft de confessie van Jacob Oosterling alias Jacob Grotenbroek 's heeren gevange, gesien en geexamineert hebbende den eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienden was, doende regt de uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange in de boete van 25 guldens involge 't 8e art. van 't Placaat op de Visserije geemaneert in dato 16 februarij 1709, condemneeren hem gevange in de kosten en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Jacob Blom, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel en Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 16 april 1751.

fol. 233

*Gecondemneert in een boete van
25 gulden*

**Den Heer en Mr. Frederik vander
Hoeve Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher In cas crimineel
contra
Arij Schrieck, 's heeren gevange**

Alsoo Arij Schrieck 's heeren gevangen oud 49 jaren geboortig uijt Blommendaal een gaarensnyder van sijn ambagt buijten pijn en banden van ijser bekend heeft.

Dat hij gevange op saturday den 3en april 1751 des avonds met sijn schuijt is gevaren naar het Reeuwijkse Verlaat.

Dat aldaar bij hem gevange sijn gekomen Gerrit Schrieck, Jacob Oosterling, alias Jacob Grotenbroek en Willem vanden Berg.

Dat hij gevange met de vier voorn. persoonen is gevaren en gegaan naar de Lange Reeuwijkse Weetering en aldaar gesamentlijk des sonagnacht hebben gevist met de zeegen.

Dat hij gevange met assistentie van Gerrit Schrieck, Jacob Oosterling nevens Willem vanden Berg het grondhoudt

fol. 233v

dat op het veld langs de voorn. weetering lag te droogen van het veld heeft gehaald en geborgen in sijn schuijt schoon hij gevange wel wiste dat het grondhout toebehoorde Werbout van Leeuwen.

Dat hij gevange met dat grondhout met en nevens de andere drie, is vandaar gevaren naar de stad Gouda.

Alle 't welke is een moedwillige overtreding vande wet en notoire dieverije en landberoving waar tegens de placaten willen en gelasten dat scherpelijk sal werden voorsien.

Soo concludeert den voorn. Heer Eijscher razione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden op het schavot agter het raadhuijs deser steede plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stadsteken gebrandmerkt.

En wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevankennisse en mise van justitie ofte tot alsulke andere fine als Heeren Scheepenen sullen vinden te behoren.

Scheepenen gehoord de confessie van Arij Schriek 's heeren gevange, gesien en geexamineert hebbende den eijch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienden was, doende regt de uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange in de boete van 25 guldens involge 't 8e art. van 't Placaat op de Visserije geemaneert in dato 16 februarij 1709, condemneeren hem gevange in de kosten en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Jacob Blom, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel en Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 16 april 1751.

fol. 234

*Gegeesselt, gebrandmerkt
en gebannen uijt den Lande
voor 25 jaren*

**Den Heer en Mr. Frederik van
der Hoeve, Bailliu en Schout der
stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimi
neel**

contra

**David Meijer Hoogduijtse Jood, 's heeren
gevange**

Alsoo David Meijer soo hij sig noemt, oud 39 jaaren geboortig uijt het Keulse tot Medenbach¹, lopende met catoen en neteldoek, buiten pijn en banden van ijser bekent heeft,

Dat hij gevange omtrent 10 jaaren geleeden tot Rotterdam binnenskamers is gegeesselt en geconfineert in het tugthujs aldaar over het steelen van een broek. Dat hij gevange sijn naam aldaar heeft opgegeven Philips Jacobsz.

Dat hij gevange aldaar heeft geseten 4 jaaren 3 en een halve maand. Dat hij gevange sijnde losgelaten, gegaan is naar Amsterdam.

Dat hij gevange aldaar meede op vehemente suspicie van dieverije binnenscamer is gegeesselt en geconfineert voor 6 jaar in het rasphujs en naar expiratie vandien gebannen voor den tijd van 10 jaaren uijt Holland ende Westvriesland

Bekent hij gevange sijn naam tot Amsterdam opgegeven en verandert te hebben in Jochim Ysaak en geboortig te zijn van Berlijn.

Bekent hij gevange in den voorleede jare in den Haag voor mijn Heeren vanden Hove geapprehendeert te zijn en vervolgens geconfineert te zijn voor den tijd van vier jaaren in het tugthujs tot Delft, wijders gebannen voor altoos uijt den landen.

Bekent hij gevange aldaar sijne naam mede al verandert en opgegeven te hebben Jacob Isaac.

Bekent hij gevange tot Delft uijt het tugthujs met haar sessen omtrent 9 a 10 weeken geleeden uijtgebroken te zijn.

Bekent hij gevange op vrijdag den 22en mejj 1751 in deze stad gekomen te zijn, dat hij gevange op den 25en van dezelve

fol. 234v

maand mej des 's morgens naar ses uren is gegaan uijt sijn logement en gekomen is in een dubbelde straat. Dat hij gevange siende aldaar een hujs openstaan alwaar een soopje verkogt wierd daarinne trad en door het voorhujs ging in den haard.

Dat hij gevange daar uijt stal een calaminke borstrok met silvere knoopen en uijt de schoenen staande voor de bedsteede een paar silvere gespen en daarmede stil uijt den huijze sloop.

Uijt al het welke evidentelijk consteert dat hij gevange is een notoire dief en die onder bedekking van zijn regte naam en opgeving van valse namen getragt heeft den regter van het ondersoek sijner misdaden te verleijden. Waaron hij gevange tot straffe sijner diefstallen en afschrik van anderen behoort gestraft te worden volgens rigeur vande placaten deser landen.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden op het schavot agter het raadhujs deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen omme aldaar ter discretie vande Heeren Scheepenen wel, strengelijk te werden gegeesselt, en met het stadsteeken gebrandmerkt en wijders gebannen uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor altoos sonder daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en dat hij gevange

¹ Medebach, Noordrijn-Westfalen, Duitsland.

gecondemneert sal werden in de kosten en mise van justitie often alsulke ander fine als de Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van David Meijer 's heeren gevange gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende

fol. 235

alle 't geene ter materie diende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs dezer stad, plaatste daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt, en met het stadsteeken gebrandmerkt, bannen wijders hem gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van 25 jaren zonder middelerwijl daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Mr. Pieter Hoogwerf, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Jacob Blom, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Dirk Verrijst, Scheepenen op den 8e junij 1751.

fol. 235

Geconfineert voor 2 jaren

**Den Heer en Mr. Frederik
vander Hoeve Bailliu en Schout
der stad Gouda, ratione officii Eijsscher in cas
van delict**

contra

Arij Begeer alias Muijs, gevange

Alsoo Arij Begeer alias Muijs oud tussen de 12 en 13 jaren geboortig van Gouda, een pijperolder van sijn ambagt, 's heeren gevange beleeden heeft,

Dat hij gevange op den 9e januarij 1752 op eenen sondagavond met eenen Hagesteijn, Nieuwcasteel en Willem van Hoorn hebben gemaakt een overleg om bij Leendert Nieuwerkerk wonende op de Hoendermarkt binnen Gouda een duijt bant te kopen en een kaas leggende op de toonbank in het voorhuijs weg te neemen.

Dat de voorn. Hagesteijn is gekomen bij Leendert Nieuwerkerk en gevraagt heeft naar een duijt bant.

Dat hij gevange van agteren hem is gevolgt in het

fol. 235v

voorhuijs en vande toonbank heeft genomen een halve kaas, en dezelve dadelijk heeft overgegeven aan Willem van Hoorn, die in de stoep daarom was blijven staan.

Dat hij gevange sig ten eersten met den voorn. Willem van Hoorn heeft begeven op straat en dat hij gevange gekomen sijnde aan de Slepersbrugge van een vrouw is gegrepen bij den arm en bevoelt of hij gevange de kaas bij hem hadde, en dezelve niet vindende is gelopen naar de andere jongen.

Dat hij gevange eenige weeken geleden met dezelve twee cameraads gekomen is bij een vrouw wonende alhier even over de Vuijle Vestesteeg, en aldaar door hem gevange vanden toonbank in het huijs is genomen een stuk kaas, terwijl Hagesteijn, Nieuwcasteel voor een duijt clontjes suijker kogt.

Dat hij gevange vande gepasseerde corsmis meede met de genoemde cameraads, in verscheijde malen bij een bakker op de Corte Tiendeweg heeft genomen uijt het huijs ses bruijne bolletjes broot, en laastelijk bekent heeft dat hij gevange met dezelve cameraads op den Raam bij eenen Gijs Bik uijt sijn voorhuijs heeft genomen vier bokkums en die met den anderen gedeelt.

Alle 't welke dan sijn notoire dieverijen en daarom strafbaar souden sijn volgens de placaten vanden landen met openbare geeseling als anders, dog geconsiderdeert de jonge jaren vanden gevange ende geringheijd vande diefstallen.

Soo concludeert den Heer Eijsscher ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over ende ter sake voorsz.

binnenscamers op de Gevangespoort sodanig sal werden gecorrigeert en gestraft als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

En dat wijders hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

fol. 236

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Arij Begeer, alias Muijs 's heeren gevange gesien ende geexaminnert hebbende den eijsch en conclusie in cas van delict bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende, het geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, confineeren hem gevange voor den tijd van twee jaren in het tugthuijs deser stad om aldaar met zijn handenwerk de kost te werven, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankenis en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren v. Houven, de Lange, van der Burch, van den Kerkhoven, de Moor van Immerzeel den 24e januarij 1752.

fol. 236

Gegeesselt met den strop om den hals en gebrandmerkt, geconfi neert voor 6 jaar en dan voor altoos gebannen

Den Heer en Mr. Frederik vander Hoeve, Bailliu en Schout der stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas van delict contra Jan Willem Swarts, 's heeren gevange

Alsoo Jan Willem Swarts oud omtrent 25 jaaren geboortig van Maastrigt¹ een paruijkmaker van sijn handwerk, en sedert eenige jaren van heereknegt gedient hebbende buijten pijn en banden van ijser bekennt heeft, Dat hij gevange eerst voor heerenknegt gedient heeft bij de castelain op 't Huijs in 't Bos buijten 's Hage, daarna bij den collonel du Tour en capiteijn van Hoogstraten tot Leijde, vandaar bij den Heer professor Petrus Burman vervolgens bij den Heer advocaat van Son en laastelijk bij de Heer Philip Bart coopman tot Amsterdam. Bekent dat hij gevange buijtenstijds is uijt sijn dienst gestoten vanden Heer capt. van Hoogstraten, omdat hij gevange van een knegt uijt de stallinge vande Heer Wopma gestolen had een paar koussen ende ende zo voor de sijne droeg. Bekent dat hij gevange een hemd vande professor Burman genomen heeft van het portaal in 't huijs, welk hemd hij gevange heeft gedragen en naderhand in sijn coffer geborgen, alwaar het selve hemd door de Heer professor is uijtgehaald.

fol. 236v

Dat hij gevange daarop door dien Heer meede buijtentijds is uijt sijn dienst geset. Bekent dat hij gevange in sijn laaste dienst sijnde vande Heer Philip Bart gestolen heeft eenige stropjes, mouwen en een half hemd. Bekent hij gevange verders meenigmaal in den dienst vande voorn. Heeren sijnde, de flesse wijn gepoest² te hebben en met sijn cameraad dezelve uijtgedronken te hebben. Bekent dat hij gevange laastleeden mej even na sijn vertrek uijt den dienst vande Heer Philip Bart is gaan logeeren bij Fredrik Ebbinghausen hospes in De Grote Olijphant op de Botermart tot Amsterdam. Dat hij gevange aldaar gebleven is den tijd van veertien dagen sonder naar een ander huur om te sien, maar sig dagelijks als een Heer weesen diverteeren in Vauxhal, Pontacq ende Commedie. Dat hij gevange vandaar is gaan logeeren bij Jan Schouten hospes aan de Weeteringsbrugge in De Kat. Dat hij gevange tot twee differente reizen vandaar is gaan slapen en wel de eerste reijs twee nagten en dagen bij de bovengemelde hospes Ebbinghausen tot Amsterdam. Dat hij gevange alsdoen sag leggen een bos met sleutels in de vansterbank beneeden in het huijs. Dat hij gevange van die bos, twee sleutels afnam en daarmede gegaan is naar een bovenkamer, van het huijs alwaar een geslote cabinet stond. Dat hij gevange met een vande twee sleutels het selve cabinet heeft opengedaan. Dat hij gevange in een open lade binnen het cabinet gevonden heeft twee andere sleuteltjes, en met een van dezelve heeft ontsloten een lade in het cabinet en daar uijt gestolen heeft in silvergelt naar sijn gevangens seggen omtrent eenhondert veertig of vijftig guldens, omdat hij gevange het selve precies niet heeft getelt. Dat hij gevange daarna het cabinet weder toesloot en de twee eerste sleutels met de met de sleutels vande kamer weder aan de bos in de keuken deedt, en doe vandaar vertrok na de Weeteringsbrugge. Bekent naar dien tijd nog eens bij Ebbinghausen geweest te zijn om een copje tee te drinken.

fol. 237

¹ Maastricht, prov. Limburg.

² GTB. Poesen / poezen / ontpoezen, ontfutselen, afhandig maken.

Confesseert dat hij gevange op den 10e julij deses jaars op een maandag vande Weeteringsebrugge is gevaren aan Utrecht aanhebbende een donkere rok en groen camisool¹ met silver uijtgemonstert en gaan logeeren is op een hoek van een straat op het Vreedenburg bij een hospita in Het Wapen van [Greuningen], en hem gevange alhier in hegtenis, vertoont en erkent voor dezelve hospita.

Dat hij gevange door gemelde juffrouw in een vande vertrekken van haar hujs is gebragt, alwaar hij gevange naar een ongemak aan sijn been sag en van gemelde juffrouw een weijnig brandewijn gebragt wierd, om sijn been daarmede te bestrijken.

Dat de juffrouw inmiddels uijt een cabinet 't geen in de kamer stond eenig geld kreeg en alsdoe na haar gedagten de kas meende weeder toegesloten te hebben.

Dat hij gevange naar het vertrek vande juffrouw ten eersten het zelve opendeedt en daar uijt gestolen heeft een goude hoerpring met 3 a 4 diamanten, nog een goude ring met negen diamanten, een goud kruijs, en drie of vier ducaten en doe het cabinet weder sloot.

Dat hij vervolgens met het geselschap van het hujs aldaar en in andere herbergen die nagt sig heeft gediverteert. Dat hij des anderen daags van daar is vertrokken en gevaaren naar Amsterdam.

Dat hij gevange in Amsterdam is gekomen bij een smous bij de Hoogstraat op de Breedstraat digte bij de Zuiderkerk en van dezelve heeft geruijlt een wit lakense rok met een wit camisool geborduurt met goud tegens den ring met negen steenen en het goude kruijs.

Dat hij gevange de goude hoerpring met 3 of 4 steenen verkogt heeft aan een silversmits vrouw tot Amsterdam wonende op de Tweede Hoogstraat en bekent daarvoor ontfangen te hebben vijfentwintig gulden.

Confesseert dat hij gevange in die nieuwe verruijldde kleederen is gekomen in sijn vorig logement aan de Weeteringsbrugge.

fol. 237v

Bekent dat hij gevange uijt de schuur van sijn hospes Jan Schouten van een bos oude sleutels die aldaar hongen afgenomen heeft eenige sleutels met voorneemen om te sien of daarmede in tijd en wijlen kisten dan kasten soude kunnen opdoen.

Bekent dat hij gevange nog uijt een agtervertrekje van hetselfde hujs van Jan Schouten heeft genomen een bijtel. Dat hij gevange daarmede heeft geforceert de kas de welke op sijn camer stond, dog dat hij gevange dezelve niet konde open krijgen.

Dat hij gevange den bijtel alsdoen heeft verbergen agter sijn coffer.

Bekent dat hij gevange in de verruijldde kleederen sig vervolgens heeft laten sien in Amsterdam in Pontacq op de Kalverstraat, Vauxhol ende Commedie.

Bekent dat hij gevange tussen den 26en en 27en julij 1752 heeft gelogeert bij Jacob Hollander hospes aan den Overtoom bujten Amsterdam.

Dat hij 's morgens vroeg gekomen is in een kamer van het hujs, dat hij aldaar vond staan een gesloten kleijn lessenaartje, dat hij gevange met sijn handen het selve kleijn lessenaartje heeft opengebroke en daar niets in heeft gevonden als papieren en daar uijt niets genomen.

Bekent dat hij gevange in een ander kamer van het hujs is gekomen en aldaar vond staan een gesloten kas en dezelve met fortie² van sijn handen heeft opgebroken dat de kram van het slot daar uijt sprong.

Bekent daar uijt gestolen te hebben eenige silvere leepels en silvere vurken, een silver snuijldoosje met een ducaat geset in het deksel, twee paar goude knoopjes, een goude ring en enige slivere knopen in een sakje.

Dat hij gevange nog uijt de kas heeft gestolen een sakje met silver gelt ter somma van circa hondert gulden.

Dat hij gevange sig alsdoen met een chaise vandaar heeft laten brengen aan de Goudse schuijt en dat hij gevange aan de Weeteringbrugge daar weeder is uijtgestapt, en die dag nog door sijn hospes Jan Schouten heeft laten brengen met een rijtuijg naar Amsterdam.

Bekent dat hij gevange het gestole goud en ongezien 't silver heeft weesen verkopen aan de dezelve silversmit's vrouw

fol. 238

in de Hoogstraat tot Amsterdam en daarvoor gekregen heeft 't negentig gulden ofte hondert.

Bekent dat hij gevange eenige weeken geleeden gevaren is naar Haarlem en eene nagt gelogeert te hebben in het Haarlemmerhout bij de weduwe Claas vander Ham.

Dat hij gevange in de beneedenkamer van het hujs alwaar een [hoek]tafel stond, sag staan een cabinet.

Dat hij gevange met een schaar, die hij gevange alvorens uijt de keuken van het hujs had genomen en bij sig gestoken, heeft begonnen te breeken aan het cabinet en getragt het slot daarvan te forceeren, dog dat hij gevange dat werk heeft moeten staken, uijt vrees dat er volk de kamer in mogte komen.

Dat hij gevange des avonds op sijn slaapkamer boven is gekomen en aldaar heeft vinden staan een geslote houte kas, dat hij gevange de reggel³ van die kas met sijn handen heeft afgebroken waardoor de eene deur vande kas is opengevallen.

Dat hij gevange uijt die kast heeft gestolen een mansrok en camisool en een zijde vrouwe japon.

¹ *GTB*. Camisool / kamizool; een kleedingstuk als het tegenwoordige vest, maar met mouwen en met langer voorpanden en met grooter en dieper zakken.

² *Sic*, met fortie, lees: met fortse.

³ *GTB*. Regel, horizontale lat, rib of balk in een houtconstructie, gewoonlijk ter verbinding van andere stukken.

Dat hij gevange de vorn. kleederen heeft gepakt in een rijssak welke reijssak hij bekent heeft genomen te hebben uijt een vertrek dat neffens sijn slaapkamer open stond.

Dat hij gevange de reijssak met kleederen heeft gaan verbergen in den tuijn van het huijs.

Bekent dat den gemelde weduwe van Claas vander Ham des morgens op sijn kamer komende naardat sij de stoelen die hij gevange voor de kas had geset had weggenomen ontdekte de riggel vande kas afviel en de deur open was, naar hem toeging en vraagde of hij gevange iemand des nagts op sijn kamer had vernomen, en so neen, hem voor den dief hielt.

Dat hij gevange daarop aan haar bekende dat hij den dief was, en versogt dat sij het wilde stilhouden en verbergen.

Dat hij gevange alsdoen de gemelde weduwe had aangewezen waar de reijssak met het goed was, en hem gevange had laten gaan.

Bekent hij gevange op den 11en augustij 1752 des morgens vande Weeteringsbrugge gevaren te zijn naar de stad Gouda

fol. 238v

Dat hij gevange gevraagd hebbende in Den Toelast aan de castelain na een bequaam logement door desselfs meijd is gebragt in de stadsdoele.

Dat hij gevange naar een weijnig verblijf door de juffrouw vanden Doelen is aangewesen de vertrekken van het huijs.

Dat hij gevange daarna heeft gecommandeert een boutelje wijn¹ wanneer de vrouw van het huijs tot verrigting van haar saken naar de keuken ging.

Dat hij gevange merkende nu alleen in het huijs te sijn, sag dat de deur vanden kamer in de gang aanstond, hij gevange daarin gong en aldaar vond staan een gesloten cabinet.

Dat hij eerst met een sleutel probeerde het slot open te doen maar dat sulx niet willende lukken, hij gevange dezelve schaar nam waarmede hij gevange in het Haarlemmerhout het cabinetje had getragt te forceeren en daarmede de deur of riggel van het cabinetje soo sterk forceerde, dat de schaar aan stukken brak.

Dat hij gevange vervolgens sijn hand heeft gekreegen tussen de riggel vande deur van het cabinet, waarin hij gevange wel eerst door het losschieten sijn vingers seer knelden en daarom van het cabinet afging om te verneemen of er niemandt in de gang aanquam.

Dat hij gevange doe immediaat weder na het cabinet toetrad en opnieuw het selve soo sterk met sijn handen forceerde, dat de deuren opensprongen en de spijkers van het slot afvlogen.

Bekent dat hij gevange uijt het cabinet heeft gestolen een Laude La Raine² doosje waarin waren ses ducaten, een halve gouden rijder en twee silvere ooringetjes.

Dat hij gevange uijt een mandje dat op het linnegoed in de kast stond nog heeft gestolen vier silvere leepels en drie silvere vurken. Bekent dat hij gevange in het cabinetje nog heeft vinden staan een blikke trommel met een slootje gesloten.

Dat hij gevange het oor van het trommeltje heeft aan stukken gebroken en daar uijt gestolen een ducaat latende het silvere geld daarin blijven.

Dat hij gevange de trommel doe weder in het cabinet sette en de kast dicht aansloot.

Dat hij gevange daarnaar weeder na sijn kamer ging en des avonds de leepels en vurken onder sijn ledicant verbergde

fol. 239

en het Laude Laraine doosje in sijn bed uijt agterdogt dat er ondersoek naar mogt werden gedaan ende dat hij de vrouw hoorde schreijen.

Bekent het gestolen goed bij hem gevonden te zijn, wanneer hij des avonds laat geapprehendeert is geworden.

Alle 't welke aan de hospita in den Doelen is gerestitueert geworden.

Uijt al het welk dan klaar consteert dat hij gevange is een fameusen dief die sig niet alleen domestique, simpelen, maar aan veel gequalificeerde diefstallen heeft schuldig gemaakt, 't welk in een land van justitie niet is te dulden maar anderen ten exempel op het rigoureuste behoort gestraft te werden, volgens de placaten vanden Landen.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal werden agter het raadhuijs deser stad, plaatse waar men gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de dood na volgt en dat desselfs doode lijk aan het geregt buijten deser steele sal werden gehangen tot dat het sal sijn vergaan ende geconsumeert en dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankennisse en mise van justitie.

Scheepenen gehoord de confessie van Jan Willem Swarts 's heeren gevange, gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende allt 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van

¹ Boutelje verm. wordt hier bedoeld bouteille.

² Verbastering van het Franse L'eau de la reine.

Holand en Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen om aldaar met een strop om de hals ter discretie vande Heeren Scheepenen wel strengelijk gegeesselt en met het stadsteeken gebrandmerkt te werden en voorts ge-

fol. 239v

confineert in het tugthuijs deser stad voor den tijd van ses agtereenvolgende jaren, om aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen en na expiratie vande voorsz. tijd bannen hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland en Westvriesland, sonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, condemneeren wijders hem gevange in de kosten en misen van justitie en sijn gevangenisse, ontsseggen den Heer Officier sijnen verderen en anderen eisch en conclusie op ende jegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Franco Gerard de Vrije, Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Scheepenen der stad Gouda op de 11en september 1752, geexecuteert den 14en dito.

fol. 239v

Geconfineert voor sijn leven

**Den Heer en Mr. Frederik vander
Hoeve, Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas
crimineel**

**op ende jeegens
Steeven Tak, 's heeren gevange**

Alsoo Steeven Tak 's heeren gevange oud 55 jaeren woonagtig alhier ter steele een schoenmaker van sijn ambagt buijten pijn van ijsen en banden beleeden heeft,

Dat den Steedehouder met twee 's heerendienaars op een donderdag in den maand van junij 1752 aan sijn gevangens huijs sijn gekomen.

Dat den Steedehouder teegens hem gevange seijde: "Steeven gij moet met mij meede gaan".

Dat hij gevange daarop geantwoord hadde dat hij eerst sijn comesool moest aandoen.

Dat den Steedehouder daarop teegens hem gevange heeft gesegt, ten eersten:

Dat hij gevange siende dat den Steedehouder met de dienders naar hem toe traden een mes van sijn tafel heeft opgenomen en met het bloote mes in de hand teegen de dienders heeft gesegt: "Sta vast".

fol. 240

Dat hij gevange met het mes heeft gesneeden en gestoken naar de dienaars.

Dat hij gevange daardoor heeft gequest en gegrief den dienaar Wouter Hogenhoek.

Dat hij gevange daarop is gevlugt naar den haard.

Dat Arij vanden Horde de deur vande haard opentrapt.

Dat hij gevange alsdoe met blote mes in de hand tegens Arij vander Horde seijde: "Donders kint nu sult gij sterven als was'er geen mens meer in de weereld".

Dat Arij vander Horde hem heeft vermaant en gedwongen het mes neer te leggen en over te geven.

Dat hij gevange sijn mes doe heeft gegeven aan sijn soontje die in den haard was.

Al 't welk dan is een notoir geweld en resistentie strekkende tot vilipendie en verhinderung vande justitie en daarom ten hoogsten strafbaar naar de wet.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier razione officii uijt naam en van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. soodanig sal werden gecorrigeert en gestraft aan den lijve als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen vinden te behoren.

En dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Steeven Tack 's heeren gevange gesien en geexamineert den crimineelen eisch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien en overwogen hebbende al het geen ter materie dienende was doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange geconfineert te worden in het tugthuijs deser stad sijn leeven lang gedurende om aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen, condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevan-

fol. 240v

kenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan ter presentie vande Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen, Mr. Willem van Strijen, Dr. Cornelis Gerard Moering, Mr. Willem Sebastiaan Boers Heere van Zuidwaddinxveen, Burgermeesteren, bij de Heeren Mr. Engelbert van Heuven, Mr. Johan de Lange, Franco Gerard de Vrije, Mr. Aalbrecht vander Burch, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Scheepenen op den 24e oktober 1752.

fol. 240v

*Gegeesselt, geconfineert voor
6 jaar, en dan voor altoos gebannen*

Den Heer en Mr. Frederik vander
**Hoeve Bailliu en Schout der stad
Gouda, razione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Leendert de Wijs, 's heeren gevange**

Alsoo Leendert de Wijs oud 30 jaren geboortig van Bleijswijk¹ van ambagt een timmerman en nu een vagebonderent lantloper en bedelaar buiten pijn van ijzere banden beleeden heeft dat hij gevange in den jare 1741 over dieverije tot Rotterdam is gegeesselt, gebrandmerkt en geconfineert geweest is voor 12 jaren in het 's heeren werkhuijs aldaar en vervolgens na expiratie van gemelde 12 jaren voor altoos is gebannen geworden uijt den Lande van Holland en Westvriesland op poene van swaarder straffe.

Dat hij gevange maar 8 jaren tot Rotterdam is geconfineert gebleeven.

Dat hij gevange tot Bergen op Zoom in ['t arst] wel is gaan werken voor timmermansknegt maar korten tijd daarna is gekomen weder in Holland en voor knegt heeft gewerkt tot Haastregt en vandaar tot Nieukoop.

Dat hij gevange sig dan gansche winter heeft opgehouden met beedelen door het platteland.

Dat hij gevange over het beedelen tot Haserwoude en week of vier heeft geseeten in hegtenisse.

Dat hij gevange verder sijn professie makende van bedelen is gekomen in de stad Gouda.

fol. 241

dat hij gevange alhier heeft gebedelt onder vals pretext van te sijn een Turkse slaaf.

Waaruijt dan consteert dat hij gevange tot versmading van het vonnisse vande Heeren vanden Geregte van Rotterdam tegen sijn bannissement weder is gekomen in den lande van Holland.

Dat hij gevange teegens de placaten vanden landen gesonts lijfs heeft lopen beedelen, soo ten plattenlande als in deze stad en wel onder een vals voorgeven van een Turkse slaaf.

Al het welke saken sijn die in een land van justitie niet konnen werden geleeden, maar anderen ten exempel behooren te werden gestraft.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier razione officii uijt naam ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over en ter sake voorsz. gebragt sal worden op het schavot agter het raadhuijs deser stad, plaatse daar men gewoon is justitie te doen, en daar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt, wijders dat hij gevange voor altoos sal werden geconfineert in het tugthuijs deser stad om aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen en voorts dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie ofte ten andere fine &.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Leendert de Wijs 's heeren gevange gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, condemneeren hem gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen om aldaar wel strengelijk ter discretie vande Heeren Scheepenen te werden gegeesselt, confineren wijders hem gevange voor den tijd van ses agter-

fol. 241v

eenvolgende jaren in het tugthuijs deser stad, om met sijn handen de kost te winnen, en na expiratie vande voorsz. jaren bannen hem gevange voor altoos uijt den Lande van Holland ende Wetvriesland sonder daar weer weder inne te mogen komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen eijsch en conclusie tegens hem gevange gedaan en genomen en condemneeren het gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

¹ Bleiswijk, gem. Lansingerland, prov. Zuid-Holland.

Actum den 26en maart 1753, present den Heeren Mr. Johan de Lange, Mr. Dirk Aemilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Bastiaan van Ravensberg, Dirk Verrijst, Mr. Jacob Speelman Heere van Nuland, Scheepenen, gepronuntieert en geexecuteert den 31en dito, present alle de bovengemelde Heeren Scheepenen.

fol. 241v

Binnenscamers gegeesselt, en voor 6 jaren geconfineert

Den Heer en Mr. Frederik vander Hoeve Bailliu en Schout der stad Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimineel contra Niesje Verbank, 's heeren gevange

Alsoo Niesje Verbank oud omtrent 56 jaren geboortig van Gouda een hekelster van haar ambagt en laast een beedelaarster buijten pijn van ijzere banden bekent heeft, Dat sij gevange over gepleegde dieverije in den jare 1749 alhier is geapprehendeert en gecorrigeert geworden. Dat sij gevange op den 9en mej 1753 is gekomen op de Gouwe en dat zij gevange uijt den stoep van het Amsterdamse Veerhuijs, waarin een emmer stond, naardat zij gevange eerst het water daar uijt gegoten had, denselven emmer heeft meede genomen en verborgen onder haar schorteldoek, seggende van meenige te sijn dezelve te gaan verkopen, maar dat zij gevange daarin verhindert is geworden door Maria vander Maas huijsvrouw van Teunis Robingsen, die haar gevange den emmer op straat heeft afgenomen. Dat zij gevange in het begin vande gepasseerde winter is komen beedelen aan het huijs van voorn. Maria vander Maas alsdoen wonende op de Cleijweg, en niemand agter in huijs siende, uijt een keukentje gestolen heeft een tinne kan, en dat zij gevange dezelve kan verkogt heeft aan Anna in de Drie Harinkjes voor twaalf en een halve stuijver.

fol. 242

Dat sij gevange een week of seven geleeden bij een schoenmaker op het Lombartwatertje alhier uijt sijn voorhujs van het soldertje heeft gestolen een paar schoenen, en dat sij gevange dezelve schoenen heeft verkogt aan Brouwer, een uijtdrager in de Vrouwesteeg om drie stuijvers. Uijt alle het welke dan consteert dat sij gevange haar professie heeft gemaakt van steelen, 't welk in een land van justitie niet is te dulden, maar anderen ten exempel moet worden gestraft.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier ratione officii uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange over en ter sake voorsz. gebragt zal werden op het schavot, agter het raadhuijs deser stad, plaatse alwaar men gewoon is Justitie [ ] [ ] en aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en wijders geconfineert in het tugthuijs deser stad, om met haar handenwerk de kost te winnen en voorts dat zij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van haar gevanckenisse en mise van justitie ofte ten anderen fine &.

Scheepenen der stad Gouda, gehoort de confessie van Niesje Verbank 's heeren gevange gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij de Heer Officier ratione officii op ende jeegens haar gevange gedaan en genomen en met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwogen hebbende, alle het geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemnereen haar gevange binnenscamers ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt, confineeren wijders haar gevange in het tugthuijs deser stad voor den tijd van ses agtereenvolgende [ ] om aldaar met haar handenwerk de kost te winnen, condemnereen haar gevange in de kosten van haar gevanckenis en mise van justitie, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch en

fol. 242v

conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen.

Aldus gedaan ter presentie vande Heeren Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schonauwen, Mr. Willem van Strijen, Mr. Govert Suijs en Mr. Dirk de Lange, Burgermeester, bij de Heeren Mr. Johan de Lange, Mr. Dirk Aemilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Bastiaan van Ravensberg, Dirck Verrijst, Mr. Jacob Speelman Heere van Nuland, Scheepenen, den 5e junij 1753.

fol. 242v

2 Dagen te water en brood geset

Den Heer en Mr. Frederik vander Hoeve, Bailliu en Schout der stad Gouda,

**ratione officii Eijscher
contra
Jan Vis 's heeren gevange**

Alsoo Jan Vis oud 28 jaren geboortig van Moordregt, soldaat onder de Blaauwe Guarde sig niet ontsien heeft om omtrent tien weeken voor sijn apprehensie te komen aan het huijs van Aagje Breedvelt wonende binnen Gouda in de Vogelsang op een agtermiddag en aldaar blijven sitten tot in de morgenstond.

Dat hij gevange des nagts Anna Smient meenigmaal aanwas om een vrouwspersoon bij hem te halen en wanneer dezelve Anna Smient sulx weijgerde sijn deegen trok en deselve op haar keel sette.

Dat hij gevange weeder om den 15e julij 1753 met een Jan Koen, meede soldaat onder de Guarde is gekomen aan het huijs van Aagje Breedvelt omtrent den klokke neegen uren des avonds.

Dat hij gevange eerst wilde dat sij genever en nahand oud bier soude halen.

Dat op de weijgering van het een en ander omdat hij reeds seer beschonken was, sijn sabel heeft getrokken en met veel vloeken en dreijgementen Aagje Breedveld en Anna Smient heeft gedreijgt waardoor sij beijde met grote angst sijn gevlugt uijt haar huijs.

Dat hij gevange vandaar is gegaan naar het Watertje bij Coba Sparnaij en wanneer die hem geen drank wilde tappen of in huijs laten gedreijgt heeft de glasen in te sullen slaan.

Dat hij gevange vandaar weder is gegaan naar het huijs van Aagje Breedvelt, en aldaar heeft laten leggen sijn blote

fol. 243

sabel, en eijndelijk op aanrading van sijn cameraad Jan Koen de deur is uijtgraakt.

Al het welke dan is een groot gewelt, stuijrigheijt en insolentie, in een Stad van Justitie niet te dulden meer nodig daarin behoort te werden voorsien.

Soo concludeert den Heer Officier Eijscher uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange daarover sal werden gecorrigeert, soo als de Heeren Scheepenen na exigentie van saken sullen bevinden te behoren en hem gevange condemneeren in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Jan Vis 's heeren gevange gesien de informatie ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende het geene ter materie diendende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange om twee dagen te water en te brood geset te werden en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Actum den 31e julij 1753 bij de Heeren Mr. Dirk Amilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Bastiaan van Ravensberg, Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda, gepronuntieert ten selven dage, present de Heeren Mr. Dirk Amilius Jongkint en Bastiaan van Ravensberg, Scheepenen.

fol. 243

**Den Heer en Mr. Frederik vander
Hoeve, Bailliu en Schout der stad
Gouda, ratione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Jan de Haas, 's heeren gevange**

Alsoo Jan de Haas oud 27 jaren geboortig van Zeven-

fol. 243v

huijzen woonagtig in de Moordsen Tiendeweg, sig thans geneerende met snippen jagen en hengelen sijnde, voor dezen geweest een coddebeijer¹, buijten banden dan ijzer bekent heeft,

Dat hij gevange drie a vier jaren geleeden met sijn vier manspersonen geweest te zijn binnen Gouda ten huijze van Gerrit Baak, tapper in de Vogelesang.

Bekent dat hij gevange daar gevonden heeft eenige vrouwspersonen, dat hij gevange niet tegenstaande een getrouwt manspersoon te zijn, met een van die vrouwliden naar boven is gegaan.

Bekent dat hij gevange wel gesien heeft dat het selve vrouwspersoon een goude ketting om den hals had.

Dat hij gevange van boven komende meende de voordeur uijt te gaan om te wateren, maar dat hij door de vrouw vanden huijze geweest was werd en gesegt dat agter een plaats was om te wateren.

Segt hij gevange dat daar op de plaats bij hem quam den tapper aan vanden huijze die hem vroeg of niet wist waar de ketting van dat vrouwmensch was gebleven.

¹ GTB. Coddebeier, coddebeijer, koddebeier; jachtopziener. Nu vaak met minachtende gevoelswaarde gebruikt.

Bekent dat hij gevange daarop met de knegt is naar boven gegaan, en segt dat de ketting doe gevonden wierd bij de stoel daar het vrouwmensch geseeten had.

En schoon hij gevange hartnekking blijft ontkennen, dat hun de ketting door de knegt is uijt zijn mouw daar hij gevange dezelve verborgen had afgenomen is het selve nogtans consteerende uijt informatien dat hij sulx selfs beleeden heeft alsmeede dat er sware indicien sijn dat hij gevange uijt het hok van Gerrit de Bruijn wonende in het Moordseveen heeft gestolen eenige enden, en dat hij gevange eenige enden in presentie van Claas Slobbe in het Beijerse heeft doodgeslagen en meede genomen van een ander mans land net de sware expressie dat hij gevange se al den donder soude doodslaan die hij vond.

fol. 244

Uijt al het welke consteert dat hij gevange is leggende een slegt en ongebonden leeven sig soekende te verrijken met een ander mans goed.

En sijn ontkenntenis alleen maar daarom heeft verdagt om waar 't mogelijk de condigne straffe te ontgaan, 't welk alsoo niet behoort.

Soo concludeerde den voorn. Heer Officier razione officii uijt naam ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange daarover sal werden gestraft met geseling, bannissement als anders, sooals Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen bevinden te behoren.

En wijders dat den gevangen sal werden gecondemneert in de costen van sijn gevanknisse en mise van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Jan de Haas 's heeren gevangen gesien de informatien ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was doende regt, uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren straten van Holland ende Westvriesland ontseggen den Heer Officier voor alsnog sijnen eijsch en conclusie op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen, latende niet te min aan den Heer Officier overig sulx goedvindende ordinarie modo jegens hem gevange te procedeeren.

Aldus gedaan bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Mr. B. de Moor van Immerzeel, Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 4e december 1754.

En gepronuntieert ten selven dage present de Heeren Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg.

fol. 244v

*Gecondemneert in een boete
van 25 gulden*

**Den Heer Mr. Frederik van
der Hoeve Bailliu en Schout der
stad Gouda, razione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Adriaan van Dijk, gedetineerde**

Alsoo Adriaan van Dijk oud 40 jaren geboortig van Gouda woonagtig op Stolwijkersluijs sijnde een boodschaplooper buijten pijn van ijzere banden bekent heeft,

Dat hij gevange op den 27en november 1754 heeft gehaalt van sijn slaapvrouw Jaapje woonagtig op Stolwijkersluijs vier stukken raauw vlees, en het selve vlees in een mandtje vandaar heeft gebragt in de stad Gouda met meeninge het vlees te brengen bij een vrouw in 't clooster van St. Teunis.

Maar dat hij gevangen aldaar is geattrappeert geworden door de chergers of princedienssers soo hij die noemt. Welk wanbedrijf direct is strijdende teegens de placaten vanden Lande en daarom nodig anderen ten afschrik gestraft te worden.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier uijt naam ende van weegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange over en ter sake voorsz. sal werden gecondemneert in een boete van vijftwintig gulden en verders sal werden gecorrigeert aan de lijve als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken sullen oordeelen te behoren ende wijders dat hij gevange sal werden gecondemneert in de costen van sijn gevanknisse en mise van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Adriaan van Dijk's heeren gevange, gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen ende op alles gelet hebbende het geene ter materie dienende was, doende regt in de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange in

fol. 245

een boete van vijftig gulden volgens het placat vanden 18 januarij 1747 teegens de besmettelijke siekte van het rundvee geemaneert, bannen wijders hem gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van een jaar, sonder middelerwijle daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevankennisse en misen van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Mr. Dirk Emilius Jongkint, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Dirk Verrijst, Scheepenen der stad Gouda op den 4e december 1754 en gepronuntieert ten selven dage present Mr. Gualterus de Moor, Bastiaan van Ravensberg.

fol. 245

*Gebannen uijt de stad voor
25 jaren*

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Jannetje Ruijsenaar, 's heeren gevange**

Alsoo Jannetje Rijsenaar 's heeren gevange oud omtrent 31 jaren geboortig van Woerden een spinster van haar handwerk, buiten pijn en banden van ijser bekent heeft,

Dat zij gevange is ongetrouwt en een onegt kint in leven heeft, haar gevange verwekt door een vrijgesel met name Joseph Lebach.

Dat sij gevange nog een onegt kint heeft gehad dat reets is overleeden bij een getrouwt man met name Jan, door de wandeling genaamt Jantje de steenvoerder.

Dat zij gevange een jaar of ses geleeden te Woerden in hegtenis heeft geseeten en vervolgens aldaar publicq op het schavot met de roeden om den hals te pronk gestaan heeft en voorts voor den tijd van twintig jaren is gebannen uijt de Poorterije van Woerden voorn.

Consteerende uijt een copie van het vonnisse van Scheepenen van Woerden voorn. in dato 4 februarij 1749 dat sij gevange wijders als voren heeft bekent op den 25en junij jongstleeden des avonds in haar hujs te hebben

fol. 245v

opgeraapt een blaau doekje waarin eenig geld was.

Dat sij gevange wel geweeten heeft dat sulx haar niet toebehoorde.

Dat zij gevange wel kent de persoon van Anna de Post.

Dat zij gevange door dezelve Anna de Post beschuldigt gewerden het voorgeselde geld te hebben gestolen.

Dat zij gevange met de voorn. Anna de Post is geweest aan het hujs vanden Heer Eijscher

Dat sij gevange alsdoen eerst ontkent heeft gehad dat geld te hebben dog naderhand bekent heeft het selve wel te hebben, maar dat in haar eijgen hujs even voor haar dorpel te hebben gevonden.

Uijt alle het welke evidentelijk consteert dat sij gevange is een seer ergerlijk persoon reets na verdiensten geschavotteert, en die daarna sig met een anders geld heeft soeken te verrijken, en naar volleedige bekentnisse vande diefstal alleen heeft agtergehouden om swaarder straffe te voorkomen, ende dies dat het is een persoon die inwooninge binnen dese stad ende jurisdictie vandien allesints onwaardig.

Soo concludeert den voorn. Heer Officier ratione officii uijt naam ende van wegen de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange over en ter sake voorgeseld zal werden gebannen uijt dese stad en jurisdictie van dien voor den tijd van vijftig jaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe mitsgaders gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse en misen van justitie ofte tot alsulken andere fine als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken bevinden sullen te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Jannetje Ruijsenaar 's heeren gevange als meede den crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier

fol. 246

ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende geexamineert hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de name ende van wegen haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende West-vriesland, bannen haar gevange uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van 25 agtereenvolgende jaren sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en mise van justitie.

Actum den 5e julij 1755 bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen, Scheepenen, gepronuntieert ten selven dage.

fol. 246

*Gegeesselt en geconfineert
voor 6 jaren*

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Maria Cornelisse Vermeul, alias Marij
den Dulle, 's heeren gevange**

Alsoo Maria Cornelisse Vermeul, alias Marij den Dulle, geboren op het Jaagpad onder de jurisdictie van dese stad, haar geneerende met breijen en uijt werken te gaan, 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijser bekennt heeft,

Dat sij gevange ruijm negen jaren geleeden een kint in onegt heeft gehad haar gevange verwekt bij Cornelis Blok des tijds wonende als knecht in de herberge De Salm binnen dese stad.

Dat sij gevange voorts in den voorleede jare 1754 na Goudse kermis van een man genaamt Claas, diestijds wonende aan den Moordrechtse Tiendeweg, heeft ontfangen (en zulx opgedaan) driehondert turven en daarvoor betaald heeft ses stuijvers van het hondert sonder dat sij gevange deselve turf hadde verimpost

fol. 246v

Dat sij gevange wijders daarna van Quirijn van Claveren, alias Crijn Muijs haar gevange wel bekennt, op een nagt soude ontfangen hebben drie a vier hondert turven, soo niet de voorn. Crijn Muijs een nagt of twee te voren op de vlugt had moeten begeven, seer presumptief sijnde omgeagt haar gevangens halstarrige ontkenenisse, dat zij gevange geweeten heeft, dat de gemelde Crijn Muijs dezelve turf alsvorens soude steelen, gelijk sij gevange heeft bekennt daarvan gehooort te hebben, dat deselve Quirijn Muijs de turf geleegen in de schuur van van Veen, voorheen geweest pachter van het brood, gestoolen hadde.

Dat zij gevange door Hester Loomans is beschuldigt geworden van haar gestolen te hebben een damasten rok, zijnde couleur op couleur, soo ook schalen met een fijne balans, gelijk meede dat zij gevange soude hebben opengebrouwen een kast van deselven Hester Loomans staande in haar voorhuijs, dog tot bekentenis van welke respectieve diefstallen en braak sij gevange niet heeft kunnen gebragt werden.

Dat zij gevange ook meede is beschuldigt geworden uijt een cofijmolentje in een hujs staande in de Lange Baanstraat te Rotterdam gestolen te hebben zeeven gulden, dan tot de volledige bekentenis van welke diefstal sij gevange meede niet heeft kunnen werden gebragt, of schoon sij gevange egter heeft moeten belijden dat zij wel wist het hujs waarin die diefstal gepleegt is, dat sij gevange aldaar een nagt heeft thuijs geweest, dat sij aldaar een cofijmolentje gesien heeft, dat het selve stond in de [tuijn].

Dat zij gevange de naaijster (sijnde de vrouw vanden huijse) wel coffij heeft sien malen, dat zij gevange bij die naaijster uijt hoofde van die beschuldiging daarvoor heeft gelaten een nieuwen hoed met chits gevoerd ter waarde van drie gulden, een hoepelrok, drie a vier mutsen, een neusdoek of drie, een mandje breijwerk en een paar muijlen, dat zij gevange die goederen niet heeft wederom gekreegen, dat haar gevangens moeder haar hadde geraden na die goederen niet om te sien, en dat hoezeer zij gevange eerst gesegt heeft niet te weeten dat haar moeder die seeve gulden aan die naaijster hadde teruggegeven, sij gevange nogtans daarna het tegendeel heeft bekennt, namentlijk dat haar gevangens moeder de gemelde seeve gulden hadde gerestitueert

fol. 247

en het daar uijt allesints presumptief is, dat zij gevange het gemelde diefstal wel deegelijk heeft geperpetreert.

Dat zij gevange verders omtrent vijf jaren geleeden vande kamer van haar nigte Martijntje Gijsen alsdoen te Rotterdam woonende heeft gestolen een silvere beugel met een tas daarnaast

Dar zij gevange deselve heeft verkogt tot Delft bij een silversmit en dat zij gevange van hem daarvoor in handen heeft, zoo zij seijde naar haar gevangens beste onthoud, de somma van sestien gulden, dog dat zij gevange daarna sooveel geld aan deselve haar nigte zoude hebben gegeven als sij gevange zo voor de gemelde silvere beugel hadde ontfangen, waarvoor bij haar gevange voorn. nigte de voorsz. beugel wederom zoude zijn ingekogt. Dat zij gevange al wijders laasteleden Rotterdamse kermis vier jaren geleeden van Hester Loomans uijt een laatafel die ingesloten soude sijn geweest, staande in den haart, gestolen heeft een silvere ceintuurgesp ('t gunt zij gevange nogtans te voren halsterrig hadde ontkent).

Dat zij gevange voor deselve ceintuurgesp heeft overkogt aan een silversmith en dat zij gevange daarvoor heeft ontfangen vijfen stuijvers¹, dog dat zij gevange daarna gelijke vijftwintig stuijvers voor de gemelde silvere ceintuurgesp aan Hester Looman voorn. zoude hebben betaald.

¹ Sic, vijfen stuijvers, lees: vijftwintig stuijvers

Dat zij gevange vervolgens twee dagen na het gemelde diefstal van deselve Hester Looman terwijl zij te bedde alg nog heeft gestolen een garnate ketting in het goud geset, dat zij gevange dezelve verkogt heeft aan een silversminth agter de Hoogstraat te Rotterdam, wiens naam haar gevange (soo sij zegt) onbekent is. Dat zij gevange van gemelde silversmith daarvoor heeft gemaakt veertien gulden dog dat naderhand zo door haar gevange als door haar vangens moeder aan de voorn. Hester Looman voor de gemelde ketting zoude sijn teruggegeven vijftwintig guldens op handt en nog in verscheijde reijzen uijtmakende de somma van veertig guldens. Dat zij gevange ook nog daarna, nu ruijm twee jaren

fol. 247v

geleeden van een smousin wonende op de Naijestraat¹ binnen dese stad die winkel doet, heeft gekogt gehad twee ellen smal linde, dat zij gevange alsdoen aldaar op de toonbank sag leggen een lap gebloemd catoen en dat zij gevange dezelve lap in handen heeft genomen met intentie om deselve meede te neemen, dg dat de gemelde smousin haar gevange daarna vragende zij gevange dezelve lap liet op de grond vallen, en die 't oprapende zeijde: "Daar is 't".

En terwijl uijt dat alles consteert, dat zij gevange niet alleen is een persoon van een ontugtig leven, een smokkelaarster, en die wanneer sulx buijten haar niet was geforerenieert², gestolen turf soude hebben ingeslagen, maar dat meer is soo eene, die behalven de diefstallen waarvan sij gevange allesints suspect is dezzelwe te hebben geperpetreert bovendien selfs geconfesseert heeft tot vier diverse reijzen volslagen dieverijen te hebben gepleegt het welk in een land van justitie niet is te dulden maar nodig, sonder aanschouw dat zij gevange haar gestolen goederen of soude hebben teruggegeven of daarvoor de ontfangen gelden ter handen gestelt aan diegeenen welke sij gevange de gemelde goederen op een zoo diefagtige wijze hadde ontvreemt, vermits uijt alle omstandigheeden klaar blijkende is, dat wel verre dat zulx bij haar gevange zoude sijn gedaan geworden, uijt een opregt berouw en teelweesen, van haar gevange begane kwaad het in teegendeel om geene andere reeden is geschiet als na dat zij gevange bevorens door de lieden zelfs van hare dieverijen was geconvinceert geworden, omme daardoor was het het mogelijk, de handen vande zo zeer beleedige justitie te ontduijken, dat de sodanige op het rigoureuste en exemplaarste andere ten exempel behoren te worden gestraft, volgens de placaten vanden Lande.

Zoo concludeert den Heer Eijscher uijt naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange over ende ter sake voorsz. gebragt

fol. 248

op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie van Heeren Schepenen wel strengelijk te werden gegeesselt en met het stadsteeken gebrandmerkt, en voorts geconfineert in het tugthuijs deser stad voor den tijd van vijftwintig agtereenvolgende jaren, omme aldaar met haar handenwerk de kost te winnen en na expiratie vande voorsz. tijd gebannen te worden voor altoos uijt den Lande van Holland en Westvriesland zonder oojt daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe en dat zij gevange wijders sal worden gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse en misen van justitie ofte tot alsulken anderen fine als Heeren Scheepenen naar exigentie van saken zullen oordeelen te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Maria Cornelisse Vermeul, alias Marij den Dulle 's heeren gevangene gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geene ten materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren haar gevangene gebragt te werden op het schavot agter het raadhuijs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar ter discretie vande Heeren Scheepenen wel strengelijk te werden gegeesselt, confineeren haar gevange in het tugthuijs deser stad voor den tijd van ses agtereenvolgende jaren omme aldaar gedurende die tijd met haar handenwerk de kost te winnen, ontseggen den Heer Officier zijnen verderen of anderen eijsch op ende jeegens

fol. 248v

haar gevange gedaan en genomen, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankennisse en misen van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Mr. Willem van Strijen, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Dr. Cornelis Gerard Moeringh, Mr. Johan de Lange, Burgermeester, gedaan bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen, Scheepenen der stad Gouda den 15e julij 1755.

¹ Sic, op de Naijestraat, lees: op de Naijerstraat.

² Sic: geforerenieert, lees: gefournieert ?

Gepronuntieert den 18e julij 1755.

fol. 248v

Gebannen voor 50 jaren

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher
contra
Cornelia Versluijs, 's heeren gevange**

Alsoo Cornelia Versluijs oud 25 jaren geboren binnen dese stad en sijnde een pijpmaakster van haar ambagt 's Heeren gevange buijten pijn en banden van ijser bekent heeft,

Dat sij gevange is getrouwt met een Abraham van Dabelen, de welke in december 1750 voor matroos na de Indien is gevaren met het schip Luxemburg voor de Kamer van Amsterdam. Dat sij gevange soude hebben hooren seggen, dat de gemelde haar man overleeden was, daar het nochtans consteert uijt een declaratie van bewindhebbenden vande Oostindische Compagnie tot Amsterdam voornoemd, dat denselven Abraham van Dabelen op ultimo augustus 1753 op Samarang in levende lijve was.

Dat sij gevange nadat haar man drie jaren was weg geweest een kint gehad heeft bij een [Chits] Huijbertse knegt op 't Nimweegse veer.

Dat het gemelde kint maar elf weeken heeft geleeft.

Dat sij gevange een week of twaalf agtereen geweest is ten huijze van Hille Diependijk in 't Vissteegje binnen dese stad hoerhuijs houdende

fol. 249

Dat sij gevange daar nu een week of agt vandaan is geweest.

Dat zij ten voorsz. hoerhuijs wel gesien heeft een persoon genaamt Cornelis Brandt, zijnde soo sij segt na haar gevangens beste weeten van Damme.

Dat sij gevange dat drie a vier differente reizen ten huijze van Hille Diependijk voorn. met de voorn. Cornelis Brand (selfs nadat sij gevange wiste dat hij een getrouwt man was) vleesselijk heeft geconverseert.

Dat zij gevange het huijs van Hille Diependijk verlaten heeft, omdat met gemelde Cornelis Brand was afgesproken het alleen met hem te zullen houden, en dat hij daartoe een kamertje soude huuren.

Dat sij gevange omtrent seeven weeken geleeden hem Cornelis Brandt heeft gesproken in Den Aspot, sijnde een herberg buijten dese stad, alwaar sij gehaald wierd door de knegt vande gemelde Cornelis Brand, dat zij vandaar te samen sijn gegaan naar 't huijs van Hille Diependijk voorn. en aldaar te samen een nagt hebben geslapen, en vleesselijk geconverseert.

Dat sij gevange voor de tweede reijs omtrent ses weeken geleeden met voorgemelde Cornelis Brand een nagt in de voorsz. herberg Den Aspot heeft geslapen en weder vleesselijke conversatie te samen hebben gehad.

Dat sij gevange op donderdag zijnde geweest den 3e julij 1755 met gemelde Cornelis Brandt ten huijze van Arij vander Dus wonende op de Cleijweg binnen dese stad geweest is.

Dat hij Cornelis Brand omtrent de klokke half een aldaar was gekomen, dat zij gevange toen na eenige borrels gedronken te hebben en weder vleesselijke conversatie heeft gehad.

Dat de gemelde Cornelis Brandt des sondays daaraan volgende des avonds omtrent elf uren andermaal is geklomen aan het huijs van Arij vander Dus voorgenoemt, en dat zij gevange vervolgens met gemelde Brand uijtgekleedt na bed is gegaan, en aldaar den ganschen nagt te samen hebben geslapen en weder vleesselijke conversatie heeft gehad.

fol. 249v

Dat zij gevange op donderdag den 17en julij jongstleeden met gemelde Cornelis Brand ten huijze van van der Klist hospes op den Tiendeweg binnen deser stad den ganschen nagt geslapen heeft ende al weeder vleesselijke conversatie hebben gehad.

Dat de gemelde Cornelis Brand op donderdag den 24 julij daaraanvolgende des morgens omtrent vijf uren met een [boer] die weer wegging is komen aankloppen aan 't huijs van bovengemelde Arij vander Dus, dat gemelde Cornelis Brand swaar beschonken, en doe omtrent een groot uur op haar gevangens schoot heeft liggen slapen, en dat hij Brand, aldaar den ganschen dag is gebleeven, en des namiddags omtrent vier uren met haar gevange is na bed gegaan, dat zij sig alvorens ook ontkleedt hebben, en dat na dat gemelde Cornelis Brand uijtgeslapen was, zij alweder met den anderen vleesselijk hebben geconverseert, dat nadat zij te samen omtrent een uur of anderhalf te bedde hadden geweest, zij wederom sijn opgestaan.

Dat zij gevange met voorn. Cornelis Brandt vervolgens is gegaan in 't Vrouwepoortje bij eene Martijntje en aldaar hebben sitten drinken.

Dat sij gevange met gemelde Brand des nagts omtrent een uren of half twee ontkleedt weder aan het huijs van Arij vander Dus sijn na bedt gegaan.

Dat aldaar tijde dat zij gevange met gemelde Brand na bedt ging in de kamer present is geweest eene Claartje vander Putten.

Dat zij gevange met Cornelis Brand nog ontkleed te bedde lagen op die tijd dat den Steedehouder met Arij vander Horde en Wouter [ ] 's heerendienaars zijn in hujs gekomen die haar gevange met gemelde Brand nog vonden te bedde leggen.

Dat zij gevange vastelijk meent beswangert te zijn door Cornelis Brandt en dat sij gevange in eenigen tijd met niemand dan met denselven Cornelis Brandt alleen vleesselijk heeft geconverseert.

Wijders dat de bovengemelde Claartje vander Putten telkens als de voorgemelde Cornelis Brand in het hujs van Arij vander Dus met haar gevange was en bij haar gevange sliep, present is geweest, en dat sij zelfs op de

fol. 250

voorgemelde sondagnagt den ganschen nagt in de kamer geweest, en haar gevange en de voorn. Cornelis Brand als iets nodig hadden op het bed bediende, en dat den gemelde Claartje vander Putten in de kamer sijnde wel gehoord heeft dat sij gevange met gemelde Cornelis Brand vleesselijke converstaie hadde.

En eijndelijk dat sij gevange van gemelde Cornelis Brand heeft genooten eerst een ducaat, nog eens negenendertig stuijvers, en nog eens een gulden, item een silver snuijfdoojsje, een gebloemt manteltje en vier sakneusdoeken.

En uijt allen het selven dan ten klaarsten blijkende dat sij gevange is een samenknopsel van onkuijsheid met haar lichaam vuilj gewin doende, ja, een fameuse overspeelster die sig niet heeft ontsien hoe zeer selfs getrouwt sijnde, met een ander getrouwt man vleesselijk te vermengen en dus den heijligen band des huwelijks te schenden, maar ook bij continuatie een geruijmen tijd beswaarts met denselven in een godtergend overspel te leeven, 't gunt in een land van justitie niet is te dulden maar anderen ten exempelp op 't rigoureuste behoort te werden gestrafft.

Soo concludeert den Heer Officier ratione officii uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange over ende ter sake voorsz. sal gebragt werden op de kaak besijden het raadhujs deser stad, omme aldaar met een brief op de borst waarop geschreeven sal staan FAMEUSE OVERSPEELSTER een half uur ten toone gestelt sal worden, en wijders gebannen uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende [ ] zonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en dat sij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van hare gevankennisse en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van

fol. 250v

Cornelia Versluijs 's heeren gevange gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier op ende jegens haar gevange gedaan ende genomen, ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen haar gevange uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaren sonder middelerwijle daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, ontseggen den Heer Officier sijnen verderen eijsch op ende jegens haar gevange gedaan en genomen en condemneeren haar gevange in de kosten van hare gevankennisse & misen van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Mr. Willem van Strijen, Mr. Gerard van Brandwijk Heere van Bleskensgrave, Dr. Cornelis Gerard Moering, Mr. Johan de Lange, Burgermeester, gedaan bij de Heeren Franco Gerard de Vrije, Dr. Willem vander Hoeve, Mr. Gualterus de Moor, Mr. Bartholomeus de Moor van Immerzeel, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon heere van Schoonauwen, Scheepenen der stad Gouda den 5e augustij 1755.

Gepronuntieert ten selven dage.

fol. 250v

*Geconfineert voor 2 jaar
en gecondemneert 't bannissement
van Scheepenen van Schieland
te pareeren*

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad Gouda, ratione officii
Eijscher in cas crimineel
contra
Willem Soos, 's heeren gevange**

Alsoo Willem Soos oud 50 jaren geboortig van Moordrecht van ambagt een kleijngarensnyder 's heeren gevange bekend en beleeden heeft,

Dat hij gevange in den jare 1737 te Woerden in hegtenisse geweest zijnde, aldaar om gepleegde diefstal binnenskamers is gegeesselt, en vervolgens voor den tijd van twintig jaren gebannen gebannen geworden¹ uijt den Lande van Holland, Zeeland, Westvriesland & Utrecht

fol. 251

Dat hij gevange wel weet in den daaraanvolgende jare 1738 te Rotterdam met den strop om den hals publicq gegeesselt gebrandmerkt, voor vijftwintig jaren geconfineert in het tugthuijs en vervolgens voor altoos gebannen te zijn uijt den Lande van Holland, Zeeland, Westvriesland mitsgaders de provincie van Utrecht, over ende ter zake van gepleegd dieverijen en publicq geweld op den Schielandse Dijk.

Dat hij gevange nadat den 22 januarij des jaars 1754 uijt sijne hegtenisse te Rotterdam was ontslagen, terstond is gegaan om te werken na Kleijn Ammers vandaar na Crimpen naderhand bujten dese stad bij de weduwe van Bodegraven en eijndelijk ter Moordrecht.

En alsoo dit gedrag direct is strijdende tegen welgemelde vonnissen welke beijde sijn inhoudende bannissement met bedreijginge van swarer straffe tegens dezelve inkomende en het regt in het generaal dicteert dat de violatie van ban strafbaar sij, en dat de sententiae judicum met impune moge werden gevilpendeert, boven en behalven dat er vehemente suspicien ten lasten van hem gevange sijn, van naderhand nog aggressien op 's heeren weegen te hebben gepleegt (hoe seer door sijn gevangens halsstarrigheid hij tot de bekentenisse van die msidaden niet heeft kunnen worden gebracht) en dat hij gevange is een persoon volgens de Regten deser landen op het hoogste strafbaar.

Soo concludeert mitsdien den Heer Eijscher razione officii uijt den name ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat hij gevange over ende ter zake voorsz. binnenskamers ter discretie van Heeren Scheepenen, wel strengelijk sal worden gegeesselt ofte voor eenige jaren geconfineert in het

fol. 251v

tugthuijs deser stad, omme aldaar met sijn handenwerk de kost te winnen, en voorts alsnog geordonneert het bannissement van Scheepenen en Mannen van Schieland te pareeren ende gehoorsamen op poene van swaarder straffe, en wijders gecondemneert in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie ofte ten alsulken anderen fine als Heeren Scheepenen na exigentie van saken sullen oordelen te behoren.

Scheepenen der stad Gouda gehooft de confessie van Willem Soos 's heeren gevange gesien ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen ende op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, doende in den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, confineeren hem gevange in het tugthuijs deser stad voor den tijd van twee agtereenvolgende jaren, omme aldaar gedurende die tijd met sijn handenwerk de cost te winnen en ordonneeren voorts alsnog het bannissement van Scheepenen en Mannen van Schieland te pareeren en te gehoorsamen op poene van swaarder straffe en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en misen van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Dirk Aemilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Jacob Speelman Heere van Nulandt, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen, den 17 februarij 1756.
Gepronuntieert ten selven dage.

fol. 252

Geconfineert voor 10 en gebannen voor 50 jaren

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad Gouda,
ratione officii Eijscher in cas crimineel
contra
Cornelia Versluijs, 's heeren gevange**

Alsoo Cornelia Versluijs, getrouwt met Abraham van Dabelen, oud 23 jaren gebooren binnen deese stad en sijnde een pijpmaakster van haar ambagt 's heeren gevange, bujten pijn en banden van ijser bekent heeft, en voorts ook consteert,

Dat sijn gevange bij vonnisse van desen Edel Agtbare Geregte in dato 5 augustus 1755 ter sake van haar overspeelig leeven onder anderen wel voornamenlijk met den persoon van Cornelis Brandt, die sijn ook wiste een getrouwt persoon te zijn, is gebannen geworden uijt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van vijftig jaaren, sonder middelerwijle daar weeder inne te komen op poene van swaarder straffe.

¹ Sic, gebannen gebannen geworden, lees: gebannen geworden.

Dat verre van dat zij gevange aan het voorsz. vonnisse hadde geobtempereerd¹ in teegendeel zij gevange nog heeft bekent dat zij gevange zoodra zij na de pronunciatie van 't voorsz. vonnisse, buiten dese stad was gebragt geworden zig begeeven hadde ten huijze van Jan Meerling onder den ambagt van Aarlanderveen aldaar sig opgehouden den tijd van agttien weeken, en vandaar sig hadde begeeven ten huijze van Jacobus vander Cluft, meede onder Aarlanderveen woonagtig en na eenige tijd aldaar gelogeert te hebben was gekomen in den herberge Den Aspot even buiten dese stad, en vervolgens na aldaar drie dagen en drie nagten gelogeert te hebben, was gegaan na de watermolen vanden Lande vande Willens meede eve buiten deese stad, alwaar

fol. 252v

sij gevange ook is geapprehendeert geworden, en dat zij gevange middelerwijle zoo ten huijze vande voorn. Jan Meerling als ten huijze vande gemelde Jacobus vander Cluft in haar vorig ontugtig leven hadde volhardt en bij continuatie met den bovengenoemde Cornelis Brandt in overspel hadde geleeft, zoals de gemelde Brandt dan ook bij haar nog was gevonden ten tijde hare voorsz. apprehensie.

En terwijl het gemelde gehouden gedrag van haar gevange allesints extravagageert², hebbende niet alleen gevioleert haar ban tot onder de rook selfs van dese stad, maar ook sig wederom opnieuw schuldig gemaakt aan 't selve fait waarover sij reeds soo exemplaer was gecorrigeert geworden, en sij gevange mitsdien na regten ten hoogsten strafbaar is.

Zoo concludeert den Heer Eijscher razione officii uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange sal worden geconfindeert in het tugthujs deser stad voor den tijd van tien jaaren, omme aldaar gedurende die tijd, met haar handenwerk de cost te winnen, en na expiratie vande voorsz. tijd gebannen sal worden uijt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijl daar weeder inne te komen op poene van swaarder straffe, ofte tot andere alsulke poene als Heeren Scheepenen na regt en opregte Justitie bevinden sullen te behoren, en dat zij gevange sal worden gecondemneert in de kosten van hare gevangenisse en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoort de confessie van Cornelia Versluijs 's heeren gevange gesien en geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier razione officii op ende jegens haar gevange gedaan en genomen

fol. 253

en op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland confineeren haar gevange in het tugthujs deeser stad voor den tijd van tien agtereenvolgende jaaren omme aldaar gedurende die tijd met haar handenwerk de cost te winnen en na expiratie vande voorsz. tijd bannen wijders haar gevange voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaren uijt den Lande van Holland en Westvriesland sonder middelerwijlen daar weder inne te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Jacob Speelman Heere van Nulandt, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen den 26e maart 1756.

fol. 253

Gecondemneert in een boete van 25 gulden en bij faute van dien gebannen voor 2 jaren uijt de stad

**Den Heer Mr. Pieter Hoogwerff, Bailliu
en Schout der stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas crimineel
contra
Pieter Griffioen, 's heeren gevange**

Alsoo Pieter Griffioen oud circa vijftig jaren geboortig vande Goudcade onder Zuidwaddinxveen dog een geruijme tijd van jaren gewoont hebbende binnen dese stad, sijnde een daggelder buiten pijn en banden van ijser bekent ende beleeden heeft,
Dat hij gevange met een gebbe³ in stadsgragten heeft gevist.

¹ *GTB.* Obtempereren, gehoorzamen.

² *Ibidem.* Extravageren, zich op een buitenissige, onbehoorlijke, dolzinnige wijze gedragen.

³ *Ibidem.* Gebbe; vistuig, een net aan een gaffelvormigen stok, en waarmede men op de binnenwateren kleine vis vangt.

Dat hij gevange in den voorledene jare de dobbers welke door hem in de stadsgragt tussen Potters en Dijkspoort waren uijtgeleid niet alleen heeft geligt, maar de vis die hij gevange daaraan bevond heeft meede genomen en deselve ten zijnen huijze met sijn vrouw heeft opgegeten.

fol. 253v

Dat hij gevange meede in den voorleede jare een reijs of drie in deselve stadsgragt heeft gevist met een gebbe en dat hij gevange sulx gedaan heeft niet tegenstaande hij gevange wist dat het water verhuurt was en hij gevange daarin niet mogt vissen.

Dat hij gevange ook in de Broekweg heeft gevist met een gebbe en dat de visch aldaar gevangen door zijn gevangens wijf verkogt is zaturdaghs voor Paasschen.

Gelijk meede dat hij gevange met een gebbe heeft gevist in de Cromme Gouwe.

En voorts nog heeft bekent,

Dat hij gevange lange tijd sig heeft te bujten gegaan zoo in godslasteringen als vloeken en suijpen.

Consteerde wijders uijt informatie vanden Heer Eijscher razione officii dat hij gevange seer suspect is van lootdieverije en braaken te hebben gepleegt, dog tot bekentenis van welke feiten hij gevange mits sijne halsterrigheid niet te brengen is geweest.

Zoo als ook meede ten klaarsten is blijkende uijt de resp. examinatie omtrent den gevange gehouden, dat hij gevange gedurende sijne verhooren, niet alleen steeds den regter heeft opgehouden met verfoeijelijke leugenen te verhalen, maar dat hij gevange zelfs volkomen de spot heeft gedreeven met de justitie door telkens tegenstrijdige antwoorden te geven en dat hij d' eene tijd hadde bekent d' andere tijd wederomme te ontkennen zonder onderscheijt of sulx hem gevange konde beswaren dan niet.

Alle het welke dan doende sien, dat hij gevange is een grote booswigt, die bij continuatie zijn toeleg en fait heeft gemaakt, omme verhuurde wateren en andere daar het hem niet geoorloofd was, te visschen op onbehoorlijke tijden diefsgewijse van hunne visch te berooven, die een godslasteraar, vloeker en suijper is, seer praesumptief schuldig aan lootdieverijen en braken, en die stout en onbeschaamt genoeg is geweest in zijne verhooren den regter ende heijlige Justitie met allerlei leugenen en contradictoire antwoorden te bespotten, en over sulx

fol. 254

een persoon daardoor anderen ten exempel ten hoogsten strafbaar.

Zoo concludeert mitsdien den Heer Eijscher razione officii uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat hij gevange ter sake voorsz. zodanig sal worden gestraft met bannissement of confinement als alsulke andere straffe als Heeren Scheepenen na regt en opregte Justitie zullen bevinden te behoren en dat hij gevange sal werden gecondemneert in de kosten van sijne gevangenisse en misen van justitie.

Scheepenen de stad Gouda gehoord de confessie van Pieter Griffioen 's heeren gevange gesien ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier op ende jeegens denselven gedaan en genomen, mitsgaders de informatie vanden Heer Officier overgelegd ende op alles gelet hebbende 't geene ter materie dienende was doende regt uijt den naam ende van weegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, condemneeren hem gevange in de boete van vijftwintig gulden ingevolge 't 1e Art. van Placaat op de Visserije gemaneert in dato 16 februarij 1709 en bij faute van dien dat hij gevange sal werden gebannen uijt de stad en jurisdictie van dien voor den tijd van twee agtereenvolgende jaaren sonder middelerwijlen daar weder in te komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem gevange in de kosten van sijn gevangenisse en mise van justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen den 5en junij 1756.

fol. 254v

*Gegeesselt en geconfineert
voor 15 jaren*

**Den Wel Edele Gestrenge Heer Mr.
Pieter Hoogwerf Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijscher in
cas crimineel**

contra

Aagje Breedvelt, 's heeren [ ]

Alsoo Aagje Breedvelt oud 34 jaren geboren en wonende alhier te Gouda zijnde een pijpmaakster van haar ambagt 's heeren gevange bujten pijn en banden van ijser bekent heeft,

Dat sij gevange voor omtrent 20 jaren is getrouwt met eene Claas Brouwer en dat sij gevange staande het selve huwelijck sig in overspel heeft te buijten gegaan met een Jan van Stein een getrouwt man waarvan sij gevange een kind in leven heeft nu oud ruijm 12 jaaren.
 Dat sij gevange sig ook meede in onegt heeft te buijten gegaan met eene Cornelis Versluijs waarvan sij gevange een kind in leeven heeft nu oud omtrent 5 jaaren.
 Voorts dat sij gevange op donderdag den 22 julij deses jaars met eene Claartje vander Putten is geweest ten huize van Hille Diependijk wonende in 't Vissteegje binnen dese stad. Dat aldaar doe des middags om een uuren is gekomen eene boer zijnde een getrouwt man genaamt Jan Dirkse Captijn, dog die sij gevange segt bij haar bekent te zijn met de naam van Jan Schregel wesende beschonken, dat dezelve boer korte tijd daaraan na een bovenvertrek gaande, zij gevange teegens hem zeijde: "Kom is sal met u gaan" met voorneemen van haar gevange gelijk sij gevange meede heeft bekent om sig van deselve boer niettegenstaande sij wist hij een getrouwt man was te laten gebruiken.
 Dat sij gevange met denselven boer alleen boven weesende, sij gevange aldaar uijt de sak vanden gemelde boer terwijl denselven in slaap was geraakt heeft gestolen zoo

fol. 255

zij gevange segt drie, maar zoo als uijt de informatie vanden Heer Eijscher ratione officii consteert, vier goude ducaten. Dat sij gevange vreesende desweegens agterhaalt te zullen worden, vervolgens een van die gestole ducaten hadde verstoep onder de hooftpeeluw waarop de voorn. boer geslapen hadde en met de andere twee ducaten soo sij gevange segt na hujs is gegaan en aldaar dezelve aan haar moeder te bewaren hadde gegeven, dat sij gevange dezelve had gestolen zooals dan ook de gemelde twee ducaten daarna en tijds dat zij gevange alhier in hegtenisse heeft geseeten van wegens den Heer Eijscher ratione officii ten haren huize op de aanwijssing van haar gevangens moeder sijn agterhaalt geworden. Dat sij gevange het selve diefstal geperpetreert ende gemelde ducaten aan haar moeder overgegeven hebbende, daarop sij gevange van haar hujs is afgehaalt geworden door de voorn. Hille Diependijk, en dat zij gevange vervolgens weder gekomen sijnde ten huize vande gemelde Hille Diependijk en aldaar door de voorn. boer met de voorsz. begane dieverije beschuldigt wordende, zij het zelve fait wel halsterrig hadde ontkent, dog niettemin ter selver tijd de eene ducaat die sij gevange als voren onder de hooftpeeluw verborgen hadde gehad, quasi als een gevondene aan den voorn. boer wederom hadde behandigt.
 Hebbende sij gevange ook al verder bekent dat sij gevange om haar slegte gedrag aan het hujs van eene Jannitje Punthaak gehouden, reeds door Heeren Burgermeester deser stad voor den tijd van omtrent 20 weeken in het tugthujs alhier is geconfineert geweest.
 En dewijle dan uijt dat alles ten klaarsten gebleijkt dat sij gevange is een seer slegt en ondeugend vrouwmensch niet alleen te meermalen in overspel sig hebbende te buijten gegaan, maar die sig

fol. 255v

ook niet heeft ontsien nadat sij reeds over nog andere misdaden al met een confinement was gecorrigeert geworden, sig vervolgens wederom van een getrouwt man te willen laten gebruiken, en daarinne niet reusseeende¹ sig aanstonds over te geven aan 't perpetreeren van een quaadaardige dieverije aan de selven en dus dat sij gevange is een persoon die na de wetten en placaten deser landen andere ten exempel seer swaarijck behoort gestraft te worden.

Soo concludeert den Heer Eijscher ratione officii uijt den naam en van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange over en ter zake voorsz. gebragt sal werden op het schavot deser stad, plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie van Heeren Scheepenen wel strengelijck te werden gegeesselt en met het stadsteeken gebrandmerkt, en voorts haar zeven [ ] lang gedurende geconfineert in het tugthujs deser stad omme aldaar met haar handenwerk de kost te winnen en dat sij gevange wijders sal werden gecondemneert in de kosten van hare gevangnisse en misen van justitie ofte tot alsulke andere fine als Heeren Scheepenen naarexigentie van saken sullen bevinden te behoren.

Scheepenen gehooft de confessie van Aagje Breedvelt

fol. 256

's heeren gevange gesien ende geexamineert den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier ratione officii op ende jeegens haar gevange gedaan en genomen ende met rijpe deliberatie van rade doorgesien ende overwoogen hebbende alle 't geene ter materie dienende was, doende regt uijt de naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland.
 Condemneeren haar gevange gebragt te werden op het schavot agter het raadhujs deser stad plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, omme aldaar ter discretie vande Heeren Scheepenen wel strengelijck te werden gegeesselt, confineere wijders haar gevange in het tugthujs deser stad voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaren om aldaar met haar handenwerk de kost te winnen.

¹ GTB. Reüsse(e)ren (fr. réussir). Tot stand brengen of bereiken wat men zich ten doel heeft gesteld; slagen.

Ontseggen den Heer Officier zijne verdere en andere eisch en conclusie op ende jegens haar gevange gedaan en genomen en condemneeren haar gevange in de kosten van haar gevankenis en mise van justitie.

Aldus ter presentie vande Heeren Dr. Cornelis Gerard Moering, Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Franco Gerard de Vrije, Burgermeester, gedaan bij de Heeren Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Francois de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen den 10e augustij 1756.

fol. 256v

Geconfineert voor vier maanden

**Den Heer en Mr. Pieter
Hoogwerf, Bailliu en Schout
der stad Gouda, razione officii Eijscher
in cas crimineel
contra
Arij Sonneveld, 's heeren gevange**

Alsoo Arij Sonneveld oud eenentwintig jaaren geboortig en wonende alhier te Gouda, zijnde van ambagt een kleijngarensponder 's heeren gevange buijten pijn en banden van ijzer bekend heeft, Dat hij gevange op dingsdag den 7e september deezes jaars des avonds de klokke omtrent elf uren is komen gaan op de Groeneweg binnen deze stad.

Dat hem gevange aldaar ontmoet is zeeker vrouwspersoon, welke hem ten huisen vanden Heer Eijscher vertoond zijnde hij gevange bekend het zelve vrouwspersoon te zijn geweest.

Dat het gemelde vrouwspersoon hem gevange aanspreekende zeijde: "Bent gij het Jaap?"

Dat hij gevange het voorsz. vrouwspersoon aangreep om haar te zoenen.

Dat het meergemelde vrouwspersoon hem vroeg: "Kent gij mijn man wel?"

Dat hij gevange daarop antwoorde: "Ja, het is Jaap de Mof".

Dat hij gevange ter zelver tijd zijn mes hadde zitten in zijn broeksband.

Dat hij gevange het zelve mes in zijn broeksband hadde gestookten, omdat zuleks¹ wel van Oostindienvaarders had gezien en meende dat zulx wat groots was.

Dat het bovengemelde vrouwspersoon het mes ziende tegens hem gevange zeijde: "Wat hebt gij daar, een mes?" en hij gevange daarop antwoordede²: "Jan, het is mijn mes".

fol. 257

Dat de man van voorgemelde vrouwspersoon daarop aankwam, en dat hij gevange alsdoen het vrouwspersoon los liet, en door gemelde man een slag voor zijn hoofd kreeg, dat hij bijna in 't water viel.

Dat hij gevange opgestaan zijnde en de vrouw haar man vast hebbende aanstonds teegen gemelde man zijde:

"Kom aan blixemskind" en voorts met het ontbloot mes, over het hoofd van voorn. vrouwspersoon, op een zeer kwaadaardige wijze de gemelde man een sneede toebragt ter linker zijde van het hoofd in zijn aangezigt.

Dat het mes 't geen hij gevange op donderdag namiddag den 9e september deezes jaars, als nog met bloed bezet, aan den Heer Eijscher heeft overgegeven, is het zelve mes, waarmede hij gevange de voorsz. snede heeft toegebragt.

Dat hij gevange nooijt eenige redenen heeft gehad, om meergemelde man en vrouw zodanig te behandelen.

En dat gemelde man en vrouw hem gevange nooit eenige reedenen tot ongenoegen hebben gegeven.

Uijt welke confessie dan ten klaarsten is blijkende, dat (hoe zeer hij gevange zulks ook heeft zoeken te verbloemen) hij gevange niet anders als met een kwaadaardigen en boozen opzet, als hebbende zijn mes, op een onbehoorlijke en ongewoone plaats zitten, is uijtgegaan om den een of ander of mogelijk den eerste die hem mogte ontmoeten te grieven en kwetzen, en dat het faict daarop bij den gevange reëlst geperpetreerd, niet anders kan worden beschouwd, dan als een verradelijken aanval en kwetsingen aangedaan aan een man, die wel verre vanden gevange te beleedigen, in teegendeel niet anders doet, dan zijne weerlose vrouw, dat natuurlijk is, te beschermen tegen de insulden, die de gevange haar aandeet, 't gunt allesints is crimineel. te meer daat het zelve is

fol. 257v

geschied op 's heeren weegen, die voor een ijgelyk altoos veijlig dienen te zijn, en daaromme in een land daar goede justitie vigueerd, niet te dulden, maar anderen ten exempel en afschrik ten rigouresten strafbaar is.

Soo concludeert mitsdien den Heer Eijscher razione officii uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij gevange over ende ter sake voorsz. zal werden gestraft met geesseling, bannissement ofte met alzulke poene als Heeren

¹ Sic, omdat zuleks, lees: omdat zulks.

² Sic, daarop antwoordede, lees: daarop antwoorde.

Scheepenen naar regte ende oprechte Justitie bevinden zullen te behooren en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten mitsgaders in de kosten van zijne gevankennisse en misen van justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Arij Sonneveld, 's heeren gevange, gezien de informatie ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie bij den Heer Officier racione officii op ende jegens hem gevange gedaan en genomen, ende op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, doende regt, condemneeren hem gevange in een boete van tagtig guldens, en bij wanbetalinge vande voorsz. boete binnen den tijd van vierentwintig uren, confineeren hem gevange den tijd van vier maanden

fol. 258

in het tugthuys deezer stad, omme aldaar geduurende dien tijd, met zijn handenwerk de kost te winnen en condemneeren wijders hem gevange in de kosten van zijn gevankennisse en mise van justitie. Ontzeggen den Heer Officier zijnen verderen of anderen eijsch en conclusie op ende jeegens hem gevange gedaan en genomen.

Aldus ten presentie vande Heeren Mr. Frederik vander Hoeve, Mr. Johan de Lange, Franco Gerard de Vrije, Burgermeester, gedaan bij de Heeren Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Jacob Speelman Heere van Nuland, Mr. Francoijs de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willem Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen op den 5e oktober 1756, gepronuntieert ten zelve dage.

fol. 258

*Gebannen voor een jaar
uijt de stad en jurisdictie
van dien*

**Den Weledelen Gestrengen
heer en Mr. Pieter Hoogwerff,
Bailliu en Schout der stad
Gouda, racione officii Eijscher in cas
crimineel**

contra

**Guilielmus Xhonneux, 's heeren
gevange**

Alsoo Guilielmus Xhonneux (zo hij zig noemt) oud vijftig jaaren geboortig van Clermont, in het hertogdom van Limburg¹ en wonende te Utrecht buijten de Tolsteegpoort, zig geneerende met pennens te verkoopen en versnijden, 's heeren gevange alhier

fol. 258v

buijten pijn en banden van ijser beleeden heeft,

Dat hij gevange op maandag den 11e deezer maand october is geweest binnen deeze stad, en dat hem gevange alsdoen door een dienaar vande justitie tot twee differente maalen op een vriendelijke wijze is aangezegd geworden, dat hij gevange de stad moeste uijtgaan.

Dat hij gevange vervolgens des nademiddags is geweest op den dijk doorgaans alhier genoemt wordende de Rotterdamschen Dijk.

Dat hij gevange dienzelven nademiddag vandaar zeer bebloed zijnde weeder meende binnen deeze stad terugge te komen.

Dat hem gevange daarop bij het tolhek even buijten deeze stad, was ontmoet een manspersoon (zijnde geweest een dienaar vande justitie, dog waarvan hij gevange ignorantie heeft gepretendeert) welke hem gevange weder vriendelijk aanzeyde, dat hij gevange zijne weg zoude vervorderen, en niet weeder na deeze tad zoude gaan, en dat hij gevange daarop antwoordede zulx niet te willen doen.

Consteerende wijders uijt de beeedigde informatie vanden Heer Eijscher racione officii ten voorsz. zake ingewonnen, dat hij gevange op voorgemelde nademiddag, op voorgemelde Rotterdamschen Dijk zeeker persoon, die op den zelve dijk was wandelende met zeer zwaare vloekwoorden heeft aangesproken.

Dat gemelde persoon daarop tegens hem gevange hadde gezegt: "Wat doet gij mij aan te spreken".

Dat hij gevange onder dat zeggen zijne handen

fol. 259

in de zakken had gesteecken.

Dat de voorgemelde persoon daarop tot verscheijden malen tegens hem gevange hadde gezegt: "Jij moet de handen uijt de zak houden of ik zal uw een klap geeven".

¹ Clermont in prov. Namen, België.

Dat hij gevange tegens de gemelde persoon al verder was voortgegaan met vloeken.
Dat gezelve persoon hem gevange vervolgens hadde een klap gegeven.
Dat hij gevange terstond daarop een ontbloot mes hadde getrokken.
Dat de gemelde persoon meenende weg te gaan hadde gestruikeld, en dat wanneer hij zig weeder opgericht had, hij gevange bij dezelve persoon hadde gestaan, met het ontbloot mes bovenshands in de handen waarop een ander persoon was toegeschoten, die hem gevange van agteren hadde aangegrepen en hem gevange omverre had gestooten.
Dat men alsdoen wel hadde getragt, dog te vergeeys, om hem gevange zijn mes te ontnemen.
Dat hij gevange daarop na deze stad was aan gegeaan.
Dat hem gevange vervolgens aan het tolhek op meergemelde dijk was ontmoet een dienaar vande justitie.
Dat dezelve dienaar van justitie aan hem gevange hadde gevraagd, waar hij gevange na toe moeste.
Dat hij gevange daarop geantwoord hadde: "Naar de stad, bij den Bailliu", om te klagen dat hij gevange zo gesneeden was.
Dat dezelve dienaar vande justitie hem gevange gezegd hadde het zijn maar krabbels, en verder hadde gevraagd, waar hij gevange na toe moeste.
Dat hij gevange daarop hadde geantwoordt: "Na Rotterdam".

fol. 259v

Dat meergemelde dienaar vande justitie hem gevange de weg hadde geweezen, en tot verscheijden maalen, in vriendelijkheid aangemaant, die zijne weg te vervorderen.
Dog dat hij gevange daarna niet hebbende willen luijsteren, tegens den gemelde dienaar vanden heijligen Justitie was ingedrongen.
Dat dezelve dienaar vande justitie hem gevange vervolgens drie a vier slagen met zijne rotting (welke niet tevergeevs moet gedragen werden) had toegebracht.
Waarop hij gevange met den zelven dienaar vande justitie was aan het worstelen geraakt in zoverre dat door toe van hem gevange de rotting vanden dienaar der Justitie was in stukken gebrooken.
Dar de meergemelde dienaar vande justitie hem gevange vervolgens opbrengende na de gevangenepoort alhier ter steede, hij gevange onderweegen omtrent op de brug vande Vijverstraat, nabij deezen steeden Vesten, gemelde dienaar vande justitie in de haijren vattende, had getragt in 't water te dringen, dog waarin hij gevange door een ander persoon was verhindert geworden.
Over welke accusatien hij gevange dan ook zijnde geexamineert geworden, hij gevange dezelve wel niet hadde bekend, dog ook niet hadde ontkennen, voorgeevende alsdoen zo zeer beschonken te zijn geweest, dat hij gevange niet wiste wat hij gevange gedaan ofte verrigt hadde.
En uijt al het vooren gemelde dan genoegsaam blijkende, dat hij gevange is een zeer gevaarlijk en slegt subject, en die zig niet heeft ontzien, de heijlige justitie te resisteeren, hetgunt in een land van justitie niet is te dulden, maar anderen ten exempel, op

fol. 260

het rigoureuste behoort te werden gestraft.

Zo concludeert mitsdien den Heer Eijscher ratione officii uijt den naam ende van wegens de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, dat hij hij gevange¹ ter zake voorsz. zodanig zal worden gestraft, hetzij met bannisement, confinement ofte andersints als Heeren Scheepenen na regt en opregte Justitie zullen bevinden te behooren en dat hij gevange zal werden gecondemneert in de kosten van dezen processe, mitsgaders de kosten en mise vande justitie.

Scheepenen der stad Gouda gehoord de confessie van Guillielmus Xhonneux, 's heeren gevange gezien ende geexamineert hebbende den crimineelen eijsch en conclusie vanden Heer Officier op ende jegens den zelven gevange gedaan ende genomen, mitsgaders de informatien vanden Heer Officier overgelegd, ende op alles gelet hebbende 't geen ter materie dienende was, doende regt uijt den naam ende van wegens haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, bannen hem gevange voor de tijd van een jaar, uijt de stad en jurisdictie van dien, zonder middelerwijle daar weder in te komen, op poene van swaarder straffe, condemneeren hem gevange in de kosten van deezen processe mitsgaders in de kosten en misen vande justitie.

Aldus gedaan bij de Heeren Mr. Dirk Emilius Jongkint, Mr. Cornelis Adriaan vanden Kerkhoven, Mr. Francoijs de Meij, Mr. Vincent van Eijck, Mr. Daniel Willen Lestevenon Heere van Schoonauwen en Mr. Adriaan Prins, Scheepenen op den 25e oktober 1756, en gepronuntieert ten zelven dage.

¹ Sic, dat hij hij gevange, lees: dat hij gevange.